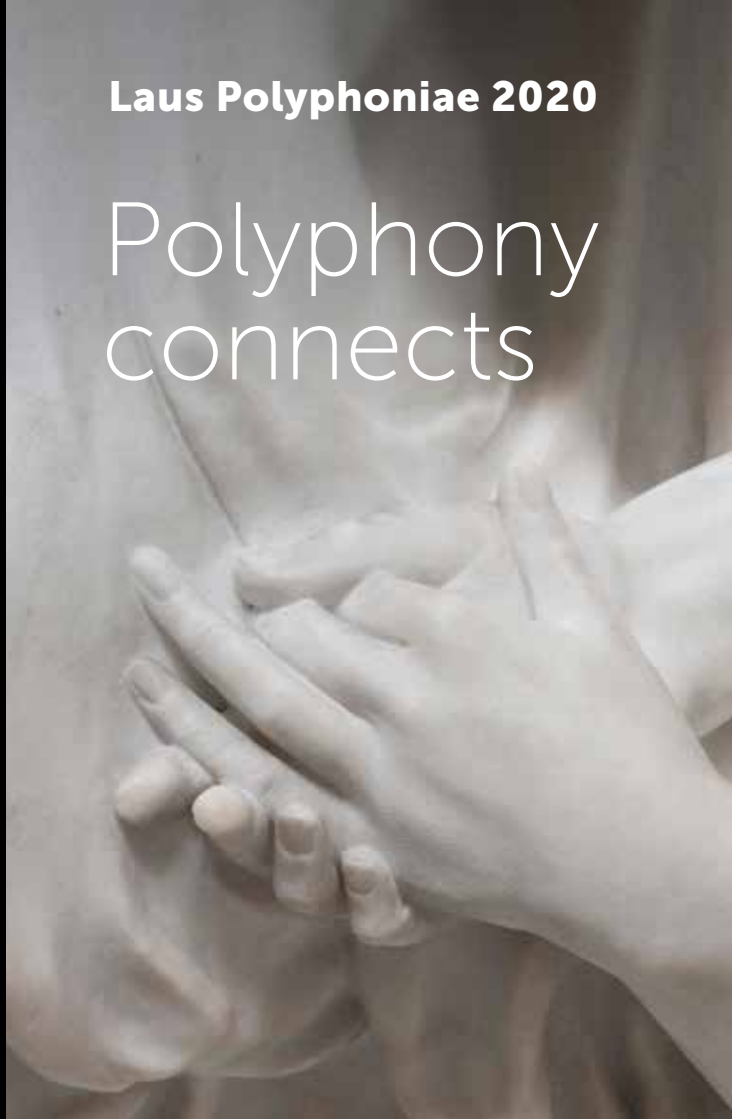

Laus Polyphoniae 2020

Polyphony connects

Laus Polyphoniae 2020

Polyphony connects

21-30 augustus 2020

Inhoudstafel

Voorwoord Kevin Vereecken	5
Inleiding Bart Demuyt	9
Oor voor detail Laus Polyphoniae 2020	13
 Essay	
Livemuziek in tijden van besmetting: lessen uit de renaissance Fabrice Fitch	43
 Documentaires	
Documentaire Petrus Alamire	113
Documentaire Leuven Chansonnier	213
 Concerten, introducties, cris du coeur & coda's van de dag	
Za 15.08.2020	Cri du coeur: Huelgas Ensemble 19
Vr 21.08.2020	Canto Coronato 65
	Collegium Vocale Gent 89
	Coda van de dag: Ensemble Clément Janequin 107
Za 22.08.2020	Anonymous 4 115
	Coda van de dag: Micrologus 161
Zo 23.08.2020	Sollazzo Ensemble 165
	Coda van de dag: Joshua Rifkin & Concerto Palatino 181
Ma 24.08.2020	Mezzaluna, Paul O'Dette, Crawford Young & Marc Lewon 189
	Coda van de dag: Carlos Mena & Ricercar Consort 195
Di 25.08.2020	Huelgas Ensemble 197
	Coda van de dag: La Hispanoflamenca 211
Wo 26.08.2020	Sollazzo Ensemble 215
	Cappella Pratensis 231
	Coda van de dag: La Colombina 251

Do 27.08.2020	Collegium Vocale Gent	255
	Coda van de dag: Mala Punica	271
Vr 28.08.2020	The Sixteen	273
	Coda van de dag: Sollazzo Ensemble	285
Za 29.08.2020	Sette Voci	289
	Sollazzo Ensemble	305
	Coda van de dag: Huelgas Ensemble	321
Zo 30.08.2020	Stile Antico	325
	Coda van de dag: Gesualdo Consort Amsterdam	335

International Young Artist's Presentation

IYAP-wandeling 2020	23
---------------------	----

Cursussen, KlaraLive, boekvoorstelling

Magistraal meerstemmig: polyfonie voor starters en liefhebbers onlinecursus Davidsfonds Academie	39
KlaraLive@Laus Polyphoniae	87
Renaissance Polyphony onlineboekvoorstelling	183
Muziekvakantie voor kinderen	185
International Summer School	187

Verklarende woordenlijst

Biografieën	343
-------------	-----

Uitgevoerde werken	371
--------------------	-----

Praktische info	381
-----------------	-----

Organisatie AMUZ	382
------------------	-----

Subsidiënten & partners	385
-------------------------	-----

Colofon	386
---------	-----

Laus Polyphoniae 2020

Voorwoord

Kevin Vereecken, voorzitter
AMUZ (Festival van Vlaanderen Antwerpen)

In zijn boek *Musicophilia* onderzoekt neuroloog prof. Oliver Sacks de relatie tussen muziek en het menselijke brein. Daarbij komt hij tot de conclusie dat de mens niet alleen door zijn taalvermogen, maar evengoed door zijn muzikaliteit uniek is. Muziek heeft niet alleen een belangrijk heilzaam effect bij een aantal ernstige neurologische aandoeningen, maar ook bij hevige emotionele prikkels. Tijdens de voorbije maanden heeft muziek dan ook velen geholpen om een moeilijke periode door te komen.

Muziek heeft echter ook een sociale functie. Waar beter komt dat tot uiting dan in een muziekfestival: mensen die als vreemden samenkomen om te genieten van eenzelfde ervaring. We hadden u deze zomer dan ook graag opnieuw verwelkomd in AMUZ of op een van onze vaste concertlocaties voor Laus Polyphoniae, jaarlijks ons gezamenlijke hoogtepunt van de muzikale zomer.

Hoewel we u door de heersende omstandigheden geen liveconcert-ervaringen kunnen aanbieden, blijft het hart van deze zomer kloppen op het ritme van de polyfonie. Met Polyphony connects, de online-spin-off van Laus Polyphoniae, willen we een zo breed mogelijk publiek van muziekliefhebbers een heilzame dosis muzikale vreugde brengen. Dat

willen we doen op de wijze die u van ons gewoon bent: de allermooiste muziek brengen in een sterk inhoudelijk kader. Een internationale keur van topartiesten zoals Collegium Vocale Gent, The Sixteen, Sollazzo Ensemble, Huelgas Ensemble en Sette Voci maakt van deze Polyphony connects niet alleen een memorabele, maar vooral een muzikaal interessante gebeurtenis. En ook in deze setting blijven we oog houden voor jong muzikaal talent. Onze International Young Artist's Presentation (IYAP) groeide voor deze editie uit van een concertwandeling tot een echte zoektocht in het centrum van de stad. Meer dan een maand lang kan u de muziek van verschillende ensembles van de afgelopen IYAP-edities herontdekken.

Als voorzitter ben ik bijzonder trots op het team van AMUZ dat dit festival in onzekere tijden vanop een blanco pagina heeft uitgetekend. Hun titanenwerk verdient meer dan een pluim. Ook de volgehouden steun van de Vlaamse overheid en de stad Antwerpen waren essentieel bij het tot stand komen van deze bijzondere editie.

Ten slotte, voor ik u Polyphony connects laat ontdekken, hou ik eraan u te bedanken. Zonder u geen festival! Bedankt om er jaar na jaar zo talrijk bij te zijn. Dit jaar meer nog dan anders. We hopen dat u van deze bijzondere festivaleditie geniet. Laat de muziek haar heilzame effect uitoefenen en uw hart vervoeren. Zo blijven we, elk in onze bubbel, toch met elkaar verbonden.

In his book *Musicophilia*, the neurologist Prof. Oliver Sacks examines the relationship between music and the human brain. He comes to the conclusion that humans are unique not only for their linguistic abilities but also because of their musicality. Besides the significant beneficial effect that music has on several serious neurological disorders, it has a

similar effect on intense emotional stimuli. Over the past months, music has helped many people to get through a difficult period.

But music has a social function as well. And where better to express that than at a music festival, where people come together as strangers to enjoy the same experience. We would have loved to welcome you back to one of our familiar AMUZ concert locations this summer for Laus Polyphoniae, the shared highlight of our musical summer every year.

Although we cannot offer any live concert experiences under the current circumstances, the heart of the summer will still be beating to the rhythm of polyphony. With Polyphony connects, the online spin-off of Laus Polyphoniae, we hope to offer a beneficial dose of musical joy to as wide an audience of music lovers as possible. And we intend to do so in the way you expect from us: presenting the most beautiful music in a context of substantial background information. A careful selection of leading international artists such as Collegium Vocale Gent, The Sixteen, Sollazzo Ensemble, Huelgas Ensemble and Sette Voci will turn Polyphony Connects into an event that is not just memorable, but above all musically satisfying. Even in this setting, we are continuing to focus on young musical talent as well. Our International Young Artists' Presentation (IYAP) has grown this year from a concert walk into nothing short of a treasure hunt in the city centre. For more than a month, you can rediscover the music of various ensembles that featured in past editions of the IYAP.

As president, I am especially proud of the AMUZ team that has conjured up this festival out of nothing in uncertain times. Their titanic efforts deserve high praise indeed. The continued support of the Flemish government and the City of Antwerp have also been essential to the creation of this special edition.

Last but not least, before I give you the chance to discover Polyphony Connects, I must offer my thanks to you. There would be no festival without you! Thank you for attending in such great numbers, year after year. I am even more grateful this year than otherwise. We are looking forward to finding out about your experiences of this unusual edition of the festival. Enjoy it, allow the music to have its beneficial effect on you and let it capture your heart. In that way each of us, in our own bubbles, can stay connected to each other after all.

Laus Polyphoniae 2020

Inleiding

*Bart Demuyt, algemeen & artistiek directeur
AMUZ (Festival van Vlaanderen Antwerpen)*

De AMUZ-ploeg is altijd bijzonder verheugd u te mogen verwelkomen tijdens Laus Polyphoniae. Dit jaar is het een niet-alledaags, maar daarom niet minder warm welkom! Met deze bijzondere festivaleditie, Polyphony connects, willen we op een virtuele wijze musici en luisteraars, jong en oud wereldwijd connecteren, inspireren, verlichten en verstrooien. We kunnen ons namelijk geen zomer zonder u en zonder polyfonie voorstellen. Gelukkig hoeft dat ook niet. Virtueel of niet, voor ons bent u altijd onze persoonlijke gast, en we willen u ook nu verrassen, betoveren en meevoeren naar de leefwereld van ons prachtige muzikale erfgoed, met concerten van internationaal bejubelde namen, ingebed in een sterk inhoudelijk kader, zoals u van ons gewend bent, maar dan COVID-19-proof.

Zo zetten we in nauwe samenwerking met onze inhoudelijke partner Alamire Foundation, KU Leuven's Internationaal studiecentrum voor muziek in de Lage Landen, een virtueel platform op waar de klinkende muziek samenkomt met beeld, tekst en context, om meer dan ooit van de kunstwerken te kunnen genieten. U krijgt inleidingen, anekdotes, een summerschool, een cursus én gloednieuwe documentaires aangeboden. We focussen daarbij op de grondbeginselen van de polyfonie, nemen

u mee naar de wonderlijke wereld van de beroemde muziekkalligraaf Petrus Alamire en geven u een unieke inkijk in een 15de-eeuws muziek-handschrift, het Leuven Chansonnier.

"Veniunt stellae, abeunt. Phoenix semper pervivet. Rosa numquam doluit, rogat: Potesne somniare?" ("Sterren komen, sterren gaan ...") Misschien herkende u onze festivaltune? Een lied van vandaag geënt op een muzikale taal uit pakweg de 15de eeuw. Marnix De Cat bewerkte Gorki's *Mia* in Latijnse vertaling tot een polyfoon lied voor Capilla Flamenca, het vocale ensemble van vriend en dierbare compagnon de route, wijlen Dirk Snellings, die we hiermee extra gedenken. Ook hij was erg begaan met de polyfone muziek en met het overdragen van zijn kennis en kunde aan jonge mensen en aan allen die de polyfonie een warm hart toedroegen, waar zij zich ook bevonden.

Laten we samen genieten van de polyfone weefsels van de muziek, als geheel of als een veelheid van individuele muzikale lijnen, en tijdens deze virtuele editie vooral de connectie opzoeken. Bij onszelf, bij elkaar en in de schitterende werken.

As a director of AMUZ, I am always particularly delighted to welcome you to Laus Polyphoniae. This year's welcome is an unusual one, but none the less heartfelt for that! With this special edition of our festival, Polyphony Connects, we aim to offer an alternative way to connect, inspire, enlighten and entertain musicians and listeners, young and old, around the world. We simply can't imagine a summer without you or without polyphony. Fortunately, we don't have to. Even in virtual form, you will always be our personal guests, and we aim to surprise, enchant and transport you to the world of our magnificent musical heritage, with concerts by internationally celebrated names embedded in a substantial

context of background information as you have come to expect from us. The difference is that this year's edition is COVID-19 proof.

This is why we are setting up a virtual platform in close collaboration with our content partner the Alamire Foundation, the KU Leuven's International Centre for the Study of Music in the Low Countries, where the sound of the music will combine with images, text and context to help you enjoy these works of art more than ever. You can look forward to introductions, anecdotes, a summer school, a study course and even brand-new documentaries. We will be focusing here on the basic principles of polyphony, taking you into the wonderful world of the famous music calligrapher Petrus Alamire and offering you a unique glimpse inside the 15th century music manuscript known as the Leuven Chansonnier.

"Veniunt stellae, abeunt. Phoenix semper pervivet. Rosa numquam doluit, rogat: Potesne somniare?" If you are familiar with Belgian rock music, you might have recognised our festival tune. It is a song from the present grafted onto the musical vocabulary of the 15th century or thereabouts. Marnix De Cat has adapted the Latin translation of Gorki's *Mia* as a polyphonic song for Capilla Flamenca, the vocal ensemble of our friend and cherished comrade, the late Dirk Snellings, to whom we offer this extra tribute. He was also someone who was deeply involved with polyphonic music and the transfer of his knowledge and skill to young people and everyone with a love of polyphony, wherever they were.

Let us enjoy the polyphonic fabrics of the music together, as a whole or as a myriad of individual musical lines, and during this virtual edition, let us seek connection above all. Connection with ourselves, with others, and in this beautiful music.

Laus Polyphoniae 2020

Oor voor detail

Polyphony connects blikt enerzijds terug op het rijke verleden van de voorbije edities van Laus Polyphoniae, anderzijds kijkt het festival vooruit. Polyphony connects is een virtueel platform dat op basis van zowel archiefopnamen als live-events muziek uit verschillende eeuwen bundelt. U hoort religieuze en wereldlijke muziek uit de middeleeuwen en renaissance, maar we maken ook een sprong naar vandaag. We kijken naar wat in verschillende Europese regio's gebeurde: van de Lage Landen over Frankrijk en Engeland tot Italië en het Iberische schiereiland. De oudste muziek op het programma komt uit de 13de-eeuwse Montpellier Codex. We horen motetten uit de Codex Las Huelgas uit de vroege 14de eeuw en delen lief en leed aan de hand van Franse chansons uit de late 14de eeuw. Het Eton Choirbook en het Leuven Chansonier getuigen van muziek uit de 15de eeuw. Josquin des Prez voert ons dan naar het begin van de 16de eeuw. De Vlaming Giaches de Wert, die zijn carrière in het Italië van de renaissance doorbracht, was een voorbeeld voor Claudio Monteverdi, die op zijn beurt de brug maakte naar de barok van de 17de eeuw. De meest recente muziek is van James MacMillan, die in 2009 zijn *Miserere* componeerde in opdracht van Laus Polyphoniae. Op het digitale platform wordt deze grote muzikale diversiteit handig gebundeld. Bovendien draagt de virtuele editie van Laus Polyphoniae 2020 een opportuniteit in

zich, waarop we toekomstgericht verder willen en moeten inzetten. We laten ons daarbij inspireren door de polyfonie zelf. Het gregoriaans vormt in vele gevallen de basis voor een meerstemmige compositie. Door de muziekgeschiedenis heen werd vloeiende meerstemmigheid aangevuld met nieuwe melodieën. Eerst aanleunend tegen en parallel met het oorspronkelijke gezang, daarna zich ertegen afzettend of errond kronkelend. Door het aanbrengen van meerdere lagen, wordt de meerstemmigheid complexer. Maar een meerstemmig lied kan op zich dan weer de basis vormen voor een nieuwe, meerstemmige mis.

Toegegeven, het kan best complex worden. Maar net zoals polyfonie een gelaagde kunstvorm is – een samengaan van meerdere klanken, teksten en stemmen – wil AMUZ ook een gelaagde beleving van die polyfonie nastreven. Een live-uitvoering, een opname, een documentaire, een multimediale installatie zoals Rudi Knoops maakte voor de tentoonstelling *Petrus Alamire – Meerstemmigheid in beeld* in 2015 ... het zijn verschillende ervaringen die dieper graven in de beleving van de muziek. AMUZ ondersteunt als kunstenhuis ook de 'meerstemmigheid', de diversiteit die bestaat in de uitvoering van kunstwerken die eeuwen geleden werden gecomponeerd. Dat onderbouwde visies soms diametraal tegenover elkaar staan, betekent voor de luisteraar een bijzondere meerwaarde. Door gaandeweg meer uitvoeringen en verschillende interpretaties te beluisteren, kan het publiek ook kritisch met het repertoire omgaan.

Mogen we een vergelijking maken met de biologie? We kunnen met het blote oog genieten van een bloem, maar met een vergrootglas en microscoop openbaart zich elk detail van de celstructuur van een bloemblaadje. Wij streven naar een identieke benadering van de muziek – een oor voor detail is in deze tijd essentieel. Een liveconcert en een opname staan elkaar niet in de weg. Integendeel, ze verrijken elkaar. Innovatieve technologieën zijn complementair aan het beperktere observatiever-

mogen van het menselijke oor. Ze onthullen extra dimensies, leggen extra lagen bloot en nemen ons mee naar de kern van een polyfone compositie als kunstwerk. De luisteraar ontdekt de kleinste details en ziet het geheel in een nieuw perspectief.

Polyphony connects is een festivaaleditie die oproept om telkens opnieuw alle beschikbare middelen in te zetten om muzikaal erfgoed te ontsluiten. De COVID-crisis van 2020 heeft onderstreept dat menselijk contact onvervangbaar is. Dat zal altijd zo blijven. Tegelijk willen we op zoek gaan naar nieuwe dimensies die we kunnen toevoegen aan het verbindende gebeuren dat de uitvoering van livemuziek is.

Ear for detail

In one sense, Polyphony Connects is a look back at the rich history of the previous editions of *Laus Polyphoniae*, but in another sense the festival is looking to the future. Polyphony Connects is a virtual platform that brings together music from different centuries in the form of both archival recordings and live events. You will hear religious and secular music from the Middle Ages and Renaissance, but we will also be connecting to the present day. We will look at what was going on in various regions of Europe, from the Low Countries via France and England to Italy and the Iberian Peninsula. The oldest music on the programme comes from the 13th century Montpellier Codex. There are also early 14th century motets from the Las Huelgas Codex, and we will share love and sorrow through French chansons from the late 14th century. The Eton Choirbook and Leuven Chansonier bear witness to the music of the 15th century. Then Josquin des Prez takes us to the beginning of the 16th century. The Fleming Giaches de Wert, whose career played out in Renaissance Italy, was an example to Claudio Monteverdi, who in turn marked the tran-

sition to the Baroque in the 17th century. The most recent music is by James MacMillan, who composed his *Miserere* on commission from Laus Polyphoniae in 2009. This wide diversity of music is brought together in a convenient format on the digital platform. What is more, the virtual edition of Laus Polyphoniae 2020 offers an opportunity of its own, which we wish and intend to commit to further, with a view to the future. We are inspired in this by polyphony itself. In many cases, Gregorian chants form the basis for compositions for multiple voices. Throughout music history, flowing polyphony has been enriched with new melodies. To begin with they were supported by the original chant and sung in parallel, but later they began to set themselves apart from the chant or entwine themselves around it. The addition of several layers made the polyphony more complex. However a polyphonic song can form the basis in turn for a new, polyphonic mass.

Admittedly it can all get a bit complicated. But just as polyphony is a layered art form – a confluence of several sounds, texts and voices – AMUZ also aims to offer a layered experience of that polyphony. A live performance, recording, documentary film or a multimedia installation like the one Rudi Knoop made for the exhibition *Petrus Alamire – Polyphony in the Picture* in 2015 ... all of these are different experiences that delve deeper into the experience of the music. As a centre for the arts, AMUZ also supports the 'polyphony' or diversity that exists in the performances of works of art that were composed centuries ago. The fact that substantiated perspectives sometimes diametrically oppose each other offers particular value to the listener. Simply by listening to more performances and different interpretations, the audience can also engage critically with the repertoire.

Might we make a comparison with biology? We can enjoy a flower with the naked eye, but a magnifying glass and microscope reveal every detail

of the cellular structure of a petal. We aim for an identical approach to music: an ear for detail is essential in this day and age. A live concert and a recording do not need to stand in each other's way. On the contrary, each enriches the other. Innovative technologies are complementary to the limited powers of observation of the human ear. Such technologies reveal extra dimensions, expose extra layers and take us to the very heart of a polyphonic composition as a work of art. The listener discovers the tiniest details and sees the whole work from a new perspective.

Polyphony Connects is an edition of the festival that calls on us, time and again, to commit all the available resources to opening up musical heritage to the public. The COVID crisis in 2020 has emphasised that human contact cannot be replaced. That will never change. At the same time, however, we want to go in search of new dimensions that we can add to the power of connection found in the performance of live music.

Cri du coeur
15.08.2020

Spem in alium

Thomas Tallis (ca. 1505-1585)

Huelgas Ensemble

Online vanaf 10.00 uur, met een **cri du coeur** door **Chantal Pattyn**

Deze compositie klonk live@Sint-Pauluskerk op 23.08.2013.

Uitvoerders

Paul Van Nevel	<i>artistieke leiding artistic direction</i>
Poline Renou	<i>sopraan soprano</i>
Michaela Riener	<i>sopraan soprano</i>
Heike Heilmann	<i>sopraan soprano</i>
Dorothea Jacob	<i>sopraan soprano</i>
Griet De Geyter	<i>sopraan soprano</i>
Ellen Van Ham	<i>sopraan soprano</i>
Constance Grandperrin	<i>sopraan soprano</i>
Cécile Kempenaers	<i>sopraan soprano</i>
Barbara Borden	<i>sopraan soprano</i>
Rosemary Galton	<i>sopraan soprano</i>

Sabine Lutzenberger	<i>mezzosopraan mezzo-soprano</i>
Magdalene Harer	<i>mezzosopraan mezzo-soprano</i>
Katelijne Van Laethem	<i>mezzosopraan mezzo-soprano</i>
Christel Boiron	<i>alt alto</i>
Witte Maria Weber	<i>alt alto</i>
Barnabás Hegyi	<i>contratenor countertenor</i>
Kaspar Kröner	<i>contratenor countertenor</i>
Peter de Groot	<i>contratenor countertenor</i>
Tim Carleston	<i>contratenor countertenor</i>
Timothy Leigh Evans	<i>contratenor countertenor</i>
Olivier Coiffet	<i>tenor tenor</i>
Achim Schulz	<i>tenor tenor</i>
Giovanni Cantarini	<i>tenor tenor</i>
Bernd Oliver Fröhlich	<i>tenor tenor</i>
Stefan Berghammer	<i>tenor tenor</i>
George Pooley	<i>tenor tenor</i>
Tom Phillips	<i>tenor tenor</i>
Robert Coupe	<i>tenor tenor</i>
Tore Denys	<i>tenor tenor</i>
Matthew Vine	<i>tenor tenor</i>
Tim Scott Whiteley	<i>bariton baritone</i>
Carsten Krüger	<i>bariton baritone</i>
Frederik Sjollem	<i>bariton baritone</i>
Guillaume Olry	<i>bas bass</i>
Ulfried Staber	<i>bas bass</i>
Bart Vandewege	<i>bas bass</i>
Lieven Deroo	<i>bas bass</i>
Matthew Gouldstone	<i>bas bass</i>
Tiago Mota	<i>bas bass</i>
Marc Busnel	<i>bas bass</i>

Cri du coeur

Elke festivalochtend wordt u op video een persoonlijke **cri du coeur** aangeboden. Een bekende spreekt zijn of haar gevoelens uit bij de herinnering aan een archiefconcert dat we dankzij Klara heruitzenden: recht uit het hart, een mijmerende gedachte, een stuk poëzie of een warm polyfoon pleidooi. Met Klara-nethoofd **Chantal Pattyn** geven we alvast de aftrap op ons digitaal platform www.polyphonyconnects.com. Later tijdens het festival volgen **Dirk De Wachter, Sidi Larbi Cherkaoui, Katelijne Boon, Jan Jambon, Geert Van Istendael, Bea Cantillon, Lieve Blancquaert, Philip Heylen, Ben Van Beneden** en **Francesca Vanthielen**.

Spem in alium

Spem in alium nunquam habui,
praeter in te, Deus Israel:

*Ik stelde in niemand mijn hoop,
behalve in U, God van Israël,*

qui irascaris et propitius eris.
et omnia peccata hominum
in tribulatione dimittis,

*die nog woede zal kennen, maar ook genade,
en alle zonden van de mensheid
in treurnis vergeeft.*

Domine Deus, Creator caeli et terrae,
respice humilitatem nostram.

*Heer God, Schepper van hemel en aarde,
aanschouw onze nederigheid.*

Vertaling: Brigitte Hermans

International Young Artist's Presentation

IYAP-wandeling 2020

Van 15.08.2020 tot 30.09.2020

Met een warme aanbeveling van **Nabilla Ait Daoud**

Vertrekpunt: AMUZ, Kammenstraat 81, Antwerpen

Trigon Ensemble	<i>IYAP-ensemble 1998</i>
La Morra	<i>IYAP-ensemble 2000</i>
La Trulla de Bozes	<i>IYAP-ensemble 2000</i>
Halcyon Ensemble	<i>IYAP-ensemble 2003</i>
B-Five	<i>IYAP-ensemble 2004</i>
Ensemble Mikado	<i>IYAP-ensemble 2004</i>
Rossi Piceno Baroque Ensemble	<i>IYAP-ensemble 2005</i>
Tasto Solo	<i>IYAP-ensemble 2006</i>
Andrassy Trio	<i>IYAP-ensemble 2007</i>
Norwegian Cornett & Sackbuts	<i>IYAP-ensemble 2009</i>
Encantar	<i>IYAP-ensemble 2010</i>
Les Esprits Animaux	<i>IYAP-ensemble 2011</i>

L'Aura Riluyente	<i>IYAP-ensemble 2012</i>
L'Escadron Volant de la Reine	<i>IYAP-ensemble 2013</i>
Boreas Quartett Bremen	<i>IYAP-ensemble 2015</i>
Cantoría	<i>IYAP-ensemble 2017</i>

Sinds 1998 maakt de International Young Artist's Presentation (IYAP) deel uit van Laus Polyphoniae. In de schoot van het festival werden in elke editie van de IYAP een zestal jonge (oude) muzikensembles gecoacht door gerenommeerde musici, onder wie Catherine Bott, Patrizia Bovi, Pedro Memelsdorff, Barthold Kuijken, Raquel Andueza en Peter Van Heyghen. Daarna presenteerden de ensembles zich aan het festivalpubliek, de internationale pers en muziekprogrammatoren. Voor vele IYAP-ensembles betekende dit een springplank naar een verdere internationale carrière.

Begin maart 2020 werden zes ensembles geselecteerd om deel te nemen aan de geplande IYAP-editie van deze zomer. De COVID-19-pandemie noodzaakte ons echter deze editie anders te organiseren. De zes ensembles die we in maart jl. selecteerden, zullen zich live aandienen aan u, ons publiek, tijdens de editie van Laus Polyphoniae 2021. In 2020 bieden AMUZ en Musica – partner van de International Young Artist's Presentation sinds 1998 – u een wandeling/zoektocht aan in het centrum van Antwerpen, die u vanaf 15 augustus tot 30 september 2020 op eigen initiatief en tempo kan afleggen op het moment dat het u het best schikt.

Langs dit parcours (zie p. 28 tot 37) gaat u op zoek naar zestien affiches van AMUZ Polyphony connects die aan vensters en etalages terug te vinden zijn en die een QR-code* bevatten. Wanneer u de QR-code op de affiche scant met uw smartphone, zal u een muziektrack kunnen beluisteren van een van de ensembles van de afgelopen IYAP-edities. Elke affiche zal u digitaal bij een ander ensemble en een andere muziekstuk brengen. Veel wandel-, zoek- en luisterplezier!**

* Meer info over het gebruik van de QR-code vindt u op www.polyphonyconnects.com

** Als u niet alle 16 affiches langs de wandelroute gevonden zou hebben, kan u spieken op www.polyphonyconnects.com.

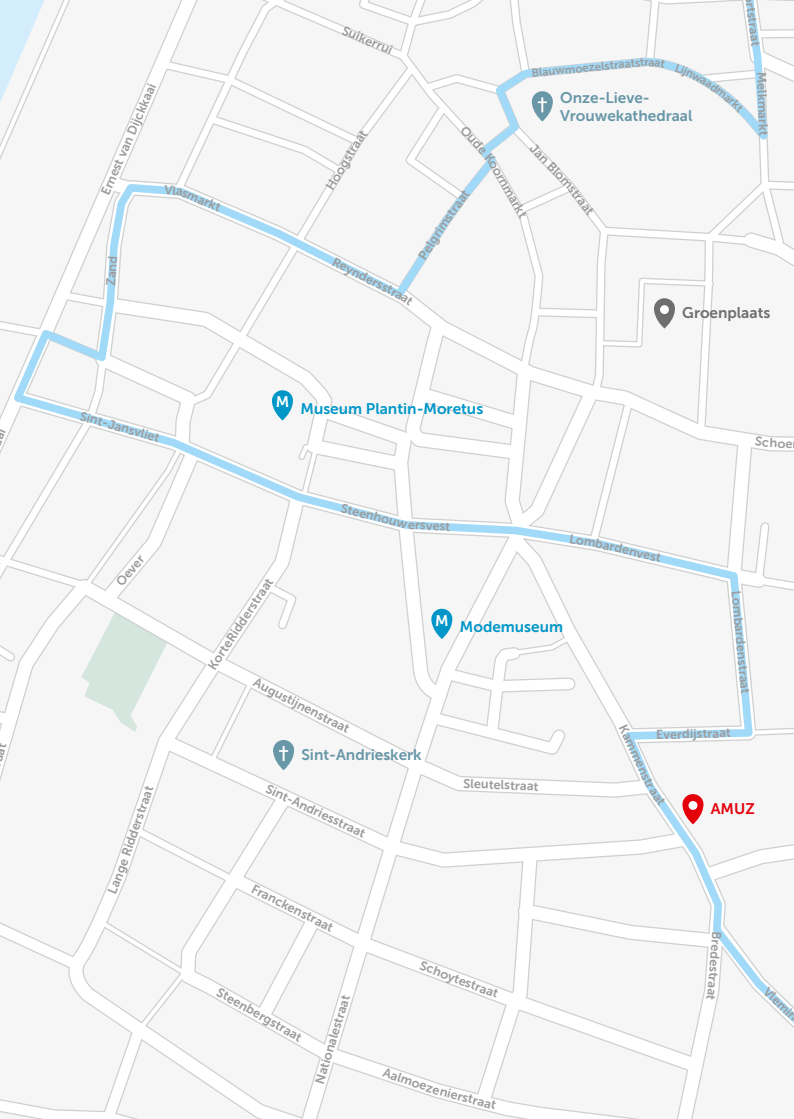
The International Young Artists' Presentation (IYAP) has been part of Laus Polyphoniae since 1998. In each edition of the IYAP, about six young early music ensembles are coached by renowned musicians as an intrinsic part of the festival. The coaches include Catherine Bott, Patrizia Bovi, Pedro Memelsdorff, Barthold Kuijken, Raquel Andueza and Peter Van Heyghen. Afterwards, the ensembles present their work to the festival audience, the international press and music programmers. For many IYAP ensembles, this has been a stepping stone to a further international career.

At the beginning of March 2020, six ensembles were selected to participate in the IYAP edition that was planned for this summer. However, the COVID-19 epidemic has obliged us to organise this edition differently. The six ensembles we selected in March will perform live for you, our audience, during Laus Polyphoniae 2021. In 2020, however, AMUZ and Musica – the partner of the International Young Artists' Presentation since 1998 – will offer you a walking tour in the centre of Antwerp that you can take whenever you want between 15 August and 30 September 2020, at your own pace and at the time that suits you best.

Along this route (see p. 28 to 37) you will find sixteen AMUZ Polyphony connects posters that each have a QR code*. If you scan the QR code on the poster with your smartphone, you will be able to listen to a music track by one of the ensembles from previous editions of the IYAP. Each poster will take you digitally to a different ensemble and a different piece of music. Have fun walking, searching and listening!

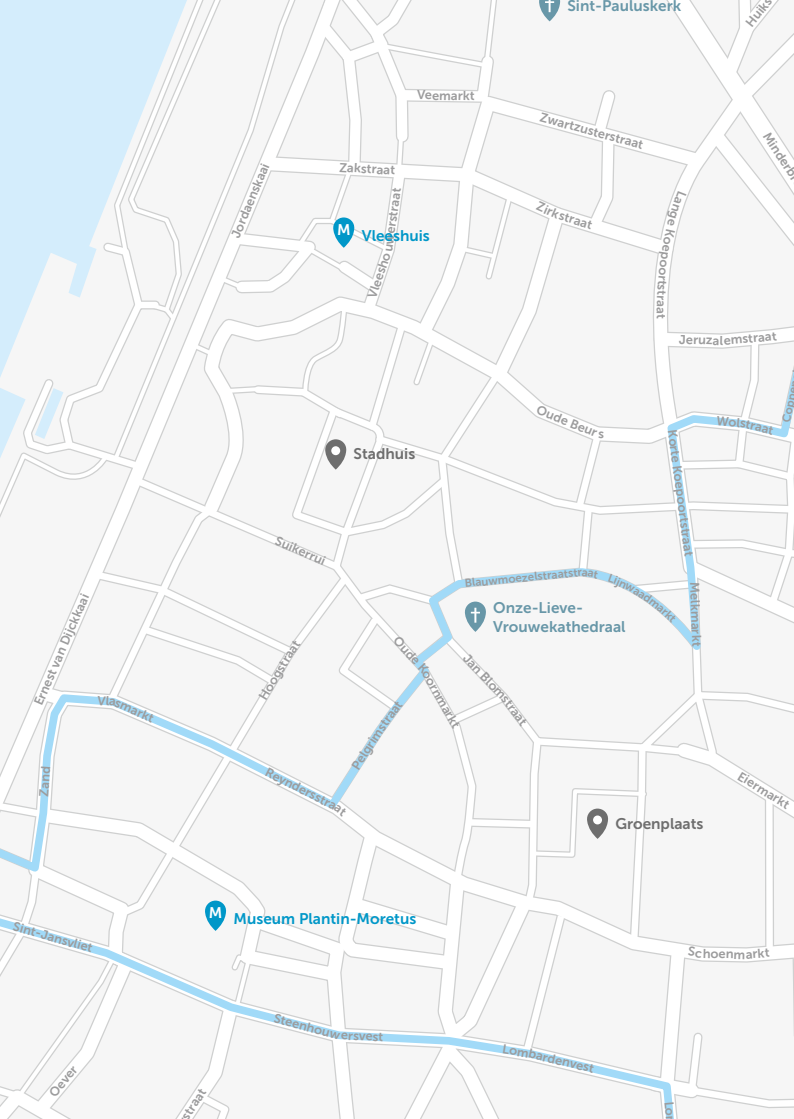
* For more information about using the QR code, see www.polyphonyconnects.com

** If you didn't find all 16 AMUZ posters along your route, you can have a sneak peek at www.polyphonyconnects.com

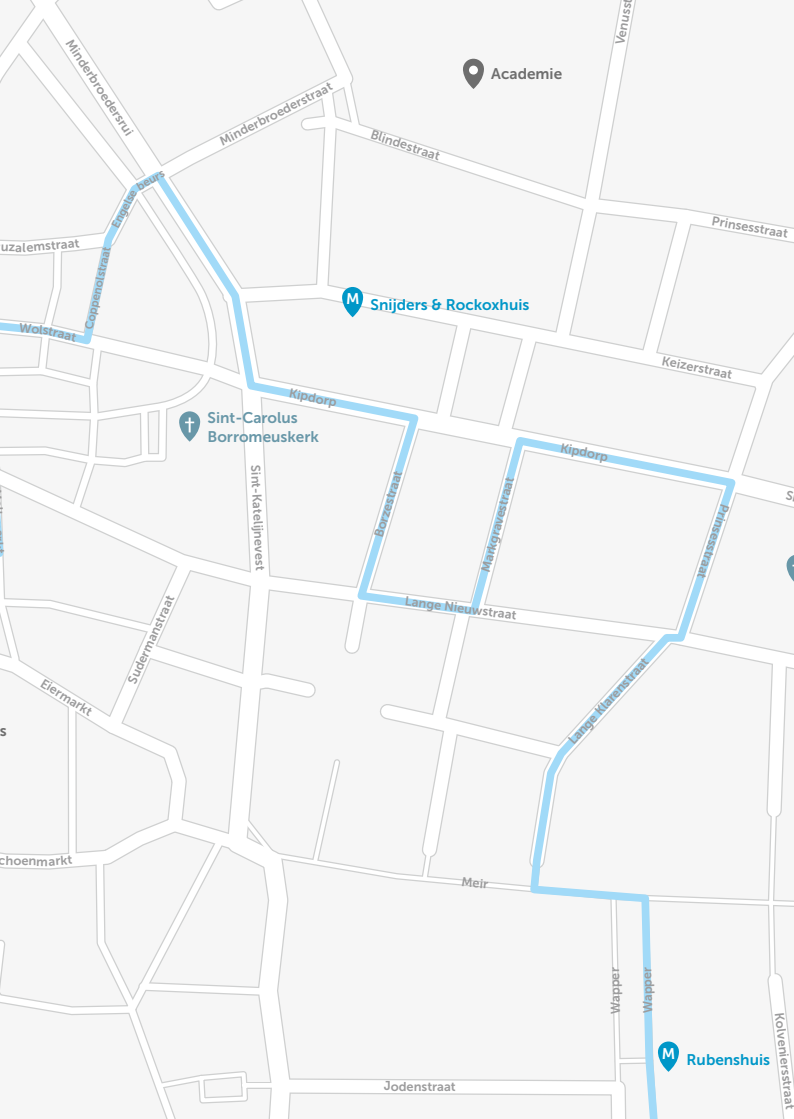
Wandelparcours IYAP-wandeling 2020:

- Vertrekpunt: AMUZ, Kammenstraat 81
 - Wandel de Kammenstraat uit, richting Nationalestraat.
 - Sla rechts de Everdijstraat in en ga vervolgens links de Lombardenstraat in.
 - Volg de bocht naar links in de straat: dit is de Lombardenvest. Volg de Lombardenvest tot het kruispunt.
 - Steek het kruispunt met de Nationalestraat over en wandel de Steenhouwersvest in.
 - Vervolg de Steenhouwersvest tot het einde van de straat en ga rechtdoor (Sint-Jansvliet).
 - Ga op het einde van Sint-Jansvliet rechtsaf (Ernest Van Dijckkaai) en sla onmiddellijk voorbij het gebouw van de voetgangerstunnel weer rechtsaf. Sla daarna direct links de straat 'Zand' in.
-
- Starting point: AMUZ, Kammenstraat 81
 - Walk towards Nationalestraat.
 - Turn right into Everdijstraat and shortly after turn left into Lombardenstraat.
 - Follow the street turning left, this is Lombardenvest. Walk out of Lombardenvest to the traffic lights.
 - Cross over at the junction with Nationalestraat and walk into Steenhouwersvest.
 - Follow Steenhouwersvest to the end of the street and go straight on (Sint-Jansvliet).
 - At the end of Sint-Jansvliet, turn right (Ernest Van Dijckkaai) and then turn right again immediately after the building that houses the pedestrian underpass. Then take the first left into the street 'Zand'.

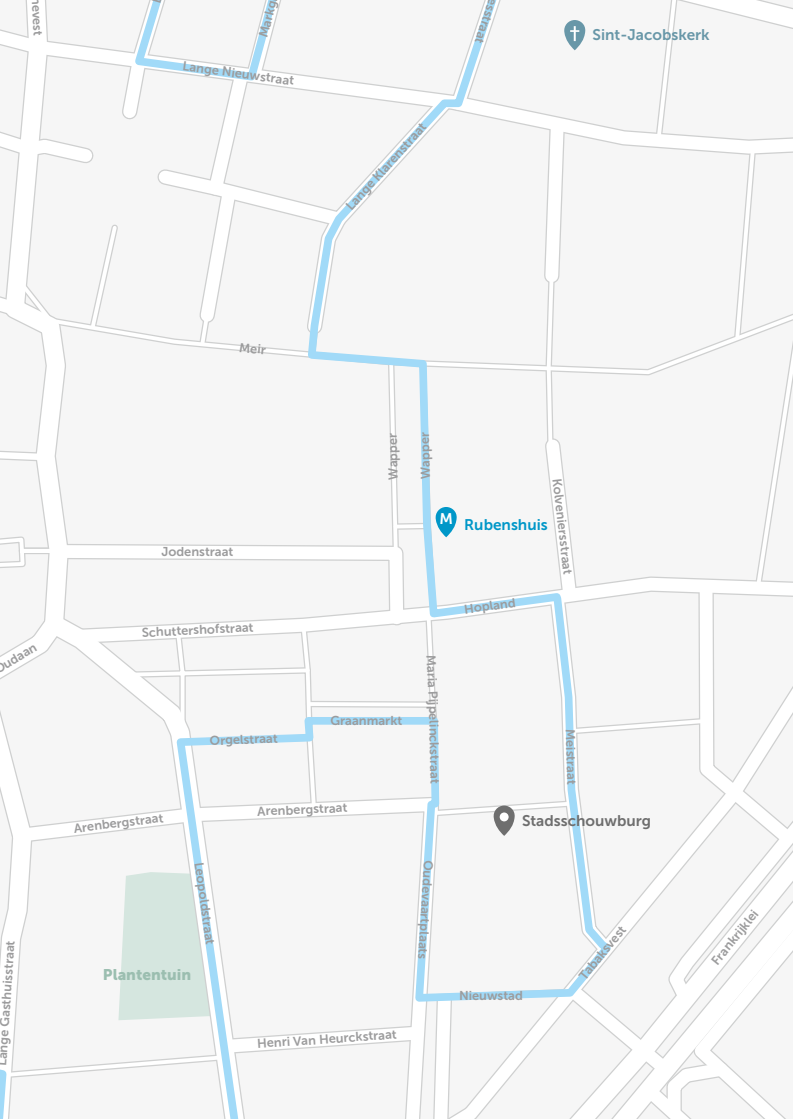

- Volg deze straat tot het einde en sla rechts de Vlasmarkt in. Vervolg de Vlasmarkt, steek het kruispunt met de Hoogstraat over en vervolg uw weg in de Reyndersstraat.
- Sla halverwege de Reyndersstraat links de Pelgrimstraat in.
- Steek op het einde van de Pelgrimstraat de Oude Koorstraat over, ga de Tempelstraat in en volg deze korte straat tot op de Handschoenmarkt.
- Ga op de Handschoenmarkt aan de waterput van Quinten Matsijs rechts de Blauwmozelstraat in.
- Vervolg uw weg, de Lijnwaadmarkt in, tot op de Melkmarkt.
- Ga op de Melkmarkt linksaf.
- Vervolg uw weg rechtdoor in de Korte Koepoortstraat tot aan de Wolstraat. Sla die rechts in.

- Follow this street to the end and turn right into Vlasmarkt. Follow Vlasmarkt, cross the junction with Hoogstraat and continue into Reyndersstraat.
- Halfway along Reyndersstraat, turn left into Pelgrimstraat.
- At the end of Pelgrimstraat, cross Oude Koorstraat and walk in Tempelstraat. Follow this short street to Handschoenmarkt.
- Turn right into Blauwmozelstraat behind Quinten Matsijs' well.
- Continue into Lijnwaadmarkt and onwards to Melkmarkt.
- In Melkmarkt, turn left.
- Continue straight on into Korte Koepoortstraat and onwards to Wolstraat. Turn right into Wolstraat.

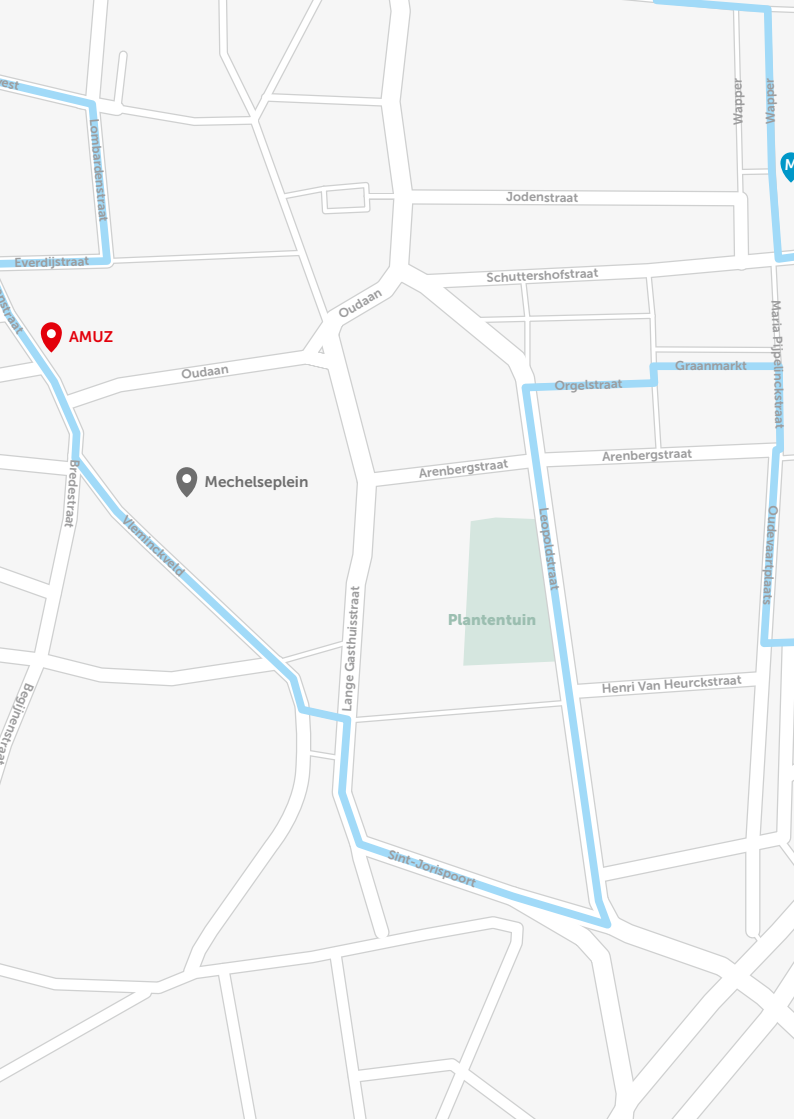

- In Wolstraat, take the second side street on the left. This is Coppenolstraat.
- Coppenolstraat runs into Engelse Beurs. Follow this route to Minderbroedersrui.
- Turn right into Minderbroedersrui and continue to the junction with Wolstraat. At this junction, turn left into Kipdorp.
- In Kipdorp, take the first side street on the right. This is Borzestraat.
- Continue along Borzestraat and then turn left into Lange Nieuwstraat. Take the next side street on the left (Markgravesstraat).
- You will find yourself back in Kipdorp: turn right here.
- At the next junction, turn right into Sint-Jacobstraat.
- At the end of Sint-Jacobstraat, cross Lange Nieuwstraat and walk into Lange Klarenstraat opposite.

- Op het einde van de Lange Klarenstraat komt u op de Meir. Ga hier linksaf.
- Een beetje verder op de Meir ligt aan uw rechterkant het plein Wapper.
- Draai het plein op en steek het over tot u aan Hopland komt. Sla Hopland links in.
- Vervolg uw weg op Hopland en sla rechts de Meistraat in. Houd hier het rechtervoetpad aan en wandel de oplopende voetgangershelling op.
- Steek, boven gekomen, het plein over tot aan Nieuwstad.
- Sla rechts Nieuwstad in en vervolg deze straat tot u op de Oudevaartplaats komt.
- Sla op de Oudevaartplaats rechtsaf.
- Vervolg op het einde van de Oudevaartplaats uw weg rechtdoor, de Maria Pijpelincxstraat in.

- At the end of Lange Klarenstraat, you arrive on the Meir. Turn left here.
- A little further along the Meir, you will find Wapper square on your right.
- Turn right onto Wapper and cross this square to Hopland. Turn left into Hopland.
- Continue along Hopland and turn right into Meistraat. Keep to the right-hand pavement here and walk up the pedestrian ramp.
- At the top, cross the square to Nieuwstad.
- Turn right into Nieuwstad and follow this street until you arrive at Oudevaartplaats.
- Turn right into Oudevaartplaats.
- At the end of Oudevaartplaats, continue straight on into Maria Pijpelincxstraat.

- Draai halverwege de Maria Pijpelincxstraat links de Graanmarkt op.
- Loop op het einde van de Graanmarkt links van het Toneelhuis de Orgelstraat in.
- Sla op het einde van de Orgelstraat links de Leopoldstraat in.
- Volg de Leopoldstraat tot op de Leopoldplaats. Draai hier rechtsaf en vervolg uw weg langs Sint-Jorispoort.
- Volg de bocht van Sint-Jorispoort. Steek ter hoogte van de tramhalte over naar het Mechelseplein.
- Steek het Mechelseplein over en volg rechts Vlemminckveld.
- Vlemminckveld gaat over in Kleine Markt en vervolgens in de Kammenstraat. Volg de Kammenstraat tot aan nummer 81. U bent opnieuw aan AMUZ. Dit is het einde van de wandeling.

- Halfway along Maria Pijpelincxstraat, turn left into Graanmarkt.
- At the end of Graanmarkt, along the left of the Toneelhuis, walk down Orgelstraat.
- At the end of Orgelstraat, turn left into Leopoldstraat.
- Follow Leopoldstraat to Leopoldplaats. Turn right here and continue along Sint-Jorispoort.
- Follow the curve of Sint-Jorispoort. At the tram stop, cross onto Mechelseplein.
- Cross over Mechelseplein and take Vlemminckveld on the right.
- Vlemminckveld becomes Kleine Markt and then Kammenstraat. Walk along Kammenstraat until you reach number 81. You are back at AMUZ. This is the end of the walk.

Cursus

Magistraal meerstemmig: polyfonie voor starters en liefhebbers

Vanaf za 15.08.2020

Onlinecursus van Davidsfonds Academie

Sofie Taes

docent teacher

I.s.m. Davidsfonds Academie

Onder de prachtige rozet van de Notre Dame in Parijs werd midden 12de eeuw de meerstemmige muziek geboren. In de daaropvolgende vijfhonderd jaar transformeerde het eenvoudige organum tot het rijke contrapunt waaraan onder meer J.S. Bach zich zou laven. Van het fijnzinnige filigraanwerk van de ars subtilior over de 'klassieke' renaissancepolyfonie tot de nabloeï in de vroegbarok werpt deze introductie tot de polyfonie een blik op mijlpalen, topcomponisten, basisbegrippen en uitvoeringspraktijken.

Is polyfonie voor u een onbetreden pad? Dan is deze digitale cursus van Davidsfonds Academie uw ideale gids. U bent een fijnproever die geen enkel oudemuziekfestival mist? Ook in dat geval scherpt u dankzij overzichtelijke teksten, illustratief beeldmateriaal en zorgvuldig gekozen muziekfragmenten uw kennis en luistervaardigheden aan.

Deze digitale cursus door musicologe Sofie Taes is beschikbaar vanaf 15 augustus 2020. Prijs: € 15.

Meer info en inschrijving: 016 31 06 70 | www.davidsfondssacademie.be

Polyphonic music was born in the mid-12th century, beneath the magnificent rose windows of Notre Dame in Paris. In the five hundred years that followed, the simple organum was transformed into the rich counterpoint in which composers such as J.S. Bach would delight. From the refined filigree of ars subtilior to 'classic' Renaissance polyphony and on to its second flowering in the early Baroque, this introduction to polyphony looks at milestones, prominent composers, basic concepts and performance practices.

Is polyphony unknown terrain for you? If so, this digital course by Davidsfonds Academy is your ideal guide. Are you a connoisseur who never misses an early music festival? You too can brush up on your knowledge

and listening skills with clear texts, illustrative images and carefully chosen excerpts from the music.

This digital course, designed by the musicologist Sofie Taes, is available from 15 August 2020 onwards. Price: € 15.

Find out more and register: 016 31 06 70 | www.davidsfondssacademie.be

Essay

Livemuziek in tijden van besmetting: lessen uit de renaissance

Fabrice Fitch

Hoe schrijf je een tekst voor *Laus Polyphoniae*, editie 2020 zonder het te hebben over de olifant in de kamer? In februari van dit jaar nodigden de organisatoren van het festival me uit om enkele ideeën te delen over de relevantie van de renaissancepolyfonie voor het hedendaagse cultuurlandschap, naar aanleiding van de voorstelling van mijn boek *Renaissance Polyphony* (Cambridge University Press) tijdens het festival zelf. Op dat moment deed niets vermoeden dat de verspreiding van COVID-19 ervoor zou zorgen dat het programma van dit jaar zou worden uitgesteld, laat staan dat we konden voorzien hoe deze situatie het leven en het bestaan van velen onder ons in de war zou sturen; in sommige gevallen met tragische gevolgen. Hoe dan ook, ik moest mijn oorspronkelijke ideeën herbekijken. Hoe het hedendaagse cultuurlandschap er ook uitziet, het toekomstige zal ongetwijfeld getekend zijn door de recente gebeurtenissen, al is het nog veel te vroeg om de impact te kennen. Sommigen zullen zeggen dat de meer extreme voorspellingen de bal volledig mislaan; ze waarschuwen ons om niet te onderschatten hoezeer de mens altijd hervalt in oude patronen. Ik betwijfel of de kunstensector die

luxue zal hebben. Maar voor wie er zoals wij nauw bij betrokken is, zet deze vreemde overgangperiode wel aan tot nadenken over de betekenis van live-uitvoeringen en hun plaats in de maatschappij. Op dat vlak blijkt dat renaissancemuzikanten ons een en ander te vertellen hebben (en niet alleen omdat de samenleving tijdens de renaissance goed vertrouwd was met pandemieën). Als bij toeval resoneert alles wat hieronder staat met thema's die ook in mijn boek aan bod komen.

In de moderne concertervaring zien we doorgaans een hiërarchische driehoeksverhouding, met de componist bovenaan, de uitvoerder en het publiek onderaan, en de partituur als 'wisselmunt' tussen hen in. Niet alleen is deze situatie eigen aan de westerse cultuur; binnen die cultuur is ze ook relatief nieuw: de etiquette en gebruiken die we associëren met het zogenaamde 'concertritueel' werden pas vastgelegd rond het begin van de 20ste eeuw. Deze term, met religieuze associaties, is betekenisvol. Wat wordt er gevierd in het ritueel? De idee van hoge kunst zelf, met componisten in het pantheon, uitvoerders als celebranten, en het publiek als geloofsgemeenschap. Hoewel het niet te verwonderen is dat deze hiërarchische verhouding zo werd geritualiseerd (in de wetenschap dat rituelen vaak een hiërarchie uitdrukken), is die ontwikkeling toch ook niet de enige mogelijkheid; in elk geval wordt het typisch westerse karakter ervan ondertussen algemeen erkend.

Een ander bepalend kenmerk van het concertritueel is de strikte 'taakverdeling' tussen de functies van de schepper, de uitvoerder en het publiek: elke functie is exclusief en volledig toegekend aan één categorie van deelnemers, zonder overlapping. Binnen de westerse cultuur is dit een recent fenomeen: zelfs tot een stuk in de 20ste eeuw voerden componisten soms nog hun eigen werk uit, of ze improviseerden. Tijdens de tweede helft van de 20ste eeuw werd de institutionalisering van het concertritueel dan weer op verschillende vlakken uitgedaagd: ten eerste

binnen de muziek in het algemeen, door een groter bewustzijn van de muziekpraktijk in andere culturen; ten tweede binnen de westerse kunstmuziek, door de praktijk van hedendaags musiceren en componeren; en ten slotte door de praktijk van andere kunstvormen, met name drama. (Een vierde categorie, popmuziek, voegt weer andere – vooral economische – factoren toe die hier buiten mijn discours vallen.) Deze uitdagingen kunnen het best worden begrepen vanuit de hierboven beschreven driehoeksverhouding: bij geïmproviseerde muziek bijvoorbeeld, zijn scheppend en uitvoerend kunstenaar dezelfde. In sommige vormen van experimentele muziek vallen de functies van uitvoerder en publiek samen in één persoon (zoals wanneer een compositie moet worden uitgevoerd in een lege ruimte). In dat opzicht openbaart het westerse concertritueel zich als een hoogst gespecialiseerd geval: Christopher Smalls neologisme 'musicicking' (muzieken als werkwoord), dat inmiddels breed opgepikt is in de wetenschappelijke literatuur, probeert alle andere vormen van muziekpraktijk te omarmen en het concertritueel te integreren in een ruimer denkkader.

Vandaag wordt het concertritueel toegepast op muziek die nooit bedoeld was om op die manier te beleven, niet het minst een groot deel van de renaissancepolyfonie. Dat betekent niet dat er helemaal geen raakvlakken waren in die periode. Zoals we zullen vaststellen, waren er aan het hof omstandigheden waarin zangers en instrumentalisten wel degelijk muziek uitvoerden voor een aandachtig kennerspubliek. Het was natuurlijk wel zo dat dergelijke situaties niet dezelfde culturele context hadden: hoe gevierd ook, de componist stond absoluut niet bovenaan de piramide.

* * *

De iconografie van ensembles die religieuze polyfonie uitvoeren in de renaissance benadrukt doorgaans de fysieke nabijheid; die heeft meer

weg van een groepsknuffel dan van de keurige, formele opstelling van hun hedendaagse tegenhangers, netjes op een rij. De zangers raken elkaar voortdurend aan, ze musiceren vaak met de hand op elkaars schouder (hier geen sprake van social distance!), wellicht ook om samen in de maat te blijven. Soms wijst een plooi in hun religieuze gewaden, ter hoogte van de knie, op het tikken met de voet, allicht om dezelfde reden. Deze nauwkeurig waargenomen details komen vaak genoeg terug om aan te nemen dat ze gebruikelijk waren, en zijn bijzonder opvallend voor hedendaagse artiesten: de eigenheid van deze ensembles was niet alleen hoorbaar, maar ook zichtbaar. En toch is de activiteit van de zangers niet het belangrijkste aandachtspunt. Meestal zijn ze slechts één component in een complexe gebeurtenis – een ander ritueel: de katholieke mis. Zoals de muziek de religieuze teksten verrijkte, zo gaf het gezang op zich ook extra luister aan de liturgie, samen met de wandtapijten, relikwieën, kelken, gewaden, altaarstukken, verluchte bijbels en gebedenboeken, en zo verder. Het citeren van de gewijde teksten door de zangers was niet eens essentieel: dat was de taak van de priester, en zolang hij de juiste woorden in de juiste volgorde sprak, was de mis geldig. Het logische gevolg is dat er geen ‘publiek’ was in de hedendaagse betekenis; de aandacht van de geloofsgemeenschap werd verondersteld gericht te zijn op het ritueel dat zich voor hen afspeelde. De muziek, vaak versierde gregoriaanse gezangen, was ook bedoeld om de aandacht daarop te richten. In werkelijkheid werd de kracht van de muziek op zichzelf echter ook erkend: door de renaissance heen vinden we zelfs geestelijken die zich beklagen over mensen die ‘alleen maar naar de mis gaan om de muziek te horen’.

Deze vaststelling prikkelde hedendaagse onderzoekers om zich de vraag te stellen voor wie er eigenlijk werd gezongen, of zoals de titel van een invloedrijke tekst van Bonnie J. Blackburn luidt: *For whom do the singers sing?* Het ene antwoord sluit het andere hier niet uit: voor

hun wereldlijke of kerkelijke leider, voor de gemeenschap, of voor God. In zijn uitgebreide dagboeken over het leven aan het pauselijke hof (een uitzonderlijk goed gedocumenteerde instelling dankzij het werk van onder andere Jeffrey J. Dean, Richard Sherr en Adalbert Roth) vermeldt de pauselijke ceremoniemeester Johann Burchard de zangers van de kapel, van wie hij duidelijk geen hoge pet op had. In de beschrijving van een specifiek liturgisch feest noteert hij: “Hier zongen de zangers een van hun motetten”, waarbij het begrip ‘motet’ zo ongeveer elke vorm van gecomponeerde polyfonie kan betekenen. Het lijkt erop dat de hoofdverantwoordelijke voor het verloop van de pauselijke liturgie niet meteen wakker lag van wat er juist werd gezongen. Er zijn zelfs sterke aanwijzingen dat zangers vaak hun eigen repertoire mochten kiezen. Het is duidelijk dat zij zichzelf beschouwden als een hoogst gespecialiseerde groep, met hun eigen lingua franca (vergeet daarbij niet dat zangers van polyfonie duidelijk werden onderscheiden van zij die gregoriaans zongen). Concrete aanwijzingen voor dit gevoel van collectiviteit vinden we in de belangrijkste bron van het motet *Ave sanctissima Maria* van Pierre de la Rue (nu in de Koninklijke Bibliotheek van Brussel), die een afbeelding bevat van de heilige maagd op een halve maan met de zon op haar rug, omringd door engelen. Bonnie Blackburn verbindt deze iconografie met een gunst van paus Sixtus IV (r. 1471-1484, voor wie ook Burchard werkte) die 11 000 jaar strafvermindering van het vagevuur gaf aan iedereen die het gebed *Ave sanctissima Maria* opzegde met de blik star op een dergelijke voorstelling gericht. Bijgevolg was die aflat er ook voor de zangers, telkens als ze het motet van Pierre de la Rue zongen vanuit dit koorboek. En zo zongen ze dan in feite toch voor zichzelf.

Dit gezegd zijnde, de precisie waarmee renaissancekunstenaars zangers van polyfonie portretteerden, verraadt een fascinatie voor hun fysieke aanwezigheid, intense concentratie en soms heftige uitdrukkingen – het gevoel van een kleine groep die als één geheel is gefocust op het

uitvoeren van de muziek. De indruk moet nog groter zijn geweest wanneer ze polyfonie improviseerden. Het primaat van de componist is zodanig in de hedendaagse perceptie ingesleten, dat dit aspect van de polyfonie pas sinds kort grondig wordt onderzocht. Het gaat hier helemaal niet om vrije improvisatie: net zoals de meeste gecomponeerde religieuze polyfonie tot aan het einde van de renaissance, was ook improvisatie gebaseerd op het gregoriaans. De te volgen regels waren vergelijkbaar met de regels voor gecomponeerde polyfonie, en het muzikale resultaat kon even gevarieerd zijn, van eenvoudige meerstemmigheid ('harmonisering' van het gregoriaans, zoals we het vandaag zouden noemen) tot contrapuntisch meer complexe realisaties. Mocht dit verrassend klinken, dan moeten we onthouden dat deze zangers grondig werden getraind in de regels van het contrapunt, die ze zich vaak als jonge kinderen al eigen maakten. Toch vereisten zulke collectieve improvisaties een hoge mate van bekwaamheid en collectieve training, een gevoel voor coördinatie, samenspel en creatieve spontaneïteit – in één woord: virtuositeit. Hoewel hun bijdrage aan de liturgie strikt genomen een randgebeuren was, moet het spektakel van een vocaal ensemble dat spontaan polyfoon begon te improviseren, fascinerend zijn geweest.

Polyfone improvisatie was echter niet voorbehouden aan zangers: in de decennia voorafgaand aan 1500 werden ook instrumentale ensembles hiervoor betaald. Improvisatie was bovendien het handelsmerk van solisten – of het nu instrumentalisten of dichters waren – wiens 'onstuimige improvisaties' een terugkerend onderwerp zijn bij waarnemers uit de renaissance. Een van de meest geciteerde is luitist Pietrobono 'del chitarrino', verbonden aan het hertogelijke hof van Ferrara. In een verslag uit 1456 leren we hem kennen als "aangevuurd, als het ware goddelijk geïnspireerd, bokkensprongen makend, jubelend, en niet in staat zijn vreugde te onderdrukken ... [en] terwijl hij nieuwe melodieën uitvindt, baadt zijn gezicht in het zweet, de snaren kunnen het niet langer houden,

ze knappen onder zijn buitensporige verlangen naar verering." Een andere auteur benadrukt de belichaming van Pietrobono's virtuositeit: "Kijk goed hoe de vingers van zijn linkerhand langs de chitarra snellen, de hand die behendig over de klinkende snaren beweegt. U zal versteld staan van de vliegende vingers, en van hoe zijn hand op zoveel plaatsen tegelijk lijkt te zijn." Hoewel Pietrobono's improvisaties ook uit polyfone vindingen moeten hebben bestaan (zoals *ricercars* of *fantasia's*), is er geen noot van zijn muziek bewaard. Zelfs tijdens zijn leven was zijn reputatie uitsluitend gebouwd op zijn talenten als improvisator. Wat hier van tel is, reikt echter verder dan de afwezigheid van een muzikale tekst. In zijn uitstekende onderzoek naar improvisatie in de renaissance beschrijft Philippe Canguilhem de ontmoeting tussen humanist Michele Verino en een andere improvisator – deze keer geen muzikant, maar de dichter Antonio di Guido: "Ooit hoorde ik Antonio de oorlogen van Orlando bezingen ... zo welsprekend dat je de indruk kreeg Petrarca in eigen persoon te horen, of dat je jezelf midden in de strijd bevond in plaats van te luisteren naar een loutere beschrijving ervan. Later las ik een van Antonio's gedichten dat zo gekunsteld was dat het iemand anders' werk leek. Het is dan ook duidelijk dat zulke werken gebaat zijn bij de welbespraaktheid, want deze vaardigheid heeft niet alleen te maken met het toegewijde en verstandige gebruik van de stem, maar ook met belichaming."

Zo gaven schrijvers in de renaissance een blijk van erkenning aan de vaardigheid van de uitvoerder om willekeurig materiaal om te vormen tot een meeslepende, immersieve ervaring. Dit mag dan een extreem geval zijn, Verino's laatste zin is, in al zijn veralgemening, de duidelijkste stelling over dit principe die je ooit zal vinden. In zulke situaties is het in de menselijke nabijheid, de uitstraling van de uitvoerder – meer dan in wat er wordt gespeeld – dat het succes van een uitvoering verscholen zit.

Mijn volgende en laatste voorbeeld vraagt het minst om duiding. Het gaat over het beroemde 'Concerto delle dame', actief in Ferrara meer dan een

eeuw na Pietrobono. Dit vrouwelijke ensemble voerde muziek uit die speciaal voor hen was geschreven door componisten die (rechtstreeks of onrechtstreeks) verbonden waren aan het hertogelijke hof. De dames waren zo invloedrijk dat gelijkaardige groepen verschenen aan andere hoven; zo zijn ze eigenlijk verantwoordelijk voor de opkomst van een nieuw genre. Van al mijn voorbeelden lijkt dit me het meest herkenbare te zijn voor ons, zij het met enkele belangrijke verschillen. Het toewijzen van bepaalde functies aan mensen van een bepaald geslacht lijkt op de situatie van veel moderne ensembles, waarbij vrouwelijke muzikanten werken van voornamelijk mannelijke componisten uitvoeren; maar zowel op sociaal als op artistiek vlak was het 'Concerto delle dame' even gerespecteerd als de componisten van wie ze muziek zongen. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat er veel opmerkingen kwamen over hun vrouw-zijn, niet zonder pejoratieve bijklank: vrouwelijke 'entertainers' aan het hof werden doorgaans geassocieerd met hooggeplaatste sekswerkers (courtisanes). Er is een intrigerende tegenhanger van het Concerto delle dame, uit dezelfde tijd en regio. Op een steenworp van het Ferrarese hof werden de nonnen van het San Vito-klooster evenzeer geroemd voor hun muziekpraktijk. Het essentiële verschil betreft niet alleen het repertoire (veel van de muziek componeerden de nonnen zelf), of de sociale status, maar vooral 'embodiment' of belichaming: terwijl de vrouwen van het Concerto delle dame letterlijk in de kijker liepen (vandaar ook de associatie met courtisanes), bleven de nonnen verborgen voor het publiek. De regels van het kloosterleven bepaalden dat hun rituele eerbetuigingen achter een scherm plaatsvonden (vanuit het perspectief van de congregatie waren het inderdaad 'stemmen zonder lichaam' of 'disembodied voices', zoals de titel van Craig Monsons studie luidt). De twee groepen worden bestudeerd in Laurie Stras' fraaie monografie, *Women and music in sixteenth-century Ferrara* (Cambridge University Press, 2018). Onderliggend aan dit kennelijke verschil tussen de twee is inderdaad de notie van belichaming. Terwijl de een bewust met hun lichamen pronken, gaan

de anderen die opzettelijk aan het zicht onttrekken. Ambivalentie van het (vrouwelijke) lichaam is essentieel in de reputatie van beide ensembles en ongetwijfeld in hun uitstraling tijdens de uitvoeringen.

* * *

Wat leren deze verschillende situaties ons over de relevantie van live-uitvoeringen in de nasleep van de pandemie? Zoals ik al aangaf in het begin, zijn er zonder twijfel uitdagingen, zeker omdat de beschikbare middelen in onvermijdelijke financiële crisissen altijd naar de sectoren gaan waarvan men vindt dat ze het hoogst noodzakelijk zijn, ten nadele van andere die dat (verondersteld) niet zijn. Diegenen onder ons die een belang hebben in de uitvoerende kunsten, kunnen maar beter hun argumenten klaar hebben. Er is veel te doen rond de online communicatievormen die onze sociale en professionele contacten mogelijk maakten sinds het begin van de lockdown. Ironisch genoeg begonnen we die al vanzelfsprekend te vinden. Maar nu we de dagelijkse menselijke contacten moeten missen – die we evenzeer als vanzelfsprekend beschouwden – en deze vormen van 'indirecte nabijheid' onze enige vorm van interactie worden, lijken het eerder opgedrongen aanwezigheden. Wellicht zullen online media meer dan ooit worden genormaliseerd door COVID-19, zowel in de persoonlijke als in de professionele levenssfeer; maar hoe groter de klemtoon op virtuele vormen van communicatie, hoe sterker we zouden moeten ijveren voor die mensen voor wie direct menselijk contact essentieel is.

De rode draad in al mijn casestudy's is dat de uitvoerder centraal staat. Zelfs polyfonie, door de meeste toehoorders vooral geassocieerd met het werk van componisten, zou perfect kunnen bestaan los van eender welke componist of compositie, door collectieve improvisatie. Dat was evenzeer het geval aan het einde van de renaissance (wanneer verschil-

lende factoren, vooral de commerciële druk van partituren, bijdroegen tot de groeiende perceptie van componisten als 'auteurs') als in vroegere periodes, toen composities meestal werden overgeleverd zonder dat de naam van de componist werd vermeld. Doordat de twee functies (compositie en componist) loskomen van de uitvoering zelf, gaat de aandacht automatisch meer naar de zangers. Ik verwees eerder al naar de visuele aantrekkingskracht die ze hadden op eigentijdse kunstenaars, wat ook terugkomt bij de belichaming bij de zangeressen van het Concerto delle dame. In live-uitvoeringen had die sterke aanwezigheid niet alleen te maken met hun fysieke verschijning, maar ook met de kwaliteit (de toon, zou men kunnen zeggen) van hun interacties: bewegingen, visuele signalen, gezamenlijke ademhalingen, een algemeen, simultaan gevoel van aandacht voor elkaar en een intense alertheid voor hun collectieve taak. Het is moeilijk om een juiste term te vinden voor die indruk, al komt het Duitse woord 'Stimmung' aardig in de buurt. Ik zou het omschrijven als een toestand van 'ingesloten-zijn', een intensiteit die in zichzelf en over zichzelf communiceert, los van het feit of de uitvoerders zich bewust zijn van de aanwezigheid van een publiek, en op welke manier ze hen er ook bij willen betrekken.

Het kan paradoxaal klinken dat een componist flirt met de gedachte dat zijn 'functie' overbodig zou kunnen zijn (al is dit niet onbekend), maar dat is niet wat ik hier aan het doen ben. In plaats van de componist buiten spel te zetten, is die kwaliteit van 'ingesloten-zijn' net een heel krachtig hulpmiddel om te componeren. Ik heb het geluk gehad om samen te werken met ensembles en solisten die deze kwaliteit in grote mate bezitten (uit de voorbeelden van Pietrobono en Antonio di Guido blijkt dat solisten even communicatief kunnen zijn), en wiens podiumprésence en onderlinge samenwerking een onderdeel worden van het compositorische denken in de breedste zin: hoe zal het voor hen voelen om de muziek uit te voeren, zowel individueel als collectief; hoe zullen ze eruitzien als ze het werk

brengen; hoe zal de kwaliteit van hun wisselwerking overkomen bij de luisteraars? Voor mij is dit visuele aspect doorgaans niet los te zien van de ervaring van de muziek. En hoewel die muziek ook zou moeten werken op zichzelf (opnieuw, vanuit mijn standpunt), besteed ik een groot deel van mijn tijd aan het voorstellen van de compositie zoals ze zou worden uitgevoerd door deze specifieke artiesten; dit aspect is voortdurend in mijn gedachten. (Mijn betrokkenheid bij de uitvoerders wordt daarnaast nog versterkt door de nauwe samenwerking tijdens de voorbereiding, waarbij de focus meestal ligt op aspecten van klankproductie.) Wanneer sommige componisten zeggen dat hun muziek "terugpraat tegen hen", verwijzen ze wellicht naar de ervaring van het feitelijke componeren; maar ik vermoed dat het even krachtig is wanneer een compositie naar hen 'terugkeert' in een uitvoering door muzikanten (die de componist slechts in beperkte mate kan controleren of voorspellen).

Aangezien de details van een genoteerde partituur (in de meeste gevallen) gericht zijn op reproductie, is de partituur een heel nauwkeurig en specifiek uitvoeringsmedium. Ik was ooit getuige van een uitvoering door studenten van Steve Reichs *Drumming*. Nadat de muzikanten één per één hadden ingezet (helemaal in het begin) begon het tempo, dat tot dan toe perfect stabiel was gebleven, haast onmerkbaar te versnellen tot op het punt waar het ensemble ofwel een nieuw evenwicht zou vinden ofwel de controle zou verliezen. Net wanneer ze op dat punt kwamen, bereikten ze een plateau, het tempo stabiliseerde en het stuk ging door voor de overige tachtig minuten. Deze accelerando staat niet in de partituur en kan ook niet gepland zijn geweest, maar deze schijnbare bijna-ramp was een van de spannendste momenten die ik ooit in een live-uitvoering heb meegemaakt. Zoals blijkt uit mijn voorbeelden uit de renaissance, kunnen zulke gevoelsmatige situaties zich ook voordoen zonder partituur. We kunnen slechts gissen hoe de geïmproviseerde polyfonie in de Franse, Bourgondische of Spaanse hofkapellen kan hebben geklonken op

een feestdag, maar het vocale en contrapuntische kunst- en vliegwerk wanneer de zangers elkaar najagen en verdringen, zoals muzikale botsauto's die met een hoge snelheid tegen het gregoriaans aan botsen, moet even spannend zijn geweest.

Uiteindelijk zit niet-reproduceerbaarheid van een live-uitvoering niet in het werk of in datgene wat wordt uitgevoerd, maar wel in de optelsom en de kwaliteit van de menselijke wisselwerking die een uitvoering maakt tot wat ze is. In geen geval wil ik hiermee de waarde van het uitgevoerde verminderen (zoals ik hopelijk heb getoond in verband met *Drumming*), aangezien de details van een uitvoering, los van al de rest, uiteindelijk worden gevormd door de partituur. Ook is het (onnodig te zeggen) niet verboden om een uitvoering bij te wonen voor ofwel het werk, ofwel de uitvoerders, ofwel beide. Maar aangezien de complexe interacties waardoor een uitvoering wordt bepaald (en hun kracht om de toeschouwer te raken) zo vaak worden beschreven in termen van datgene wat wordt uitgevoerd, in plaats van de uitvoering zelf, lijkt het niet meer dan redelijk om de aandacht te vestigen op deze niet-reduceerbaarheid. Op deze basis is een live-uitvoering niet (alleen) een vorm van ontspanning, maar ook de nauwgezette observatie van menselijk gedrag, neigend naar de transcendentie van iedereen die er deel van uitmaakt.

Vertaling: Klaas Coulembier

Live Performance in Times of Contagion: Lessons from the Renaissance

How to write a text for the 2020 edition of *Laus Polyphoniae* without mentioning the elephant in the room? It was in February this year that the Festival organisers invited me to contribute some thoughts on the relevance of Renaissance Polyphony to today's cultural environment, to

coincide with the launch of my book, *Renaissance Polyphony* (Cambridge University Press) at the Festival itself. At the time, there was no suggestion that the spread of COVID-19 might lead to the postponement of this year's programme, let alone the disruption to lives and livelihoods it has visited on so many of us; in some cases, all too tragically. In any case, I've had to rethink my initial ideas. Never mind today's cultural environment; tomorrow's will surely bear the imprint of recent events, though it is far too early to guess how. Some would say that the more extreme predictions are likely wide of the mark; they warn us not to underestimate people's tendency to revert to familiar behaviours. I doubt that the arts sector will be afforded that luxury. But for those of us involved in it, this strange liminal period encourages us to reflect on the value of live performance and its place in society. On that score it turns out that Renaissance musicians may have a few things to tell us (and not just because Renaissance society was very well acquainted with pandemics). Almost coincidentally, most of what follows echoes themes explored in my book.

The modern concert experience typically embodies a triangular, hierarchical relationship with the composer on top, the performer and audience beneath, and the musical score as the 'currency of exchange' between them. Not only is this situation peculiar to Western culture; within that culture it is also relatively new: the set of protocols and behaviours associated with what is sometimes called the 'concert ritual' became fixed only around the turn of the twentieth century. That phrase, with its sacred associations, is significant. What is being celebrated? The idea of high art itself, with composers in the pantheon, performers as celebrants, and the audience as congregation. Although it is hardly surprising that the hierarchical relationship became so ritualised (given how often ritual expresses hierarchy), that development is not inevitable; in any case, its specificity to Western culture is now generally acknowledged. Another defining feature of the concert ritual is the strict 'division of labour' between the functions

of creator, performer, and audience: each function is uniquely and entirely vested in one category of participants, with no crossover between them. Even within Western culture this, too, is a recent phenomenon: well into the twentieth century, composers performed their own music, or even improvised. During the second half of the twentieth century, the institutionalisation of the concert ritual was challenged on several fronts: first, within music generally, through a greater awareness of the musical practice of other cultures; second, within Western art music, through the practice of contemporary composition and music-making; and finally, through the practice of other art-forms, most obviously drama. (A fourth category, pop music, brings other factors into play — notably economic ones — with which I am less concerned here.) These challenges are best understood in terms of the triangle described above: with improvised music, for example, creator and performer are one and the same, and in some forms of experimental music, the function of performer and audience is vested in a single individual (when a piece is to be performed in an otherwise empty room, say). In this light, the Western concert ritual is revealed as a highly specialized case: Christopher Small's term 'musicking', which has been widely adopted within scholarship, seeks to account for all the other forms of practice whilst integrating the concert ritual within a broad framework.

Nowadays, the concert ritual applies to music that was never designed to be experienced that way, not least a good deal of Renaissance polyphony. That is not to say that there was no intersection at all during the period itself: in certain courtly environments, as we shall see, singers and instrumentalists *did* perform composed music for an attentive audience of connoisseurs. Of course, such situations did not come with the same cultural baggage: however celebrated, the composer was emphatically *not* on top of the pyramid.

* * *

The iconography of performing ensembles for sacred polyphony in the Renaissance typically emphasizes their physical proximity, which more resembles a group huddle than the prim, formal deployment of their modern counterparts, all in a row. They are constantly touching each other, often with hands on each other's shoulder (no social distancing there!), probably as a means of keeping time. Sometimes, a fold in their clerical robes at knee-level denotes a tapping of the foot, very likely for the same reason. These closely observed details recur often enough to suggest that they were commonplace and struck contemporary artists forcibly: the distinctiveness of these ensembles was not just audible but visible. And yet, the singers' activity is not the main focus of attention. More often than not, they are just one component in a complex event — another ritual, in fact: the Catholic Mass. Just as the music they sang adorned the sacred text, their song itself was an adornment of the liturgy, along with the tapestries, reliquaries, chalices, vestments, altarpieces, illuminated bibles and prayerbooks, and so on. Even the singers' enunciation of the sacred text was inessential: that was the priest's job, and as long as he said the right words in the right order, the mass was valid. The corollary is that there was no 'audience' in the modern sense; the congregation's attention was supposedly fixed on the ritual unfolding before it, and the music, often an ornamentation of plainchant, was meant to focus that attention. In reality, the power of music was acknowledged for its own sake: throughout the Renaissance one finds churchmen complaining of people going to Mass 'just to hear the music'.

This has prompted modern scholars to ask (as in the title of an influential text by Bonnie J. Blackburn), *For whom do the singers sing?* The answers aren't mutually exclusive: to their princely or ecclesiastical patron, to the congregation, or to God. In his elaborate diaries recording the life of the papal court (a particularly well-documented institution, thanks to the work of Jeffrey J. Dean, Richard Sherr, and Adalbert Roth, among others),

the papal master of ceremonies Johann Burchard mentions the singers of the chapel, of whom he seems to have been none too fond: describing a particular liturgical feast, he writes, 'here the singers sang one of their motets', the term 'motet' in its broadest sense meaning any kind of composed polyphony. It seems that the chief official responsible for the conduct of the papal liturgy didn't especially care what they sang. There is in fact considerable evidence that singers were often left to choose their repertory. What is clear is that they regarded themselves as a highly specialised group, with its own lingua franca (bearing in mind that singers of polyphony were considered separate from those who sang plainchant). Concrete evidence of this sense of collective identity is from the principal source of Pierre de La Rue's motet *Ave sanctissima Maria* (now in the Royal Library in Brussels), which includes a depiction of the Virgin on a crescent moon with the sun at her back, surrounded by angels. Bonnie Blackburn relates this iconography to a dispensation of Pope Sixtus IV (r.1471–1484, whom Burchard served) granting anyone who said the prayer *Ave sanctissima Maria* while gazing at such a picture 11,000 years' remission from purgatory. Therefore, the indulgence applied to the singers every time they performed La Rue's motet from this choirbook. In a very real sense, then, they sang for themselves.

That said, the precision with which Renaissance artists portrayed singers of polyphony betrays a fascination with their physical presence, intense concentration, and sometimes fierce expressions — the sense of a compact unit focused as one on the act of performance. That impression would have been the greater when they improvised polyphony. So ingrained in modern perceptions is the primacy of the composer that this facet of polyphony has only recently come under sustained scrutiny. This was in no sense free improvisation: in common with most composed sacred polyphony until the late Renaissance, it was most often based on plainchant. The rules for doing so were similar to those that obtain

in composed polyphony, and the musical results could be just as varied, ranging from simple chordal elaboration ('harmonisation' of the chant, as we might call it today) to more contrapuntally complex ones. If that seems surprising, one must remember that these singers were thoroughly trained in the rules of counterpoint, which were internalized from a very young age. None the less, such collective improvisation involved a high degree of proficiency and collective training, a sense of co-ordination, ensemble, and spontaneity of invention — in a word, virtuosity. For all that their contribution to the liturgy was peripheral in the strict sense, the spectacle of a vocal ensemble spontaneously extemporising polyphony must have been fascinating.

Nor was polyphonic improvisation the preserve of singers: in the decades leading up to 1500, instrumental ensembles were routinely paid to do so. Improvisation was also the stock-in-trade of soloists, whether instrumentalists or poets, whose 'furious inspiration' is a frequent topic of Renaissance observers. One of the most frequently cited cases is that of the lutenist Pietrobono 'del chitarrino', based at the ducal court of Ferrara. A report from 1456 portrays him 'on fire, as though divinely inspired, cavorting, exulting, and unable to suppress his joy... [and] as he invents new forms of melody, his face bathed in sweat, the strings can no longer bear it; they snap in his excessive desire for praise'. Another writer stresses the embodied nature of Pietrobono's virtuosity: 'Observe closely the digits of his left hand coursing along the *cithara*, the hand that nimbly traverses the harmonious strings. You will be amazed at the flight of his fingers, how his hand seems to be in so many places at once.' Even though Pietrobono's improvisations must have included polyphonic ideas (such as *ricercars* or *fantasias*), not a note of his music survives; even in his lifetime, his reputation rested entirely on his powers as an improviser. What is at issue goes beyond the absence of a musical text. In his fine study of improvisation in the Renaissance, Philippe Canguilhem considers

the humanist Michele Verino's encounter with another improviser — not a musician this time, but the poet Antonio di Guido: "Once I heard Antonio singing of the wars of Orlando ... so eloquently that one might have been hearing Petrarch in person, or fancied oneself in the midst of the battle, not merely hearing a description of it. Later I read one of his poems, which was so uncouth as to seem the work of another. Clearly, therefore, such works are best when delivered with eloquence, for this exercise benefits greatly from the diligent and judicious use not only of the voice, but of bodily gesture also."

Thus, Renaissance writers recognized the accomplished performer's ability to transmute undistinguished material into an involving, immersive experience. This may be an extreme case, but Verino's final sentence, extrapolating as it does from the particular to the general, is as clear a statement of the principle as can be found anywhere. In such situations it is in the human presence, the performer's aura — far more than in what is being played — that the successful performance is vested.

My final example is the one that requires the least commentary. This is the famed *Concerto delle dame*, active in Ferrara more than a century after Pietrobono. This female ensemble performed music written specially for it by composers associated (either directly or indirectly) with the ducal court. So influential were they that similarly constituted ensembles sprang up at other courts; thus, they can be credited with the rise of a new musical genre. Of all my examples, this one seems the most familiar to us, albeit with some significant twists. The gendering of roles replicates the situation of many a modern ensemble, whereby female musicians perform works by predominantly male composers; but both socially and artistically, the *Concerto delle dame* were as renowned as the composers whose music they sang. Unsurprisingly, their gender excited much comment, not without some pejorative associations: female court entertainers were

commonly assimilated with high-class sex-workers ('courtesans'). There is an intriguing counterpart to the *Concerto delle dame*, from the same time and place: a stone's throw away from the Ferrarese court, the nuns of the convent of San Vito were also celebrated for their music-making. The key difference is not just one of repertory (much of the nun's music was composed by the nuns themselves) or social position, but of 'embodiment: while the *Concerto delle dame* was literally on display (hence the association with courtesans), the nuns were hidden from their audiences, since the rules of convent life dictated that their ritual observances took place behind a screen (i.e., from the congregation's perspective, theirs were indeed 'Disembodied voices', as the title of Craig Monson's study has it). Both groups are examined in Laurie Stras's fine monograph, *Women and Music in 16th-Century Ferrara* (Cambridge University Press, 2018). Underlying this apparent difference between them is the notion of embodiment: where one group deliberately flaunted its presence, the other deliberately withheld it. Ambivalence towards the (female) body is key to both ensembles' reputations and (doubtless) their aura in actual performance.

* * *

What light do these different situations shed on the relevance of live performance in the aftermath of the pandemic? As I hinted at the start, there are bound to be challenges, particularly as inevitable financial crises focus resources onto those areas deemed to be of the first urgency, to the detriment of those that (supposedly) are not. Those of us with a stake in the performing arts had better have our arguments ready. Much is being made of the online forms of communication that have facilitated our social and professional interactions since lockdown began. Ironically, we had already begun to take these online forms of communication for granted; but just as we miss those daily human exchanges we'd equally taken for granted, so these forms of 'mediated immediacy' have seemed

more obtrusive presences from the moment they became our sole means of interaction with others. It is likely that online media will become even more normalized as a result of COVID-19, whether in the personal or the professional sphere; but the greater the emphasis on virtual forms of communication, the stronger should be our advocacy of those whose fundamental predicate is direct human contact.

The common thread running through all my case studies is the centrality of the performer. Even polyphony, which modern audiences primarily associate with the musical works of composers, could perfectly well take place independently of either composer or work, through collective improvisation. This was as true at the end of the Renaissance (by which time several factors, not least the commercial printing of polyphony, contributed to the growing perception of composers as 'authors') as in its early stages, when works were most often transmitted without a composer's name attached. The loosening of the two functions from the performance situation necessarily places the focus onto the singers. I referred earlier to the visual fascination they exerted on contemporary artists, which parallels the sense of embodiment mentioned in connection with the *Concerto delle dame*. In the flesh, that strong presence had to do not only with their physical appearance but also the quality (the pitch, one might say) of their interactions — gestures, visual cues, shared breaths, a general sense, simultaneously, of attentiveness to each other and intent alertness to their collective enterprise. It is difficult to find an English term for that impression (though the German word 'Stimmung' is useful); I would describe it as a state of 'locked-in-ness', an intensity that communicates in and of itself, whether or not the performers register the audience's presence, and however they seek to involve them.

It may seem paradoxical that a composer should toy with the redundancy of the 'composer function' (though it is not unknown), but that is

not what I'm doing. Far from marginalizing the composer, this quality of 'locked-in-ness' is a very powerful compositional resource. I have had the good fortune to work with ensembles and soloists that possess it to a high degree (as the examples of Pietrobono and Antonio di Guido show, soloists can be equally communicative), when their stage presence and interactions become part of compositional thinking in the broadest sense: how will the music feel to them to perform, individually and collectively; how will they look as they perform it; how will the quality of their interactions communicate to the audience? For me, this visual aspect is not usually dissociable from the experience of the music, but even though the latter should also work on its own terms (again, speaking for myself), I will spend a great deal of time imagining the piece as performed *by these particular artists*; this aspect is constantly in my mind. (My familiarity with the performers is further reinforced by close preparatory collaboration, typically focusing on aspects of sound production.) When some composers say that their music 'talks back at them', they may be referring to the experience of actual composition; but just as often, I suspect, having the piece reflected back at them through the agency of the performers (which the composer controls or foresees only to a limited extent) is equally powerful.

Because the details of a written musical text are intended (in most cases) to be reproducible, the musical score is a highly particularized performance medium. I once attended a student performance of Steve Reich's *Drumming*. After the musicians had entered one by one (at the very beginning) the beat, which until then had been perfectly even, began to speed up almost imperceptibly, until it seemed as though the ensemble must either stabilize or lose control. Just as they appeared close to breaking down they reached a plateau, the tempo settled, and the piece continued for the rest of its eighty or so minutes. That *accelerando* is not in the score, and cannot possibly have been planned, but this seeming

brush with disaster was one of the most thrilling moments of live performance I've ever experienced. Yet, as my examples from the Renaissance testify, such 'seat-of-the-pants' situations can perfectly well occur in the absence of a score. We can only guess at what improvised polyphony at the French, Burgundian, or Spanish court chapels might have sounded like on a high feast-day, but the vocal and contrapuntal pyrotechnics as the singers chased and jostled each other, like musical bumper-cars careering at high speed against the plainchant, must have been thrilling to witness.

Ultimately, the irreducible component of live music is not vested in a work, nor even what is performed, but rather in the sum and quality of human interactions that make up a performance. By no means is this meant to downplay the value of what is being performed (as I hope to have shown with reference to *Drumming*) since, apart from anything else, the details of a performance are necessarily shaped by it; nor (needless to say) is it unwarranted to attend a performance for the sake of either the work or the performer, or both. But since the complex interactions that inform a performance (and their power to affect the observer) are so often described in terms of what is performed rather than on their own terms, it seems reasonable to draw attention to that irreducibility. On that basis, live performance is not (solely) entertainment but the close observation of human behaviour, tending towards the transcendence of all who participate in it.

Archiefconcert, introductie & cri du coeur

Canto Coronato

Vr 21.08.2020

Online vanaf 10.00 uur, met een **introductie** door **David Catalunya** en een **cri du coeur** door **Dirk De Wachter**

Dit concert klonk live@Sint-Pauluskerk op 22.08.2016.

Uitvoerders

David Catalunya	<i>artistieke leiding artistic direction</i>
Barbara Zanichelli	<i>zang chant</i>
Candice Carmalt	<i>zang chant</i>
Lisa De Rijcke	<i>zang chant</i>
Eloïse Mabille	<i>zang chant</i>
Kristien Nijs	<i>zang chant</i>
Stéphanie Révillion	<i>zang chant</i>
Albert Riéra	<i>zang chant</i>
Raffaele Giordani	<i>zang chant</i>
Ozan Karagöz	<i>zang chant</i>
Salah Eddin Maraqa	<i>psalterium psaltery</i>
Pau Marcos	<i>vedel fiddle</i>
Guillermo Pérez	<i>orgel & organetto organ & organetto</i>

Kyrie Rex virginum	<i>Anoniem</i>
Clastrum pudicicie / Virgo viget / Flos filius	<i>Anoniem</i>
Fa fa mi fa / Ut re mi ut / [Tenor]	<i>Anoniem</i>
Ave Maria – Amen	<i>Anoniem</i>
O gloriosa Dei genitrix	<i>Anoniem</i>
Flavit auster	<i>Anoniem</i>
Hec est mater / Benedicamus	<i>Anoniem</i>
Salve virgo / Ave gloriosa / [Domino]	<i>Anoniem</i>
Ad honorem virginis	<i>Anoniem</i>
Ex illustri / Ex illustri	<i>Anoniem</i>
Catholicorum concio	<i>Anoniem</i>
Benedicamus Domino	<i>Anoniem</i>

Wereldse sirenen: de Codex Las Huelgas en nieuw ontdekte bronnen

“Vrijelijk verdelen ze de tonen in halve tonen met een zoetklinkende keel, en halve tonen in onverdeelbare microtonen, zich verheugend in een onbeschrijflijke melodie die eerder engelachtig dan menselijk klinkt. Aldus betoveren deze vrouwen – godinnen of, inderdaad, wereldse sirenen – de behekste oren van hun toehoorders en stelen ze hun harten.”

De Codex Las Huelgas is een van de meest bekende en belangrijke overgeleverde Europese bronnen van polyfone muziek uit de late middeleeuwen. Het manuscript verzamelt motetten, conductussen, cantilena's en polyfone zettingen van het misordinarium dat in het Monasteria Real de Las Huelgas in Burgos in de 13de en 14de eeuw werd gebruikt. Musicologen dateerden dit manuscript omstreeks 1300-1325. Een studie uit 2016 van David Catalunya toont echter aan dat het handschrift wellicht rond 1340 werd gemaakt en zelfs tot aan het begin van de 15de eeuw werd gebruikt. Die nieuwe datering is een grote stap vooruit in het begrip van de geschiedenis van het handschrift en biedt een nieuw chronologisch kader voor de uitvoering van de werken. Ook werd het mogelijk om onvolledige werken uit de Las Huelgas Codex te reconstrueren aan de hand van concordanties met fragmentair bewaarde manuscripten in Frankrijk en Duitsland. Ten slotte gaf de ontdekking van enkele folio's die deel uitmaakten van verloren codices met middeleeuwse polyfonie uit de kathedralen van Sigüenza en Sevilla een beter inzicht in het muziekleven van 14de-eeuws Castilië. Deze folio's bieden nieuwe elementen die ons toelaten de muziek van Las Huelgas te contextualiseren in een breder Iberisch panorama. David Catalunya reconstrueerde een aantal werken op basis van de fragmentaire concordanties, zoals *Fa fa mi fa / Ut re mi ut*, *Ave Maria - Amen* en *Ex illustri / Ex illustri - Amen 'hoquetato'*, waarvan de laatste een spectaculaire vierstemmige compositie is. De mannen- en vrouwenstemmen simuleren de koren van nonnen en clerici die in het

koninklijke klooster leefden. De nonnen zongen dermate virtuoos en met microtonale subtiliteiten dat de 14de-eeuwse theoreticus Arnulf van St.-Ghislain hun gezang vergeleek met het prachtige en verbazingwekkende gezang van sirenen. (Opvallend detail is dat het koorgestoelte in Las Huelgas enkele sirenen vertoont die de wapenschilden van Castilië en León dragen.) De instrumentengroep tijdens dit concert bevat onder andere twee types van gotische orgels (waarvan de documentering in Burgos zelfs teruggaat tot 1220), twee carillons (instrumenten die fel werden gemaakt in de Castiliaanse muziektraditie, met elk zeven Pythagoreïsche bellen: bellen met een stemming met reine kwarten en kwinten), een vedel en een getokkeld psalterium (een instrument dat in middeleeuwse iconografie vaak in de handen van nonnen te zien is).

Earthly Sirens: the Las Huelgas Codex and newly discovered Sources

"They freely divide tones into semitones with a sweet-sounding throat, and semitones into indivisible microtones, rejoicing in an indescribable melody that one would deem angelic rather than human. So it is that these women – goddesses or, indeed, earthly sirens – enchant the bewitched ears of their listeners and steal away their hearts."

The Las Huelgas Codex is one of the best-known and most important European sources of late mediaeval polyphonic music that remains to us today. The manuscript brings together the motets, conductus, cantilenas and polyphonic settings of the mass ordinary used at the Royal Monastery of Las Huelgas in Burgos in the 13th and 14th centuries. Musicologists have dated the manuscript to roughly 1300-1325. However, a study by David Catalunya in 2016 has shown that the document was probably made in about 1340 and was in use even at the beginning of the 15th century. That new dating is a major step forward in our understanding of

the manuscript's history and provides a new chronological framework for the performance of the works. Likewise, the discovery of new correspondences with fragmentary codices preserved in France and Germany has made it possible to reconstruct various pieces that were left incomplete in the Las Huelgas Codex. Finally, the discovery of a few folios belonging to lost codices of medieval polyphony from the cathedrals of Sigüenza and Seville has led to a better understanding of musical life in 14th-century Castile. These folios provide us with new elements that enable us to contextualize the music of the Las Huelgas Codex within a wider Iberian panorama. David Catalunya has reconstructed several works on the basis of the fragmentary correspondences, such as *Fa fa mi fa / Ut re mi ut, Ave Maria - Amen* and *Ex illustri / Ex illustri - Amen 'hoquetato'*, the last of which is a spectacular four-voice composition. The male and female voices simulate the choirs of nuns and clerics who lived in the Royal Monastery. The nuns' singing was so virtuososo, with microtonal subtleties, that the 14th century theorist Arnulf of St Ghislain compared it to the beautiful and captivating song of the sirens. (Curiously, the current choir stalls at Las Huelgas display siren figures holding the arms of Castile and León.) The instrumental setting includes two different types of Gothic organs (whose documentation in Burgos dates back to the 1220s), two carillons – very popular instruments in the Castilian music tradition – with seven Pythagorean bells each (these are bells in a tuning that includes pure perfect fourths and fifths), a vielle and a plucked psaltery, an instrument that medieval iconography frequently shows in the hands of nuns.

Kyrie Rex virginum

Rex virginum amator,
Deus, Marie decus,
eleyson. Kyrie, [e]lleyson.

Koning die de maagden liefde toedraagt,
God, kleinood van Maria,
heb mededogen. Heer, heb medelijden.

Christe, Dei splendor,
virtus Patrisque sophya,
eleyson.

Christus, schittering van God,
voortreffelijkheid en wijsheid van de Vader,
heb erbarmen.

Amborum sacrum
spiramen nexus amorque,
eleyson. Kyrie, [e]lleyson.

De geest en de liefde
en de heilige band tussen beide,
heb mededogen. Heer, heb erbarmen.

Clastrum pudicie / Virgo viget / Flos filius

tripulum

Clastrum pudicie,
numinis triclinium,
spes tocius leticie
gracie teneos privilegium;

Burcht van ingetogenheid,
aanligbed voor de godheid,
hoop van alle vreugde
die het voorrecht van de genade draagt,

regem glorie.
Virgo Filium fac nobis propicium,
ut reys det venie
remedium.

de roemrijke Koning.
Maagd, stem je Zoon gunstig voor ons,
opdat de Koning ons met Zijn genade
zou redden.

duplum

Virgo viget melius
dum peperit

De maagd is sterk en krachtig
tijdens de bevalling,

set nature plenius
ius deperit
nasci Dei Filius
dum voluit.

maar trotseerde ten volle
de wet van de natuur
terwijl ze aan Gods Zoon
het leven wilde geven.

Coluit

qui nobis condoluit,

Ze bekommerde zich om Hem,
Hij die voor ons heeft geleden,

cui cum iubilo
sine termino:
benedicamus Domino.

voor wie wij met vreugde
en zonder ophouden stellen:

laten we de Heer loven.

tenor

Flos filius.

De glans van de Zoon.

Fa fa mi fa / Ut re mi ut / [Tenor]

triplum

Fa fa mi fa ...

est fatuum spernere

quia musicalia

teste philozophia

quam sancti tradidere.

Fa fa mi fa ...

Het is dom hiervoor je neus op te trekken:
het zijn de beginselen van de muziek,
zo getuigt de filosofie
die de heiligen hebben overgeleverd.

Constat Deo placere

alleluya facere

cunctaque officia

sine quis [...]

Het is zeker dat God behagen schept
in het zingen van halleluja's
en alle officies zonder deze [...]

[Fa fa mi fa]

[...] ritualia

vtuntur brutalia

[Fa fa mi fa]

[...] gebruiken

ondoordachte rituelen

Hac sola non alia

disnoscuntur gaudare

en quare patet clare.

Hierin alleen en in niets anders
herkent men hun vreugde
en waarom het duidelijk is.

Fa fa mi fa

Deo organize

non in uana gloria

sed in data gracia.

Se ipsum recreare

est in Deo regnare.

Zing fa fa mi fa
voor God in polyfonie,
niet uit ijdele glorie,
maar om dank te zeggen.
Zichzelf ontspannen
is heersen in God.

duplum

Ut re mi ut

et huius modi cetera

uoce uera resonate

vos uirgines caturcensis

moniales deaurate

Ut re mi ut
laat al het andere met zuivere stem
op deze wijze weerklinken
jullie, gouden nonnen
van het klooster van Cahors

ad hec apte quia nate
organizate curate
uenis omnibus extensis
benedictum cui date
estis de [...]
[...] romane

jullie kunnen het aan,
want jullie zijn hiervoor geboren.
Zing in polyfonie, zorg ervoor,
met volle energie
het benedictus waaraan jullie zijn toegewijd,

plane more philomene
cuius uene per amene
vocis rumpuntur cantando
huic uos ipsas comparando
deprecor organize

volop zoals de wijze van de nachtegaal
wier klanken van haar prachtige stem
gebroken worden bij het zingen.
Spiegel uzelf aan haar, alsjeblief,
en zing in polyfonie.

Sol la sol ... ut re mi ...
uanam gloriam fugando
uigilando ieiunate
regulam vestram seruare
bonum futurum sper[ando]

Sol la sol ... ut re mi ...
laat ijdelheid vervliegen,
wees oplettend, snel,
volg de regels
en hoop dat het goede komt.

[...]o tacte sint errore
cum ut patet in tenore
resonant amare flendo.

[...] ik ben door fouten getekend,
zoals te horen in de tenor:
het klinkt als bitter wenen.

Sol la sol ... ut re mi ...
quis pie conpaciendo
Benedicti Katherine
quod subesse discipli[ne]
optimum esse probate

Sol la sol ... ut re mi ...
voor mij, die vroom meelevend was,
want het beste voor Catherina
is zich te onderwerpen
aan de regels van Benedictus,

pro me uestroque cantore
Leondiansi lohane
qui in Rupis Amatore
hoc compilaui orate
quod sa[ute?]

bid voor mij, uw cantor,
Johannes van Luik,
die dit samenstelde in Rocamadour,
bid voor [mijn verlossing?]

Ave Maria – Amen

Ave Maria, gracia plena,
Dominus tecum,

Gegroet Maria, vol van genade,
de Heer zij met u,

benedicta tu in mulieribus
et benedictus fructus ventris tui, Ihesum.
gezegend zijt gij boven alle vrouwen
en gezegend is de vrucht van uw schoot, Jezus.
Sancta Maria, ora pro nobis.
Heilige Maria, bid voor ons.

O gloriosa Dei genitrix

O gloriosa Dei genitrix, virgo semper Maria
O roemrijke moeder van God, Maria, altijd maagd
que Dominum omnium meruisti portare
die de verdienste heeft gehad om de Heer van alle
mensen te dragen
et regem angelorum sola virgo lactare.
en de Koning van de engelen als maagd helemaal
alleen te voeden.
Nostri quesumus, pia, memorare
Wij verzoeken u, liefdevolle vrouw,
ons in herinnering te brengen
et pro nobis Christum deprecare
en voor ons te pleiten bij Christus,
ut, tuis fulti patrociniis,
opdat wij met uw bescherming
ad celestia regna mereamur pervenire.
verdiend in het hemelse rijk zouden mogen komen.

Flavit auster

Flavit auster flatu levi
ventris aulam Deo pleni
tuam, virgo, celitus.

De zuidenwind streekte zacht
over het paleis van God vervuld, over jouw
schoot, maagd, als een hemelse bries.

Quo mundata culpas mundas,
quo fecunda [nos fecundas]
donis Sancti Spiritus.
Zo gezuiverd, zuiver jij ons,
zo bevrucht, bevrucht jij ons,
met de gaven van de Heilige Geest.

Felix alvus, felix pectus
cuius Deus carne tectus
lac suscepit uberum.
Zalige schoot, zalige borst,
waarin God geborgen lag,
waarvan Hij de melk heeft gedronken.

Ave, claustrum trinitatis,
ave, mater pietatis,
medicina vulnere.
Gegroet, beschutting der Drievuldigheid,
gegroet, moeder der godsvrucht,
die alle wonden heelt.

Te amanti nichil durum,
te sequenti nil oscurum,
[nullum] iter devium.
Voor wie van jou houdt, is niets te zwaar,
voor wie jou volgt, is er geen duisternis,
verdwalen kan hij niet.

Deformatum reddis forme,
quod declinat sue norme
trais rect[r]iclinium.
Wie misvormd is, maak jij weer nieuw,

wie afwijkt van het rechte pad
breng jij weer naar het gastvrije huis.

Tibi sapit cui tu sapis,
qui te capit illum capis
dum te fide concipit.

Wie jou kent, ken jij,
wie jou verovert, verover jij,
als hij je in geloof aanvaardt.

Spes es grata tibi grato,
favus mellis es palato
quod te sane recipit.

Jij bent lieve hoop voor wie jou liefheeft,
jij bent als honing op de tong
van wie jou oprecht ontvangt.

Ergo salus miserorum
portus vite naufragorum.
Tuis opem precibus

Zo ben jij de redding in ellende,
veilige haven voor de schipbreukelingen.
Bekom altijd en overal door je voorspraak

Patris tui Filiique
nobis semper et ubique
para suplicantibus.
Amen.

bij de Vader en je Zoon
hulp voor ons die
de goden ootmoedig smeken.
Amen.

Hec est mater / Benedicamus

Hec est mater Domini sanctissima,

castitate stabili carissima,
per quam nostra concia.

Dit is de allerheiligste moeder van de Heer,
uitermate geliefd omwille van haar onwankelbare
kuisheid, de reden voor ons samenzijn.

Benedicamus Domino.

Laten wij de Heer zegenen.

Salve virgo / Ave gloriosa / [Domino]

triplum

Salve, virgo regia,
mater clemencie,

Welkom maagd en koninklijke waardigheid,
moeder van de zachtmoedigheid,

virgo plena gracia,
regina glorie,

maagd vol gratie,
roemrijke koningin,

genitrix egregia prolis eximie,
que sedes in gloria celestis curie.

buitengewone moeder van een voortreffelijk kind,
die gezeten is in de glorie van de hemelse raads-
vergadering.

Regis celi regia,
mater et filia,

Van de koninklijke Koning der hemelen,
tegelijk moeder en dochter,

castra pudicie
stellaque previa,

eerbaar in kuisheid,

allereerste ster,
in trono iusticie
residens, obvia
agmina milicie
celestis omnia.

op de troon van de gerechtigheid,
de aangewezenen om
alle hemelse troepen
te bedaren.

Occurrunt milicie
tibi que previa

Gelukkige dingen zijn
jou voorheen te beurt gevallen,

cantica leticie
dant multifaria.

een lied van de vreugde
op zovele plaatsen.

Tu tante potencie,
tante victorie,
forme tam egregie
mater Ecclesie.

Jij bent zo invloedrijk,
zo zegerijk,
zo voortreffelijk van aanzien,
moeder van de kerk.

Lux mundicie
genitrixque pia,

Licht van reinheid,
plichtsgetrouwe moeder,

obediunt tibi celestia
celi luminaria.

de hemelse lichten in de hemel
gehoorzamen je.

Stupefiunt de tua specie,
sol et luna
cunctaque
polorum sidera.

Zij staan versteld van je verschijning
de zon en de maan
en alle sterren
van het hemelgewelf.

Virgo reges supera,
te laudant angeli super ethera.

Maagd, jij regeert hemelhoog,
de engelen loven je boven in de hemel.

Ave, cleri tu(t)um presidium
pauperisque verum subsidium.

Gegroet, het hele praesidium van de clerici,
de ware toevlucht voor de armen.

Tu es pura, luna iusticie.
Tu, genitrix gracie,

Jij bent de heldere maan van de rechtvaardigheid.
Jij moeder van de gratie,

peccatorum vite refugium, egrotantium
solabile solacium.

voor de zondaars bij leven
een toevluchtsoord en troost.

Nobis [adsis] post obitum,
post istius seculi vite vilis transitum

per graciam, non per meritum
ducas nos ad Patrem et Filium.

Leid ons na de dood,
na de overgang van deze armzalige levenstijd
bij gratie, niet omwille van verdienste,
naar de Vader en de Zoon.

duplum

Ave gloriosa
mater Salvatoris.
Ave, preciosa
virgo, flos pudoris.

Gegroet, roemrijke
moeder van de Verlosser.
Gegroet, kostbare maagd
toppunt van eerbaarheid.

Ave lux iocosa,
talamus pudoris.
Ave preciosa,
salus peccatoris.

Gegroet, vrolijk licht,
behuizing van plichtsgevoel.
Gegroet, waardevolle
redding voor de zonde.

Ave, vite via,
casta, munda, pura,
dulcis, mitis, pia,
felix creatura.

Gegroet, weg van het leven,
jij vrome, zuivere, pure,
zoete, zachte, liefdevolle,

gelukzalige schepping.

Parens modo miro
nova paritura
virum sine viro
contra carnis iura.

Moeder op wonderbaarlijke wijze,
een nieuwe geboorte
van een mens zonder een man
in tegenspraak met de rechten van de wet.

Virgo virginum,
expers criminum,
decus luminum,
celi domina.

Maagd der maagden,
zonder aandeel in vergrijpen,
sieraad van het licht,
heerseres in de hemel.

Salus gencium,
spes fidelium,
lumen cordium,
nos illumina

Redding voor de mensen,
hoop voor de getrouwen,
licht voor de harten,
verleen ons glans.

Nosque Filio
tuo, tam pio,
tam propicio
reconcilia,

Verzoen ons
met je zo plichtsgetrouwe

en bijzonder genadige

Zoon,

et ad gaudia
nos perhemnia,
duc, prece pia,
virgo Maria.

en leid ons door je trouwe gebed
naar de vreugde
die blijvend is,
maagd Maria.

tenor
Domino.

Heer.

Ex illustri / Ex illustri

triplum

Ex illustri nata prosapia,
Catherina, candens ut lilium,

Geboren uit een beroemd geslacht
ben jij, Catharina, blank als een lelie,

sponsa Christi, lux in Ecclesia,
rosa rubens propter martirium,

bruid van Christus, licht van de Kerk,
een roos, rood vanwege het martelaarschap,

virgo vernans sed viri nescia
pellens a te viri consorcium.

een jonge maagd die geen man bekend
en de omgang met mannen mijdt.

Te rogamus ut tua gracia
roget Illum cuius imperium

sine fine regnat in secula
quod det nobis celi palacium.

Wij vragen je dat je welwillendheid
Hem, wiens gezag zonder einde is,
zou verzoeken
ons het hemelse paleis toe te staan.

duplum

Ex illustri nata prosapia,
Catherina, candens ut lilium,

Geboren uit een luisterrijk geslacht
ben jij, Catharina, blank als een lelie,

et nobilis dono mundicie,
crystalina gemma, lux virginum,

en nobel vanwege de gave van de schoonheid,
juweel van kristal, glans van de maagden,

sponsa Christi, lux in Ecclesia,
rosa rubens propter martirium,

bruid van Christus, licht van de Kerk,
een roos, rood door het martelaarschap,

virgo fulgens, et nobilissima
et devincens falsa sophismata,
bona docens et viri nescia.

Fit residens in Dei gloria.

een stralende en uiterst vermaarde maagd
die boven valse drogredenen staat,
die het goede voorhoudt en geen man bekend.
Dat er een plaats mag zijn in de glorie van God.

Catholicorum concio

Catholicorum concio
summo cum gaudio
in hoc sacro solle[m]pno

Dat de gemeenschap van de katholieken
met de grootste vreugde
in deze heilige plechtigheid

solvat laudes Deo
puro corde et animo.
Benedicamus Domino.

Gods lof mag zingen
met een zuiver hart en kuis gemoed.
Laten we de Heer zegenen.

Benedicamus Domino

Benedicamus Domino.

Laten wij de Heer zegenen.

Vertaling: Brigitte Hermans, Jan Gijzel

Radio-uitzending

KlaraLive

@Laus Polyphoniae

Vr 21.08.2020

Van 18.00 tot 20.00 uur

Live@AMUZ

Liesbet Vereertbrugghen

producer producer

Nicole Van Opstal

presentator host

Pluto-ensemble o.l.v. Marnix De Cat

livemuziek live music

I.s.m. Klara

Er zijn nog enkele zekerheden. Dat muziek troost kan bieden in moeilijke tijden bijvoorbeeld. Of nog: dat onze mediapartner Klara ook tijdens deze ongewone editie van Laus Polyphoniae aanwezig is. KlaraLive@Laus Polyphoniae zendt op de openingsavond van het festival rechtstreeks uit vanuit AMUZ. Weliswaar zonder een livepubliek, maar met interessante praatgasten en muziek. Presentatrice Nicole Van Opstal bevraagt onder anderen festivaldirecteur Bart Demuyt, musicologe Aletheia Vanackere, contratenor en artistiek leider van Pluto-Ensemble Marnix De Cat en Liesbeth Vereertbrugghen, radioproducer bij Klara en auteur, over hun connectie met polyfonie. Pluto-Ensemble onder leiding van Marnix De Cat zorgt voor livemuziek tijdens deze uitzending.

Aansluitend op de radio-uitzending kan u thuis online of via de radio luisteren naar het openingsconcert van Laus Polyphoniae door Collegium Vocale Gent, live – maar zonder publiek – vanuit AMUZ.

There are still some certainties. That music has the ability to comfort in difficult times. Or this one: that our media partner Klara will be present, even during this year's unusual edition of Laus Polyphoniae. KlaraLive@Laus Polyphoniae broadcasts on the opening night of the festival live from AMUZ. There won't be a live audience present, but there will be some interesting radio guests. Host Nicole Van Opstal talks with festival director Bart Demuyt, musicologist Aletheia Vanackere, countertenor and artistic director of Pluto-Ensemble Marnix De Cat and radio producer and author Liesbet Vereerbrugghen about their connection to polyphony.

Following this radio show you can listen at home on line or on the radio to the opening concert of Laus Polyphoniae, performed by Collegium Vocale Gent, live from AMUZ – but without a live audience.

Liveconcert

Collegium Vocale Gent

Vr 21.08.2020

Online om 20.00 uur en te beluisteren op Klara
Live@AMUZ

Uitvoerders

Philippe Herreweghe	<i>artistieke leiding artistic direction</i>
Dorothee Miels	<i>sopraan soprano</i>
Barbora Kabátková	<i>sopraan soprano</i>
James Hall	<i>contratenor countertenor</i>
Benedict Hymas	<i>tenor tenor</i>
Tore Denys	<i>tenor tenor</i>
James Holliday	<i>bas bass</i>
Bor Zuljan	<i>chitarrone chitarrone</i>

Gioite voi col canto *Carlo Gesualdo (1566-1613)*
S'io non miro non moro *Carlo Gesualdo*
Itene, o miei sospiri *Carlo Gesualdo*
Dolcissima mia vita *Carlo Gesualdo*

Il Carlino - Capriccio cromatico *Pietro Antonio Melli (1579-ca. 1629)*

O dolorosa gioia *Carlo Gesualdo*
Qual fora, donna *Carlo Gesualdo*
Felicissimo sonno *Carlo Gesualdo*
Se vi duol il mio duolo *Carlo Gesualdo*

Toccata cromatica XII *Alessandro Piccinini (1566-ca. 1638)*

Occhi del mio cor vita *Carlo Gesualdo*
Languisce al fin *Carlo Gesualdo*
Mercè grido piangendo *Carlo Gesualdo*
O voi, troppo felici *Carlo Gesualdo*

Ricerca primo *Alessandro Piccinini*

Correte, amanti, a prova *Carlo Gesualdo*
Asciugate i begli occhi *Carlo Gesualdo*
Tu m'uccidi, o crudele *Carlo Gesualdo*
Deh, coprite il bel seno *Carlo Gesualdo*

Passacaglia *Alessandro Piccinini*

Poichè l'avida sete (Prima parte) *Carlo Gesualdo*
Ma tu, cagion (Seconda parte) *Carlo Gesualdo*
O tenebroso giorno *Carlo Gesualdo*
Se tu fuggi, io non resto *Carlo Gesualdo*
T'amo, mia vita *Carlo Gesualdo*

Dolcissima mia vita – Gesualdo's vijfde madrigaalboek

Dolcissima mia vita – mijn allerzoetste leven – is de eerste regel van het vierde madrigaal uit het vijfde madrigaalboek van Carlo Gesualdo, prins van Venosa. Het doet vermoeden dat het leven van de Italiaanse prins van een leien dakje verliep, maar het tegendeel is waar. Hij is vooral berucht omwille van de moord op zijn vrouw Maria d'Avalos en haar minnaar Fabrizio Carafa. Hij betrapte hen op 16 oktober 1590 op heterdaad. Opvallend detail, volgens de toenmalige wetgeving was deze eremoord volledig gerechtvaardigd. Zijn tweede huwelijk in 1593 met Leonora d'Este verliep ook niet als verhoopt. Gesualdo verblijft een tijdje in Leonora's thuisbasis Ferrara, waar hij zich laaft aan het bloeiende muziek-leven, maar na enkele maanden reist hij terug naar het stadje Gesualdo en pas in 1597 zal zijn vrouw hem volgen. Het is een gespannen relatie, met berichten van huiselijk geweld. Gesualdo leefde teruggetrokken op zijn landgoed en had te kampen met lichamelijke en psychische klachten. Reeds in zijn tijd werd er veel over de man geroddeld en ook in meer recente tijden overschaduwde zijn levensloop zijn muziek. Bovendien werd die muzikale output lange tijd verkeerd geïnterpreteerd. Charles Burney beschreef Gesualdo's oeuvre als dat van een dilettant. Maar kon Burney de Italiaanse componist ten volle begrijpen? De muzikale taal van Gesualdo staat mijlenver van Burneys tijdgenoten als Mozart en Haydn.

Gesualdo publiceerde zijn vijfde en zesde madrigaalboek in 1611, twee jaar voor zijn overlijden. Hoogstwaarschijnlijk bevatten de boeken madrigalen die in het voorgaande decennium werden gecomponeerd. Het is een muzikaal testament dat zijn gelijke niet kent. De madrigalen vallen op door hun extreem dramatische karakter. Vaak wordt zijn muziek beschreven als ultramodern, waarbij dan vooral wordt verwezen naar de chromatiek, de vele dissonanten en contrasten in textuur, de abrupte pauzes. Inderdaad zijn de madrigalen expressief; ze gaan over mense-

lijke gevoelens, wat we ook terugvinden bij de vroegbarokke opera. Maar tegelijk is Gesualdo met zijn polyfone madrigalen een tikkeltje ouderwets, want in zijn tijd was het monodische madrigaal 'le dernier cri'. Hij maakt een synthese van compositietechnieken die zijn voorgangers ook gebruikten – al flirt hij wel met de grenzen van het mogelijke. Zijn oeuvre is een maniëristische uitloper van de renaissance-madrigalen. Opvallend is ook zijn voorliefde voor passionele teksten, vol tegenstellingen. Liefde en dood gaan bijvoorbeeld hand in hand. Is het een toeval dat het vierde madrigaal eindigt met 'O d'amarti o morire' (Dat ik liefheb of sterf)? Het vijfde madrigaal illustreert eveneens de paradoxale inhoud met de openingszin 'O droefenis, zo vrolijk; O vrolijkheid zo tergend'. Vermoedelijk was Gesualdo ook zelf de auteur van de gedichten. Zijn madrigalen zijn aldus hoogst persoonlijke, emotionele kunstwerken waarin tekst en muziek een perfecte synthese vormen.

Dolcissima mia vita – Carlo Gesualdo's Fifth Book of Madrigals

Dolcissima mia vita – my life so sweet – is the first line of the fourth madrigal in the fifth book of madrigals by Carlo Gesualdo, Prince of Venosa. It gives the impression that the Italian prince led a life free from troubles, but the opposite is true. He was particularly notorious for the murder of his wife, Maria d'Avalos, and her lover Fabrizio Carafa. He caught them in flagrante delicto on 16 October 1590. The astonishing thing is that this honour killing was entirely permissible under the laws of the time. His second marriage in 1593, to Leonora d'Este, did not go according to expectations either. Gesualdo lived for a while in Leonora's home city of Ferrara, where he relished the flourishing music scene, but after a few months he returned to the small town of Gesualdo. His wife did not follow until 1597. It was a strained relationship, with reports of domestic violence. Gesualdo lived as a recluse on his estate, suffering

from physical and mental illness. Even back then, he was the subject of intense gossip, and his life story has also overshadowed his music in more recent times. Furthermore, his musical output was misinterpreted for a long time. Charles Burney described Gesualdo's oeuvre as that of a dilettante. But was Burney capable of fully comprehending the Italian composer? Gesualdo's musical vocabulary was far removed from that of Burney's contemporaries, who included Mozart and Haydn.

Gesualdo published his fifth and sixth books of madrigals in 1611, two years before his death. Most probably, these books contained madrigals composed in the previous decade. It is a musical testimony like no other. The extreme drama of the madrigals is striking. His music is often described as ultra-modern, in particular reference to its chromaticism, many dissonances and contrasts in texture, as well as the abrupt pauses. It is true that the madrigals are expressive: they deal with human emotions, as do early Baroque operas. Simultaneously, however, Gesualdo and his polyphonic madrigals are a tiny bit old-fashioned, because the monodic madrigal was all the rage in his time. He creates a synthesis of compositional techniques that his predecessors also used, although he does flirt with the limits of the possible. His oeuvre is a mannerist offshoot of Renaissance madrigals. What is striking is also his preference for passionate texts full of contradictions. Love and death, for example, go hand in hand. Is it a coincidence that the fourth madrigal ends with 'O d'amarti o morire' (That I may love or die)? Likewise, the fifth madrigal offers an illustration of this paradoxical content in its opening line, 'O grief, so joyful; O joy so agonizing.' Gesualdo himself was presumably the author of the poems. That makes his madrigals highly personal, emotional works of art in which text and music form a perfect synthesis.

Gioite voi col canto

Gioite voi col canto
mentre piango e sospiro
né dal mio lagrimar punto respiro.

U geniet met uw zang,
ik zucht en ween daarbij,
en haal amper adem door mijn geschrei.

Ahi misero mio core
nato sol al dolore!

Ah, mijn ellendig hart,
geboren slechts voor smart!

Piangi, ma piangi tanto
che vinta dal tuo pianto
sia la mia donna e poi rivedi in lei
gli affanni e i dolor miei.

Ween maar, en ween zolang,
tot je mijn vrouw bevangt
met je wenen, waarop je in háár ziet
mijn angst en mijn verdriet.

S'io non miro, non moro

S'io non miro, non moro,
non mirando, non vivo,
pur morto io son né son di vita privo.

Ik kijk niet en ik sterf niet,
niet kijkend en niet levend,
al ben ik dood ik ben niet zonder leven.

O miracol d'amore, ahi strana sorte:
che 'l viver non sia vita, e 'l morir morte!

De liefde een wonder, het lot idioot:
levend is geen leven, stervend geen dood.

Itene, o miei sospiri

Itene, o miei sospiri,
precipitate 'l volo
a lei che m'è cagion d'aspri martiri.

Ga nu heen, o mijn zuchten,
verhaast uw vlucht naar haar
van wie ik grote treurnis heb te duchten.

Ditele per pietà del mio gran duolo,
c'ormai ella mi sia
come bella ancor pia,

Vertel van mij, geprangde martelaar,
opdat zij dan voortaan
mooi mag zijn en humaan,

ché l'amaro mio pianto
cangerò lieto in amoroso canto.

want zijn mijn tranen wrang,
ik maak blij van hen een liefdesgezag.

Dolcissima mia vita

Dolcissima mia vita,
a che tardate la bramata aita?

Mijn allerzoetste leven,
U talmt met de geverge hulp te geven?

Credete forse che 'l bel foco ond'ardo
sia per finir perché torcete 'l guardo?

Meent u soms dat het vuur dat mij verzengt,
Zal stoppen omdat u de blik afwendt?

Ahi, non fia mai, ché brama il mio desire
o d'amarti o morire.

Dat zal nooit zijn want mijn verlangen vergt
Dat ik liefheb of sterf.

O dolorosa gioia

O dolorosa gioia,
o soave dolore
per cui quest'alma è mesta e lieta more!

O droefenis, zo vrolijk,
o vrolijkheid zo tergend,
waardoor mijn ziel triest en blij zal sterven!

O miei cari sospiri,
miei graditi martiri,
del vostro duol non mi lasciate privo,
poi che sì dolce mi fa morto e vivo.

O zuchten die me lief zijn,
kwellingen die gerieven,
acht me van uw bedroefdheid niet ontheven,
want ze is voor mij zo zoet, dood en levend.

Qual fora, donna

Qual fora, donna, un dolce oimè d'Amore,
se quell'oimè, che da voi tragge, ah! lasso!
lieve dolor, così m'incende il core?

Wat is dat voor een zoet o wee van liefde,
als, vrouwe, dit o wee u ontschoten was
door lichte smart, zó mijn hart doet zieden?

Misero, a ciascun passo
vo desiando e so ch'indarno il bramo,
che un dì col cor diciate: "Oimè ch'io t'amo!"

Arme, bij elke pas,
wens ik dat, tegen beter weten in,
u zegt: "O wee, hoe mijn hart je bemint!"

Felicissimo sonno

Felicissimo sonno
che ne le luci di madonna vivi
e noi di luce privi,

Gelukzalige slaap,
die in de lichtjes van mijn vrouwe woont,
en ons van licht berooft,

deh con un sogno messaggier le mostra
l'afflitta anima nostra!

ach, geef haar bescheid met je diepe dromen
van onze zielenoden!

Fa' che in partir da lei pietà vi resti
e pietosa si desti.

Zorg dat, als je gaat, vroomheid wordt bewaard,
en dat zij vroom ontwaakt.

Se vi duol il mio duolo

Se vi duol il mio duolo,
voi sola, anima mia,
potete far che tutto gioia sia.

Wanneer mijn pijn u pijnigt,
kan slechts u, mijn ziel, zorgen
dat ze geheel en al vreugde zal worden.

Deh gradite il mio ardore
ch'arderà lieto nel suo foco il core,

Toe nu, onthaal mijn gloed
en mijn hart zal in zijn vuur blijmoedig gloeien,

e quel duol che vi spiace
in me sia gioia, in voi diletto e pace.

moge die nare pijn
in mij vreugde, in u blijde vrede zijn.

Occhi del mio cor vita

Occhi del mio cor vita,
voi mi negate oimè l'usata aita!

Mijn oogappel, o wee,
mijn lief, u onthoudt me de hulp van weleer!

Tempo è ben di morire, a che più tardo?
A che serbate il guardo?

Ik moet nu sterven, waartoe treuzel ik?
Waartoe bewaart u uw blik?

Forse per non mirar come v'adoro.
Mirate almen ch'io moro.

Soms om niet te zien hoe ik u bemin?
Zie dat ik sterf, tenminste.

Languisce al fin

Languisce al fin chi da la vita parte
e di morte il dolore
l'affligge sì che in crude pene more.

Hij die uit het leven heengaat, kwijnt ten einde
en in stervensangsten
sterft hij, door gemene pijnen bevangen.

Ahi che quello son io,
dolcissimo cor mio,

Dat ben ik, omdat nu,
mijn hartlap, ik van u

che da voi parto e per mia crudel sorte
la vita lascio e me ne vado a morte.

heen zal gaan, door mijn wrede lot gespoed
laat ik het leven, de dood tegemoet.

Mercé grido piangendo

Mercé grido piangendo,
ma chi m'ascolta? Ahi lasso, io vengo meno;
morro dunque tacendo.

Erbarmen, roep ik schreiend,
maar wie hoort me? Ach, arme, nu bezwijk ik,
en ga ik dood en zwijg ik.

Deh per pietade almeno,
dolce del cor tesoro,
potessi dirti, pria ch'io mora: "Io moro!"

Ach, had je medelijden,
kon ik, mijn hartskleinood,
je zeggen, voor ik dood ga: "Ik ga dood!"

O voi troppo felici

O voi troppo felici
che mirate il mio sole
e cangiate con lui sguardi e parole.

O wat bent u gelukkig,
want u aanschouwt mijn zon
en wisselt met haar woord en blik weerom.

Quel che a voi sopravanza ahi potess'io
raccor per cibo agli occhi del cor mio!

Had ik wat te veel is voor uw genoegen,
ik kon er het oog van mijn hart mee voeden.

Correte, amanti, a prova

Correte, amanti, a prova
a mirar meco quello
onde s'adorna il mondo e si fa bello:

Snel toe, minnaars, beproef

te aanschouwen hetgeen
de wereld haar schoonheid en sier verleent:

vista dolce ed acerba in cui si trova
virtù di forza tale

c'or breve fa la vita, or immortale.

de potentie van dit bitterzoet
gezicht kan ons zo sterken
dat het leven soms kort is, soms onsterfelijk.

Asciugate i begli occhi

Asciugate i begli occhi,
deh, cor mio, non piangete
se lontano da voi gir mi vedete.

Toe dan, droog uw mooie ogen
mijn hartje, pleng geen traan
als u mij ver weg van u heen ziet gaan.

Ahi che pianger debb'io misero e solo,
ché, partendo da voi, m'uccide il duolo.

Ach, want tranen die pleng ik, zielepoot,
nu, van u vertrekkend, de pijn me doodt.

Tu m'uccidi, o crudele

Tu m'uccidi, o crudele,
d'amor empia omicida,
e vuoi ch'io taccia e 'l mio morir non grida?

Je vermoordt me, verdorvene,
een wrede liefdesmoord,
je wilt dat ik zwijg, géén mijn doodscreet hoort?

Ahi non si può tacer l'aspro martire
che va innanzi al morire,

Ach, ze valt niet te verzwijgen, de wandaad

die aan de dood voorafgaat,
ond'io ne vo gridando:
"Ohimè ch'io moro amando!"

dus krijgt ik buiten zinnen:
"O, dood ga ik al minnend!"

Deh coprite il bel seno

Deh coprite il bel seno,
ché per troppo mirar l'alma vien meno.

Verhul uw mooie boezem,
want, ach, mijn ziel bezwijkt bij te veel toezien.

Ahi, nol coprite no, ché l'alma, avezza
a viver di dolcezza,
spera, mirando, aita
da quel bel sen che le dà morte e vita.

Ach nee, verhul hem niet, want voor mijn ziel,
wie het zoete beviel,
is toe te zien hoopgevend
door de boezem die haar dood geeft en leven.

Poiche l'avida sete (Prima parte)

Poiche l'avida sete
c'hai del mio tristo e lagrimoso umore
non è ancor spenta, o dispietato core,

Daar de gretige dorst
die je hebt naar mijn triest betraande sap
nog niet gelest is, ongenadig hart,

spengala il sangue mio
c'or verserà dal mio trafitto petto
un doloroso rio.
moge mijn bloed het lessen

dat nu uit een doorboorde borst
een golf van mijn verdriet doet plensen.

Ma tu, cagion (Seconda parte)

Ma tu, cagion di quella atroce pena
che a la morte mi mena,

Maar jij, de oorzaak van mijn helse pijn
en mijn dodelijk bezwijmen,

mira, mal grado tuo, pietoso effetto
de la tua crudeltà, del mio tormento,
che, morendo al mio duol, morte non sento.

zie, jouws ondanks, het genadig gevolg
van jouw gemeenheid, van mijn diepe nood,
want stervend van verdriet, voel ik geen dood.

O tenebroso giorno

O tenebroso giorno,
infelice mio stato!

O zo duister de dag,
mijn welbevinden zo tanend!

O mio cor tristo, sol a pianger nato,
quando lieto ritorno

O mijn trieste hart, geboren slechts voor tranen,
als ik weer vrolijk lach,

farai dinanzi a quella
che è più d'ogni altra bella,
più leggiadra e più vaga,
che con suoi sguardi morte e vita appaga?

zorg je ervoor dat zij,
van allen het verfijndst,
het lieflijkst en het zoetst,

door haar blik met leven en dood verzoent?

Se tu fuggi, io non resto

Se tu fuggi, io non resto,
ché 'l cor ti segue e grida:

Als je vlucht, volg ik jou,
mijn hart roept uit de verte:

ahi, cor crudele ove empietà s'annida,
dove ten vai? Deh pria mi rendi il core
e poi ten fuggi, e fugga teco Amore!

ach, wreed hart van me, waar voosheid zich nestelt,
wat doe je? Geef me eerst mijn hart terug,
vlucht dan weg, en dat liefde met je vlucht!

T'amo, mia vita

"T'amo, mia vital!", la mia cara vita
mi dice, e in questa sola
dolcissima parola
par che trasformi lietamente il core
per farsene signore.

"Ik houd van jou, mijn lief!", zo spreekt mijn lief
mij toe; met deze enkele
woorden die zijn gedrenkt in
zoetheid, lijkt het of mijn hart wordt begeesterd,
in haar vindt het zijn meester.

O voce di dolcezza e di diletto!
Prendila tosto, amore,
stampala nel mio core.

O woorden, zo feestelijk en blijgeestig!
Liefde, neem ze apart
en prent ze in mijn hart.

Spiri solo per te l'anima mia:

"T'amo mia vita" la mia vita sia."

Dat enkel ademe voor jou mijn ziel,
mijn leven zij: "Ik houd van jou, mijn lief!"

Vertaling: Evianne de Kup

Coda van de dag

21.08.2020

Escoutez tous gentilz galoys

Clément Janequin (ca. 1485-na 1558)

Ensemble Clément Janequin

Online vanaf 22.00 uur, met een **impressie** door **Sofie Taes**

Deze compositie klonk live@AMUZ op 22.08.2010.

Uitvoerders

Dominique Visse	<i>artistieke leiding & contratenor</i>
	<i>artistic direction & countertenor</i>
Hugues Primard	<i>tenor tenor</i>
Vincent Bouchot	<i>tenor tenor</i>
François Fauché	<i>bas bass</i>

Coda van de dag

Elke festivalavond wordt afgerond met een parel van een compositie als **coda van de dag**: een werk dat klonk tijdens een van de voorbije edities van Laus Polyphoniae wordt vergezeld van een avondlijke impressie. Alle AMUZ-medewerkers van de artistieke ploeg van de voorbije twaalf jaar lichten elk twee stukken toe.

Elise Simoens, Sofie Taes, Frederic Delmotte, Robin Steins en Bart Demuyt geven u enkele sleutels in handen om nog meer te genieten.

Escoutez tous gentils galloys

Escoutez tous gentils galloys
la victoire du grand Roy des François.

Luister allen, beste Galliërs,
naar de overwinning van de grote koning der Fransen.

Et orrez, si bien escoutez
des coups rués de tous costés.

En u zult, als u goed luistert,
klappen horen vallen aan alle zijden.

Phifres souflez, frapez tambours,
tournez, virez, faites vos tours.
Phifres souflez, battez tousjours.

Pijpers, blaas; tamboers, sla uw trom;
draai en keer, maak uw ronde.
Pijpers, blaas; tamboers, blijf de trom slaan.

Avanturiers, bons compagnons,
ensembles croisez vos bastons,

Soldaten te voet, beste makkers,
kruis uw stokken.

Bandez soudain, gentils Gascons,
haquebusiers faites vos sons,

Groep u, meteen, Gasconjers,
musketiers, maak herrie,

nobles, sautez dans les arçons,
armez, bouclez, frisque et mignons,
edelen, spring in de stijgbeugels,
neem uw wapen en val aan,

la lance au poing, hardis et prompts,
donnez dedans, grincez les dents
monter en gracieus, de lans in de vuist,
vermetel en snel, hak erop in, knarsetand,
soyez hardis en joye mis.

Alarme, alarme, chascun s'assaisonne.
wees dapper en opgewekt.
Te wapen, te wapen, iedereen maakt zich klaar.

La fleur de lys, fleur de haut pris,
y est en personne.
De lelie, die kostbare bloem,
is ook zelf aanwezig.

Poulsez faucons et gros canons
pour faire bresche aux compagnons
et mettre à mort ces Bourguignons.
Sonnez trompettes et clairons.
Duw kleine en grote kanonnen naar voren
om een bres te slaan voor de onzen
en om die Bourgondiërs te doden.
Blaas de trompetten en de hoorns.

Fan fan. Frere le le lan fan fan.
Boutez selle ... A l'estandart
tost avant, gens d'armes à cheval.

Fan fan. Frere le le lan fan fan.
 Gooi het zadel erop ... Naar het vaandel,
 snel naar voren, soldaten te paard.
 Farirarirariron ... Tost à l'estandart.
 Frere le le lan fan ...
 Farirarirariron ... Snel naar het vaandel.
 Frere le le lan fan ...
 Bruyez, tonnez, bruyez
 bombardes et faucons
 pour entrer sur ces Bourguignons.
 Maak herrie, bulder, dreun,
 kanonnen groot en klein,
 om een doorgang te krijgen bij die Bourgondiërs.
 Teu tue teu pedou pedou ...
 Rendes-vous Bourguignons!
 Teu tue teu pedou pedou ...
 Geef u over, Bourgondiërs!
 Sortez du lieu, sortez, vuidez,
 ne vous faites plus canonner.
 La place fault abandonner.
 Scheer u weg, naar buiten, ga heen,
 laat u niet langer beschieten.
 Jullie moeten die plaats opgeven.
 Tarirarira ... la la la ... pon pon pon ...
 Courage, France,
 donnez des horions.
 Tarirarira ... la la la ... pon pon pon ...
 Houd moed, Frankrijk,
 deel rake klappen uit.
 Chippe choppe, torche lorgne.
 Zin zin patipatac ... A mort à mort ...

Chippe choppe, fakkels, sla om u heen.
 Zin zin patipatac ... ter dood ... ter dood!
 Frappez, batez, ruez, tuez.
 Serre, France, tarirarira ... Courage.
 Sla, houw, werp u op hen, dood ze.
 Blijf bij elkaar, Frankrijk, tarirarira ... Houd moed.
 Donnez dedans, grincez les dents.
 Fers esmoulus, choquez dessus!
 Hak erop in, knarsetand.
 Scherpe steekwapens, sla erop!
 France, courage,
 ils sont en fuyte,
 ils montrent les talons,
 Frankrijk, houd moed,
 ze slaan op de vlucht,
 ze lichten de hielen,
 courage compagnons,
 donnez des horions,
 tuez ces Bourguignons.
 houd moed, makkers,
 deel rake klappen uit,
 dood die Bourgondiërs.
 Ils sont confus, ils sont perdus.
 Prenez courage, après, après,
 suyvez de près.
 Ze zijn in verwarring, ze zijn verloren.
 Houd moed, erachteraan,
 zit ze op de hielen.
 Donnez sur le bagaige,
 ne leur laissez nul gage.
 Victoire au grand Roy des François.

Hak in op hun spullen,
laat niets over voor hen.
De overwinnaar is de koning der Fransen.

Toute frelore bigot.

Bei Gott, alles ist verloren!

Vertaling: Marianne Lambregts

Documentaire

Petrus Alamire

Za 22.08.2020

Online vanaf 10.00 uur

Vijfhonderd jaar geleden leefde en werkte Petrus Alamire in Antwerpen en Mechelen. Hij was niet alleen een uitmuntend muziekscribent. Met zijn uitzonderlijke ondernemerschap, zijn organisatorische talent én met het kunstminnende Habsburgs-Bourgondische hof als draaischijf liet Alamire een rijkdom aan verluchte muziekhandschriften en Franco-Vlaamse polyfonie na.

Deze documentaire toont hoe de nog bewaarde handschriften uit het atelier van Alamire niet alleen een streling voor het oog zijn, maar ook hoe ze een rol speelden in de verspreiding en uitstraling van de polyfonie uit het einde van de 15de en het begin van de 16de eeuw, zowel in de Lage Landen als internationaal, zowel in zijn eigen tijd als vandaag.

Dit is een productie van Alamire Foundation i.s.m. AMUZ en KBR.

Petrus Alamire lived and worked in Antwerp and Mechelen five hundred years ago. He was more than just an excellent music scribe. His exceptional entrepreneurship and organisational talent and the hub provided by the art-loving Habsburg Burgundian court enabled Alamire to leave behind a wealth of illuminated music manuscripts and superb Franco-Flemish polyphony.

This documentary film reveals the beauty of the preserved manuscripts from Alamire's workshop, but also shows how they played a role in the distribution of the polyphony of the late 15th and early 16th centuries and the high regard in which this music was held, in the Low Countries and internationally, in their own time and the present day.

Archiefconcert, introductie & cri du coeur

Anonymous 4

Za 22.08.2020

Online vanaf 10.00 uur, met een **introductie** door **Susan Hellauer** en een **cri du coeur** door **Sidi Larbi Cherkaoui**

Dit concert klonk live@AMUZ op 23.08.2010.

Uitvoerders

Marsha Genensky	<i>zang chant</i>
Ruth Cunningham	<i>zang chant</i>
Jacqueline Horner-Kwiatek	<i>zang chant</i>
Susan Hellauer	<i>zang chant</i>

Plus bele que flor / Quant revient / L'autrier joer / Flos Filius	<i>Anoniem</i>
Amours mi font souffrir / En mai / Flos Filius	<i>Anoniem</i>
Puisque bele dame m'eime / Flos Filius	<i>Anoniem</i>
Mater dei plena / Mater virgo pia / Eius	<i>Anoniem</i>
Salve virgo regia / Ave gloriosa mater / [Domino]	<i>Anoniem</i>
Ave lux luminum / Salve virgo / [Neuma]	<i>Anoniem</i>
O Maria virgo / O Maria maris / [In veritate]	<i>Anoniem</i>
Gaude virgo nobilis / Verbum caro factum / Et veritate	<i>Anoniem</i>
Ave regina / Alma redemptoris / [Alma]	<i>Anoniem</i>
Ave maris stella (hymne)	<i>Anoniem</i>
Ave beatissima civitas / Ave Maria gratia plena / Ave maris stella	<i>Anoniem</i>
Ave parens prolis / Ad gratie matris / Ave Maria	<i>Anoniem</i>
[Quadruplum] / In odore fragrant / Gracia viam / [In odorem]	<i>Anoniem</i>
Clastrum pudicie / Virgo viget / Flos Filium	<i>Anoniem</i>
Amours, dont je sui / L'autrier, au douz mois / Chose Tassin	<i>Anoniem</i>
Se je chante / Bien doi amer / Et sperabit	<i>Anoniem</i>

S'on me regarde / Prennés i garde / Hè, mi enfant	<i>Anoniem</i>
Au cuer ai un mal / Ja ne m'en repentirai / Jolietement	<i>Anoniem</i>
Quant yver la bise ameine / In seculum	<i>Anoniem</i>
On doit fin amor / La biauté / In seculum	<i>Anoniem</i>

Motetten uit de Montpellier Codex

De Montpellier Codex, een van de belangrijkste bronnen voor het vroege motet, leverde de muziek voor dit concert waarin de liefde centraal staat: de profane hoofse liefde en de religieuze passie voor Maria. Het handschrift dat in de Zuid-Franse stad wordt bewaard in de afdeling geneeskunde (!) van de Bibliothèque Interuniversitaire, is relatief klein (192 x 136 mm), maar wel lijvig: het telt niet minder dan 400 perkamenten folio's. Op de titelpagina staat 'LIVRE || DE CHANSONS || ANCIENES ET || ROMANT || AVEC LEURS || NOTTES DE || MUSIQUE'; maar het bevat eigenlijk geen muziek die we tegenwoordig als een Frans chanson definiëren. Het manuscript is een schatkist voor de belangrijkste vormen en genres uit de 13de eeuw: organum, conductus, hoquetus en bovenal het motet. Uit de prefranconische notatie kunnen we concluderen dat het repertoire van zes van de in totaal acht bundels werd genoteerd van 1270 tot 1280, en de resterende muziek in de laatste jaren van de 13de eeuw, begin 14de eeuw. Hoogstwaarschijnlijk is het ontstaan in Parijs te situeren, terwijl bundel 8 uit meer oostelijke regionen stamt. In totaal bevat de codex 315 motetten, waarvan de vroegste muziek van omstreeks 1200 dateert, terwijl sommige werken rond 1300 werden gecomponeerd. Alle mogelijke varianten van het 13de-eeuwse motet zijn in de codex opgenomen, van relatief eenvoudige tweestemmige, tot complexe vierstemmige composities. Bij die laatste worden simultaan vier verschillende teksten gezongen, in het Frans en het Latijn.

De profane en religieuze inhoud van de motetten toont verwantschap met die van het contemporaine profane repertoire van de troubères: de idee dat de man (of de mens) zich volledig moet onderwerpen aan de wil van zijn geliefde; het linken van de fysieke perfectie van een vrouw aan haar innerlijke goedheid, of het verheerlijken van het streven, het verlangen tot de dood naar de liefde van dat bijzondere wezen. Voor de

selectie uit de 315 motetten van de Montpellier Codex liet Anonymous 4 zich enerzijds leiden door de muzikale inventiviteit die in de werken aan de dag wordt gelegd en anderzijds door de liefdesthematiek die in al haar gedaanten wordt geëxploreerd. Het programma is het resultaat van een muzikale zoektocht naar de grens tussen droombeeld en zinnelijkheid, naar een houvast te midden van de illusie van de liefde.

Motets from the Montpellier Codex

The Montpellier Codex, one of the most important sources for the early motet, provided the music for this concert which focuses on love: profane courtly love as well as the religious passion for the Virgin Mary. The manuscript is preserved in the city in the South of France, oddly enough in the medicine section of the Bibliothèque Interuniversitaire. It is a relatively small (192 x 136 mm) but thick volume: it contains no fewer than 400 parchment folios. The title page reads 'LIVRE || DE CHANSONS || ANCIENES ET || ROMANT || AVEC LEURS || NOTTES DE || MUSIQUE', but in fact it does not contain any music that we would define as a French chanson today. The manuscript is a treasury of the most important forms and genres of the 13th century: the organum, conductus, hoquetus and above all the motet. We can conclude from the pre-Franconian notation that the repertoire in six out of the total of eight fascicles was notated between 1270 and 1280, whereas the rest of the music was written down in the final years of the 13th century or the beginning of the 14th century. It most probably originated in Paris, although fascicle 8 comes from regions further to the east. In total, the codex contains 315 motets, with the earliest music dating from around 1200 and some works composed in about 1300. Every possible variant of the 13th century motet is included in the codex, from relatively simple two-part pieces to complex, four-part compositions. In the latter, four different texts are sung simultaneously in French or Latin.

The profane and religious content of the motets is related to tropes in the profane repertoire of the trouvères in the same period: the idea that the man (or humans in general) must submit completely to the will of the beloved, the association of a woman's physical perfection with her inner goodness, or the glorification of the pursuit of that special being's love, even unto death. In their selection from the 315 motets of the Montpellier Codex, Anonymous 4 was guided by the musical inventiveness shown in the works and by the theme of love that is explored in all its manifestations. The result is a musical quest for the border between fantasy and sensuality, for something to hold onto amidst the illusion of love.

Plus bele que flor / Quant revient / L'autrier joer / Flos Filius

quadruplum

Plus bele que flor

est, ce m'est avis,

cele a qui m'ator.

Schoner dan een bloem
is, naar mijn mening,
zij aan wie ik mij onderwerp.

Tant com soie, vis,

n'avra de m'amor

joie ne delis

autre mes la flor

qu'est de paradis:

Zolang ik leef,
zal geen ander genieten van
en zich verheugen in mijn liefde
dan de bloem
die afkomstig is uit het paradijs:

mere est au Signour,

que si voz, amis,

et nos a retor

veut avoir tot dis.

zij is de moeder van de Heer,
en zij wil zowel voor jullie, vrienden,
als voor ons altijd
een toevluchtsoord zijn.

triplum

Quant revient et fuelle et flor

contre la saison d'esté,

Als blad en bloem terugkeren

tegen de zomertijd,

Deus, adonc me souvient d'amors,
qui toz jors
m'a cortois[e] et doz esté.

God, dan denk ik weer aan de liefde
die altijd aangenaam en zoet
is geweest voor mij.

Moult aim ses secors,
car sa volenté
m'alege de mes dolors;
moult me vient bien et henors
d'estre a son gré.

Ik ben erg gesteld op haar bijstand,
want haar wensen
verlichten mijn pijnen;
veel eerbewijzen en veel goeds zijn mijn deel
wanneer ik voldoe aan haar wensen.

motetus

L'autrier joer m'en alai
par un destor.
En un vergier m'en entrai
por quellir flor.

Onlangs kwam ik op
een afgelegen plek.
Ik ging een boomgaard binnen
om er bloemen te plukken.

Dame plesant i trovai,
cointe d'atour.
Cuer ot gai;
si chantoit en grant esmai:

Daar trof ik een bevallige vrouwe,
die elegant getooid was.
Ze was vrolijk
en zong vol gevoel:

"Amors ai!
Qu'en ferai?
C'est la fin, la fin,
que que nus die, j'amerai."

"Ik voel liefde!
Wat moet ik nu doen?
Dit is het einde, het einde, wat iedereen
ook moge zeggen, ik zál liefhebben."

tenor

Flos Filius eius.
De glans van Zijn Zoon.

Amours mi font souffrir / En mai / Flos Filius

triplum

Amours mi font souffrir peine a tort,
car ma dame, qui m'a mort,
ne me daigne des maus, qu'ai por
li, douner confort.

Liefde laat mij ten onrechte pijn lijden,
want mijn vrouwe, die mij heeft getroffen,
verwaardigt zich niet mij verlichting te schenken
van de smarten die ik omwille van haar ken.

Et si l'ai toz jours mout bien servi,
n'ainc certes ne li menti.
Ains sui toz a son vouloir,
ne l'en desdi,

et ainsi voeil estre adés a son acort.

En toch heb ik haar altijd zeer goed gediend
en heb ik haar nooit belogen.
Ik sta geheel tot haar beschikking
en wil niet opgeven
en dus wil ik altijd handelen naar haar wens.

Et toz dis a jointes mains
li cri merci,
pour Diu, qu'ele le deignast
avoir de mi!

Iedere dag roep ik met gevouwen handen
tot haar om mededogen,
in Godsnaam, dat zij mededogen
met mij zou hebben!

motetus

En mai, quant rose est florie,
que j'oi ces oisiaus chanter,
moi covient par druerie
joie demener.

In mei, als de roos in bloei staat,
en ik de vogels hoor zingen,
dan moet ik, uit galanterie
genotsvolle vreugde beleven.

C'est la fin, je vuoil amer;
et si ne croi mie,
qu'ele sache ja
don[t] vient li maus d'amer,
qui m'ocirra.

Dat komt doordat ik wil beminnen
en ik geloof niet dat zij al weet

waar de liefdespijn vandaan komt
die mij zal doen sterven.

Qu'onques en ma vie
d'amors n'ai deport,
mes se je n'ai vostre aïe,
vostre amor, vostre confort,
brunete sans ami,
vos m'avés mort!

Nooit van mijn leven
zal ik de vreugde van de liefde smaken
als ik uw steun niet krijg,
uw liefde en uw troost,
vrouwe met het donkere haar, die zonder
geliefde bent, u heeft mij getroffen.

tenor

Flos Filius eius.

De glans van Zijn Zoon.

Puisque bele dame m'eime / Flos Filius

motetus

Puisque bele dame m'eime,
destourber ne m'i doit nus;

Aangezien een schone vrouwe mij bemint,
mag niemand mij in deze liefde hinderen;

quar iere si loiaus drus,
que je n'iere ja tenus
pour faus amans ne vantanz.

ik ben immers een zo trouwe minnaar geweest
dat ik nimmer kon worden aangezien voor
een verraderlijke of lichtzinnige minnaar.

Ja li mesdisant
n'en seront joiant,
car nul mal ne vois querant;

Boze tongen zullen nimmer
vol vreugde praten over mij,
want ik ben niet uit op slechte dingen;

mes qu'ami me cleime,
je ne demant plus.

ik vraag niet meer dan dat
zij mij haar geliefde noemt.

tenor

Flos Filius eius.

De glans van Zijn Zoon.

Mater dei plena / Mater virgo pia / Eius

triplum

Mater dei plena gratia
ostium credencium
fidei nostre via,

Moeder van God, vol van gratie,
toegangspoort voor de gelovigen,
de weg van ons geloof,

errantium tu consilia
disipes et studia
discrepantium
incendium [rubor non fuit] noxium.

moge je het inzicht van hen die dwalen
en de ijver van anders gestemden doen verdwijnen
– een verderfelijk, dreigend gevaar –
waarbij schaamte niet aan de orde is.

Tu noxia cordium incendia
purga per filium, qui creavit omnia.

Rechtvaardig bij je Zoon de schuldige vergrijpen
van ons hart, Hij die alle dingen heeft gemaakt.

motetus

Mater virgo pia,
omnium refugium,
mater maris nescia,

Trouwe maagd Maria, toevlucht voor allen,
moeder zonder een man te kennen,

regia vernans prosapia,
lilium convallium,
prece previa,

telg uit een koninklijk geslacht,
lelie uit de dalen, altijd voorop in gebed,

filium presta propicium
nobis in via,

stem je Zoon goedgunstig
op onze levensweg,

ut in patria regem pium
videat in gloria
fidelium ecclesia.

opdat de Kerk der gelovigen
de trouwe Koning in al zijn glorie zou mogen
aanschouwen in het vaderland.

tenor

Eius.

Van Hem.

Salve virgo regia / Ave gloriosa mater / [Domino]

triplum

Salve virgo regia,
mater clemencie,
virgo plena gracie,
regina glorie,

Welkom maagd en koninklijke waardigheid,
moeder van de zachtmoedigheid,
maagd vol gratie, roemrijke koningin,

genitrix egregie
prolis eximie,
que sedes in gloria
celestis curie.

buitengewone moeder
van een voortreffelijk kind,
die gezeten is in de gloria
van de hemelse raadsvergadering.

Regis celi regie,
mater et filia,
casta pudicicie
stellaque previa,

Van de koninklijke Koning der hemelen,
tegelijk moeder en dochter,
eerbaar in kuisheid, allereerste ster,

in throno iusticie
residens obvia
agmina milicie
celestis omnia.

op de troon van de gerechtigheid,
de aangewezenen om
alle hemelse troepen te bedaren.

Occurunt leticie
tibique previa
cantica leticie
tam multifaria.

Gelukkige dingen zijn jou voorheen te beurt gevallen,
een lied van de vreugde op zovele plaatsen.

Tu tante potencie,
tante victorie
forme tam egregie
mater ecclesie.

Jij bent zo invloedrijk, zo zegerijk
zo voortreffelijk van aanzien, moeder van de kerk.

Lux mundicie
genitrixque pia,
obediunt tibi celestia
celi luminaria.

Licht van reinheid, plichtsetrouwe moeder,
de hemelse lichten in de hemel gehoorzamen je.

Stupefiunt de tua specie
sol et luna
cunctaque
polorum sidera.

Zij staan versteld van je verschijning, de zon
en de maan en alle sterren van het hemelgewelf.

Virgo regens supera,
te laudant angeli super ethera.
Ave cleri tutum presidium,
pauperisque verum subsidium.

Maagd, jij regeert hemelhoog,
de engelen loven je boven in de hemel.
Gegroet, het hele praesidium van de clerici,

de ware toevlucht voor de armen.

Tu es pura luna iusticie.

Tu genitrix gracie

peccatorum vite refugium,

egrotantium solabile solacium.

Jij bent de heldere maan van de rechtvaardigheid.

Jij moeder van de gratie, voor de zondaars bij leven,

een toevluchtsoord en troost.

Nobis post obitum

post istius seculi vite vilis transitum

per gratiam, non per meritum,

ducas nos ad patrem et filium.

Leid ons na de dood,

na de overgang van deze armzalige levenstijd

bij gratie, niet omwille van verdienste,

naar de Vader en de Zoon.

motetus

Ave gloriosa

mater salvatoris.

Ave pretiosa

virgo flos pudoris.

Gegroet, roemrijke moeder van de Verlosser.

Gegroet, kostbare maagd, toppunt van eerbaarheid.

Ave lux iocosa,

thalamus pudoris.

Ave pretiosa

salus peccatoris.

Gegroet, vrolijk licht, behuizing van plichtsgevoel.

Gegroet, waardevolle redding voor de zonde.

Ave vite via

casta, munda, pura,

dulcis, mitis, pia,

felix creatura.

Gegroet, weg van het leven, jij vrome, zuivere, pure,

zoete, zachte, liefdevolle, gelukzalige schepping.

Parens modo miro

nova paritura

virum sine viro

contra legis iura.

Moeder op wonderbaarlijke wijze, een nieuwe geboorte

van een mens zonder een man

in tegenspraak met de rechten van de wet.

Virgo virginum,

expers criminum,

decus luminum,

celi domina,

Maagd der maagden, zonder aandeel in vergrijpen,

sieraad van het licht, heerseres in de hemel,

salus gentium,

spes fidelium,

lumen cordium

nos illumina.

redding voor de mensen, hoop voor de getrouwen,

licht voor de harten, verleen ons glans.

Nosque filio

tuo tam pio

tam propitio

reconcilia,

Verzoen ons met je zo plichtsgetrouwe

en bijzonder genadige Zoon,

et ad gaudia

nos perennia
dant prece pia,
virgo Maria.

en leid ons door je trouwe gebed naar de vreugde
die blijvend is, maagd Maria.

tenor
[Domino]

[Heer]

Ave lux luminum / Salve virgo / [Neuma]

triplum

Ave lux luminum,
ave splendor et lux ecclesie,

Gegroet, licht van de luister,
gegroet, schittering en glans van de kerk,

specie superans omnia,
candoris lilium pie.

superieur aan al wat leeft,
heldere, gewijde lelie.

Succurre nobis in hac valle miserie,
mater plena gratie,

Kom ons ter hulp in dit dal van ellende,
moeder vol welwillendheid,

et da nobis celestis patrie
sedem, spes omnium.

en bezorg ons in het vaderland van de hemel
een plaats, hoop voor ons allen.

motetus
Salve virgo rubens rosa,

sola Christi parens gloriosa,
fulgida stella, lux iacosa.

Welkom maagd, rode roos,
enige roemrijke moeder van Christus,
schitterende ster, vriendelijk licht.

Ave, legis glosa,
formosa cantu, dulcis prosa,
morte libera nos exosa
ut fruamur luce gratiosa.

Gegroet, woord van de wet,
met mooi gezang, zoet proza,
bevrijd ons van de hatelijke dood,
opdat wij zouden kunnen genieten van het lieflijke licht.

tenor
[Neuma]

[zonder tekst]

O Maria virgo / O Maria maris / [In veritate]

quadruplum

O maria virgo davitica
virginum flos vite spes unica,
via venie, lux gracie,
mater clemencie:

O Maria, maagd van David,
bloem der maagden, enige hoop des levens,
weg naar vergeving, licht van gratie,
moeder van barmhartigheid:

sola iubes in arce celica,
obediunt tibi milicie;
sola sedes in trono glorie

gracia plena, fulgens, deica.

Jij alleen heerst in de burcht des hemels,
al wie leeft, gehoorzaamt jou:
jij alleen zetelt op de troon van glorie,
vol van schittering, vol van gratie.

Stelle stupent de tua specie;
sol, luna de tua potencia
que luminaria in meridie,
tua facie vincis omnia.

Sterren verbleken bij je aanschijn;
zo ook de zon en de maan
die, oplichtend in het zuiden,
hun glans verliezen bij je gelaat.

Prece pia mitiga filium,
miro modo cuius es filia,
ne iudicemur in contrarium
set eterne vite premia.

Jij merkwaardige vrouw, vermurw je Zoon
van wie jij op wonderlijke wijze ook dochter bent,
en dat wij niet zouden worden veroordeeld, maar dat
Hij ons het loon van het eeuwige leven zou schenken.

triplum & motetus

O Maria maris stella,
plena gracie,
mater simul et puella,
vas mundicie;

O Maria, ster der zee,
vol van gratie,
tegelijk moeder en meisje,
borg voor reinheid;

templum nostri redemptoris,
sol iusiticie,
porta celi, spes reorum
tronus glorie;

tempel van onze Redder, grond van de rechtvaardigheid,
poort van de hemel, hoop voor de beschuldigten,
zetel van glorie;

sublevatrix miserorum,
vena venie:
audi servos te rogantes
mater gracie,

troosteres van de bedrukten,
bron van vergiffenis:
aanhoor de dienaren die je aanroepen
moeder van de kwijtschelding,

ut peccata sint abluta
per te hodie
qui te puro laudant corde
in veritate.

opdat vandaag nog onze zonden
door jou zouden worden kwijtgescholden
omdat zij je met een zuiver hart waarlijk loven.

tenor

[In veritate]

[In oprechtheid, naar waarheid]

**Gaude virgo nobilis / Verbum caro factum / Et
veritate**

triplum

Gaude virgo nobilis Maria,

virgo venerabilis et pia
que genuisti regem omnium.
Salve virgo sola spes fidelium.

Verheug je, nobele maagd Maria,
eerbiedwaardige en trouwe maagd
die de Koning van alle mensen hebt gebaard.
Welkom maagd, enige hoop voor de gelovigen.

Salve virgo regia, salve virgo virginum,
salus hominum, lux luminum.
O spes unica: filium filia
mittiga, virgo plena gracia.

Welkom maagd en koningin, welkom maagd der maagden,
welzijn voor de mensen, glans van het levenslicht.
O enige hoop: dochter vermurw
je Zoon, maagd vol van gratie.

motetus

Verbum caro factum est
et habitavit in nobis,

Het woord is vlees geworden
en het heeft onder ons gewoond,

cuius gloriam vidimus
quasi unigeniti a patre,
plenum graciae et veritatis.

wiens glans wij kunnen zien
want eniggeboren uit de Vader,
vol van welwillendheid en waarheid.

Ergo nostra consortio
supremo benedicat domino.

Laat bijgevolg onze gemeenschap
de hoogste Heer zegenen.

tenor
Et veritate.

En door de waarheid.

Ave regina / Alma redemptoris / [Alma]

triplum

Ave regina celorum.

Ave domina angelorum.

Gegroet, koningin van de hemel.

Gegroet, meesteres van de engelen.

Salve radix sancta

ex qua mundo lux est orta.

Gegroet, heilige levensbron, waaruit
het licht van de hemel is voortgekomen.

Gaude gloriosa

super omnes speciosa.

Vale valde decora

et pro nobis semper christum exora.

Verheug u, roemvolle,
kostbaar boven alles,
ten zeerste stralend schoon
en spreek voor ons altijd bij Christus ten beste.

motetus

Alma redemptoris mater

que previa celi porta manens

et stella maris: succurre cadenti

surgere qui curat populo.

Milde moeder van de Verlosser,
jij, die altijd open toegangspoort des hemels
bent en ster der zee, kom het volk te hulp

dat uit zijn zondeval poogt op te staan.

Tu que genuisti, natura mirante tuum
sanctum genitorem. Virgo prius ac posterius,
gabrielis ab ore sumens ilud ave
peccatorum miserere.

Jij, die tot de verbazing van heel de natuur jouw heilige
Schepper hebt voortgebracht en maagd was vóór en na,
jij die uit Gabriëls mond het "Wees gegroet" mocht
vernemen, heb medelijden met de zondaars.

tenor
[Alma]

[Milde]

Ave maris stella

Ave maris stella,
Dei mater alma:
atque semper virgo,
felix celi porta.

Wees gegroet, ster der zee,
moeder Gods
en tevens gave maagd bestendig,
gelukzalige poort tot de hemel.

Sumens illud ave
gabrielis ore,
funda nos in pace,
mutans Eve nomen.

Aanvaard dit "Wees gegroet"
uit de mond van Gabriël,
overgiet ons met vrede,
hernieuw de naam van Eva.

Solve vicla reis,
profer lumen caecis,
mala nostra pelle,
bona cuncta posce.

Maak zondaars los uit boeien,
breng aan de blinden licht,
wil bij ons kwaad verdrijven,
vraag van ons alle goeds.

Monstra te esse matrem,
sumat per te preces,
qui pro nobis natus
tulit esse tuus.

Betoon u als een moeder, bied ons gebed uw Zoon;
Hij werd voor ons geboren, gedragen in uw schoot.

Virgo singularis,
inter omnes mitis,
nos culpis solutos,
mites fac et castos.

Voortreffelijke maagd, genadig boven allen,
maak ons vrij van zonden, mild en rein.

Vitam praesta puram
iter para tutum:
ut videntes Iesum
semper collaetemur.

Geef ons een zuiver leven, wijs ons veilig de weg
die ons brengt tot bij Jezus en 't eeuwige geluk.

Sit laus Deo Patri,
summo Christo decus.
Spiritus Sancto,
tribus honor unus.

Geloofd zij God de Vader, aan Christus alle lof.

En aan de Geest, zo heilig,
één eer voor alle drie.

Ave beatissima civitas / Ave maria gratia plena /

Ave maris stella

triplum

Ave beatissima civitas,
divinitas, eterno felix gaudio
habitaculum iustitie,
karissimum lilium,
mater nobilis.

Gegroet, zeer voorspoedige staat,
godheid, gezegend met eeuwige vreugde,
residentie van de rechtvaardigheid,
alldierbaarste lelie, edele moeder.

Obsecra plasmatozem
quatenus redemptos
sanguine tueatur,
ut viventes Xrito
ymni zemus, zima.

Smeeke de Schepper,
aangezien Hij diegenen die zijn vrijgekocht
in bescherming neemt,
opdat ze bij leven een hymne
voor Christus zouden aanvatten.

motetus

Ave maria gratia plena,
dominus tecum.
Benedicta tu in mulieribus
Gegroet Maria, vol van genade,

de Heer zij met u,
gezegend zijt gij boven alle vrouwen.

tenor

Ave maris stella.

Gegroet, ster der zee.

Ave parens prolis / Ad gratie matris / Ave Maria

triplum

Ave parens prolis eximie
virgo carens carnali carie.

Gegroet, moeder van een voortreffelijk kind,
maagd die vrij is van de teloorgang van het vlees.

Flos non arens es tu, lux curie
semper clarens vernanti specie.

Bloem die niet dor is, jij bent lichtende zorg, altijd
stralend, de schoonheid van een lentebloem.

Stirps ardebat humano crimine,
revirebat virente germine;

Een jonge stam verschroeid door de misdaden van de
mensen, maar weer opgeschoten
door een krachtige kiem;

flos florebat florente virgine,
dum latebat Deus in homine.

de bloem in bloei, een meisje in de fleur
mits God haar heeft verborgen in een mens.

Flos odore fugans demonia
flos candore lilia
et decore precellens omnia,
nos amore tibi consocia, Maria.

Bloem die door haar geur demonen op de vlucht doet
slaan, bloem van een verblindende schoonheid en

bevalligheid. Lelie, jij overtreft alles,
ons in de liefde, jij in het gezelschap, Maria.

motetus

Ad gratie matris obsequia
ecclesie gaudet familia.

In gehoorzaamheid aan de bevallige moeder
verheugt zich de kerkgemeenschap.

Rex hodie dat matri gaudia,
ad superne curie vehens sublimia.

Heden stemt de koning de moeder tot vreugde,
tot hemelse zorg en grootse resultaten.

Fit glorie regie regina regia,
leticie latrice egregia,
milicie specie superne gloria.

Koninklijke vorstin, gelukzalige,
van vorstelijke vreugde doordrenkt,
voorbeeld van dienstigheid, hemelse glorie.

O nimie laudis materia,
progenie regum prosapia,
mundicie primipilaria,
nos hodie venie visita gratia, Maria.

O, oorsprong van oeverloos loven,
afstammeling van koninkrijken bloede,
in sierlijkheid de allerhoogste,
kom nu tot ons in gratievolle ontmoeting, Maria.

tenor

Ave Maria.

Wees gegroet, Maria.

[Quadruplum] / In odore fragrant / Gracia viam /
[In odorem]

[Quadruplum]

[zonder tekst]

tripulum

In odore fragrant dulcedinis
celi flore Marie virginis
quem de rore concepit numinis
nove more parit originis.

De hemelen geuren naar het zoete aroma
van de bloem van de maagd Maria
die zij heeft ontvangen uit de dauw.
Ze heeft op een nieuwe manier leven
gegeven aan een goddelijk kind.

Virga virens caret vi seminis
tuber rubet expertis rubiginis;
sic fit parens eterni numinis.

De jonge maagd onthoudt zich vrijwillig
van de kracht van het zaad,
de appel kleurt rood zonder smet;
aldus werd ze moeder van de eeuwige God.

Virgo carens estu libidinis,
ergo matrix beatitudinis,

Een maagd, vrij van zinnelijke begeerte,
maar gemalin van de gelukzaligheid,

imperatrix eterni luminis,
sublevatrix labentis hominis,

heerseres van het eeuwige licht,
bemoedigster van de wankelende mens,

sis levatrix nostri peccaminis

et donatrix eterni luminis.

wil ons uittillen boven onze zonden
en ons het eeuwige licht schenken.

duplum

Gracia viam continencie
continendi formam das gracia
nova parens prolis eximie

Dankzij de weg van de zelfbeheersing
geef jij vorm aan de gratie van de ingetogenheid,
en ben je moeder van een uitzonderlijk kind geworden

virga virens flos excellencie,
virgo carens carnali carie;

een jonge maagd, bloem van voortreffelijkheid,
een maagd zonder vleselijk verval,

morum decus et eloquencie,
funde preces regi potencie.

sieraad van de zeden en de welsprekendheid,
versterk de gebeden tot de machtige Koning.

Stirps marcebat humana veteri crimine,
set reviret virenti germine
et refloret florente virgine
dum latebat deus in homine.

Vanwege een oude menselijke schuld was de jonge stam
verdord, maar hij liep weer uit vanuit een krachtige kiem
en kwam in bloei door de schitterende maagd,
terwijl God zich schuilhield in de mens.

Viteatrix et vena venie,
sis miserta tue familie.

Schenker van leven en bron van vergiffenis,
wees mild voor je familie.

tenor

[In odorem]

[Welriekend]

Clastrum pudicie / Virgo viget / Flos Filium

tripulum

Clastrum pudicie,
virginis triclinium,

Burcht van ingetogenheid,
maagdelijke kamer,

spes tocius leticie,
gracie tenens privilegium,
regem glorie.

hoop van alle vreugde
die het voorrecht van de genade draagt,
de roemrijke Koning.

Virgo filium

fac nobis propicium,
ut reys det venie
remedium.

Maagd, stem je Zoon gunstig voor ons,
opdat de Koning ons met Zijn genade zou redden.

motetus

Virgo viget melius
dum peperit,

De maagd is sterk en krachtig
tijdens de bevalling,

set nature plenius
ius deperit
nasci Dei Filium

dum voluit,
coluit,

maar trotseerde ten volle de wet van de natuur
terwijl ze aan Gods Zoon het leven wilde geven,
ze bekommerde zich om Hem,

qui nobis condoluit
cui cum iubilo
sine termino:
benedicamus Domino.

Hij die voor ons heeft geleden,
voor wie wij met vreugde
en zonder ophouden stellen:
laten we de Heer loven.

tenor
Flos Filium.

De glans van de Zoon.

triplum, motetus & tenor
Benedicamus gratia.

Laten we de welwillendheid danken.

Amours, dont je sui / L'autrier, au douz mois / Chose

Tassin

triplum

Amours, dont je sui espris, me fait chanter.
Bien doi estre jolis et grant joie mener,

De liefde die in mij ontbrand is, doet mij zingen.

Ik móet wel hartstochtelijk zijn en grote vreugde tonen,

quar la riens, que plus aim et desir,
me daigne ami clamer; de cuer sans fausser

la voell tout mon vivant servir et hounourer.

want de persoon die ik het meest bemin
en naar wie ik het meest verlang,
is zo goed mij haar geliefde te noemen;
heel oprecht en zonder bedrog wil ik haar
heel mijn leven dienen en eren.

Hé Dieus, qui verroit son cors gent, qui tant fait a loer,
bien porroit dire et affermer,
que de biauté ne porroit on son per trouver;

O God, wie haar schone gestalte zou zien, die zoveel
wordt geprezen, zou zeggen en zeker bevestigen
dat men haar gelijke in schoonheid niet kan vinden,

et tant set sagement parler,
que nus n'i set qu'amender.

en ze kan zo verstandig praten
dat niemand dat kan verbeteren.

Mes mesdisans, que Dieus voelle grever,
me gaitent, si que je n'i os aler;
trop redout lor gengler,
quar je voel l'ounour a ma dame garder.

Maar roddelaars – moge Gods toorn hen treffen –
beloeren mij, zodat ik niet naar haar toe durf gaan;
ik vrees hun kletspraatjes maar al te zeer,
omdat ik de eer van mijn vrouwe wil behoeden.

Si me dedui seulement en sa biauté remirer;
je ne puis alors penser.

En dus geniet ik alleen door haar schoonheid steeds
voor mij te zien, ik kan aan niets anders denken.

motetus

L'autrier, au douz mois d'avril, main me levai;

pensis a mes amours, jouer m'en alai,
dont trop m'esmai,

Onlangs, in de aangename maand april, stond ik vroeg op,
ik dacht aan mijn liefde en ging op pad om te genieten,
maar ik was bedrukt,

quar ne sai, se ja joie en arai.
Ne pour quant plus jolis en serai
et s'en chanterai:

want ik weet niet of ik ooit liefdesgenot zal krijgen.
En toch zal ik vrolijker worden door de liefde
en ik zal erover zingen:

"J'ai amé la sade blondete et amerail!"
Ne ja de li amer ne me repentirai,
mes con ses loiaus amis tous jours la servirai.

"Ik heb het liefvallige blonde meisje bemind en zal haar
blijven beminnen!" Nooit zal ik betreuren dat ik haar bemin,
maar altijd zal ik haar dienen als haar trouwe geliefde.

tenor

Chose tassin

[zonder tekst]

Se je chante / Bien doi amer / Et sperabit

triplum

Se je chante, ce fait Amour,
qui mon cuer esclaire nuit et jour
d'un penser tout plain de douchour
vers ma dame debonaire,

Als ik zing, komt dat door Amor,
die mijn hart dag en nacht verlicht
met gedachten vol tederheid

voor mijn edele vrouwe,

qui par droit est examplaire
et de toutes la flour
de bonté, biauté et valour.

die met recht als voorbeeld dient
en die de bloem der vrouwen is
qua goedheid, schoonheid en verdienste.

Bien le desclaïre,
son dous gracieus viaire
par maint tour
si me doit mout plaïre
sans retraire,
que s'amor si me va entour.

Dat blijkt al uit
haar lieve, gracieuze gezicht
bij menige gelegenheid.
Daarom verheugt het mij zeer,
zonder enige aarzeling,
dat haar liefde mij omringt.

J'en oublie toute doulour
et m'en paine mieus de bien faire,
car de servir dame, de tele affaire
vient hounour.

Daardoor vergeet ik alle pijn
en werk ik nog harder om alles goed te doen,
want het dienen van een zo waardige vrouwe
brengt eer.

Quant on le sert bien sanz foulour,
on en atent dous salaire;
et s'en est toute la vie meillour.

Als je haar dient zonder dwaasheden te begaan,

wacht je een zoete beloning
en daardoor wordt het hele leven beter.

Or veulle Amour, que sans mesfaire
puisse maintenir ce dous labour
sans nule pensee d'aillours,

Moge Amor geven dat ik zonder falen
deze zoete arbeid kan volhouden,
zonder enige andere gedachte,

car riens ne m'est contraire
en ma dame, en cui tous biens s'aaire
et toute honour par grant savour;

want er is niets dat mij mishaat
in mijn vrouwe, in wie alle goedheid huist
en alle eerzaamheid op aangename wijze;

ne de sa fresce colour
je ne puis estraire
fors samblant d'atraire:
Ce tient mon cuer en ardour.

en uit haar frisse teint
kan ik niets anders afleiden
dan een indruk van welbehagen
en dat houdt mijn hart in vuur en vlam.

motetus

Bien doi amer mon ami
autant que moi,
car il l'a bien deservi.

Ik behoor mijn minaar lief te hebben
gelijk mijzelve,
dat heeft hij immers wel verdiend.

Raison de ce dirai pour quoi:

Ik zal u zeggen waarom:

nuit et jour a de cuer accompli
mes volentés sans mal ne desroy,
puisqu'il m'ama et je li.

dag en nacht heeft hij bereidwillig
mijn wensen uitgevoerd, zonder pijn of schade,
omdat hij mij beminde en ik hem.

Riens en li a blasmer ne voi:
joli est, biaux et de maintiens coi;

Hij is vrij van iedere blaam, naar ik zie:
hij is teder, knap en zijn gedrag is bedaard;

Dieus, com bien m'amour en li emploi!
Si n'en puis mais, se j'en di,
qu'autant que moi amer le doi,
puisqu'il m'aime en bone foy.

God, hoe goed is het dat ik mijn liefde op hem richt!
Ik kan alleen nog maar zeggen
dat ik hem moet liefhebben gelijk mijzelve,
aangezien hij mij in goed vertrouwen bemint.

tenor

Et sperabit.

En hij zal hoop koesteren.

S'on me regarde / Prennés i garde / Hé, mi enfant

triplum

S'on me regarde,
dites le moi;
trop sui gaillarde,
bien l'aperchoi.

Als ze me bekijken, zeg het me dan:

ik zie wel dat ik te uitbundig ben.

Ne puis laisser, que mon regard ne s'esparde,
car tes m'esgarde,
dont mout me tarde,
q[u]'il m'ait o[u] soi,
qu'il a en foi
de m'amour plain otroi.

Ik kan niet nalaten mijn blikken te laten gaan,
door jouw blikken naar mij,
ik moet al te lang wachten
voor ik in zijn nabijheid kan zijn
en hij in vertrouwen
mijn hele liefde geschonken krijgt.

Mais tel ci voi,
qui est, je croi,
(feu d'enfer l'arde!)

Maar ik zie hier iemand die, geloof ik,
(moge het hellevuur hem verbranden)
jaloers is op mij.

Mais pour li d'amer ne recroi,
car par ma foi pour nient m'esgarde,
bien pert sa garde:
j'arai rechoi!

Maar daarom doe ik nog geen afstand van de liefde,
want echt, hij kijkt vergeefs naar mij,
zijn toezicht is nutteloos, ik zal een veilige plek vinden!

motetus

Prennés i garde,
s'on me regarde;

trop sui gaillarde,
dites le moi,
pour Dieu vous proi.

Let erop, als ze naar me kijken
en ik te uitbundig ben, zeg het me dan,
ik bid tot God voor u.

Car tes m'esgarde,
dont mout me tarde,
qu'il m'ait o[u] soi,
bien l'aperchoi;

Want uw blikken, waar ik zo naar hunker,
willen mij naar u trekken, dat zie ik heus wel;

et tel chi voi,
qui est, je croi,
(feu d'enfer l'arde!)

en ik zie iemand die, geloof ik,
(moge het hellevuur hem verbranden!)
jaloers is op mij.

Mais pour li d'amer ne recroi,
pour nient m'esgarde,
bien pert sa garde:
j'arai rechoi
et de mon ami le dosnoi!

Maar daarom doe ik nog geen afstand van de liefde,
hij kijkt vergeefs naar mij,
heus, zijn toezicht is nutteloos,
ik zal een veilige plek vinden en
ik zal liefdesgenot hebben van mijn minnaar!

Faire le doi,
ne serai plus couarde.

Dat moet ik doen, ik zal niet laf meer zijn.

tenor

Hé, mi enfant.

Hé, m'n kind!

Au cuer ai un mal / Ja ne m'en repentirai / Jolietement

triplum

Au cuer ai un mal, qui mi destrai[n]t souvent:

In mijn hart draag ik een pijn die mij vaak kwelt;

Amours m'ont navré d'un dart si crüeument,

Amor heeft mij met een pijl verwond op een zo wrede wijze

que je ne porroie vivre longuement,

dat ik niet lang meer kan leven

se de ma dolour n'avoie alegement.

als mijn lijden niet wordt verlicht.

Car aiés de moi pitié, dame au cors gent!

Heb dus medelijden met mij, liefvallige vrouwe!

Si aie je de vous joie, com je vous aim de cuer loiaument.

Dan kan ik vreugde kennen door u, aangezien ik u
trouw en oprecht bemin.

motetus

Ja ne m'en repentirai d'amer pour mal que me conviegne endurer.

Nooit zal ik betreuren dat ik bemin,

hoeveel pijn ik ook moet verdragen.

Hé, dame au vis cler, tant mi plaist vostre gent cors a remirer,

Ach, vrouwe met het blanke gelaat,

ik kijk zo graag naar uw liefvallige gestalte,

k'a vous sont torné tuit mi penser, ne ja n'en quier mon cuer oster

dat al mijn gedachten naar u uitgaan,

en ik mijn hart daar niet van af wil brengen.

Si vous pri, que de moi vous voelle remenbrer,
car je vous porroie oublier.

Daarom verzoek ik u mij te willen gedenken,
want ik kan u [niet] vergeten.

tenor

Jolietement mi tient li mal d'amer,

jolietement!

Vol genot houdt de liefdespijn mij gevangen,
vol genot!

Ma tres douce amie,

que je n'os nommer,

Mijn lieve vriendin, die ik niet durf te noemen,

(jolietement mi tient li mal d'amer)

(vol genot houdt de liefdespijn mij gevangen)

je vos ai servie

lonc tens sans fausser,

bien et loia[um]ent.

ik heb u lange tijd gediend, zonder bedrog,
trouw en goed gediend.

Jolietement mi tient li mal d'amer,

jolietement!

Vol genot houdt de liefdespijn mij gevangen,
vol genot!

Quant yver la bise ameine / In seculum

motetus

Quant yver la bise ameine,

qu'erbe vert ne puet durer,

Wanneer de winter de koude noordenwind brengt,
die het groene gras niet kan overleven,

grief mal me fait endurer
la brune a la douce aleine,
 laat de bruinharige schone met de zoete
 adem mij pijnlijke smarten verduren,
que si me fait sospirer et soir et main,
quant je ne la voi, cele que j'aim.
 die mij 's morgens en 's avonds doen zuchten
 zolang ik haar, die ik bemin, niet zie.
Dieus li doinst bon jour hui et demain!
 Moge God haar vandaag en morgen
 een goede dag schenken!
Felon parlier et vilain
m'ont fait de lui deservir;
mes pené se sunt en vain,
 Valse en vileine lasteraars
 hebben mij van haar gescheiden;
 maar hun bemoeienis is vergeefs
car se je la voit amer,
ce ne me puet nus veer
ne destorner.
 want als ik haar wil beminnen,
 kan niemand mij dat verbieden
 of mij daarvan weerhouden.

tenor

In seculum.

In eeuwigheid.

On doit fin amor / La biauté / In seculum

triplum

On doit fin[e] amor

anourer
nuit et jor,
 Men moet hoofse liefde dag en nacht vereren,
car los et pris recovrer
et cortoisie et valour
puet chascun par lui avoir,
 want lof en prijs en hoofsheid en verdienste,
 dat kan iedereen verwerven,
mes qu'a son pooir
serve loiaument,
de cuer entierement,
 mits men haar naar beste kunnen trouw dient,
 helemaal oprecht,
pour ce voit fine amor servir
loialment, sans repentir,
et ferai tot mon vivant,
 en daarom wil ik de hoofse liefde trouw dienen,
 vrij van ergernis, en dat zal ik mijn hele leven doen,
car tot ai en son commant
cuer et cor mis.
 want hart en lijf heb ik geheel in haar dienst gesteld.
S'en sui chantans
et jolis;
 Daardoor zing ik nu en ben ik opgewekt;
car bien sai
que je morrai
de grant dolour,
 zeker, ik weet heel goed dat ik zal sterven
 van diepe smart,
se s'amour n'ai,
qui me tient le cuer gai.

als ik haar liefde niet win, die mijn hart vrolijk houdt.

motetus

La biauté ma dame
le cuer m'esjoit,
quant je pens a li,
fins cuers amoureux,

De schoonheid van mijn vrouwe
brengt vreugde in mijn hart,
wanneer ik aan haar denk,
haar tedere, liefdevolle persoon,

savourouz et doz,
en qui toz biens florist.
Cortaisie en vous
son droit bien assis:

bekoorlijk en lieflijk,
in wie alle kwaliteiten tot bloei komen.
Welgemanierdheid legde zijn standaard
vast in u:

si en doi amer
et louer
fine amor,
quant j'aim del monde la flour.

daarom kan ik niet anders
dan de hoofse liefde beminnen en prijzen,
ik bemin immers de bloem van de wereld.

Mes trop me met en baudour
nuit et jour
son cors, que remir,
forniz de valor;

Maar haar gestalte, die ik steeds weer in
gedachten roep en die veel kwaliteiten heeft,

geeft mij dag en nacht heel veel hartstocht;

sa freche colour
qu'esgardai,
m'a mis en baudour
et me tient le cuer gai.

haar frisse teint die ik bekeek,
heeft mij vreugde gegeven
en houdt mijn hart opgewekt.

tenor

In seculum.

In eeuwigheid.

Quant je parti de m'amie / Tuo

motetus

Quant je parti de m'amie,
si li dis, qu'en desconfort
seroie toute ma vie.

Toen ik mijn vriendin verliet,
zei ik tegen haar dat ik mijn hele leven
verdrietig zou zijn.

Mes li amoros recort
du soulas et du deport
et de sa grant cortoisie
en tout les maus, que je port.

Maar mijn geliefde herinnerde mij
aan het genot en aan de vreugde
en aan haar nobele gedrag
in alle pijn die ik draag.

Mes ce me greva trop fort,
quant vint a la departie,

et je dis: "Adu, amiel!"

Plourer la vi: si m'a mort.

Maar ik voelde veel verdriet
toen het moment van het afscheid was aangebroken
en ik zei: "Vaarwel, vriendin!"
Ik zag haar wenen en dat heeft mij pijnlijk getroffen.

tenor

Tuo.

Voor de jouwe.

Vertaling: Marianne Lambregts (Oudfrans), Brigitte
Hermans (Latijn)

Coda van de dag

22.08.2020

Berricuocoli donne e confortini

Anoniem

Micrologus

Online vanaf 22.00 uur, met een **impressie** door **Frederic Delmotte**

Deze compositie klonk live@AMUZ op 23.08.2019.

Uitvoerders

Patrizia Bovi	<i>artistieke leiding, superius & harp</i> <i>artistic direction, superius & harp</i>
Simone Sorini	<i>altus & luit altus & lute</i>
Enea Sorini	<i>tenor & percussie tenor & percussion</i>
Mauro Borgioni	<i>bassus bassus</i>
Goffredo Degli Esposti	<i>eenhandsluit en trom & sordellina (doedelzak)</i> <i>pipe and tabor & sordellina (bagpipe)</i>
Gabriele Russo	<i>lira da braccio & rebec lira da braccio & rebec</i>
Leah Stuttard	<i>harp harp</i>
Crawford Young	<i>luit lute</i>
Gabriele Miracle	<i>hakkebord & percussie dulcimer & percussion</i>

Berricuocoli, donne, e confortini

Berricuocoli, donne, e confortini!

Se ne volete, i nostri son de' fini.

Honingkoekjes, dames, en andere snoepjes!

Indien u ze wenst, de onze zijn het lekkerst.

Non bisogna insegnar come si fanno,
ch'è tempo perso, e 'l tempo è pur gran danno;
e chi lo perde, come molte fanno,
convien che facci poi de' pentolini.

Aanleren hoe ze worden gebakken, heeft geen zin,
het is tijdverlies, en verloren tijd is slecht;
en wie tijd verspeelt, zoals bij vele dames gebeurt,
die moet maar terugvallen op het kannetje.

Quando 'gli è 'l tempo vostro, fate fatti,
e non pensate a impedimenti o imbratti:
chi non ha il modo, dal vicin l'accatti;
e' preston l'un all'altro i buon' vicini.

Wanneer uw moment daar is, ga dan tot actie over,
en pieker niet over belemmeringen of viezigheid:
wie niet anders kan, die gaat bij de buur te rade;
goede burens lenen toch vaak aan elkaar, nietwaar?

Il far quest'arte è cosa da garzoni:
basta che i nostri confortin' son buoni.
Non aspettate ch'altri ve li doni:
convien giucare e spender bei quattrini.

Het beoefenen van deze kunst is zaak van flinke knapen:
onze lekkernijen zijn in orde, méér hoeft je toch niet
te vragen. Van anderen krijg je niet dezelfde kwaliteit:
spelen is de boodschap, en centjes laten rollen.

Chi si truova al di sotto, allor si cruccia,
scontorcesi e fa viso di bertuccia,

ché 'l suo ne va; straluna gli occhi e succia,
e piangon anche i miseri meschini.

Wie onderaan zit, die heeft het lastig,
die kronkelt en trekt apesnuiten;
het gaat immers over zijn geld; hij laat zijn ogen rollen
en slikt, huilt soms, de arme sukkelaar.

Chi vince, per dolcezza si gavazza,
dileggia e ghigna, e tutto si diguazza;
credere alla Fortuna è cosa pazza:
aspetta pur che poi si pieghi e chini.

Wie wint, die is dol van geluk en vreugde, grinnikt en
gooit de armen in de lucht; maar rekenen op Fortuna,
is gewoon krankzinnig: wacht maar tot het geluk
omslaait en het je de rug toekeert.

Questa 'bassetta' è spacciato giuoco,
e ritto ritto fassi, e in ogni loco;
e solo ha questo mal, che dura poco;
ma spesso bea chi ha bicchier' piccini.

Zo'n 'laag-bij-de-grondje' is een spelletje van één,
twee, drie; het wordt rechtopstaand gespeeld en
kan op elke plek; enig nadeel is dat het niet lang duurt,
maar wie kleine volumetjes heeft, is dan weer voldaan.

'Trai' è mal giuoco, e 'l 'pizzico' si suole
usare, e la 'diritta' a nessun duole:
chi ha le carte in man, fa quel che vuole,
s'è ben fornito di grossi e fiorini.

'Trekertje' is geen goed spel, 'knijpertje' is banaal,
en 'rechtstandje' doet niemand pijn:
wie de kaarten in de hand heeft, doet helemaal zijn zin,
als hij maar goed voorzien is van ducaten en florijnen.

Vertaling: Walter Geerts

Archiefconcert, introductie & cri du coeur

Sollazzo Ensemble

Zo 23.08.2020

Online vanaf 10.00 uur, met een **introductie** door **Michael Scott Cuthbert**
en een **cri du coeur** door **Katelijne Boon**

Dit concert klonk live@AMUZ op 25.08.2017.

Uitvoerders

Anna Danilevskaia	<i>artistieke leiding & vedel</i> <i>artistic direction & fiddle</i>
Perrine Devillers	<i>sopraan</i> <i>soprano</i>
Yukie Sato	<i>sopraan</i> <i>soprano</i>
Vivien Simon	<i>tenor</i> <i>tenor</i>
Sophia Danilevskaia	<i>vedel</i> <i>fiddle</i>
Vincent Kibildis	<i>harp</i> <i>harp</i>

Dal traditor non si può l'uom guardare	<i>Andrea da Firenze (?-ca. 1415)</i>
Va Fortune	<i>Anoniem</i>
Hont peur	<i>Anoniem naar Guillaume de Machaut (ca.1300-1377)</i>
Pour che je ne puis	<i>Anoniem</i>
Perchè vendetta	<i>Paolo da Firenze (ca. 1355-1436)</i>
En ce gracieux tamps	<i>Jacob de Senlèche (fl. 1382-1395)</i>
Ligiadra donna	<i>Johannes Ciconia (ca. 1370-1412)</i>
La bella stella	<i>Giovanni da Cascia (fl. 1340-1350)</i>
Dame de honour	<i>Matteo da Perugia (fl. 1400-1416)</i>
Or sus, vous dormés trop	<i>Anoniem</i>

Nuit et iour – Amoreuze obsessie in het repertoire van de ars nova

“Verus amans assidua, sine intermissione, coamantis imaginatione detinetur.” (Een ware minnaar wordt in de ban gehouden door de voortdurende, ononderbroken voorstelling van zijn geliefde.) Andreas Capellanus was een van de eersten om de middeleeuwse opvattingen over de liefde zwart op wit op papier te zetten in zijn tractaat *De Amore*. Realistisch en tegelijk cynisch definieert deze 12de-eeuwse auteur met zijn gebod een van de kernpunten van de middeleeuwse liefde: een constante adoratie, die men gerust obsessief kan noemen.

De rijke middeleeuwse lyriek toont uiteenlopende aspecten van die liefde. Soms lijkt het alsof de symboliek van de sociale codes en een retoriek die met het buitensporige flirt, de werkelijke gevoelens overstijgen. Daarnaast kunnen onder het mom van de hoofse liefde netelige kwesties worden aangesneden en zijn de beschreven emoties slechts façade. In andere gevallen neemt de vaardige auteur een loopje met het onderwerp van zijn werk, en wijkt hij van het liefdesthema af.

Niettemin bezielen een ware, oprechte liefde en adoratie heel wat meesterwerken van de late middeleeuwen. Anna Danilevskaia selecteerde in dit programma composities die de zoektocht naar die oprechtheid illustreren. Wegwijzers daarbij waren de intrinsieke inhoud van de poëzie, en ook de levenservaringen van de muzikanten zelf. De passies van vroeger vinden namelijk een echo in die van vandaag.

In het eerste deel van dit programma staat het liefdesverdriet centraal. Dat verdriet wordt zelden door de geliefde zelf veroorzaakt – want die wordt beschermd door een grenzeloze admiratie en de minnaar kiest ervoor om de oorzaak af te schuiven op verraders (*Dal traditor non si può l'uom guardare*), kwaadsprekers (*Pour che que je ne puis*) of zelfs het lot (*Va,*

Fortune). Wanneer de geliefde aan de basis ligt van het verdriet, neemt de dichter snel een sarcastische toon aan en verbergt hij zich in de spot over de hoorndragers (*En ce gracieux tamps*): een beproefd recept in de humor, van de middeleeuwen tot vandaag.

In het tweede deel domineren galanterie en courtoisie. Een hoopvolle minnaar wil met zijn lyrische talent zijn geliefde overtuigen, ofwel met de meest flatterende metaforen (*La bella stella*), of met een discours dat men vandaag als emotionele chantage zou beschouwen (*Dame de honour*). Het polyfone virelai *Or sus, vous dormés trop* is een catalogus van typische strategieën in middeleeuwse overredingskunst. De minnaar belooft de mooiste feesten, beklaagt zich over de gebrekkige aandacht van zijn dame en vertelt schunnigheden die hij meteen compenseert door haar te beschrijven als zuiver en verheven. In één stuk brengt de auteur op virtueuze manier de grillen van de middeleeuwse adoratie naar boven. Op muzikaal vlak vertaalt dat zich onder meer in imitaties van vogelzang en doedelzakken.

Nuit et iour – Amorous Obsession in Ars Nova Repertoire

"Verus amans assidua, sine intermissione, coamantis imaginatione detinetur." (A true lover is constantly, unceasingly captivated by the image of his beloved.) Andreas Capellanus was one of the first to set down mediaeval ideas about love in writing, in his treatise *De Amore*. This 12th century author is both realistic and cynical in his definition of one of the essential tenets of mediaeval love: a constant adoration that might easily be called obsessive.

The rich, mediaeval lyrics reveal various aspects of love. Sometimes it is as though the symbolism of social codes and a rhetoric that verges on the

outrageous overpowers genuine feelings. What is more, thorny questions could be tackled under the cloak of courtly love, with the emotions described serving only as a front. In other cases, the skilful author takes liberties with the subject of the work, departing from the theme of love. Nevertheless, many late mediaeval masterpieces are inspired by a true, sincere love and adoration. In this programme, Anna Danilevskaja has selected compositions that illustrate the search for this sincerity. She was guided by the intrinsic content of the poetry, along with the life experiences of the musicians themselves. After all, the passions of former times are echoed in those of today.

The first part of the programme focuses on heartbreak. This pain is seldom caused directly by the beloved – who is protected by boundless admiration – and the lover prefers to shift the blame to traitors (*Dal traditor non si può l'uom guardare*), slanderers (*Pour che que je ne puis*) or even fate (*Va, Fortune*). When it is the beloved who causes heartbreak, the poet is quick to adopt a sarcastic tone and resort to mocking cuckolds, a tried and tested recipe for humour from the Middle Ages to the present day.

Gallantry and courtliness dominate the second part of the programme. A hopeful lover tries to win over his beloved with his lyrical talents, either with the most flattering of metaphors (*La bella stella*), or with a discourse that today seems nothing short of emotional blackmail (*Dame de honour*). The polyphonic virelai *Or sus, vous dormés trop* is a catalogue of typical strategies in the mediaeval art of persuasion. The lover promises the loveliest revels, laments his lady's lack of attention and makes ribald comments that he immediately compensates for by describing her as pure and exalted. In a single piece, the author reveals the quirks of mediaeval adoration with virtuoso skill. Ways of expressing this in the music include imitations of birdsong and bagpipes.

Dal traditor non si può l'uom guardare

Dal traditor non si può l'uom guardare
che mostri buona faccia
con sagaci costumi e falsa traccia.

De mens kan zich niet hoeden voor
verraders, die slimme huichelaars
met hun brave gezichten en manieren.

Pessima pestilenza certamente
familiar nimico
e sopra tutte l'altr'aspre mortale.

Ze komen op de wereld heel veel voor,
een walgelijk soort mensen
en boven alle anderen gevaarlijk.

Questa malvagia torma frodolente
fece gia per antico
a molti buoni non pensato male.

Deze verraderlijke, snode schare
heeft ook in het verleden
veel goede mensen heel veel kwaad berokkend.

Simile a Giuda un traditor cotale
pien d'infinita laccia
tradito m'ha con dimostrar bonaccia.

En zo'n verrader, ja, zo'n ware
Judas, is er met zijn schurkenstreken
in geslaagd mij in de val te lokken.

Però si guardi ciascun com' si fida
e come crede altrui,

Ik raad u aan om hem niet te vertrouwen
en uit zijn buurt te blijven,

bench'altri el parlar abbia pien di mèle!

al zijn z'n praatjes nog zo honingzoet!

Che tal si finge amico e par che rida.

De schurk beweert uw beste vriend te zijn.

Dicendo: "I' sono e fui

e sarò sempre servidor fedele."

Hij zegt: "Ik ben en was

en zal altijd je trouwe dienaar zijn."

Che poi ascoso vento a le suo vele
e con inganni allaccia

Daarna blaast hij een stormvlaag in uw zeilen
en stort u in het verderf,

chi più sicuro dorme in le suo braccia.

u die veilig denkt te slapen in zijn armen.

Va Fortune

Va, Fortune, trop as vers moy grant tort,

que lons temps a chascun jorn m'es contrayre;

Hoepel op, Fortuna, je staat heel erg bij mij in 't krijt:
gedurende lange tijd heb je me immers dagelijks
tegengewerkt;

car il n'est nul qui creüst de confort,

qu'il mon trist cuer as fet soffrir detrayre

et fais tous jours: mes se ire m'a meiblonie.

op generlei wijze heb je bijgedragen tot mijn welzijn,
dag in, dag uit heb je mijn droevige hart vernederd
en doen lijden: dat struikelblok heeft me verblind.

La mort m'atent, las! Je me garde le nie.

De dood is nakend, helaas! Mij rest niets meer.

Pour che je ne puis

Pour che je ne puis mie
demourez en douls payis

ou vous manes, douche amie,

Omdat ik niet kan blijven
in het zoete land waar u vertoeft,
lieve zoete vriendin,

pour les mesdisans hayis,
je m'en depars trop envis:

omdat kwaadsprekers mij haten,
moet ik met tegenzin vertrekken;

mais puis qu'en sus de vous me trais,
au departir de mon cuer vous lais.

maar, als u mij niet trouw blijft, bedenk dan
dat ik bij het afscheid mijn hart bij u achterlaat.

Perchè vendetta

Perchè vendetta far or non si pò,
aspecto tempo ch'ì farla potrò.

Omdat ik nu helaas geen wraak kan nemen,
wacht ik geduldig tot ik dat zal kunnen.

Di tal che da me senpre ben senti,
el contrario farò di quel ch'ì fù.

Voor hem die ik met goedheid heb bejegend,
word ik het tegendeel van wat ik was.

Perchè lla sua alla mie fè menti
con, minacciandò farmi quell'o più.

Omdat hij mijn vertrouwen heeft beschaamd
en mij op vele wijzen heeft bedreigd.

Dunque non guarderò all'esser su
di sopra'n rota ch'ì pur si farò.

Dus als ik boven hem zit op het rad van fortuin,
dan neem ik zeker wraak.

En ce gracieux tamps

En ce gracieux tamps joli
en un destour, là i'ay oÿ

Toen ik bij dit mooie weer
een ommetje maakte, heb ik

si douchemant
et plus tres ioli[emant]
'onques ne vi

o zo zachtjes
en ongelooflijk mooi
zoals ik nooit tevoren had meegemaakt,

– le rosignolz liemant
canter: "Oci, oci, oci
oci, oci, oci, oci."

de nachtegaal vrolijk
horen zingen: "Oci, oci, oci
oci, oci, oci, oci."

Mais d'autre part il y avoit
un oysel que toutdis crioit
à haute vois:

Maar aan de andere kant zat er
een vogeltje dat de hele tijd
en met een hoog stemmetje kweelde:

"Cocu, cocu, cococu, cocu,"
salliant de buison en buison.

"Cocu, cocu, cococu, cocu."
Het wipte daarbij van struik naar struik.

Ne point tarre ne se voloit,
maiz toudis plus fort cantoit
dedens [li] bois:

Het wou niet onder doen,
integendeel, het zong altijd maar luider
vanuit het struikgewas:

"Cocu, cocu, cococu, cocu."
Et non dissoit autre canson.

"Cocu, cocu, cococu, cocu."
Het tsjilpte geen enkel ander liedje.

Adont tan tost ye m'en parti
et me n'alay sans nul detri
avertemant
vers le rosignolz bel et iant
que ye troÿ

Daarom ben ik meteen,
zonder dralen
en zonder schroom teruggekeerd
naar de lieflijke, nobele nachtegaal
die ik in 't vizier had gekregen

et l'ascoutoy galardeant
dissant: "Oci, oci, oci
oci, oci, oci, oci."

en blij had horen zingen:
"Oci, oci, oci,
oci, oci, oci, oci."

En ce gracieux tamps joli ...

Toen ik bij dit mooie weer ...

La bella stella

La bella stella che suo fiamma tene
accesa sempre nella mente mia
– lucida, chiara già del monte uscia

De wonderschone ster die met haar licht
altijd het duister uit mijn geest verjaagt,
steeg helder stralend op achter een berg,

quando mi parv' in sogno esser conducto
per un gran sire in bel giardino addorno
di bianchi gigli di sotto et d'intorno.

toen het mij voorkwam dat ik in een droom
door iemand in een tuin werd rondgeleid,
waar onder en rond mij lelies bloeiden.

Et poi per uno che sopra biancheggiava
fisso mirai mutossi in una rosa –
bianca et vermiglia sopr' ogn' altra cosa.

Toen zag ik hoe een lelie langs mijn pad
traag de gedaante aannam van een roos
en gaandeweg van wit naar rood verkleurde.

Maraviglio mi assay ma'l signor grande
dice, nostra virtù tal acqua spande.

Ik zag het aan, verbaasd, maar mijn geleide
zei dat de deugd der mensen zulks vermocht.

Dame de honour

Dame de honour plesant et gracieuse,
vostre beauté fet mon cuer rejoir

Achtenswaardige dame, charmant en elegant,
uw schoonheid doet mijn hart verblijden

et penser nuit et jour coment servir
vous poroye, flour belle et amoureuse.

en doet me dag en nacht piekeren over hoe ik u,
mooie, tedere bloem, van dienst zou kunnen zijn.

Ne enver de moy pour ce soyés honteux,
s'en vous amer j'ay mis tout mon desir.

Wil daartoe niet beschroomd zijn tegenover mij,
u liefhebben is immers het enige wat ik verlang.

Dame de honour ...

Achterswaardige dame ...

Bien me complaing de Fortune envieuse,
que si briefment de vous me fet partir

Ik heb bijzonder te klagen over de afgunstige Fortuna,
ze heeft me kortelings bij u doen weggaan

et deslongier ma joye et mon plaisir,
que mener me fasoit vye joyeuse.

en me mijn vreugde en vermaak, die
me een vrolijk leven verschaffen, ontnomen.

Dame de honour ...

Achterswaardige dame ...

Et combien la partie soit dolereuse,
je me confort de mon brief revenir.

En hoe pijnlijk het afscheid ook, toch troost
ik me met mijn kortstondige terugkeer.

Dame de honour ...

Achterswaardige dame ...

Aylors, dame, serés de moy piteux
et metrés fin a mon greveux martir,

Daarom, mevrouw, wil me genadig zijn
en een einde maken aan mijn penibele kwelling,

pour cui souvent ye suy près du morir,
quant vous vëoir ne puis, très gracieux.

want meermaals kijk ik de dood in de ogen als ik u,
die me zo bekoort, niet kan aanschouwen.

Dame de honour ...

Achterswaardige dame ...

Or sus, vous dormés trop

Or sus, vous dormés trop, ma dame joliete,
il est jours, levés sus,

Kom op, u slaapt te veel, mijn knappe vrouwe,
het is al dag, sta toch op,

escoutés l'aloete:

"Que dit Dieu, que te dit Dieu,
il est jours, jours est, si est."

en luister naar de leeuwerik
die zegt: "God", die tegen u zegt: "God,
het is al dag, het is dag, voorwaar."

Dame sur toutes en biauté souverayne,
pour vous jolis et gays
ou gentil moys de may

Dame die alle anderen in schoonheid overtreft,
om u ben ik vol vuur en opgewekt,
in de mooie meimaand,

suy et seray
et si vuil metre payne.

zo zal ik blijven
en me daarvoor inzetten.

Or tost, naqueres, cornemuses, sonnés:

"Lire, lire, liliron, lire; tititon tititon."

Nakers (= kleine trom), doedelzakken, klink nu, snel:

"Lire, lire, liliron, lire, tititon tititon."

Compaignon, or alon et danson liement:

"Tititon, tititon, ton."

Makkers, laten we nu gaan en vrolijk dansen:

"Tititon, tititon, ton."

C'est pour vous, dame,

a cui Diex croisse honour.

Dit is voor u, vrouwe, moge God

uw bezittingen nog doen toenemen!

Si vous suppli qu'avec nous jouer venés:

"Lire, lire, liliron, lire; tititon tititon."

Hierbij smee ik u met ons te komen spelen:

"Lire, lire, liliron, lire, tititon tititon."

Or sonnon et baton et tornon gayement:

"Tititon, tititon, ton."

Laten we schallen en trommelen en vrolijk draaien

in het rond: "Tititon, tititon, ton."

C'est doulce vie;

il n'est point de meillour.

Het leven is aangenaam;

er bestaat niets mooiers.

Car je vif en espoir d'avoir joye parfayte;

Ik leef immers in de hoop

de volmaakte vreugde te kunnen beleven:

chantés, melle et maulvis avec la cardonnete:

zing, merel en ganglijster samen met de distelvink:

"Chireli", fait il chaut;

"Robin dort, il est mort, endormi est."

"Chireli," zegt het gezang,

"Robin slaapt, hij beweegt niet meer, hij is ingeslapen."

Or dansons seurement:

"Coqu, coquin a son depis;

cha du lait, or sus."

Nu kunnen we veilig dansen:

"Die hoorndrager en schurk is nu vernederd;

er ligt nu een mooie kans: sta nu op!"

De vous que j'aim sur toute creature humaine

ay fait cest virelay,

dame, resonetz l'ay,

Over u, die ik boven alle menselijke wezens liefheb,

heb ik dit virelai gemaakt, vrouwe,

en heb het laten weerklinken,

car en cuer vray vous sers

d'amour certaine.

want vanuit een oprecht hart

dien ik u met standvastige liefde.

Or sus, vous dormés trop ...

Kom op, u slaapt te veel ...

Vertaling: Ike Cialona, Brigitte Hermans, Marianne Lambregts

Coda van de dag

23.08.2020

Vespro della beata vergine: Nigra sum

Claudio Monteverdi (1567-1643)

Joshua Rifkin & Concerto Palatino

Online vanaf 22.00 uur, met een **impressie** door **Elise Simoens**

Deze compositie klonk live@Sint-Pauluskerk op 31.08.2014.

Uitvoerders

Joshua Rifkin	<i>artistieke leiding</i> <i>artistic direction</i>
Jan Van Elsacker	<i>tenor</i> <i>tenor</i>
Marcin Szelest	<i>orgel</i> <i>organ</i>

Nigra sum

Nigra sum, sed formosa,
filiae Jerusalem;

Ik ben donker, maar bekoorlijk,
dochters van Jeruzalem,

ideo dilexit me rex
et introduxit in cubiculum suum.

Daarom had de koning mij lief
en nam mij mee in zijn vertrekken.

Et dixit mihi:

"Surge, amica mea et veni,

En hij zei tegen mij:

"Sta op mijn liefste, kom toch mijn schoonste.

iam hiems transit,

imber abiit et recessit,

Kijk maar, de winter is heen,
de regentijd voorgoed voorbij,

flores apparuerunt in terra nostra.

Tempus putationis advenit."

op het veld staan weer bloemen;
de tijd om te snoeien breekt aan."

Vertaling: Brigitte Hermans

Boekvoorstelling

Renaissance Polyphony

Fabrice Fitch

Ma 24.08.2020

Online vanaf 10.00 uur

In zijn nieuwe boek *Renaissance Polyphony* (dat bij Cambridge University Press verschijnt) introduceert Fabrice Fitch op meeslepende wijze de renaissancepolyfonie. Hoe zit renaissancemuziek in elkaar? Waarom is een bepaald werk typisch voor zijn stijl of genre? En als het uitzonderlijk is, waarom dan juist? Muzikanten waren zich destijds ten volle bewust van het gespecialiseerde karakter van hun kunde. Hoe is dat te merken in de muziek die ze schreven, en hoe werden muzikanten beschouwd door hun opdrachtgevers en het publiek? Fitch kijkt kritisch en gedetailleerd naar de muzikale stijl en houdt daarbij rekening met de meest recente onderzoeken. Daardoor weet hij de verschillende betekenislagen achter de muzieknoten te ontsluiten. Het is zijn doel om de luisterervaring van studenten, uitvoerders en muziekliefhebbers te verrijken.

Tijdens Polyphony connects stelt Fabrice Fitch in primeur zijn nieuwe boek voor aan het publiek. Vanaf augustus is zijn publicatie in de boekhandel beschikbaar evenals online op www.cambridge.org.

In his new book *Renaissance Polyphony* (published by Cambridge University Press), Fabrice Fitch provides an engaging introduction to Renaissance polyphony. How does Renaissance music work? Why is a certain piece typical of its style and type? Or, if it is exceptional, what makes it so? Musicians at the time were keenly aware of the specialized nature of their craft. How is this reflected in the music they wrote, and how were they regarded by their patrons and audiences? With a critical and detailed examination of the musical style and attention to the most recent research, Fitch reveals the various layers of meaning behind and beyond the musical notes. His aim is to enhance the listening experience of students, performers and music lovers alike.

At Polyphony connects, Fabrice Fitch will present his new book to the public for the first time. In August the publication will be available in bookshops and online from www.cambridge.org.

Cursus

Muziekvakantie voor kinderen

Ma 24.08.2020 tot vr 28.08.2020

Van 9.30 tot 16.30 uur

School Musica

Jacqueline Hamelink

muziekdocent music teacher

Assunta Madaglio

muziekdocent music teacher

Benjamin Müller

dansdocent dance teacher

De vlucht van Atalanta

Kinderen tussen 6 tot 12 jaar genieten vijf dagen lang van zingen en musiceren onder leiding van kunstenaars-docenten. Ook andere kunstvormen ontbreken niet: er zijn uitstapjes naar dans, beweging en beeldende kunst. Centraal tijdens deze vakantie staat *De vlucht van Atalanta*: Een atalanta-vlinder die wat heftig zijn vleugels uitslaat, kan een storm ontketenen aan de andere kant van de wereld. Iets minuscule kan iets groots teweegbrengen, wat de wereld op zijn kop doet staan. Klinkt dat bekend? Van dat idee maken wij iets positiefs. Wie een danspasje plaatst, een deuntje verzint of een riedeltje improviseert, kan een compositie creëren die de hele groep verbindt. Naast de live muziekvakantie zal er ook een online luik zijn voor kinderen die van thuis uit willen deelnemen.

The Flight of the Red Admiral

Children aged 6 to 12 year old can enjoy five days of singing and making music, coached by teaching artists. There will be an opportunity to try other art forms as well, with excursions into dance, movement and visual art. The theme of this holiday is *The Flight of the Red Admiral*. A Red Admiral butterfly that flaps its wings a bit hard can unleash a storm on the other side of the world. A tiny creature can make something enormous happen, turning the world upside down. Does that sound familiar? We will use that idea to create something positive. Taking a few dance steps, making up a melody or improvising a tune here might spark off a composition that brings the whole group together. As well as the live music holiday, there will also be an online section for children who want to participate from home.

Cursus

International Summer School

Van ma 24.08.2020, 12.00 uur tot za 29.08.2020, 20.00 uur

Onlinecursus

Valerie Horst	<i>docent muzieknotatie</i> <i>teacher music notation</i>
Stratton Bull	<i>zangcoach</i> <i>singing coach</i>
Pieter De Moor	<i>zangcoach</i> <i>singing coach</i>
Andrew Hallock	<i>cyber assistant</i>

Elk jaar organiseert Musica, Impulscentrum voor Muziek, met AMUZ een cursus voor zangers om polyfonie te (leren) zingen uit muziekhandschriften. Dit jaar zetten Musica, AMUZ, Cappella Pratensis en de Alamire Foundation een online cursus op tijdens de festivalweek. De zangers zullen hierbij o.a. aan de slag gaan met muziek uit de koorboeken van de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap in de Nederlandse stad 's-Hertogenbosch, zoals het Credo uit de *Missa Cum jocunditate* van Pierre de la Rue en andere stukken uit de rijke verzameling koorboeken die tot op heden nog in het bezit zijn van de Broederschap.

Every year Musica, Impulse Centre for Music and AMUZ team up to organise a course for singers in which they sing from original music manuscripts, perhaps for the first time. This year, Musica, AMUZ, Cappella Pratensis and Alamire Foundation will be running an online study course during the week of the festival. The singers will tackle music including works from the choirbooks of the Illustrious Brotherhood of Our Blessed Lady in the Dutch city of 's-Hertogenbosch, such as the Credo from Pierre de la Rue's *Missa Cum jocunditate* and other pieces from the rich collection of choirbooks that are still owned by the Brotherhood today.

Archiefconcert, introductie & cri du coeur

Mezzaluna, Paul O'Dette, Crawford Young & Marc Lewon

Ma 24.08.2020

Online vanaf 10.00 uur, met een **introductie** door **Peter Van Heyghen** en een **cri du coeur** door **Jan Jambon**

Dit concert klonk live@AMUZ op 20.08.2015.

Uitvoerders

Peter Van Heyghen	<i>artistieke leiding & blokfluiten</i> <i>artistic direction & recorders</i>
Paul O'Dette	<i>artistieke leiding & luit</i> <i>artistic direction & lute</i>
Susanna Borsch	<i>blokfluiten recorders</i>
Raphaela Danksagmüller	<i>blokfluiten recorders</i>
Thomas List	<i>blokfluiten recorders</i>
Crawford Young	<i>luit lute</i>
Marc Lewon	<i>luit lute</i>

Mon seul plaisir	<i>Ninot le Petit (fl. ca. 1500)</i>
Myn hert altyt heeft verlanghen	<i>Pierre de la Rue (ca. 1452-1518)</i>
Je ne suis plus	<i>Alexander Agricola (ca. 1445-1506)</i>
Sy vous plaist	<i>Alexander Agricola</i>
Elaes	<i>Alexander Agricola</i>
Si dormiero	<i>Pierre de la Rue</i>
Ma bucherit	<i>Pierre de la Rue</i>
De tous biens playne	<i>Alexander Agricola</i>
De tous biens playne	<i>Alexander Agricola</i>
De tous biens playne	<i>Alexander Agricola</i>
De tous biens playne	<i>Roelkin (fl. late 15de eeuw)</i>
Deuil et ennuy	<i>Johannes Prioris (fl. ca. 1485-1512)</i>
Adieu mamour	<i>Alexander Agricola</i>
J'en ay deuil	<i>Johannes Ockeghem (ca. 1410-1497)</i>
De leuil de la fille du Roy	<i>Pierre de la Rue</i>
Fors seullement	<i>Johannes Ghiselin (fl. 1491-1507)</i>

La mi la sol	<i>Heinrich Isaac (ca. 1450-1517)</i>
Petite camusette	<i>Johannes Ockeghem</i>
Scaramelle fala galle	<i>Loyset Compère (ca. 1445-1518)</i>
Scaramelle va alla guerra	<i>Josquin des Prez (ca. 1450-1521)</i>

Basevi Codex

De muziekhandschriften uit het atelier van Petrus Alamire worden algemeen beschouwd als de mooiste uit de late middeleeuwen. De meer dan vijftig manuscripten die we vandaag kennen, zijn waardevolle getuigen van de muziekwereld van de Lage Landen en daarbuiten. Met hun uitzonderlijke verluchting waren het kostbare artefacten, waardoor ze vaak als geschenk terechtkwamen bij machthebbers in heel Europa. De boeken bieden dus ook een inzicht in de politieke, religieuze en sociale leefwereld van omstreeks 1500.

Een van die Alamire-handschriften is de Basevi Codex, die wordt bewaard in de Biblioteca del Conservatorio di Musica Luigi Cherubini van Firenze. Het boek is het enige bewaarde manuscript uit een Noord-Europees atelier voor een Italiaanse opdrachtgever, de familie Agostini Ciardi uit Siena. Basevi verwijst naar de laatste privé-eigenaar van het boek, de 19de-eeuwse muziekcriticus Abraham Basevi.

In een uniek, oblong formaat bevat de codex de oudste en grootste collectie met seculier repertoire: in totaal 87 composities, waarvan niet minder dan 56 chansons. De codex roept echter heel wat vragen op, met grote gevolgen voor de uitvoeringspraktijk van de laatmiddeleeuwse muziek. Terwijl aan de ordening van de composities heel wat aandacht werd besteed en er haast geen fouten in de muzieknotatie voorkomen, blijkt de kopiist heel onachtzaam te zijn omgegaan met de tekst, want meer dan de helft van de chansons is tekstloos. Was dit een bewuste keuze? Daarvoor gaan steeds meer stemmen op. In andere handschriften worden de courante misteksten, die de zangers wel degelijk uit het hoofd kenden, wel minutieus opgetekend. Overgeleverde instrumenten, iconografie, geschreven bronnen en tabulaturen tonen aan dat er omstreeks 1500 een sterk ontwikkelde instrumentale praxis bestond. Peter Van

Heyghen en Paul O'Dette stellen een instrumentale versie voor van de Basevi Codex. Ze laten twee groepen – een consort van vier blokfluiten, en een van drie luiten – met elkaar in dialoog gaan.

Hun selectie bevat enkele van de meest geliefde hits van omstreeks 1500, zoals *Myn hert altyt heeft verlanghen* van Pierre de la Rue en *De tous biens playne*. Dat laatste werd door heel veel componisten bewerkt. Het oorspronkelijke lied wordt aan Hayne Van Ghizeghem toegeschreven, maar hier hoort u het in verschillende bewerkingen van Alexander Agricola en Roelkin. De arrangementen tonen aan hoe componisten en instrumentalisten creatief aan de slag gingen met reeds bekende muziek.

Basevi Codex

The music manuscripts from Petrus Alamire's workshop are generally considered to be the most beautiful of the late Middle Ages. More than fifty manuscripts have been passed down to us today as valuable testimony to the musical world of the Low Countries and beyond. Their exceptional illuminations made them precious artefacts that were often used as gifts for powerful figures all over Europe. Thus the books also offer insight into the political, religious and social spheres in the period around 1500.

One of the Alamire manuscripts is the Basevi Codex, which is kept at the Biblioteca del Conservatorio di Musica Luigi Cherubini in Florence. The book is the only surviving example of a manuscript from a Northern European workshop made for an Italian patron, the Agostini Ciardi family from Siena. The name Basevi refers to the last private owner of the book, the 19th century music critic Abraham Basevi.

The codex, with its unique oblong shape, contains the oldest and largest

collection of secular repertoire: a total of 87 compositions, including no fewer than 56 chansons. However the codex raises all sorts of questions with important consequences for the performance practice of late mediaeval music. Although great attention was paid to the ordering of the compositions and there are hardly any errors in the music notation, the copyist seems to have been extremely sloppy with the text, which is missing entirely from more than half of the chansons. Was this a deliberate choice? More and more people are coming to believe that it was. In other manuscripts, the familiar texts of the mass, which the singers knew by heart anyway, are written out with meticulous precision. Surviving instruments, iconography, written sources and tablatures show that a highly developed instrumental practice existed around the year 1500. This has led Peter Van Heyghen and Paul O'Dette to opt for an instrumental version of the Basevi Codex. They will create a dialogue between two groups of instruments, a consort of four recorders and a consort of three lutes.

Their selection contains some of the best-loved hits from around the year 1500, such as *Myn hert altyt heeft verlanghen* by Pierre de la Rue and *De tous biens playne*. The original version of the latter song is attributed to Hayne van Ghizeghem, but you will hear it this time with adaptations by Alexander Agricola and Roelkin. The arrangements show how creatively composers and instrumentalists approached existing music.

Coda van de dag

24.08.2020

Ye sacred muses

William Byrd (ca. 1540-1623)

Carlos Mena & Ricercar Consort

Online vanaf 22.00 uur, met een **impressie** door **Robin Steins**

Deze compositie klonk live@AMUZ op 28.08.2013.

Uitvoerders

Philippe Pierlot	<i>artistieke leiding & viola da gamba</i>	<i>artistic direction & viol</i>
Carlos Mena		<i>contratenor countertenor</i>
Romina Lischka		<i>viola da gamba viol</i>
Kaori Uemura		<i>viola da gamba viol</i>
Myriam Rignol		<i>viola da gamba viol</i>
Mathilde Vialle		<i>viola da gamba viol</i>

Ye sacred muses

Ye sacred muses, race of Jove,
whom music's lore delighteth,

Gewijde muzen, dochters van Jupiter,
jullie die door de kunst van de muziek
in verrukking worden gebracht,

come down from crystal heav'ns above
to earth where sorrow dwelleth,

kom naar beneden, uit jullie kristallen hemel,
naar de aarde, waar niks dan verdriet

in mourning weeds, with tears in eyes:
Tallis is dead, and music dies.

en rouw en tranen zijn:
Tallis is dood, en de muziek sterft.

Vertaling: Joris Duytschaever

Archiefconcert, introductie & cri du coeur

Huelgas Ensemble

Di 25.08.2020

Online vanaf 10.00 uur, met een **introductie** door **Paul Van Nevel** en een
cri du coeur door **Geert Van Istendael**

Dit concert klonk live@Sint-Carolus Borromeuskerk op 21.08.2010.

Uitvoerders

Paul Van Nevel	<i>artistieke leiding artistic direction</i>
Nadia Lavoyer	<i>superius</i>
Michaela Riener	<i>superius</i>
Sabine Lutzenberger	<i>superius</i>
Griet De Geyter	<i>superius</i>
Witte Maria Weber	<i>altus</i>
Terry Wey	<i>altus</i>
Achim Schulz	<i>tenor</i>
Stefan Berghammer	<i>tenor</i>
Harry Van Berne	<i>tenor</i>
Matthew Vine	<i>tenor</i>
Tim Scott Whiteley	<i>baritonans</i>
Joel Frederiksen	<i>bassus</i>

Stabat mater, a 6	<i>John Browne (fl. ca. 1480-1505)</i>
Salve regina, a 9	<i>Robert Wilkinson (ca. 1475/80-na 1514)</i>
Gaude flore virginali, a 4	<i>Walter Lambe (1450/1?-1504)</i>
Magnificat, a 5	<i>William Horwood (?-1484?)</i>

Eton College, anno 1500

Het Eton Choirbook – ontstaan, gebruikt en nog steeds bewaard in Eton College, Windsor – is de belangrijkste overgeleverde bron van vroege kerkelijke Tudor-muziek. Belangrijke muziekbibliotheken werden tijdens de Reformatie namelijk vernietigd (bv. die van Magdalen College in Oxford), waardoor een groot repertoire onherroepelijk verloren ging.

Het Eton Choirbook werd samengesteld tussen 1495 en 1502. De muziek uit dit koorboek is een schakel tussen de laatmiddeleeuwse compositietechnieken en de vernieuwingen van de renaissance. Helaas werden heel wat folio's uit het manuscript gescheurd. Maar liefst 54 motetten, negen Magnificat-zettingen en één passie zijn bewaard gebleven. Het overgrote deel van de motetten is gecomponeerd op teksten ter ere van de maagd Maria, beschermheilige van het college in Eton. Elke avond vond er in de kapel van het college dan ook een aan Maria gewijde 'Salve-ceremonie' plaats: een sterk emotioneel geladen moment van aanbidding, gericht op het afsmeken van bescherming en typerend voor het katholieke Engeland van vlak voor de Reformatie.

Op stilistische gronden kan men stellen dat het Eton Choirbook drie fasen in de ontwikkeling van de polyfonie in het Engeland van rond 1500 illustreert. De oudste laag omvat werken van componisten zoals Richard Hygons, William Horwood of Gilbert Banester. De polyfonie is hier nog grotendeels niet-imitatief, met als belangrijkste structurerende element de contrastwerking tussen vijfstemmige tuttipassages en fragmenten waarin slechts enkele stemmen zingen.

De tweede fase, met muziek uit de laatste decennia van de 15de eeuw, van componisten zoals John Browne, Richard Davy en Walter Lambe, documenteert de overname in Engeland van het continentale imitatieve

contrapunt, zij het met behoud van typisch Engelse kenmerken zoals de voorkeur voor een uitgebreide ambitus (met vaak extreem hoge treble-partijen) en een sterk melismatische schrijfwijze in alle partijen (de zogenaamde florid style). Deze generatie Engelse componisten houdt wel nog vast aan het gebruik van een cantus firmus, iets wat in de meest recente en derde laag van het handschrift (de werken van William Cornysh en Robert Fayrfax) grotendeels verdwijnt.

De ritmische complexiteit en het monumentale karakter van de stemmencombinaties in de werken van Browne, Wilkinson, Lambe en Horwood, geven een idee van de unieke klankwereld in laatmiddeleeuws Engeland.

Eton College, 1550 AD

The Eton Choirbook – created, used and still held at Eton College, Windsor – is the most important source of early, sacred Tudor music that has come down to us. After all, important music libraries were destroyed during the Reformation (such as the one at Magdalen College in Oxford), resulting in the irrevocable loss of a large repertoire.

The Eton Choirbook was compiled between 1495 and 1502. The music in this choirbook forms a link between late mediaeval composition techniques and the innovations of the Renaissance. Sadly many folios have been torn from the manuscript. The works that have been preserved in their entirety, however, number no less than 54 motets, nine settings of the Magnificat and one passion. The lion's share of the motets are composed to texts in honour of the Virgin Mary, the patron saint of Eton College. The reason for this lies in the 'Salve Ceremony', held in the college chapel every evening in honour of the Virgin Mary: a highly emotional time of worship intended for pleas for protection,

which was typical of Catholic England shortly before the Reformation.

Stylistically speaking, it can be seen that the Eton Choirbook illustrates three phases of the development of polyphony in England around 1500. The oldest layer contains works by composers such as Richard Hygons, William Horwood and Gilbert Banester. Here the polyphony is mainly non-imitative, with the contrast between five-voice tutti passages and fragments in which only a few voices sing as the most important structuring element.

The second phase, with music from the closing decades of the 15th century by composers such as John Browne, Richard Davy and Walter Lambe, documents how continental, imitative counterpoint was adopted in England, albeit retaining typical English characteristics such as the preference for an extended ambitus (often with extremely high treble parts) and highly melismatic writing in all voices (known as the florid style). This generation of English composers does still retain the use of a cantus firmus, something that has largely disappeared in the third, most recent layer of the manuscript (the works of William Cornysh and Robert Fayrfax). The rhythmic complexity and monumental character of the voice combinations in the works of Browne, Wilkinson, Lambe and Horwood give an idea of the unique world of sound in late mediaeval England.

Stabat mater

Stabat mater dolorosa
iuxta crucem lacrimosa
dum pendebat filius.

In smarten stond de moeder
naast het kruis, wenend,
waar haar zoon hing.

Cuius animam gementem
contristantem et dolentem
per transivit gladius.

En haar zuchtend hart,
bedroefd en treurend,
werd door een zwaard doorboord.

O quam tristis et afflicta
fuit illa benedicta
mater unigeniti.

O hoe droevig en treurig
was die gezegende
moeder van de eniggeborene.

Quae maerebat et dolebat
dum videbat et gerebat
poenas nati incliti.

Ach, hoe treurde en leed
die goede moeder, terwijl ze
de smarten van haar roemrijke Kind zag.

Quis est homo qui non fleret
matrem Christi si videret
in tanto supplicio?

Wie is de mens die niet zou wenen,
als hij de moeder van Christus zou zien
in zulk een beproeving?

Quis non potest contristari
piam matrem contemplari
dolentem cum filio?

Wie zou geen medelijden hebben
bij het aanschouwen van de moeder van
Christus lijdend met haar Zoon?

Eia mater fons amoris
me sentire vim doloris
fac ut tecum lugeam.

Gij, moeder, bron van liefde,
maak dat ik de grootheid van uw smart voel,
zodat ik samen met u treur.

Fac ut ardeat cor meum
in amando Christum Deum
ut sibi complaceam.

Doe mijn hart branden
van liefde voor Christus,
om Hem te behagen.

Stabat mater rubens rosa
luxta crucem lacrimosa;
videns ferre criminosa

De moeder, rode roos,
stond naast het kruis, in tranen;
ze zag [haar Zoon] de beschuldigingen dragen,

nullum reum crimine.
Et dum stetit generosa
luxta natum dolorosa

Hij die aan geen misdaad schuldig was.
En terwijl ze daar diep bedroefd naast haar Zoon
stond, de moeder met haar grote hart,

Plebs tunc canit clamorosa:

Crucifige, crucifige.

O quam gravis illa poena

toen jouwde het gepeupel schreeuwend:

"Kruisig hem, kruisig hem."

O, hoe zwaar

tibi virgo poenae plena

commemorans praeamoena

iam versa in maestitiam.

viel die straf voor u, maagd,

terwijl alles wat zo mooi was in je herinnering

nu in droefheid was veranderd.

Color erat non inventus

in te mater dum detentus

stabat natus sic contentus

Geen spoor van kleur was [op uw gelaat]

te zien, moeder, terwijl uw Zoon

daar stond, vastgebonden, vastbesloten

ad debellandum Sathanam.

Per haec nata praeamata

natum tuum qui peccata

Om de strijd aan te gaan met Satan.

Vraag bij deze liefde die Hem eigen is

in alle zoetheid aan uw Zoon,

delet cuncta perpetrata

deprecare dulciflue.

Ut nostra tergens ingrata

die alle begane zonden

wegneemt.

Dat hij onze ondankbaarheid wist

in nobis plantet firme grata

per quae danda praelibata

praestet aeterna requie. Amen.

en diepe dankbaarheid in onze harten plant

en ons hierdoor een voorsmaakje geeft

van de eeuwige rust. Amen.

Salve regina

Salve regina, mater misericordiae,

vita dulcedo et spes nostra, salve.

Wees gegroet koningin, barmhartige moeder,

hoop van ons leven, gegroet.

Ad te clamamus, exsules filii Euae.

Ad te suspiramus, gementes

et flentes in hac lacrimarum valle.

Tot u roepen wij, verdreven kinderen van Eva.

Vanuit dit tranendal richten wij ons gesteun

en geweent tot u.

Eia ergo advocata nostra,

illos tuos misericordes oculos ad nos converte.

Gij zijt onze voorspraak,

vestig dan uw barmhartige ogen op ons.

Et Iesum, benedictum fructum ventris tui,

nobis post hoc exsilium ostende.

En toon ons Jezus, de gezegende vrucht van uw schoot,

na ons bestaan in dit aardse verbanningsoord.

Virgo mater ecclesiae

aeterna porta gloriae

esto nobis refugium

apud patrem et Filium.

Maagd, moeder van de kerk,

eeuwige poort naar roem,

wees voor ons een toevlucht

bij de Vader en de Zoon.

O Clemens!

O genadige!

Virgo clemens, virgo pia
virgo dulcis, O Maria,
exaudi preces omnium
ad te pie clamantium.

Milde maagd, vrome maagd,
zoete maagd, o Maria,
aanhoor de gebeden van ons allen
die u vroom aanroepen.

O pia!

O liefdevolle!

Funda preces tuo nato
crucifixo, vulnerato.
Et pro nobis flagellato.
Spinis puncto, felle potato.

Steun onze gebeden bij uw Zoon,
die gekruisigd en gewond
en voor ons geselsd is. Een doornenkroon heeft
gedragen en gal heeft gedronken.

O dulcis Maria, salve!

O tedere maagd Maria, wees gegroet!

Gaude flore virginali

Gaude flore virginali
honoreque speciali
transcendens splendiferum
angelorum principatum
et sanctorum decoratum
dignitate numerum.

Verheug je om de maagdelijke bloem en om de bijzondere eer die de schitterende hegemonie van de engelen en de schoonheid van de heiligen in waardigheid overstijgt.

Gaude sponsa cara Dei
nam ut clara lux diei
solis datur lumine
sic tu facis orbem vere
tua pacis resplendere
lucis plenitudine.

Verheug je, geliefde bruid van God, want zoals het heldere licht van de dag door het zonlicht is gegeven, zo doe jij de aarde werkelijk schitteren door de volheid van het licht van je vrede.

Gaude splendens vas virtutum
cuius pendens est ad nutum
tota caeli curia.
Te benignum et felicem
Jesu dignam genitricem
veneratur in gloria.

Verheug je, stralende waarborg van de deugd, aan wier oordeel het hele hemelse bestuur zich onderwerpt. Dat jij mag worden vereerd in de gloria, jij milde en gelukzalige, waardige moeder van Jezus.

Gaude nexu voluntatis
et amplexu caritatis.
Juncta sic altissimo
ut ad votum consequaris
quicquid virgo postularis
a Jesu dulcissimo.

Verheug je om de volgehouden wil en het belang van

de waardering. Jij bent verbonden met de allerhoogste,
opdat je gevolg zou geven aan je gelofte, wat het ook
zij dat je als maagd van Jezus de allerzoetste
zou verlangen.

Gaude mater miserorum
quia pater saeculorum
dabit te colentibus
congruentem hic mercedem
et felicem poli sedem
regnis in caelestibus.

Verheug je moeder van de armzaligen, want de Vader
van de eeuwigheid zal hun die je huldigen een
passende beloning geven en een voorspoedige
zetel in het hemelrijk.

Gaude virgo mater Christi
quia sola meruisti
esse tantae dignitatis
quod sis sanctae trinitatis
sessioni proxima.

Verheug je maagd, moeder van Christus, omdat jij als
enige de verdienste hebt verworven een waardige
opvolgster te zijn in de zitting van de heilige
Drievuldigheid.

Gaude virgo mater pura
certa manens et segura
quod haec septem gaudiae
non cessabunt nec decrescent
sed durabunt et florescent
per aeterna saecula.

Verheug je, zuivere maagd en moeder, jij blijft waar-
achtig en zonder vrees, want deze zeven vreugden

zullen niet voorbijgaan of afnemen, maar blijvend zijn
en tot bloei komen in de eeuwen der eeuwen.

Magnificat

Magnificat anima mea Dominum et exsultavit spiritus meus
in Deo salutari meo.

Mijn ziel prijst hoog de Heer en mijn geest heeft zich
verheugd in God, mijn redder.

Quia respexit humilitatem ancillae suae;
ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.

Omdat Hij de nederigheid van Zijn dienstmaagd heeft
gezien; want zie, van nu af aan zullen alle generaties
mij zalig prijzen.

Quia fecit mihi magna qui potens est,
et sanctum nomen ejus.

Omdat Hij voor mij grote dingen heeft gedaan, Hij die
machtig is en heilig is Zijn naam.

Et misericordia ejus a progenie in progenies,
timentibus eum.

En Zijn barmhartigheid gaat van geslacht tot geslacht
voor hen die Hem vrezen.

Fecit potentiam in brachio suo,
dispersit superbos mente cordis sui.

Hij heeft macht uitgeoefend met Zijn arm, en hen
uiteengeslagen die hoogmoedig zijn.

Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles.

Machtigen heeft Hij van hun troon gestoten en
bescheiden mensen verheven.

Esurientes implevit bonis et divites dimisit inanes.

Behoeftigen heeft Hij overladen met gunsten en de
rijken met lege handen weggestuurd.

Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordiae suae,
sicut locutus est ad patres nostros, Abraham et semini ejus
in saecula.

Gesteund heeft Hij Israël, Zijn knecht, en Zijn barm-
hartigheid kenbaar gemaakt, zoals Hij aan onze voor-
vaderen heeft gezegd, Abraham en zijn nageslacht
voor eeuwen.

Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto.

Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Sicut erat in principio et nunc et semper
et in saecula saeculorum. Amen.

Zoals het was in het begin en nu en altijd
en in eeuwigheid. Amen.

Vertaling: Brigitte Hermans, Jan Gijssels

Coda van de dag

25.08.2020

Un nuevo dolor me mata

Anoniem, uit het Chansonier Masson 56

La Hispanoflamenca

Online vanaf 22.00 uur, met een **impressie** door **Bart Demuyt**

Deze compositie klonk live@AMUZ op 27.08.2011.

Uitvoerders

Bart Vandeweghe	<i>artistieke leiding artistic direction</i>
Griet de Geyter	<i>cantus</i>
Magdalena Padilla	<i>cantus</i>
Gabriel Díaz	<i>altus</i>
Steve Dugardin	<i>altus</i>
Ariel Hernández	<i>tenor</i>
Vincent Lesage	<i>tenor</i>
Matthias Lutze	<i>bassus</i>
Paul Mertens	<i>bassus</i>
Manuel Vila Rodríguez	<i>harp</i>
Felipe Sánchez	<i>vihuela</i>

Un nuevo dolor me mata

Un nuevo dolor me mata crudo i fiero
i quanto pior me trata mas le quero.

Een nieuwe droefheid kwelt me meedogenloos
en hardvochtig, en hoe erger ze me toetakelt,
hoe liever ik het heb.

Trata me com enemigo
siendo perdido por el
quem fuera nunca tão cruel
vi tão verdadeiro amigo.

Ze aanziet me als een opponent die aan haar is overgeleverd,
en die nooit even wreed zou zijn als een echte vriend.

E aum que vejo que me mata por el me muero
i quanto pior me trata mas le quero.

En hoewel ik hoon dat ze me pijn doet, verlang ik hevig
naar haar, en hoe slechter ze me bejegt,
hoe liever ik het wil.

Trata me com tal extremo
este mi nuevo dolor
que aquelho que mes pior
es el mejor que del tema.

Mijn nieuwe kwelling behandelt me met zoveel
overdreven vertoon, dat wat erger is voor mij,
het beste is van de obsessie.

De suerte me desbarato que me muero
i quanto pior me trata mas le quero.

Ik ga kapot aan mijn lot, het kost me mijn leven,
en hoe ellendiger het me behandelt,
des te liever ik het wil.

Vertaling: Brigitte Hermans

Documentaire

Leuven Chansonnier

Wo 26.08.2020

Online vanaf 10.00 uur

Wanneer een oud, onbekend boekje in 2015 ter onderzoek wordt voorgelegd aan de Alamire Foundation, overtreft het manuscript alle verwachtingen. Het blijkt te gaan om een laat-15de-eeuws liedboekje dat een schat aan polyfone muziek herbergt: 49 Franse chansons, voorafgegaan door het religieuze *Ave regina caelorum* van Walter Frye. De chansons zijn van de hand van componisten als Johannes Ockeghem en Antoine Busnois en belichamen het summum van de Franco-Vlaamse polyfonie uit de 15de eeuw. Om dit muzikale erfgoed in Vlaanderen te koesteren, werd het manuscript aangekocht door het Fonds Léon Courtin-Marcelle Bouché van de Koning Boudewijnstichting en vervolgens in langdurig bruikleen gegeven aan de Alamire Foundation, KU Leuven Internationaal studiecentrum voor muziek in de Lage Landen. Het kleine liedboek werd Leuven Chansonnier gedoopt, naar de plaats waar de Foundation resideert en het chansonnier wordt bewaard. De

Dit is een productie van Alamire Foundation i.s.m. AMUZ

documentaire biedt u een unieke blik op de geschiedenis én de toekomst van het kostbare manuscript, de muziek die het behelst en de raadsels die het met zich meebrengt.

When an old, unknown book was presented to the Alamire Foundation for examination in 2015, the little manuscript exceeded all expectations. It turned out to be a late 15th century songbook with a treasure trove of polyphonic music inside: 49 French chansons, preceded by the religious *Ave regina caelorum* by Walter Frye. The chansons are by composers including Johannes Ockeghem and Antoine Busnois, representing the cream of 15th century Franco-Flemish polyphony. In order to give this musical heritage the place it deserved in Flanders, the manuscript was purchased by the Léon Courtin-Marcelle Bouché Fund, managed by the King Baudouin Foundation, and then given to Alamire Foundation, the International Centre for the Study of Music in the Low Countries at the KU Leuven, as a long-term loan. The little songbook was christened the Leuven Chansonnier, after the place where the Alamire Foundation is located and the chansonier is stored. The documentary offers you a unique glimpse of the history and future of the precious manuscript, the music it contains and the mysteries it entails.

Archiefconcert, introductie & cri du coeur

Sollazzo Ensemble

Wo 26.08.2020

Online vanaf 10.00 uur, met een **introductie** door **David Burn** en een **cri du coeur** door **Bea Cantillon**

Dit concert klonk live@AMUZ op 25.08.2018.

Uitvoerders

Anna Danilevskaia	<i>artistieke leiding & vedel</i> <i>artistic direction & fiddle</i>
Perrine Devillers	<i>sopraan</i> <i>soprano</i>
Yukie Sato	<i>sopraan</i> <i>soprano</i>
Vivien Simon	<i>tenor</i> <i>tenor</i>
Johanna Bartz	<i>traverso</i> <i>traverso</i>
Sophia Danilevskaia	<i>vedel</i> <i>fiddle</i>
Christoph Sommer	<i>luit</i> <i>lute</i>

I.s.m. Alamire Foundation, Leuven Chansonier Fonds

Met dank aan Koning Boudewijnstichting, Stratton Bull, David Burn, Fabrice Fitch & Scott Metcalfe

Helas, l'avoy je desservy	<i>Anoniem</i>
Ma bouche rit	<i>Johannes Ockeghem (ca. 1410-1497)</i>
S'il advient que mon dueil me tue	<i>Michelet (15de eeuw)</i>
Fors seullement	<i>Johannes Ockeghem</i>
Je ne vis onques la pareille	<i>Gilles Binchois (ca. 1400-1460) of Guillaume Du Fay (1397-1474)</i>
Tant est mignonne	<i>Anoniem</i>
J'ay pris amours	<i>Anoniem</i>
D'un aultre amer	<i>Johannes Ockeghem</i>
Escu d'ennuy (*)	<i>Anoniem</i>
Henri Phlippet (*)	<i>Anoniem</i>
Jay des semblans (*)	<i>Anoniem</i>
Je ne fays plus	<i>Gilles Mureau (ca. 1450-1512)</i>
Ravi d'amour despourveu de bon sens	<i>Anoniem</i>
Tousdis vous voy (*)	<i>Anoniem</i>

(*) Unicum uit het Leuven Chansonnier: deze compositie komt in geen enkel ander handschrift dat vandaag gekend is voor.

Leuven Chansonnier

Het recentelijk ontdekte Leuven Chansonnier is van een uitzonderlijke waarde. Het bevat vijftig composities: een religieus *Ave regina caelorum* van Walter Frye en 49 Franse chansons, zonder vermelding van componistennamen. Dankzij concordanties konden de componisten van 38 chansons toch worden achterhaald; het gaat om belangrijke figuren als Johannes Ockeghem, Antoine Busnois, Firminus Caron e.a. Uit het onderzoek kon men ook afleiden dat het ontstaan van het handschrift vermoedelijk te situeren valt in de Loirestreek, omstreeks 1470-75. Wat de onderzoekers nog het meest met verstomming sloeg, was de aanwezigheid van twaalf unica in het chansonnier. Met andere woorden, twaalf chansons die tot op vandaag in geen enkel ander manuscript terug te vinden zijn. Musicologen en muzikanten erkenden de hoogstaande kwaliteit van zowel de poëzie als de muziek van de nieuw ontdekte chansons. Ze zijn een synthese van enerzijds streng contrapunt uit de late middeleeuwen, en anderzijds een harmonische en ritmische vrijheid die al vooruitblikte naar de renaissance.

Toen Anna Danilevskaia, artistiek leidster van Sollazzo Ensemble, in 2017 de kans kreeg om de onbekende werken uit te voeren, beschouwde ze het als een privilege om ze als een pionier na al die eeuwen te herontdekken. Tegelijk was het een paradoxale ervaring om "na al die eeuwen de chansons te kunnen uitvoeren als ware het een wereldcreatie." Onder tussen blijken de chansons te worden opgenomen in het repertoire van andere ensembles, die gespecialiseerd zijn in de historische uitvoeringspraktijk.

Leuven Chansonnier

The recently discovered Leuven Chansonnier is of exceptional value. It contains 50 compositions, including a religious *Ave regina caelorum* by Walter Frye and 49 French chansons. The composers of the chansons are not named, but concordances have made it possible to identify the composers of 38 pieces: they are important figures such as Johannes Ockeghem, Antoine Busnoys, Firminus Caron. Research has also indicated that the origin of the manuscript can presumably be situated in the Loire region in the period around 1470-75. What astonished the researchers most of all was the inclusion of twelve unique pieces in the chansonier. These twelve chansons cannot be found in any other manuscript whose existence we know of today. Musicologists and musicians have acknowledged the superior quality of both the poetry and the music of the newly discovered chansons. They are a synthesis of strict, late mediaeval counterpoint and a harmonic and rhythmic freedom that is already looking towards the Renaissance.

When Anna Danilevskaia, the artistic director of the Sollazzo Ensemble, was given the chance to perform the unknown works in 2017, she felt like a privileged pioneer to be rediscovering them so many centuries later. Nonetheless, it was a paradoxical experience "to be able to perform the chansons after all these centuries as if it were a world premiere." By now the chansons have also been incorporated into the repertoire of other ensembles specialised in historical performance practice.

Helas, l'avoy je desservy

Helas, l'avoy je desservy
d'estre si rudement traicté?

Helaas, heb ik het verdiend
om zó niets ontziend te worden behandeld?

Par Dieu, nenny, car j'ay esté
cil qui a loyaument servy.

Zeer zeker niet, want bij God, ik ben het
die loyaal ten dienste heeft gestaan.

Je scay bien ce que ung soir je vy,
donc oncques puis ne fus haitié.

Ik weet heel goed wat ik op een avond heb gezien en
waardoor ik nooit nog op mijn gemak ben geweest.

Quant je vy iouer a l'enuy,
je congneu bien sa volenté.

Toen ik haar verveling bemerkte,
wist ik wel waar ze naartoe wilde.

Incontinant je la quitte,
car plus ny avoit de renuy.

Ogenblikkelijk heb ik haar verlaten
want daar was geen verweer meer tegen.

Ma bouche rit

Ma bouche rit et ma pensee pleure.

Mijn mond glimlacht en mijn binnenste weent.

Mon oeil s'esjoye et mon [cœur] maudit l'eure

Mijn ogen zijn verblijd en mijn hart vervloekt het uur

qu'il eut le bien que sa sancté deschace
et le plaisir que la mort me pourchace
sans resconfort qui m'aide ne sequeure.

waarop het de weldaad kreeg die mijn welzijn sloop

en het genoeg waarmee de dood mij opjaagt,
zonder toeverlaat die mij helpt of steunt.

Ha, [cueur] pervers, faulsaire et mansongier,
dictez comment avez ousé songier
que de faulser ce qu'aviez promis.

Ach, verdorven, vals en bedrieglijk hart,
laat horen, hoe hebt u het aangedurfd
wat u mij had beloofd tot bedrog te maken?

Puis qu'en ce point vous vous voulez venger,
pensez bien tost de ma vie abreger:
vivre ne puis ou point ou m'avez mis.

Daar u zich op dit punt wreken wil,
bedenk dan maar vlug hoe mijn bestaan te korten:
ik kan niet leven in de staat waarin u mij bracht!

Voustre pitié vieult donc que je meure,
mais rigneur vieult que vivant je demeure.

Uw erbarmen wil dus dat ik sterf,
maar uw hardvochtigheid wil dat ik in leven blijf.

Ainsi meurs vif et en vivant trespasse,
pour celer le mal qui point ne se passe
et pour couvrir le dueil ou je labeure,
ma bouche [...]

Zo sterf ik levend en levend vind ik de dood,
maar om de kwaal die niet overgaat te verbergen
en om de smart waarmee ik worstel te bedekken,
glimlacht mijn mond en [...]

S'il advient que mon dueil me tue

S'il advient que mon dueil me tue
pour vous ma seulle cher tenue,

Als het zover komt dat mijn leed om u,

mijn enige geliefde, mijn ondergang wordt,

je tiens qu'Amours sera d'acord
que je vous charge de ma mort,
affin que vous soiez congneue.

dan verwacht ik dat de liefde ermee zal instemmen
dat ik u mijn dood ten laste leg
opdat u erom gekend zou zijn.

Helas, or estez vous tenue
le chief d'honneur dessoubz la nue,
mais voustre bruit se perdra fort.

Helaas, nu wordt u onder het wolkendek nog
beschouwd als chef van de eerbaarheid,
maar uw reputatie zal snel tanen.

Si ma cause est bien debatue
davant la court d'Amours et veue,
pensez vous que vous n'aiez tort?

Als mijn zaak goed beargumenteerd
voor de rechtbank van de liefde is gekomen,
denkt u dan niet dat u ongelijk zal krijgen?

Si aurez voir s'il vient au fort,
ma fin vous sera cher vendue.

U zal het zien, het zal zover komen:
mijn dood zal u dúúr komen te staan.

Fors seulement

Fors seulement l'actente que je meure
en mon, las, [cueur] nul espoir ne demeure,

Behalve enkel het vooruitzicht van mijn dood
rest mijn vermoeide hart geen enkele hoop meer,

car mon malheur si tresfort me tourmente
qu'il n'est douleur que par vous je ne sente,

puis que je suis de vous perdre bien seure.

mijn doffe ellende kwelt me in die mate
dat er geen pijn is die ik niet om u lijd,
omdat ik er zeker van ben dat ik u ga verliezen.

Vostre rigueur follement me court seure
qu'en ce parti il fault que je m'asseure,
dont je n'ay bien qui en rien me contente.

Uw striktheid beknot me zózeer dat ik mezelf
in bescherming moet nemen in deze relatie
waarin helemaal niets me nog genoeg doet.

Mon desconfort toute seulle je pleure
en mauldisant sur ma foy a toute heure
ma loyauté qui tant me fait dolente.

In mijn eentje between ik mijn wanhoop,
terwijl ik – god betere – op elk moment
mijn trouw vervloek die me zó bitter smaakt.

Las que je suis de vivre mal contente
quant de par vous n'ay riens qui me sequeure.

Helaas, wat ben ik ongelukkig in mijn leven
als ik wat u betreft geenszins op een vervolg moet
rekenen.

Tant est mignonne

Tant est mignonne ma pensee
et plus qu'on ne scet femme

Zó charmant en lief is mijn denken aan haar,
veel meer dan aan eender welke andere vrouw,

qu'il est tout cler que c'est la dame
qui de nulle aultre n'est passee.

dat het zonneklaar is dat zij de dame is
die door niemand kan worden overtroffen.

Ma joye est morte et trespassee
si brief ne la voy, sur mon ame.

Mijn vreugde is ontzield en levenloos
als ik haar niet in 't kort te zien krijg, mijn gedacht!

En valleur est tant exaucee
que sien, vueille ou non, je me clame

Haar waarde steekt er zodanig boven uit
dat ik aanspraak maak op haar, of ze nu wil of niet,

et n'ay pas peur que nul m'en blasme
car sur toutes est avancee.

ik ben niet bang dat iemand me erom zou berispen,
want ze staat onbetwistbaar op nummer één.

J'ay pris amours

J'ay pris amours a ma devise
pour conquerir joyeuseté.

Om vreugde te vinden,
heb ik van liefde mijn devies gemaakt.

Heureux seray en cest esté
si puis venir a mon emprise.

Als ik mijn uitdaging deze zomer
kan realiseren, dan zal ik gelukkig zijn.

S'il est aulcun qui m'en desprise,
il me doit estre pardonné.

Als ook maar iemand me erom zou geringschatten,
ben ik bij voorbaat vergeven.

Il me semble que c'est la guise.
Qui n'a riens, il est debouté

Het lijkt me dé manier. Immers wie niks
in zijn mars heeft, wordt afgewezen

et n'est de personne honoré.

N'esse pas donc droit que je vise?

en door niemand hooggeacht.

Is het dus niet begrijpelijk dat ik erop aas?

D'un aultre amer

D'un aultre amer mon [cueur] sabesseroit.

Door een ander lief te hebben,

zou mijn hart zich vernederen.

Il ne fault ia penser q[ue] ie lestrange

ne q[ue] iamays de ce propos me change

car mon honneur en apeteroît.

Het is ondenkbaar dat ik mij van hem zou afkeren,

of van dit principe zou afwijken,

want mijn deugdzaamheid zou erdoor verminderen.

Je laime tant que iamays ne seroit

possible a moy de consentir leschange.

Ik heb hem zozeer lief dat het voor mij nooit

mogelijk zou zijn om met een ruil in te stemmen.

D'un aultre [...]

Door een ander [...]

La mort par dieu auant me defferoit

quen mon viuant racointasse vng estrange.

De dood, bij God, zou me nog eerder treffen

dan dat ik me bij leven aan een vreemde zou binden.

Ne cuide nul que a cela ie me reнге.

Ma loyaulte trop fort se defferoit

Laat niemand denken dat ik mij daarin zou schikken.

Dit zou al te zeer ten koste gaan van mijn loyaliteit.

D'un aultre [...]

Door een ander [...]

Escu d'ennuy

Escu d'ennuy seme de plours,

bordé de saible et de feblesse,

Een schild van droefenis, doordrenkt van tranen,

met zand en zwakheid omboord,

ung cueur pale de grant tristesse:

telz armes porte je amours.

een flets hart vervuld van grote tristesse,

dat zijn de wapens waarover ik beschik, liefde.

Timbre de piteuses clamours,

couronne d'amere aspresse,

Een helm van zielige klaagzangen,

een kroon vol wrange bitterheid,

ordonnés, las, m'avez tousjours,

ma tresbelle dame et maistresse,

u hebt me steeds opgedragen, helaas nog aan toe,

mijn allermooiste dame en minnares,

criez harou ou quel destresse

au langoureux plain de dolours.

een vuist te maken tegen zoveel wanhoop

en smartelijke neerslachtigheid.

Henri Phlipet

Henri Phlipet, le vert me fais porter

pour ton douls vie [sic] que [sic] que je vis si plaisant.

Henri Phlipet, je doet me een groen gewaad dragen

vanwege je zachte [blik] die ik zo charmant vind.

Tu me samblois estre leal amant

dont mon amour te vault du tout donner.

Je leek me een loyale minnaar,

mijn liefde [wil] jou dus alles geven.

Car tu n'es pas home pour refuser.

En fais, en dis tu te portes vaillant.

Je bent immers geen man om neen tegen te zeggen.

In je spreken gedraag je je de facto onverschrokken.

Couvertement, sans nul samblant monstrier,

mon povre cuer nuyt et jour va pensant

contre Fortune qui ne va che gardant

pour nous tous deux en ses las attrapper.

In het geniep en zonder iets te laten blijken

probeert mijn arme hart dag en nacht

tegen Fortuna in een plan te bedenken, daar zij er geen

graten in ziet om ons allebei in de val te lokken.

J'ay des semblans

J'ay des semblans tant que je vueil,

mais du surplus il n'est nouvelle,

Schone schijn is er genoeg

maar van iets 'meer' is geen sprake,

car par ma foy la bonne et belle

n'a pas le cuer tel comme l'ueil.

immers hoezeer ik ook te goeder trouw ben,

haar hart weerspiegelt haar ogen niet.

Se je me plains ou je me dueil,

mais que sans plus soye pres d'elle,

Als ik mijn beklag doe of droevig ben

en ook tegelijkertijd in haar buurt vertoef,

j'ay des semblans tant que je vueil [...]

dan is er schone schijn genoeg ...

Nul aultre bien je n'en recueil

fors que par foiz elle m'apelle

mon amy et puis se rapelle.

Niks valt er te rapen

behalve het feit dat ze me

"mijn vriend" noemt en het zich dan plots herinnert.

Mais quoy que j'aye, ou joie ou dueil,

j'ay des semblans tant que je vueil [...]

Maar of ik nu blij ben of triest,

schone schijn is er genoeg ...

Je ne fays plus

Je ne fays plus, je ne dys ne escrips.

Ik doe niks meer, zeg of schrijf niks meer in mijn nota's.

En mains escriis

l'on trouvera mes regretz et mes plains,

des livres plains,

ou le mains mal que je puis,

les escrips.

Men zal boeken vol terugvinden met daarin

– zo goed en zo kwaad ik kan –

de schrijfsels over mijn misnoegen en mijn weeklacht.

Toute ma joye est de sourpris [sic]

et escriis en dueil concriis.

Al mijn vreugde is door verzuchtingen

en jammerklachten tot rouw verworpen.

Il est a naistre a qui je m'en plains.

Hij tot wie ik mijn gekerm richt,

moet nog geboren worden.

Si mes sens ont aucuns doulx motz escriis,

ilz sont perscrist.

Als mijn geest ooit zalvende woorden zou hebben

geschreven, dan zijn die volkomen vergaan.

Je passe temps par desers et par plains.

Helas, me plains d'aulcunes gens plus traitres
qu'Entecris.

Ik ga door een periode van eenzaamheid en geklaag.
Helaas, het valt me zwaar dat sommige mensen
verraderlijker zijn dan de antichrist.

Ravi d'amour despourveu de bon sens

Ravi d'amour despourveu de bon sens
que penses tu quant ad ce te consens
de retourner au perilleux passage
ou as este. Par dieu tu nes pas sage
se de franchise en seruage de scens.

Overmand door de liefde, verstoken van gezond verstand,
waar zijn je gedachten wanneer je erin toestemt
om je terug te begeven op het gevaarlijke pad
waarop je je bevond? Bij God, je bent niet goed wijs
als je van vrijheid neerdaalt tot slavernij.

Aduise toy emploie tes cinq sens
a ten garder et ton cas gouste et sens

Breng jezelf tot rede, gebruik je vijf zintuigen
om jezelf te beschermen,
en bewaak en overweeg je zaak,

car les recheuz lont pas dauantage.

want diegenen die hervallen, staan niet sterk.

Ravi d'amour [...]

Overmand door de liefde [...]

Se ne le fais des fois leure cinq cens
tu mauldiras et de tous biens absens.

Als je dit niet doet, zal je bijwijlen vijfhonderd maal per
uur vloeken en jezelf beroofd vinden van alle goeds.

Te trouueras or mett en ton courage

ce que te dis escheue ton do[m]mage
ou aultreme[n]t tu es de raison sans.

Daarom, neem wat ik je zeg ter harte,
maak een einde aan de schade die je ondervindt,
want anders ben je niet redelijk.

Ravi d'amour [...]

Overmand door de liefde [...]

Tousdis vous voy

Tousdis vous voit mon souvenir,
quelque part qu'aler et venir
je puisse. Helas, ainsi m'aïst Dieux.

Immer en altijd staat de herinnering aan u me voor de
geest, waar ik ook mag komen of gaan.

Helaas! Zo staat God me bij.

Il fait l'office de mes yeulx
jusques vous voye au revenir.

Hij is mijn ogen totdat ik u bij uw terugkomst kan zien.

Ma pensee et mon desir
n'a loing de moy aultre plaisir,
esperant en brief d'avoir mieulx.

Mijn gedachte en mijn verlangen
hebben buiten [u] geen enkel genoegen,
in de hoop op beterschap binnenkort.

Mays lors que je pourray choisir
vo gent oeillet, tant resjoir
voirrés mon cueur saillant es cieulx,

Als ik er echter voor kon kiezen uw lieve
gelaat met eigen ogen te zien, dan zou u mijn hart
zó blij zien worden, het zou reiken tot de hemel

oubliant le temps angoisseux

ou a present suis sans faillir.

en daarbij de benauwde tijd vergeten
waarin ik me nu zonder ophouden bevind.

Vertaling: Brigitte Hermans & Alamire Foundation

Liveconcert & introductie

Cappella Pratensis

Wo 26.08.2020

Online om 20.00 uur, met een **introductie** door **Jennifer Bloxam** en te beluisteren op Klara
Live@AMUZ

Uitvoerders

Stratton Bull	<i>artistieke leiding & superius</i>	<i>artistic direction & superius</i>
Andrew Hallock		<i>superius</i>
Korneel Van Neste		<i>altus</i>
Lior Leibovici		<i>altus</i>
Pieter De Moor		<i>tenor</i>
Peter de Laurentiis		<i>tenor</i>
Marc Busnel		<i>bassus</i>
Maté Bruckner		<i>bassus</i>

Ave maris stella (hymne)	<i>gregoriaans / Guillaume Du Fay (1397-1474) / Josquin des Prez (ca. 1450/5-1521) / Anoniem</i>
Rorate celi (introitus)	<i>gregoriaans</i>
Missa Ave maris stella: Kyrie	<i>Josquin des Prez</i>
Missa Ave maris stella: Gloria	<i>Josquin des Prez</i>
Tollite portas (graduale)	<i>gregoriaans</i>
Ave Maria gratia plena (alleluia)	<i>gregoriaans</i>
Missa Ave maris stella: Credo	<i>Josquin des Prez</i>
Ave Maria gratia plena (offertorium)	<i>gregoriaans</i>
Mittit ad virginum (motet)	<i>Josquin des Prez?</i>
Per omnia secula seculorum (prefatio)	<i>gregoriaans</i>
Missa Ave maris stella: Sanctus	<i>Josquin des Prez</i>
Pater noster	<i>gregoriaans</i>
Missa Ave maris stella: Agnus Dei	<i>Josquin des Prez</i>
Ecce virgo concipiet (communio)	<i>gregoriaans</i>
Missus est Gabriel angelus (motet)	<i>Josquin des Prez</i>

Josquin in Rome

Cappella Pratensis' liveconcert blikst vooruit naar het Josquin-jaar 2021. Dit ensemble, genoemd naar de meester van de polyfonie (Pratensis = Latijn voor des Prez), plaatst in dit programma diens *Missa Ave maris stella* centraal. Maria werd in het Vaticaan sterk vereerd. De Sixtijnse Kapel werd op 15 augustus 1483 ter ere van de maagd Maria ingewijd. Zes jaar later zou Josquin als zanger van de pauselijke muziekkapel worden aangesteld.

Cappella Pratensis situeert Josquins compositie in een ceremoniële context van de liturgie ter ere van het verhaal van de annunciatie, namelijk de mis voor de heilige maagd tijdens de advent. De misdelen worden afgewisseld met gregoriaanse gezangen en Mariamotetten van Josquin. De hymne *Ave maris stella*, die tijdens vele Mariadiensten werd gezongen, dient als motto voor het concert. Volgens het alternatimprincipe worden eenstemmige verzen afgewisseld met polyfone. Guillaume Du Fay, omstreeks 1430 lid van de pauselijke kapel, componeerde enkele polyfone verzen die Josquin in de jaren 1490 nog verder aanvulde. Josquin weeft de melodie van de hymne door zijn *Missa Ave maris stella* heen; het muzikale motief dat op de woorden "Ave maris stella" in de hymne voorkomt, is op meerdere plaatsen te horen, soms opvallend en letterlijk, soms ook op de achtergrond in een complexe contrapuntische textuur.

Het eenstemmige *Ave Maria* werd in de Cappella Sistina vaak gevolgd door een motet. In dit concert wordt geopteerd voor *Mittit ad virginem*, een meerstemmige zetting van de Annunciatiesequentie. Het is niet exact te bepalen of Josquin de componist ervan is en sommigen betwijfelen de attributie. Stilistisch komt het motet alvast overeen met andere werken van Josquin.

De ceremonie eindigt met de gregoriaanse *communio Ecce virgo* en het motet *Missus est* dat Josquin wellicht in zijn Romeinse periode heeft gecomponeerd. Het motet is niet op een specifiek gregoriaans gezang gebaseerd, maar verwijzingen naar de *Ave maris stella*-hymne zijn te horen in de openingssectie. Wanneer de woorden "Ave Maria gratia plena" worden gezongen, is de melodie van de gelijknamige gregoriaanse antifoon ook in alle stemmen verwerkt.

Josquin in Rome

Cappella Pratensis's live concert offers a foretaste of our Josquin year in 2021. The latter ensemble, named after the master of polyphony – since Pratensis is Latin for des Prez – focuses on Josquin's *Missa Ave maris stella* in this programme. There was a strong tradition of devotion to the Virgin Mary in the Vatican. The Sistine Chapel was consecrated in honour of the Virgin on 15 August 1483. Six years later, Josquin would be appointed to the papal music chapel as a singer.

Cappella Pratensis situates Josquin's composition in a ceremonial context of the liturgy that honours the story of the Annunciation, specifically the mass for the Holy Virgin held during Advent. The parts of the mass are alternated with Gregorian chants and Marian motets by Josquin. The hymn *Ave maris stella*, which was sung at many services for the Virgin Mary, serves as the motto for this concert. According to the principle of alternation, monophonic verses are alternated with polyphonic ones. Guillaume Du Fay, who was a member of the Papal Chapel around the year 1430, composed several polyphonic verses that Josquin added to in the 1490s. Josquin weaves the melody of the hymn through his *Missa Ave maris stella*; the musical motif used in the hymn for the words "Ave maris stella" can be heard in several places, sometimes prominently and

literally, but sometimes also in the background as part of a complex counterpoint texture.

The monophonic *Ave Maria* was often followed by a motet in the Sistine Chapel. In this concert, *Mittit ad virginem* has been chosen: a polyphonic setting of the Annunciation sequence. It is not entirely clear whether Josquin composed it, and some question the attribution. Stylistically, however, the motet is similar to other works by Josquin.

The ceremony ends with the Gregorian communion *Ecce virgo* and the motet *Missus est* that Josquin probably composed during his stay in Rome. The motet is not based on a specific Gregorian chant, but references to the *Ave maris stella* hymn can be heard in the opening section, and the melody of the Gregorian antiphon "Ave Maria gratia plena" is integrated into all the voices when these words are sung.

Ave maris stella

Ave maris stella,
Dei mater alma,
atque semper virgo,
felix celi porta.

Wees gegroet, ster der zee, moeder Gods
en tevens gave maagd bestendig,
gelukzalige poort tot de hemel.

Sumens illud Ave
Gabrielis ore,
funda nos in pace,
mutans Eve nomen.

Aanvaard dit "Wees gegroet"
uit de mond van Gabriël
overgiet ons met vrede,
hernieuw de naam van Eva.

Solve vincla reis,
profer lumen cecis,
mala nostra pelle,
bona cuncta posce.

Maak zondaars los uit boeien,
breng aan de blinden licht,
wil bij ons kwaad verdrijven,
vraag van ons alle goeds.

Monstra te esse matrem,
sumat per te preces,
qui pro nobis natus
tulit esse tuus.

Betoon u als een moeder, bied ons gebed uw Zoon;
Hij werd voor ons geboren, gedragen in uw schoot.

Virgo singularis,
inter omnes mitis,
nos culpis solutos,
mites fac et castos.

Voortreffelijke maagd, genadig boven allen,
maak ons vrij van zonden, mild en rein.

Vitam presta puram,
inter para tutum,
ut videntes Jesum,
semper collemur.

Geef ons een zuiver leven, wijs ons veilig de weg
die ons brengt tot bij Jezus en 't eeuwige geluk.

Sit laus Deo Patri,
summo Christo decus
Spiritu Sancto,
tribus honor unus. Amen.

Geloofd zij God de Vader, aan Christus alle lof
en aan de Geest, zo heilig, één eer voor alle drie.
Amen.

Rorate celi

Rorate, celi, desuper, et nubes pluant justum:
aperiatur terra, et germinet Salvatore.

Hemelen, druppel van boven. Wolken, laat gerechtig-
heid stromen. Aarde, open uw schoot, opdat het heil
en de vrede groeien mogen.

Et iustitia oriatur simul: ego Dominus creavi eum
En laat dan ook gerechtigheid geschieden.
Ik de Heer heb hem geschapen.

Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto.

Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Sicut erat in principio et nunc et semper:
et in seculi seculorum. Amen.

Zoals het was in het begin, en nu en altijd,
in de eeuwen der eeuwen. Amen.

Kyrie

Gloria

Voor de misdelen, zie p. 245-249

Tollite portas

Tollite portas, principes, vestras, et elevamini porte
eternales: et introibit rex glorie.

Ga toch open, eeuwenoude poorten,
en laat de geëerde Koning binnen!

Quis ascendet in montem Domini?

Wie kan de berg van de Here beklimmen?

Aut quis stabit in loco sancto ejus?

Wie kan in Zijn heilige plaats staan?

Innocens manibus et mundo corde.

Alleen zij die schone handen en zuivere harten hebben.

Ave Maria gratia plena

Alleluia.

Halleluja.

Ave Maria gratia plena, Dominus tecum.

Benedicta tu in mulieribus

et benedictus fructus ventris tui.

Wees gegroet Maria, vol van genade, de Heer is met u.

U bent de gezegende onder de vrouwen
en gezegend is de vrucht van uw schoot.

Credo

Voor de misdelen, zie p. 245-249

Ave Maria gratia plena

Ave Maria gratia plena, Dominus tecum.

Benedicta tu in mulieribus

et benedictus fructus ventris tui.

Wees gegroet Maria, vol van genade, de Heer is met u.
U bent de gezegende onder de vrouwen
en gezegend is de vrucht van uw schoot.

Mittit ad virginem

Mittit ad virginem

non quemvis angelum

sed fortitudinem

suum archangelum,

amator hominis.

Hij die de mens liefheeft, stuurt de maagd
niet slechts een engel, maar zijn sterkte:
zijn aartsengel.

Fortem expediat

pro nobis nuntium,

nature faciat

ut preiudicium

in partu virginis.

Moge Hij ons een krachtige boodschap brengen,
om met het baren door een maagd de natuur
een voorbeeld te stellen.

Naturam superet

natus rex glorie,

regnet et imperet

et zyma scorie
tollat de medio.

Moge de nieuwgeboren Koning der glorie
de natuur overwinnen, moge Hij regeren en heersen
en de resten van het afval uit ons midden weghalen.

Superbientium
terrat fastigia
colla sublimium,
calcet vi propria
potens in proelio.

Moge Hij die machtig is in de strijd de toppen
van de hoogmoedigen neerhalen, de nekken van
de eerzuchtigen eigenmachtig vertrappen.

Foras eiciat
mundamum principem,
matremque faciat
secum participem
Patris imperii.

Laat Hem de wereldse heerser verbannen
en Zijn moeder deelgenoot maken in het rijk
van Zijn Vader.

Exi, qui mitteris
hec dona dicere,
revela veteris
velamen littere
virtute nuncii.

Vertrek, gij die gezonden zijt om deze gaven te
verspreiden, licht de sluier op van de oude woorden
door de kracht van uw aankondiging.

Accede nuncio,
dic Ave comminus,

dic plena gratia,
dic tecum Dominus
et dic ne timeas.

Treed aan met uw boodschap, zeg persoonlijk: "Ave",
zeg: "vol van genade", zeg: "de Heer is met u"
en zeg: "vrees niet."

Virgo suscipias
Dei depositum,
in quo perficias
casta propositum
et votum teneas.

Aanvaard, o maagd, wat God u heeft toevertrouwd,
waardoor Gij het kuise plan uitvoert
en uw belofte volbrengt.

Audit et suscipit
puella nuncium,
credit et concipit
et parit filium
sed admirabilem.

Het meisje aanhoort de boodschap en neemt hem aan.
Ze gelooft en wordt zwanger en brengt een zoon ter
wereld, een bewonderenswaardige.

Consiliarum
humani generis
et Deum fortium
et Patrem posteris
in pace stabilem.

Raadgever van het menselijke geslacht,
en God van de sterken en Vader van het nageslacht,
standvastig in vrede.

Qui nos salvet per omnia seculorum. Amen.

Moge Hij ons door alle eeuwen heen bewaren. Amen.

Per omnia secula seculorum

Per omnia secula seculorum. Amen.

Voor alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Dominus vobiscum.

De Heer zij met u.

Et cum spiritu tuo.

En met uw geest.

Sursum corda.

Verheft uw hart.

Habemus ad Dominum.

Wij zijn met ons hart bij de Heer.

Gratias agamus Domino Deo nostro.

Zeggen wij dank aan de Heer onze God.

Dignum et iustum est.

Zo is het goed en juist.

Vere dignum et iustum est, equum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere, Domine sancte pater omnipotens eterne Deus, et te in veneratione beate Marie semper virginis, collaudare benedicere et predicare. Que et unigenitum tuum sancti spiritus obumbratione concepit, et virginitatis gloria permanente lumen eternum mundo effudit, Jesum Christum Dominum nostrum. Per quem maiestatem tuam laudant angeli adorant dominationes tremunt potestates, celi celorumque virtutes ac beata seraphim socia exultatione concelebrant. Cum quibus et nostras voces ut admitti iubeas deprecamur supplici confessione dicentes:

Het is werkelijk goed en juist, billijk en genoegzaam U altijd en overal dank te zeggen, Heilige Heer, almachtige Vader, eeuwige God en U, ter verheerlijking van de Heilige Maria, altijd maagd, te loven, te eren en te prijzen. Maria die, overschaduwd door de Heilige Geest, Uw eniggeboren Zoon heeft ontvangen en in de glans van haar ongeschonden maagdelijkheid het eeuwige licht aan de wereld heeft geschonken, Jezus Christus, onze Heer. Door wie de engelen Uw majesteit loven, de heerschappijen U aanbidden, de machten beven, de hemelen, de hemelse krachten en de gelukzalige serafijnen U in eenstemmig gejubel verheerlijken. Wil met hen nu ook onze stemmen aanvaarden, wij smeken U – terwijl wij in smekende belijdenis zeggen:

Sanctus

Voor de misdelen, zie p. 245-249

Pater noster

Pater noster, qui es in celis,
sanctificetur nomen tuum.

Onze Vader, die in de hemel zijt,
Uw naam worde geheiligd,

Adveniat regnum tuum.

Fiat voluntas tua, sicut in celo et in terra.

Uw rijk kome, Uw wil geschiede
op aarde zoals in de hemel.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie,

Geef ons heden ons dagelijks brood

et dimitte nobis debita nostra sicut
et nos dimittimus debitoribus nostris.

en vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren.

Et ne nos inducas in tentationem,
sed libera nos a malo.

En breng ons niet in beproeving,
maar verlos ons van het kwade.

Agnus Dei

Voor de misdelen, zie p. 245-249

Ecce virgo concipiet

Ecce virgo concipiet, et pariet filium,
et vocabitur nomen ejus Emmanuel.

Zie, een jonge vrouw zal zwanger worden, en zal
een zoon ter wereld brengen, en u zult hem de naam
Immanuël geven.

Missus est Gabriel angelus

Missus est Gabriel angelus ad Mariam virginem.
Nuncians ei verbum: Ave Maria, gratia plena,
Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Alleluia.

Gabriël werd gezonden naar de maagd Maria en zei:
"Wees gegroet Maria, vol van genade. De Heer is met u,
u bent de gezegende onder de vrouwen." Halleluja.

Vertaling: Cappella Pratensis, Brigitte Hermans,

Het ordinarium van de mis

Kyrie

Kyrie eleison.

Heer, ontferm U over ons.

Christe eleison.

Christus, ontferm U over ons.

Kyrie eleison.

Heer, ontferm U over ons.

Gloria

Gloria in excelsis Deo,
et in terra pax hominibus bonae voluntatis.

Eer aan God in den hoge
en vrede op aarde aan de mensen van goede wil.

Laudamus te, benedicimus te,

Wij loven U, wij prijzen

adoramus te, glorificamus te.

en aanbidden U, wij verheerlijken U

Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam,

en zeggen U dank voor Uw grote heerlijkheid,

Domine Deus, Rex caelestis,

Heer God, Hemelse Koning,

Deus, Pater omnipotens,

God, almachtige Vader, Heer,

Domine Fili unigenite, Jesu Christe.

eniggeboren Zoon, Jezus Christus.

Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris,

Heer God, Lam Gods, Zoon van de Vader,

qui tollis peccata mundi,
miserere nobis,

Gij die wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons,

qui tollis peccata mundi,
suscipe deprecationem nostram.

Gij die wegneemt de zonden der wereld,
aanvaard ons gebed.

Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis,

Gij die zit aan de rechterhand van de Vader,
ontferm U over ons,

quoniam tu solus sanctus, tu solus Dominus,
tu solus altissimus, Jesu Christe.

want Gij alleen zijt de Heilige, Gij alleen de Heer,
Gij alleen de allerhoogste, Jezus Christus.

Cum sancto spiritu in gloria Dei Patris. Amen.

Met de Heilige Geest in de heerlijkheid van God de Vader.
Amen.

Credo

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem,

Ik geloof in één God, de almachtige Vader,

factorem caeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium.

Schepper van hemel en aarde, van al wat zichtbaar
en onzichtbaar is.

Et in unum Dominum, Jesum Christum,

En in één Heer, Jezus Christus,

Filium Dei unigenitum,

et ex Patre natum ante omnia saecula,

eniggeboren Zoon van God,

en voor alle tijden geboren uit de Vader.

Deum de Deo, lumen de lumine,

Deum verum de Deo vero,

God uit God, licht uit licht,

ware God uit de ware God,

genitum non factum, consubstantialium Patri,

geboren, niet geschapen, één in wezen met de Vader,

per quem omnia facta sunt,

en door wie alles geschapen is,

qui propter nos homines et propter nostram salutem
descendit de caelis.

die voor ons, mensen, en omwille van ons heil
uit de hemel is neergedaald.

Et incarnatus est de Spirito Sancto ex Mariae virgine,
et homo factus est.

En Hij is ontvangen van de Heilige Geest
uit de maagd Maria, en is mens geworden.

Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato,
passus et sepultus est,

Hij werd voor ons gekruisigd onder Pontius Pilatus,
Hij heeft geleden en is begraven.

et resurrexit tertia die secundum scripturas,

Hij is verrezen op de derde dag volgens de Schriften,

et ascendit in caelum, sedet ad dexteram Patris.

Hij is opgevaren ten hemel en zit aan de rechterhand
van de Vader,

Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos et mortuos,

Hij zal wederkomen in heerlijkheid
om te oordelen levenden en doden

cujus regni non erit finis.

en aan Zijn Rijk komt geen einde.

Et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem,
qui ex Patre Filioque procedit,

Ik geloof in de Heilige Geest, die Heer is en het leven
geeft, die voortkomt uit de Vader en de Zoon,

qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur,
die met de Vader en de Zoon tezamen wordt
aanbeden en verheerlijkt,

qui locutus est per prophetas
et unam Sanctam Catholicam et Apostolicam ecclesiam.
die gesproken heeft door de profeten,
en in één heilige katholieke en apostolische kerk.

Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum,
et expecto resurrectionem mortuorum
et vitam venturi saeculi. Amen.

Ik belijd één doopsel tot vergiffenis van de zonden,
en ik verwacht de opstanding van de doden
en het leven van het komend Rijk. Amen.

Sanctus

Sanctus, sanctus, sanctus
Dominus Deus Sabaoth!

Heilig, heilig, heilig
de Heer, de God der hemelse machten,

Pleni sunt caeli et terra gloria tua.
Hosanna in excelsis.

vol zijn hemel en aarde van Uw heerlijkheid,
Hosanna in den hoge.

Benedictus qui venit in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.

Gezegend Hij die komt in de Naam des Heren
Hosanna in den hoge.

Agnus Dei

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis!

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons!

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis!

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons!

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona nobis pacem!

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
geef ons de vrede!

Vertaling: Brigitte Hermans

Coda van de dag

26.08.2020

Spiritus meus attenuabitur

Estêvão de Brito (ca. 1575-1641)

La Colombina

Online vanaf 22.00 uur, met een **impressie** door **Sofie Taes**

Deze compositie klonk live@AMUZ op 24.08.2011.

Uitvoerders

Josep Cabré	<i>artistieke leiding & bariton</i>	<i>artistic direction & baritone</i>
Raquel Andueza		<i>sopraan</i> <i>soprano</i>
José Hernández Pastor		<i>contratenor</i> <i>countertenor</i>
Josep Benet		<i>tenor</i> <i>tenor</i>

Spiritus meus attenuabitur

Spiritus meus attenuabitur,
dies mei breviabuntur,
et solum mihi superest sepulcrum.

Mijn geest zal afzwakken,
mijn dagen zullen slinken,
er rest mij slechts het graf.

Non peccavi,
et in amaritudinibus moratur oculus meus.

Ik heb niet gezondigd,
op de verbittering rust mijn oog.

Libera me, Domine, et pone me juxta te,
et cujusvis manus pugnet contra me.

Bevrijd me, Heer, en geef me een plaats dicht bij U,
en dat wie dan ook maar slag levert tegen mij.

Dies mei transierunt;
cogitationes meae dissipatae sunt,
torquentes cor meum.

Mijn dagen zijn voorbijgegaan;
mijn overpeinzingen zijn verdeeld
en kwellen mijn hart.

Noctem verterunt in diem,
et rursum post tenebras
spero lucem.

Ze hebben de nacht in dag veranderd,
en omgekeerd verwacht ik na de duisternis
het licht.

Si sustinuero,
infernus domus mea est,
et in tenebris paravi lectulum meum.

Als ik zal hebben standgehouden,

dan is de onderwereld mijn thuis,
in de duisternis heb ik mijn rustbed klaargemaakt.

Putredini dixi:
pater meus es, mater mea,
et soror mea, verminibus.

Aan de verrotting heb ik gezegd:
U bent mijn vader, en aan de wormen:
U bent mijn moeder en mijn zus.

Ubi est ergo nunc praestatio mea,
et patientiam meam quis considerat?

Waar is nu dus mijn garantie,
en wie neemt mijn geduld in ogenschouw?

Tu es Domine Deus meus.

Heer, Gij zijt mijn God.

Vertaling: Brigitte Hermans

Archiefconcert, introductie & cri du coeur

Collegium Vocale Gent

Do 27.08.2020

Online vanaf 10.00 uur, met een **introductie** door **Eric Jas** en een **cri du coeur** door **Lieve Blancquaert**

Dit concert klonk live@AMUZ op 25.08.2009.

Uitvoerders

Philippe Herreweghe	<i>artistieke leiding</i> <i>artistic direction</i>
Juliet Fraser	<i>sopraan</i> <i>soprano</i>
Dominique Verkinderen	<i>sopraan</i> <i>soprano</i>
Annelies Brants	<i>sopraan</i> <i>soprano</i>
Alexander Schneider	<i>contratenor</i> <i>countertenor</i>
Timothy Travers-Brown	<i>contratenor</i> <i>countertenor</i>
Simon Berridge	<i>tenor</i> <i>tenor</i>
Kevin Skelton	<i>tenor</i> <i>tenor</i>
Chris Watson	<i>tenor</i> <i>tenor</i>
Malcolm Bennett	<i>tenor</i> <i>tenor</i>
Koen van Stade	<i>tenor</i> <i>tenor</i>
Peter Kooij	<i>bas</i> <i>bass</i>
Matthias Lutze	<i>bas</i> <i>bass</i>
Harry van der Kamp	<i>bas</i> <i>bass</i>
Adrian Peacock	<i>bas</i> <i>bass</i>

Vultum tuum deprecabuntur	<i>Josquin des Prez (ca. 1450/5-1521)</i>
Praeter rerum seriem	<i>Josquin des Prez</i>
Illibata Dei virgo nutrix	<i>Josquin des Prez</i>
Gaude virgo mater Christi	<i>Josquin des Prez</i>
Ave Maria	<i>Josquin des Prez</i>
Salve regina	<i>Josquin des Prez</i>

Krassen in de muur: Josquin des Prez en de pauselijke kapel

Net als het liveconcert van Cappella Pratensis werpt ook dit archiefconcert van Collegium Vocale Gent een blik op het oeuvre van de meest beroemde zanger-componist van de Franco-Vlaamse school, als opmaat naar het Josquin-jaar 2021. Josquin des Prez werkte vanaf 1480 in Milaan bij de Sforza's. Vervolgens was hij van 1489 tot 1495 lid van de pauselijke muziekkapel, keerde hij daarna terug naar Milaan en belandde dan in Ferrara. Hij trok zich op het einde van zijn carrière terug in Condé-sur-l'Escaut. Collegium Vocale en Philippe Herreweghe verdiepten zich voor dit concert in Josquins Romeinse periode en in zijn Mariamuziek.

Mogelijk was Josquin naar Rome gereisd in het kader van een uitwisselingsproject tussen Ludovico Sforza en paus Innocentius VIII (1484-1492). Ten minste tot 1495 was Josquin zanger en componist aan de Cappella Sistina – aanvankelijk onder Innocentius VIII, daarna onder Alexander VI (1492-1503). De datum van zijn vertrek uit de kapel is moeilijk te bepalen: de registers uit de periode 1495-1500 zijn verloren gegaan, en in de daaropvolgende jaren duikt Josquins naam niet langer op in het zangersregister van de kapel. Zijn verblijf in de prestigieuze kapel stelde Josquin in staat een aantal aantrekkelijke beneficiëes te verzamelen. Niet alleen zijn overgeleverde oeuvre heeft zijn band met de pauselijke kapel onsterfelijk gemaakt: recentelijk werd immers ontdekt dat Josquins naam in een van de muren van de Sixtijnse Kapel is gekerfd.

Collegium Vocale zingt hier motetten die Josquin aan Maria wijdde. De reeks 'motetti missales' *Vultum tuum deprecabuntur* is een vroeg werk van Josquin. In het motet *Praeter rerum seriem* etaleert Josquin zijn kennis van de gregoriaanse melodieën door enkele bekende voorbeelden in lange notenwaarden te citeren. Het vijfstemmige *Illibata virgo nutrix* dateert bijna zeker uit de periode van Josquins betrekking aan de Cappella

Sistina, daar het is overgeleverd in het Vaticaanse koorboek I-Rvat C.S.15. Josquin 'signeert' dit werk duidelijk als zijn eigen compositie, door zijn eigen naam als acrostichon te integreren in het eerste vers van het motet. Op muzikaal vlak is de aanbidding van Maria te horen doordat een stem het motief 'la-mi-la' zingt, wat door assonantie van de klinkers verwijst naar 'Ma-ri-a'. *Gaude virgo mater Christi* begint met imitatieve inzetten, maar wordt opgebouwd naar een bijna homofone climax. In het vierstemmige *Salve regina* verwerkt Josquin twee simultane canons, een techniek die hij met veel kunde in meerdere motetten en chansons toepast.

Carved in the wall: Josquin des Prez and the Papal Chapel

In anticipation of our Josquin year in 2021, here is a foretaste of the work of the most famous singer and composer in the Franco-Flemish school. Josquin des Prez worked for the Sforzas in Milan from 1480 onwards. Then he became a member of the papal music chapel from 1489 to 1495, before returning to Milan and then ending up in Ferrara. At the end of his career, he returned to Condé-sur-l'Escaut. For this concert, Collegium Vocale Gent and Philippe Herreweghe explored Josquin's period in Rome and his music for the Virgin Mary.

Josquin may have travelled to Rome as part of an exchange project between Ludovico Sforza and Innocent VIII (1484-1492). What is certain is that Josquin was a singer and composer in the Sistine Chapel Choir until at least 1495, initially under Innocent VIII and then under Alexander VI (1492-1503). It is difficult to determine the date of his departure from the chapel: the records for the period 1495-1500 have been lost, and Josquin's name no longer appears in the record of chapel singers in subsequent years. His time at the prestigious chapel enabled Josquin to secure a number of attractive rewards.

His surviving compositions are not all that have made his association with the Papal Chapel an immortal one: recently, Josquin's name was discovered carved into one of the Sistine Chapel walls.

In this concert, Collegium Vocale sings the motets that Josquin dedicated to the Virgin Mary. The series of 'motetti missales' *Vultum tuum deprecabuntur* is one of Josquin's early works. In the motet *Praeter rerum seriem*, Josquin displays his knowledge of Gregorian melodies by quoting a few famous examples in the long notes. The five-voice *Illibata virgo nutrix* almost certainly dates from Josquin's time with the Sistine Chapel Choir, since we know it from the Vatican choirbook I-Rvat C.S.15. Josquin clearly 'signs' this work as his own composition by integrating his own name into the first verse of the motet in the form of an acrostic. In musical terms, the worship of the Virgin Mary can be heard in a voice singing the motif 'la-mi-la': the assonance in the vowels refers to 'Ma-ri-a'. *Gaude virgo mater Christi* begins imitatively but is built up to a climax that is almost homophonic. Josquin incorporates two simultaneous canons into the four-voice *Salve regina*, a technique he applies with great skill in several motets and chansons.

Vultum tuum deprecabuntur

Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebes
quia in te sola virgine Maria omnis spes posita est.

Alle machtige volkeren zullen je beeltenis afsmeken
omdat alleen op jou, maagd Maria alle hoop is gevestigd.

Sancta Dei genitrix virgo semper Maria,
de cujus utero processit salvator noster
et redemptio mundi,

Heilige Maria, voor altijd maagdelijke moeder van God,
uit wiens schoot onze redder is geboren
en de verlossing van de wereld,

deprecare Filium ut exaudire
dignatur deprecationem nostram.

bid je Zoon dat hij zich verwaardigt
onze voorbede te aanhoren.

Intemerata virgo,
quae Redemptorem saeculi peperisti,
Dei genitrix intercede pro nobis

Onbevleete maagd,
die de Verlosser van de eeuwigheid hebt voortgebracht,
moeder van God, kom voor ons tussenbeide

et ne despicias preces nostras,
quia ore indigno nomen sanctum tuum invocavimus.

en keer je niet af van onze smeekbeden, omdat wij je
heilige naam met onwaardige taal hebben aangeroepen.

O gloriosa domina,
pro nobis semper Christum exora.

O roemrijke heerseres,
vermurw Christus steeds weer voor ons.

O Maria, nullam gravem possumus
habere culpam pro qua apud

Filium tuum non possis impetrare veniam

O Maria, wij kunnen geen enkel zwaar vergrijp
hebben gepleegd waarvoor jij bij
je Zoon geen vergiffenis zou kunnen verkrijgen

nihilque est tibi [impossibile]

apud Filium tuum
quem genuisti de tuo sacro corpore
mater misericordiae.

en voor jou is niets [onmogelijk],
bij je Zoon aan wie je het leven
hebt gegeven door je geheiligde lichaam,
moeder van barmhartigheid.

Mente tota, tibi supplicamus
ut sicut Filio tuo

Domino nostro Jesu Christo aliquando displicuimus,

In volle bewustzijn smeken wij je dat,
zoals wij ooit je Zoon,
onze Heer Jezus Christus hebben mishaaagd,

modo viceversa immutatis moribus per te usque
in finem ei complaceamus.

wij nu omgekeerd en met onveranderd gemoed,
jou ter wille, Hem voor altijd zouden bevallen.

Precas nostras, virgo mirabilis ideo ne despicias,
quia ore indigno nomen sanctum tuum invocare praesumimus.

Keer je dus niet af van onze smeekbeden,
wonderlijke maagd, omdat wij veronderstellen
je heilige naam met onwaardige taal te kunnen
aanroepen.

Sancta Maria, sancta Dei genitrix,
sancta virgo virginum,
intercede pro nobis.

Heilige Maria, heilige moeder van God,
heilige maagd onder de maagden,
kom voor ons tussenbeide.

Ora pro nobis, virgo sine termino,
de qua lumen ortum est
in tenebris rectis corde,

Bid voor ons, grenzeloze maagd,
door wie voor de rechtvaardigen van hart
licht is opgegaan in de donkerte,

exaudi nos in tribulatione nostra
veniam impetra pro peccatis nostris
hoor ons aan in onze droefenis
vraag vergiffenis voor onze zonden

a Patre et Filio
et Spiritu Sancto. Amen.

aan de Vader en de Zoon
en de Heilige Geest. Amen.

Christe Filio Dei mundi qui crimina tollis,
miserere nobis.

Christus, Zoon van God die de schulden draagt,
heb medelijden met ons.

Christe Filio Dei mundi verissima salus,
miserere nobis.

Christus, Zoon van God, waarachtige redding van de
wereld, heb mededogen met ons.

Christe Filio Dei
precibus sanctissimae matris adjuva nos
et tolle tribulationem nostram.

Christus, Zoon van God,
help ons in de smeekbeden tot je allerheiligste moeder
en draag onze droefenis.

Praeter rerum seriem

Praeter rerum seriem,
parit Deum hominem,
virgo mater.

Boven de orde van deze wereld
droeg de moeder maagd God in menselijke gedaante.

Nec vir tangit virginem,
nec prolis originem,
novit pater.

Geen man had deze vrouw aangeraakt,
noch kende de vader de afkomst van het kind.

Virtus Sancti Spiritus,
opus illud celitus,
operatur.

Dit werd door de Heilige Geest
vanuit de hemel bewerkstelligd.

Initus et exitus
partus tui penitus
quis scrutatur?

Wie kan begin en einde
van Uw werken doorgronden?

Dei providentia,
que disponit omnia
tam suave,

Gods voorzienigheid,
die alles tot zulk een perfectie heeft geordend:

tua puerperia
transfert in misteria,
mater ave.

leid Uw kinderen
binnen in de mysteries, moeder gegroet.

Illibata Dei virgo nutrix

I llibata Dei virgo nutrix,
O lympi tu regis o genitrix,
S ola parens Verbi puerpera,
Q uae fuisti Eve reparatrix,
V iri nephas tuta mediatrix.
I llud clara luce dat scriptura.
N ata nati alma genitura,

Ongedeerde maagdelijke min van god,
O jij, moeder van de koning van de hemel,
moeder, eenzaam in barensnood van het Woord,
die Eva's daden weer heeft hersteld, behoedzame
bemiddelaarster bij de misdaad van een mens.
De schrift verschaft hierover klare duidelijkheid.
Uit je Zoon geboren in een goedgunstig geboorteuur,

DES ut leta musarum factura
P revaleat hymnus et sit ave.
R oborando sonos ut guttura
E fflagitent laude teque pura
Z elotica arte clament ave.

maak dat onze hymne de vreugdevolle gezangen van
de muzen versterkt en dat heil mag geschieden.
Dat onze kelen met krachtige klanken oproepen
tot onvoorwaardelijke lof en je met kunstige ijver
toejuichen, wees gegroet!

Ave virgineum,
decus hominum
celique porta.

Gegroet onbesproken
sieraad van de mensen,
toegang tot de hemel.

Flos humilium,
virgo decora.

Bloem van de deemoedigen,
bevallige maagd.

Vale ergo,
tota pulcra ut luna,
electa ut sol,
clarissima gaude.

Vaarwel derhalve, volmaakt schoon als de maan,
uitgelezen als de zon,
verheug je als allerschitterendste.

Salve tu sola,
consola amica
canentes in tua laude.

Welkom jij alleen, unieke vriendin,
wij zingen ter ere van jou.

Ave Maria, mater virtutum,
venie vena.

Gegroet Maria, moeder van talenten,
bronader van vergiffenis.

Ave Maria, gratia plena,
Dominus tecum.

Gegroet Maria, vol van genade,
de Heer vergezelt je.

Ave Maria, mater virtutum.
Amen.

Gegroet Maria, moeder van verdiensten.
Amen.

Gaude virgo mater Christi

Gaude virgo mater Christi,

quae per aurem concepisti,
Gabriele nuntio.

Verheug u, maagd, moeder van Christus,
gij die ontvangen hebt via het oor,
Gabriël als boodschapper.

Gaude, quia Deo plena
peperisti sine poena,
cum pudoris lilio.

Verheug u, want vervuld van de Godheid
hebt gij gebaard zonder pijn
met de lelie van de kuisheid.

Gaude quia tui Nati,
quem dolebat mortem pati,
fulgeret resurrectio.

Verheug u, want van uw Zoon
om wiens dood gij hebt getreurd,
schittert nu de verrijzenis.

Gaude Christo ascendente,
et in coelum te vidente.
motu fertur proprio.

Verheug u, Christus rijst omhoog;
onder uw ogen vaart Hij
door eigen kracht ten hemel.

Gaude quae post ipsum scandis,
et est honor tibi grandis,
in coeli palatio.

Verheug u, na Hem vaart ook gij ten hemel,
daar ontvangt gij grote eer
in het hemels paleis.

Ubi fructus ventris tui,
per te detur nobis frui

in perenni gaudio. Alleluia.

Het weze ons gegund, door uw hulp
de vrucht van uw schoot te genieten
in eeuwige vreugde. Halleluja.

Ave Maria

Ave Maria, gratia plena,

Gegroet Maria, een en al bevalligheid,

Dominus tecum, virgo serena.

de Heer vergezelt je, vriendelijke maagd.

Ave cujus conceptio,
solemni plena gaudio,
coelestia, terrestria,
nova replet laetitia.

Gegroet, je ontvangenis,
feestelijke, rijke vreugde,
die hemel en aarde
vervult met nieuwe blijdschap.

Ave cujus nativitas,
nostra fuit solemnitas,
ut lucifer lux oriens,
verum solem praeveniens.

Gegroet, je geboorte,
het was een feest voor ons.
Als lichtbrengend levenslicht uit het oosten
voorafgaand aan de echte zon.

Ave pia humilitas,
sine viro fecunditas,
cujus annuntiatio,
nostra fuit salvatio.

Gegroet, liefdevolle bescheidenheid,

zonder vruchtbaarheid voor een man,
wier annunciatie
onze redding is geweest.

Ave vera virginitas,
immaculata castitas,

Gegroet, waarachtige maagdelijkheid,
onbevleete kuisheid

cujus purificatio
nostra fuit purgatio.

wiens zuivering
onze reiniging was.

Ave praeclara omnibus
angelicis virtutibus,
cujus fuit assumptio
nostra glorificatio.

Gegroet, jij verhevene tussen alle
verdiensten van de engelen,
wier tenhemelopneming
onze verheerlijking was.

O mater Dei,
memento mei.
Amen.

O moeder van God,
vergeet mij niet.
Amen.

Salve regina

Salve regina

mater misericordiae:

Gegroet koningin,
moeder van erbarmen,

vita, dulcedo
spes nostra salve.

ons leven, onze zoetheid,
onze hoop, gegroet.

Ad te clamamus
exsules filii Hevae.

U roepen wij aan,
Eva's verbannen kinderen.

Ad te suspiramus
gementes et flentes
in hac lacrimarum valle.

Tot u verzuchten wij,
klagend en wenend in dit dal van tranen.

Eia ergo advocata nostra
illos tuos misericordes oculos
ad nos converte.

Welaan dan, onze voorspreekster,
uw lieve ogen vol erbarmen, keer die naar ons toe.

Et lesum benedictum
fructum ventris tui
nobis post hoc exsilium ostende.

En Jezus, de gezegende
vrucht van uw schoot, toon Hem na de ballingschap.

O clemens, o pia,
o dulcis virgo semper Maria, salve.

O milde, o liefderijke,
o zoete eeuwige maagd Maria, gegroet.

Vertaling: Brigitte Hermans

Coda van de dag

27.08.2020

Deus in adiutorium meum intende

Anoniem, uit de Codex Faenza

Mala Punica

Online vanaf 22.00 uur, met een **impressie** door **Frederic Delmotte**

Deze compositie klonk live@AMUZ op 21.08.2017.

Uitvoerders

Pedro Memelsdorff	<i>artistieke leiding & blokfluit</i>	<i>artistic direction & recorder</i>
Gianluca Ferrarini		<i>tenor tenor</i>
Raffaele Giordani		<i>tenor tenor</i>
Helena Zemanová		<i>vedel fiddle</i>
Pablo Kornfeld		<i>orgel organ</i>
David Catalunya		<i>clavicymbalum clavicymbalum</i>
Guillermo Pérez		<i>organetto organetto</i>

Deus in adiutorium meum intende

Deus in adiutorium meum intende,
Domine ad adiuvandum me festina.

God, kom mij te hulp:

Heer, haast U om mij te helpen.

Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto.

Sicut erat in principio et nunc et semper
et in secula seculorum. Amen.

Eer aan de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Zoals het was in het begin, nu en altijd,

en tot in eeuwigheid. Amen.

Vertaling: Brigitte Hermans

Archiefconcert, introductie & cri du coeur

The Sixteen

Vr 28.08.2020

Online vanaf 10.00 uur, met een **introductie** door **Harry Christophers** en een **cri du coeur** door **Philip Heylen**

Dit concert klonk live@Sint-Carolus Borromeuskerk op 29.08.2009.

Uitvoerders

Harry Christophers	<i>artistieke leiding artistic direction</i>
Ildiko Allen	<i>sopraan soprano</i>
Julie Cooper	<i>sopraan soprano</i>
Sally Dunkley	<i>sopraan soprano</i>
Alex Kidgell	<i>sopraan soprano</i>
Elin Manahan Thomas	<i>sopraan soprano</i>
Helen Neeves	<i>sopraan soprano</i>
Ian Aitkenhead	<i>contratenor countertenor</i>
David Clegg	<i>contratenor countertenor</i>
Christopher Royall	<i>contratenor countertenor</i>
Ben Turner	<i>contratenor countertenor</i>
Simon Berridge	<i>tenor tenor</i>
Mark Dobell	<i>tenor tenor</i>
David Roy	<i>tenor tenor</i>
Nick Todd	<i>tenor tenor</i>
Eamonn Dougan	<i>bas bass</i>
James Holliday	<i>bas bass</i>
Timothy Jones	<i>bas bass</i>
Rob Macdonald	<i>bas bass</i>

Decora lux aeternitatis auream	<i>gregoriaans</i>
Missa Che fa oggi il mio sole: Kyrie	<i>Gregorio Allegri (1582-1652)</i>
Miserere mei Deus	<i>Gregorio Allegri</i>
Miserere	<i>James MacMillan (*1959)</i>
Christus resurgens ex mortuis	<i>Gregorio Allegri</i>
Assumpta est Maria	<i>Giovanni Pierluigi da Palestrina (1525/6-1594)</i>

Miserere: Allegri versus Macmillan

Eeuwenlang was de pauselijke muziekkapel in Rome, ook bekend als de Cappella Sistina, een van de meest prestigieuze muziekinstellingen in Europa. Met haar hoogstaande uitvoeringen weerspiegelde de kapel de unieke positie en oppermacht van de paus. Sinds zijn ontstaan bekleedde dit vocale ensemble een bijzondere positie in het Vaticaanse en Romeinse muziekleven. Door haar specifieke functies, de strenge selectie van het uit te voeren repertoire, het strikt gehandhaafde a-capella-ideaal, de bezetting met enkel mannenstemmen, het beschermheerschap door kardinaal-protectoren en het speciale statuut van de zangers – die talrijke uitzonderlijke voordelen genoten – onderscheidde deze kapel zich van gelijkaardige zangersgroepen die verbonden waren aan kerken, kerkelijke en stedelijke instituten of private muziekkapellen.

Voor in de 15de en 16de eeuw werden internationale zangers gerekruteerd, uit Frankrijk, de Lage Landen en Spanje. Enkel van de meest beroemde leden waren Guillaume Du Fay, Josquin des Prez en Cristóbal de Morales. Vanaf het midden van de 16de eeuw werden meer Italianen aangesteld, zoals Giovanni Pierluigi da Palestrina in januari 1555.

De muziekstijl van da Palestrina zou de maatstaf worden voor latere componisten. Sommige van zijn werken werden nog lang na de compositie ervan gezongen, zoals het motet *Assumpta est Maria*. Het komt voor het eerst voor in een koorboek uit het laatste kwart van de 16de eeuw, maar werd nog tot in 1751 in stemboekjes gekopieerd. Gregorio Allegri is een bekend componist die door da Palestrina werd beïnvloed. Vanaf 1629 zong hij in de Cappella Sistina mee als altus en in 1650 werd hij als maestro di cappella aangesteld. Zijn *Missa Che faggi oggi il mio sole* werd in 1664 in de codex 53 van de Sixtijnse Kapel genoteerd. We zijn dan in de volle barok, maar met een archaische blik grijpt Allegri terug op compositie-

technieken van de renaissance. Hij schrijft namelijk een parodiemis op basis van Luca Marenzio's madrigaal *Che fa oggi il mio sole*, wat betekent dat hij alle stemmen van het madrigaal in zijn nieuwe mis overneemt en bewerkt. De openingsmaten van het *Kyrie* hernemen dezelfde maten van het madrigaal.

Ondanks de kwaliteit van zijn volledige oeuvre, dankt Allegri zijn naam en faam bijna uitsluitend aan zijn *Miserere mei Deus*. Deze negenstemmige zetting van de eerste psalmtekst was van bij haar ontstaan in 1638 zo populair dat ze tot in 1870 jaarlijks werd uitgevoerd door de pauselijke kapel tijdens de Goede Week. Uitvoeringen buiten het Vaticaan waren strikt verboden op straffe van excommunicatie. Toch werden er stiekem kopieën gemaakt, onder meer door de veertienjarige Wolfgang Amadeus Mozart, die het na een eenmalige beluistering uit het hoofd noteerde. De Schotse componist James MacMillan is met het aanvaarden van de opdracht van AMUZ om een hedendaags pendant voor het beroemde *Miserere* te creëren, een ware uitdaging aangegaan. Hij treedt in de voetsporen van Allegri door de psalmtekst volledig te verklanken, te kiezen voor een zetting zonder instrumenten en declamatorische passages in te lassen die sterk herinneren aan de op een psalmtoon gezongen verzen van Allegri's compositie. Anderzijds is de bezetting van het nieuwe werk slechts een verre echo van Allegri's dubbelkorige opzet, komen tuttipas-sages vaker voor en verloopt de afwisseling van meer- en eenstemmig gezang niet volgens een vast patroon: hier gaat MacMillan zijn eigen weg.

Miserere: Allegri versus Macmillan

For centuries, the Papal Chapel in Rome, also known as the Sistine Chapel Choir, was one of the most prestigious music institutions in Europe. The supreme quality of its performances reflected the chapel's unique position

and the Pope's sovereign power. Since its inception, this vocal ensemble has occupied a special position in the musical life of the Vatican and Rome. Because of its specific functions, the uncompromising selection of repertoire to be performed, the strictly applied a cappella ideal, the all-male voices, the patronage of Cardinal Protectors and the special status of the singers – who enjoyed many exceptional privileges – this chapel was set apart from similar groups of singers linked to churches, ecclesiastical and municipal institutions or private music chapels.

Especially in the 15th and 16th centuries, international singers were recruited from France, the Low Countries and Spain. Some of its most famous members were Guillaume Du Fay, Josquin des Prez and Cristóbal de Morales. From the mid-16th century onwards, more Italians were appointed, including Giovanni Pierluigi da Palestrina in January 1555.

Palestrina's musical style set the standard for later composers. Some of his works were still being sung a long time after their composition, such as the motet *Assumpta est Maria*. It was found for the first time in a choirbook from the last quarter of the 16th century, but it was still being copied into partbooks as late as 1751. Gregorio Allegri is one of the renowned composers influenced by Palestrina. From 1629 onwards, he sang in the Sistine Chapel as an alto and was appointed maestro di cappella in 1650. His *Missa che faggi oggi il mio sole* was included in Codex 53 of the Sistine Chapel in 1664. That was in the middle of the Baroque, but Allegri harks back to archaic compositional techniques of the Renaissance. In fact his composition is a parody mass based on Luca Marenzio's madrigal *Che fa oggi il mio sole*, which is to say that he included all the voices of the madrigal in his new mass and incorporated them into it. The opening bars of the *Kyrie* reflect the same bars of the madrigal.

Despite the quality of his oeuvre as a whole, Allegri owes his name and

fame almost entirely to his *Miserere mei Deus*. This nine-voice setting of the first psalm enjoyed such popularity right from its creation in 1638 that it was performed annually during Holy Week by the Papal Chapel until 1870. Performances outside the Vatican were strictly forbidden upon pain of excommunication. Yet copies were made in secret, including one by the fourteen-year-old Wolfgang Amadeus Mozart, who copied it from memory after a single hearing. In accepting the commission from AMUZ to create a contemporary counterpart to the famous *Miserere*, the Scottish composer James MacMillan took on a real challenge. He follows in Allegri's footsteps by setting the entire psalm text to music, opting for a setting without instruments and including declamatory passages that are strongly reminiscent of the recited verses in Allegri's composition. However, the setting of the new work is only a distant echo of Allegri's double choir; there are more tutti passages and the alternation of polyphony and monophony are not subject to a fixed pattern. In these respects, MacMillan takes his composition in a direction of his own.

Decora lux aeternitatis auream

Decora lux aeternitatis auream
diem beatis irrigavit ignibus,

Het mooie licht van de eeuwigheid
heeft de prachtige dag met rijke bezieling besprenkeld,

apostolorum quae coronat principes,
reisque in astra liberam pandit viam.

kroont de voornaamste mannen onder de apostelen,
en openbaart hemelhoog de weg naar bevrijding
voor de aangeklaagden.

Mundi magister, atque caeli janitor,
Romae parentes, arbitrique gentium,

Een leidsman van de wereld, en een portier van de hemel,
stichters van Rome, en getuigen van de volkeren,

per ensis ille, hic per crucis victor necem,
vitae senatum laureati possident.

de ene omgebracht door het zwaard, de andere
aan het kruis als overwinnaar, bemachtigen ze,
gelauwerd door het leven, de raad der ouden.

O Roma felix, quae duorum principum
es consecrata glorioso sanguine:

O gelukzalig Rome, jij die vereeuwigd bent vanwege
het roemrijke bloed van beide voornaamste mannen:

horum cruore purpurata ceteras
excellis orbis una pulchritudines.

door hun bloed gehuld in purper steek jij als enige gebied
alle andere schoonheden naar de kroon.

Sit Trinitati sempiterna gloria,
honor, potestas, atque jubilatio,

Dat eeuwige roem de Drievuldigheid mag toekomen,
eerbewijs, gezag en toejuiching,

in unitate gubernat omnia,
per universa aeternitatis saecula. Amen.
ze bestuurt alles in eenheid,
door alle eeuwen der eeuwigheid. Amen.

Kyrie

Voor de misdelen, zie p. 245-249

Miserere mei, Deus

Miserere mei, Deus,
secundum magnam misericordiam tuam.
Heb erbarmen met mij, Heer,
volgens Uw groot medelijden.
Et secundum multitudinem miserationum tuarum,
dele iniquitatem meam.
Veeg mijn onrecht uit, volgens de overvloed
van Uw daden van vergiffenis.

Amplius lava me ab iniquitate mea:
et a peccato meo munda me.
Zuiver mij helemaal van mijn onrecht
en reinig mij van mijn zonde.

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco:
et peccatum meum contra me est semper.
Want ik erken dat ik onrecht heb begaan,
en mijn zonde klaagt mij aan.

Tibi soli peccavi, et malum coram te feci:
ut iustifi ceris in sermonibus tuis, et vincas cum iudicaris.
Alleen tegenover U heb ik gezondigd
en voor Uw aanschijn heb ik kwaad gedaan,
dus is Uw vonnis gerechtvaardigd
en treft het de juiste beslissing.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum:
et in peccatis concepit me mater mea.

Voorwaar, in ongerechtigheid ben ik verwekt
en in zonde heeft mijn moeder mij ontvangen.

Ecce enim veritatem dilexisti:
incerta et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi.

Gij daarentegen hebt steeds de waarheid bemind,
Gij hebt mij geopenbaard wat in de diepte van
Uw wijsheid verborgen ligt.

Asperges me hyssopo, et mundabor:
lavabis me, et super nivem dealbabor.
Gij zult mij besprenkelen met hyssop
en ik zal worden gereinigd;
Gij zult mij wassen en ik zal witter zijn dan sneeuw.

Auditui meo dabis gaudium et laetitiam:
et exsultabunt ossa humiliata.
Aan mijn luisterend oor schenkt Gij vreugde en blijdschap
en mijn vernederd gebeente zal opspringen.

Averte faciem tuam a peccatis meis:
et omnes iniquitates meas dele.
Wend Uw aangezicht af van mijn zonden
en al mijn ongerechtigheden, wis ze uit.

Cor mundum crea in me, Deus:
et spiritum rectum innova in visceribus meis.
Doe in mij een zuiver hart ontstaan, Heer,
en herstel de juiste geest in mijn binnenste.

Ne projicias me a facie tua:
et Spiritum Sanctum tuum ne auferas a me.
Verban mij niet uit Uw aanschijn,
houd Uw Heilige Geest niet van mij weg.

Redde mihi laetitiam salutaris tui:
et spiritu principali confirma me.

Schenk mij de vreugde van Uw heil en bemoedig mij
met de vrijmoedigheid van Uw geest.

Docebo iniquos vias tuas
et impii ad te convertentur.

Aan hen die onrecht plegen, zal ik Uw wegen leren
kennen en de goddelozen zullen zich tot U bekeren.

Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae:
et exsultabit lingua mea iustitiam tuam.

Verlos me van de bloedschuld, God van mijn heil,
en mijn tong zal Uw rechtvaardigheid uitjubelen.

Domine, labia mea aperies:
et os meum annuntiabit laudem tuam.

Heer, Gij zult mijn lippen openen
en mijn mond zal Uw roem verkondigen.

Quoniam si voluisses sacrificium,
dedissem utique: holocaustis non delectaberis.

Ik weet het: mocht Gij offers wensen,
ik zou ze brengen, maar aan brandoffers
zult Gij Uw vreugde niet hebben.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus:
cor contritum, et humiliatum, Deus, non despicies.

Mijn offer aan God is de geest van rouwmoedigheid,
een gebroken en deemoedig hart zult Gij, God,
niet afwijzen.

Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion:
ut aedificentur muri Jerusalem.

Wees, Heer, de weldoener van Sion
volgens Uw juiste wilsbeschikking, opdat de wallen
van Jeruzalem worden heropgebouwd.

Tunc acceptabis sacrificium iustitiae, oblationes,
et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

Gij zult het offer van de rechtvaardigheid aannemen:
gaven en brandoffers; dan zal men kalfjes op uw
altaar plaatsen.

Miserere

Zie boven

Christus resurgens ex mortuis

Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur:
mors illi ultra non dominabitur.

Christus is uit de doden opgestaan, Hij zal niet meer
sterven: de dood aan gene zijde van het graf zal Hem
niet klein krijgen.

Quod enim mortuus est, peccato mortuus est semel;
quod autem vivit, vivit Deo. Alleluia!

Want dat Hij gestorven is, is eens en voor altijd door de
zonde; dat Hij echter leeft, is leven voor God. Halleluja!

Mortuus est semel propter delicta nostra, et resurrexit,
propter iustificationem nostram. Alleluia!

Hij is nu eenmaal wegens onze misdrijven gestorven,
en opgestaan om onze rechtvaardiging. Halleluja!

Quod enim mortuus est, peccato mortuus est semel;
quod autem vivit, vivit Deo. Alleluia!

Want dat Hij gestorven is, is eens en voor altijd door de
zonde; dat Hij echter leeft, is leven voor God. Halleluja!

Assumpta est Maria

Assumpta est Maria in coelum:

Maria werd opgenomen in de hemel:

gaudent angeli, laudantes benedicunt Dominum.

de engelen verheugen zich, zij loven en prijzen de Heer.

Gaudete et exsultate omnes recti corde.

Wees allen blij en jubel van vreugde met een oprecht hart.

Quia hodie Maria virgo cum Christo regnat in aeternum.

Want heden heerst de maagd Maria

tesamen met Christus tot in eeuwigheid.

Quae est ista quae progreditur quasi aurora consurgens,
pulchra ut luna, electa ut sol,

terribilis ut castrorum acies ordinata?

Wie is zij die tevoorschijn komt als het morgenrood dat
opstijgt, beeldschoon als de maan, uitgelezen als de zon,
vreselijk geordend als de slaglinie van legerplaatsen?

Gaudete et exsultate omnes recti corde.

Wees allen blij en jubel van vreugde met een oprecht hart.

Quia hodie Maria virgo cum Christo regnat in aeternum.

Want heden heerst de maagd Maria tesamen met Christus
tot in eeuwigheid.

Vertaling: Brigitte Hermans, Jan Gijssels

Coda van de dag

28.08.2020

Magdalena deгна da laudare

Anoniem, uit Laudario di Cortona

Sollazzo Ensemble

Online vanaf 22.00 uur, met een **impressie** door **Elise Simoens**

Deze compositie klonk live@AMUZ op 25.08.2017.

Uitvoerders

Anna Danilevskaia	<i>artistieke leiding & vedel</i> <i>artistic direction & fiddle</i>
Yukie Sato	<i>sopraan</i> <i>soprano</i>
Perrine Devillers	<i>sopraan</i> <i>soprano</i>
Vivien Simon	<i>tenor</i> <i>tenor</i>
Sophia Danilevskaia	<i>vedel</i> <i>fiddle</i>
Vincent Kibildis	<i>harp</i> <i>harp</i>

Magdalena degna da laudare

Magdalena degna da laudare!

Sempre degge Dio per nos pregare.

Lof voor Magdalena!

Laat haar altijd voor ons tot God bidden.

Simon phariseo fece convito,

a Jesù Cristo fece uno grande convito;

anzi ke 'l mangiare fosse compito,

Magdalena andava per cercare

Simon de Farizeeër offreeerde een maaltijd,

voor Jezus Christus hield hij die feestelijke maaltijd;

nog vóór ze ophielden met eten

ging Magdalena op zoek naar Christus,

di Cristo, a cui avea lo amore dato;

et tanto lo cercò in ogni lato

ke 'n casa de Simon l'abbe trovato:

cum timore prese a dubitare. [...]

aan wie ze haar liefde had geschonken;

op alle mogelijke plekken zocht ze Hem

tot ze Hem ten huize van Simon vond:

en daar overvielen haar twijfel en schroom.

[Magdalena kust de voeten van Jezus, laat haar tranen

de vrije loop en droogt ze met haar haren]

Magdalena degna da laudare! ...

Lof voor Magdalena! ...

El phariseo grande invidia avea

di ciò k'a Magdalena far vedea:

verso quelli ke tutto sapea

con falso pensieri credea parlare:

De Farizeeër was erg jaloers op

wat hij Magdalena zag doen;

en tot de alwetende Jezus

richtte hij zich met deze valse gedachten:

"Se questi è propheta copioso

discientia, non siria coitoso:

se sapesse ciò c'è en lei nascoso,

no la dignerebbe di guardare.

"Als deze hier een profeet is die alles weet,

dan zou hij geen tweemaal moeten nadenken:

mocht hij weten wat zij zoal verbergt,

zou hij haar niet eens willen aankijken.

Se sapesse com'è peccatrice,

c'ave d'ogne vitio in sé radice:

poireceve da la meretrice

tutto suo servitio per ben fare!"

Als hij wist wat voor een zondares zij is,

die de wortel van alle ondeugd in zich draagt.

In de plaats daarvan laat hij zich de diensten

van de lichtekooi welgevalen!"

Magdalena degna da laudare! ...

Lof voor Magdalena! ...

Cristo lo represe et feliresposo:

"Falso pensiero è in te nascoso;

ben cognosco et so ke in lei è kiuso

volontà di bene adoparare.

Christus wees hem terecht en diende hem van

antwoord: "Foute gedachten verberg jij voor mij;

ik weet zeker dat het hâar niet ontbreekt

aan de wil om goed te doen.

Duo debitori non possono ubedire

al creditore ke tiene da loro avere:

per pietade volse provvedere,

a ciascuno volse perdonare.

Twee schuldenaars kunnen hun schuld niet inlossen
bij de schuldeiser die hun bezit in pacht houdt:
uit medelijden zoekt hij een oplossing
en wil beider schuld kwijtschelden.

L'un dovea cinquanta veramente,
l'altro cinquecento veramente:
dimàndote, perché se' presente:
qual è più degno de lui amare?"

De één had een ware schuld van vijftig,
de ander van vijfhonderd:
nu vraag ik aan jou, nu je hier bent: op wiens liefde
kan de schuldeiser het meest aanspraak maken?"

Vertaling: Walter Geerts

Archiefconcert, introductie & cri du coeur

Sette Voci

Za 29.08.2020

Online vanaf 10.00 uur, met een **introductie** door **Ignace Bossuyt** en een **cri du coeur** door **Ben Van Beneden**

Dit concert klonk live@AMUZ op 29.08.2014.

Uitvoerders

Peter Kooij	<i>artistieke leiding</i> <i>artistic direction</i>
Mirjam Feuersinger	<i>sopraan</i> <i>soprano</i>
Kristen Witmer	<i>sopraan</i> <i>soprano</i>
Margot Oitzinger	<i>mezzosopraan</i> <i>mezzo-soprano</i>
Gerd Türk	<i>tenor</i> <i>tenor</i>
Dominik Wörner	<i>bas</i> <i>bass</i>
Lorenzo Feder	<i>orgel & klavecimbel</i> <i>organ & harpsichord</i>

O come è gran martire	<i>Claudio Monteverdi (ca. 1567-1643)</i>
Vattene pur, crudel, con quella pace	<i>Claudio Monteverdi</i>
O dolc'anima mia, dunque è pur vero	<i>Claudio Monteverdi</i>
O primavera, gioventù de l'anno	<i>Claudio Monteverdi</i>
Perfidissimo volto	<i>Claudio Monteverdi</i>
Ch'io non t'ami cor mio?	<i>Claudio Monteverdi</i>
Occhi, un tempo mia vita	<i>Claudio Monteverdi</i>
Vivrò fra i miei tormenti e le mie cure	<i>Claudio Monteverdi</i>
Lumi, miei cari lumi	<i>Claudio Monteverdi</i>
Rimanti in pace	<i>Claudio Monteverdi</i>

Een selectie uit Monteverdi's derde madrigaalboek

Claudio Monteverdi is een van de spilfiguren van de overgang van renaissance naar barok. Hij werkte van 1591 tot 1613 aan het hof van de Gonzaga's in Mantua. Vervolgens was hij tot aan zijn dood in 1643 maestro di cappella aan de San Marco-basiliek in Venetië. Hij schreef in bijna alle religieuze en wereldlijke genres van zijn tijd die in Italië geliefd waren; respectievelijk missen en motetten, madrigalen en opera's. Met de opera *L'Orfeo* (1607) bewees hij welke dramatische kracht het nieuwe genre bezat. Tijdens zijn leven bracht Monteverdi acht madrigaalboeken uit die een mooi beeld schetsen van hoe het genre door de decennia heen evolueerde. Terwijl de eerste madrigaalboeken nog doordrongen zijn van de polyfonie uit de oudere renaissancestijl (de *prima pratica*), evolueren de andere boeken stelselmatig naar de meer moderne stijl (seconda pratica) van de barok, wat inhoudt dat het woord op de muziek primeert. Het resultaat is bijzonder expressieve muziek, waarin ook een duidelijker onderscheid bestaat tussen melodie en begeleiding – die in de barok ook wel basso continuo wordt genoemd.

In 1615 bracht de Antwerpse drukker Pierre Phalèse jr. een herdruk van Monteverdi's *Terzo libro de madrigali a cinque voci* (1592) uit. Verschillende decennia lang zou dit bijzonder succesvolle madrigaalboek zowel in Italië als erbuiten worden herdrukt. De redenen voor dit succes zijn duidelijk. Monteverdi genoot in Mantua met volle teugen van de culturele welvaart die Vincenzo Gonzaga sinds zijn aantreden in 1587 had geïnstalleerd. Het derde madrigaalboek lijkt wel een overzicht te bieden van welke richtingen een madrigaalcomponist op dat moment in de geschiedenis zoal uit kon. Enkele madrigalen zijn nog in de natuurschilderende stijl van Monteverdi's voorgaande bundel geschreven. Voorts duiken in het derde boek alsmear grotere contrasten op. Monteverdi experimenteert met chromatiek, virtuositeit, 'concitato' (opgewonden) en decla-

matorische stijl. Dit alles had natuurlijk te maken met de inhoud van de teksten die hij wilde weerspiegelen. Terwijl hij in zijn voorgaande bundels nog had gekozen voor lyrische poëzie van Torquato Tasso, liet hij nu zijn oog vallen op Tasso's dramatisch intense epos *Gerusalemme liberata*. Daarnaast is Vincenzo Gonzaga's favoriete dichter Giovanni Battista Guarini hier sterk vertegenwoordigd. Monteverdi zette in dit derde boek enkele fundamentele stappen. De vloeiende continuïteit van de oude polyfonie maakt – ten voordele van de tekstexpressie – hoe langer hoe meer plaats voor een contrastrijke schriftuur. De boven- en onderstemmen worden meer en meer gepolariseerd en hier en daar duikt zelfs een solozanger op.

A selection from Monteverdi's third madrigal book

Claudio Monteverdi is one of the key figures in the transition from the Renaissance to the Baroque. He worked at the Gonzaga court in Mantua from 1591 until 1613, and then he was the maestro di cappella at St Mark's Basilica in Venice until his death in 1643. He wrote in almost all the religious and secular genres of his time that were popular in Italy: masses and motets on the one hand, madrigals and operas on the other. His opera *L'Orfeo* (1607) proved the dramatic power that this new genre possessed. During his lifetime, Monteverdi produced eight books of madrigals that demonstrate well how the genre evolved through the decades. While the first madrigal books are still infused with the polyphony of the older, Renaissance style (the *prima pratica*), the other books evolve systematically towards the more modern style (*seconda pratica*) of the Baroque, in which the words take precedence over the music. The result is particularly expressive music in which a clearer distinction is also made between melody and accompaniment, which was also referred to as *basso continuo* in the Baroque.

In 1615 the Antwerp printer Pierre Phalèse Jr published a reprint of Monteverdi's *Terzo libro de madrigali a cinque voci* (1592). For several decades, this exceptionally successful volume of madrigals was reprinted both in Italy and elsewhere. The reasons for this success are clear: in Mantua, Monteverdi greatly benefited from the cultural prosperity that Vincenzo Gonzaga had fostered ever since his accession in 1587. The third volume of madrigals offers an overview of the various directions a composer of madrigals might take at that point in history. Some madrigals are still in the style of Monteverdi's preceding volume, with naturalistic word-painting. Nonetheless, increasingly great contrasts emerge in this third volume. Monteverdi experiments with chromaticism, virtuosity, 'concitato' (excited) and declamatory style. Clearly all this was connected to the content of the texts that he wanted to reflect. Where he had opted for the lyrical poetry of Torquato Tasso in his preceding volumes, he now decided to tackle Tasso's dramatically intense epic *Gerusalemme liberata*. Besides Tasso, Vincenzo Gonzaga's favourite poet Giovanni Battista Guarini is also well represented. Monteverdi took some fundamental steps in this third book. The flowing continuity of the older polyphony gave way to a style rich in contrasts, used to express the text. The descant and bass parts became more and more polarized, and here and there we even note the emergence of a solo singer.

O come è gran martire

O come è gran martire
a celar suo desire,
quando con pura fede
s'ama chi non se 'l crede.

O welk een marteling
koelheid te moeten veinzen,
als je oprecht en puur
liefhebt wie jou niet mint.

O soave mio ardore,
o giusto mio desio,
s'ognun ama il suo core
e voi sete il cor mio,

O doel van mijn begeerte,
centrum van mijn verlangen,
als elk het eigen hart mint,
en ik noem u mijn hart,

allor non fia ch'io v'ami
quando sarà che viver più non brami.

dan min ik u niet meer
op het moment dat ik niet meer wil leven.

Vattene pur, crudel, con quella pace

"Vattene pur, crudel, con quella pace
che lasci a me; vattene, iniquo, omai.

"Ga, wrede minnaar, ga! Ik laat je gaan,
maar denk niet dat je mij ooit kunt verlaten!

Me tosto ignudo spirt'ombra seguace
indivisibilmente a tergo avrai.

Mijn geest komt als een schim achter je aan,
dus vluchten voor mijn toorn zal je niet baten.

Nova furia, co' serpi e con la face
tanto t'agiterò quanto t'amai.

Als furie zal ik je naar 't leven staan
en jou, fel als ik je heb bemind, haten.

E s'è destin ch'esca del mar, che schivi
li scogli e l'onde e che a la pugna arrivi,

En als het lot het scheepje zal behoeden
waarop je je ten oorlog denkt te spoeden,

là tra 'l sangue e le morti egro giacente
mi pagherai le pene, empio guerriero.

dan is jou in de strijd mijn straf beschoren.
Als na de slachtpartij je leven vliedt,

Per nome Armida chiamerai sovente
ne gli ultimi singulti: udir ciò spero."

laat je een laatste, zwakke weeklacht horen.
"Armida!" roep je, maar ik luister niet."

Or qui mancò lo spirto a la dolente,
né quest'ultimo suono espress'intero;

Toen heeft haar adem zoveel kracht verloren
dat hij haar niet verstond.

e cadde tramortita e si diffuse
di gelato sudor e i lumi chiuse.

Slap van verdriet zeeg ze ineen. Haar ogen waren
dicht. Zweet parelde ijskoud op haar gezicht.

Poi ch'ella in sé tornò, deserto e muto
quanto mirar poté d'intorno scorse.

Maar na een poos heeft zij de blik geheven
naar 't strand, dat een verlaten aanblik bood.

"Ito se n'è pur disse ed ha potuto
me qui lasciar de la mia vita in forse?

"Hij is dus zelfs niet even hier gebleven,"
dacht ze, "om mij te helpen in mijn nood?"

Né un momento indugiò, né un breve aiuto
nel caso estremo il traditor mi porse?

Geen hulp, geen aandacht heeft hij mij gegeven,
de trouweloze schurk, voordat hij vlood.

Ed io pur anco l'amo, e in questo lido
invindicata ancor piango e m'assido?

Min ik hem nog? Hij heeft zijn eed gebroken,
en ik zit hier te huilen, ongewroken?"

O dolc'anima mia, dunque è pur vero

O dolc'anima mia, dunque è pur vero
che cangiando pensiero
per altrui m'abbandoni?

O liefste van mijn hart, is het echt waar
dat je een ander liefhebt
en mij voor hem verlaat?

Se cerchi un cor che più t'adori ed ami,
ingiustamente brami;

Als je een hart zoekt dat jou meer aanbidt,
maak je een slechte keuze;

se cerchi lealtà, mira che fede,
amar quand'altrui doni
la mia cara mercede
e la sperata tua dolce pietate.

en als je trouw zoekt, kijk hoe trouw ik ben,
ik die van je houd, al schonk je
je zoete mededogen

en je begeerde gunsten aan een ander.

Ma se cerchi beltate,
non mirar me, cor mio, mira te stessa
in questo volto, in questo cor impressa.

Maar als je schoonheid zoekt,
kijk dan niet mij aan, lief. Kijk naar jezelf,
gegrift in dit gelaat en in dit hart.

O primavera, gioventù de l'anno

O primavera, gioventù de l'anno,
bella madre de' fiori,
d'erbe novelle e di novelli amori,

O lentetij, o jonkheid van het jaar,
o moeder van de bloemen,
van nieuw ontsproten gras en nieuwe liefdes,

tu ben, lasso, ritorni,
ma senza i cari giorni
de le speranze mie.

je bent teruggekomen
zonder de mooie dagen
toen ik nog dorst te hopen.

Tu ben sei quella
ch'eri pur dianzi, sì vezzosa e bella;

Jij bent zoals je was,
zo mooi en zo bekoorlijk als tevoren,

ma non son io quel che già un tempo fui,
sì caro a gli occhi altrui.

maar ik ben niet dezelfde man van toen,
toen ik werd liefgehad.

Perfidissimo volto

Perfidissimo volto,

Verraderlijk gelaat,

ben l'usata bellezza in te si vede
ma non l'usata fede.

ik zie in jou wel de aloude schoonheid,
niet de aloude trouw.

Già mi parevi dir: "Quest'amorose
luci che dolcemente
rivolgo à te, si bell'e si pietose

Je zei: "Het licht in deze liefdevolle
ogen die ik zo zoetjes
op jou gericht houd, mooi en mededogend,

prima vedrai tu spento,
che sia spento il desio ch'à te le gira."

zal eer gedooft zijn
dan de liefde wordt gedooft die ze bezielt."

Ahi, che spento è'l desio,
ma non è spento quel per cui sospira
l'abbandonato core!

Die liefde is gedooft,
maar nog straalt het ogenpaar waar ik naar smacht
in mijn vereenzaamd hart!

O volto troppo vago e troppo rio,
perchè se perdi amore
non perdi ancor' vaghezza
o non hai pari alla beltà fermezza?

O al te mooi, verraderlijk gelaat!
Waarom blijf je zo mooi,
nu je mij niet meer liefhebt?
Mocht je maar even trouw zijn als bekoorlijk!

Ch'io non t'ami cor mio?

Ch'io non t'ami cor mio?

Zou ik niet van je houden?

Ch'io non sia la tua vita e tu la mia,
che per nuovo desio
e per nuova speranza io t'abbandoni?

Ben jij mijn leven niet en ik het jouwe?
Zou ik een ander willen
en jou verlaten voor een nieuwe hoop?

Prima che questo sia,
morte non mi perdoni.

Zoiets zal nooit gebeuren,
ik zou nog liever sterven!

Ma se tu sei quel cor onde la vita
m'è sì dolce e gradita,
fonte d'ogni mio ben, d'ogni desire,

Jij bent, mijn hart, degen die mij het leven
zo zoet en heerlijk maakt,
de bron van al mijn vreugden en verlangens,
come poss'io lasciarti, e non morire?
hoe kan ik jou verlaten en niet sterven?

Occhi, un tempo mia vita

Occhi, un tempo mia vita;

Ach, ogenpaar dat ooit mijn leven was,

occhi, di questo cor fido sostegno,
ach, ogen, trouwe gidsen van dit hart,
voi mi negate, ahimè, l'usata aita?

ontzegt ge mij, ocharm, uw hulp en steun?

Tempo è ben di morire; a che più tardo?

Tijd om te sterven, waarom draal ik nog?

A che torcete il guardo?

Waarom wendt ge u af?

Forse per non mirar come v'adoro?

Om niet te zien hoezeer ik u aanbid?

Mirate almen ch'io moro.

Kijk liever hoe ik sterf!

Vivrò fra i miei tormenti e le mie cure

Vivrò fra i miei tormenti e le mie cure,
mie giuste furie, forsennato, errante;
paventarò l'ombre solinghe e scure
che 'l primo error mi recheranno inante,

Ik zal gemarteld door verdriet en spijt,
terechte wraakgodinnen, moeten leven,
de zwarte spoken van het zelfverwijt
die mij mijn dwaling nimmer meer vergeven,

e del sol che scopri le mie sventure,
a schivo ed in orrore avrò il sembiante.

en wegschuilend voor de zon zal ik altijd
door diepe schaamte worden voortgedreven.

Temerò me medesimo; e da me stesso
sempre fuggendo, avrò me sempre appresso.

Ik zal mezelf verafschuwen en duchten,
maar mijn gezelschap niet kunnen ontvluchten.

Ma dove, oh lasso me!, dove restaro
le reliquie del corpo e bello e casto?

Wat is er met de arme vrouw gebeurd,
heeft men haar mooie, kuise lijk gevonden?

Ciò ch'in lui sano i miei furor lasciarò,
dal furor de le fère è forse guasto.

Misschien hebben de roofdieren verscheurd
wat ik tijdens de tweekamp niet verwondde.

Ahi troppo nobil preda! ah! dolce e caro troppo
e pur troppo prezioso pasto!

Edele prooi! Bewonderd, diep betreurd,
te goed voor roofdiervoedsel! Eeuwig zonde!

Ahi sfortunato! in cui l'ombre e le selve
irritaron me prima e poi le belve.

O droeve nacht waarin het duister mij
vervulde, als een dier, van razernij!

Io pur verrò là dove sète; e voi
meco avrò, s'anco sète, amate spoglie.

Ik spoed mij derwaarts om haar lijk te vinden,
opdat ik daar ter plekke rouw en klaag.

Ma s'egli avien che i vaghi membri suoi
stati sian cibo di ferine voglie,
vuoi che la bocca stessa anco me ingoi,

Als 't fraaie vlees van haar die ik beminde
verscheurd is door een dier, laat ik mij graag
door 't zelfde hongerige dier verslinden,

e 'l ventre chiuda me che lor raccoglie:
zodat ik haar terugvind in zijn maag.

onorata per me tomba e felice,
ovunque sia, s'esser con lor mi lice.

Die laatste rustplaats delen is geen straf,
maar juist een eer, als deelde ik haar graf.

Lumi, miei cari lumi

Lumi, miei cari lumi,
che lampeggiate un sì veloce sguardo

Ogen, dierbare ogen,
die blikken werpen, snel als bliksemflitsen,
ch'a pena mira e fuggè
e poi torna sì tardo
che 'l mio cor se ne strugge;
vluchtige oogopslagen,
met zulke tussenpozen
dat ik eronder lijd,
volgete a me, volgete
quei fuggitivi rai,
toe, richt tot mij, ik smEEK u,
uw flitsend snelle stralen!
ch'oggetto non vedrete
in altra parte mai
con sì giusto desio,
che tanto vostro sia quanto son io.
Er is geen enkel schepsel
te vinden op de wereld
dat meer naar u verlangt
en u zo dienen wil als ik dat wil.

Rimanti in pace

"Rimanti in pace" a la dolente e bella
Fillida, Tirsi sospirando disse.

"Niets aan te doen," zei Thyrsis met een zucht
tegen de mooie en bedroefde Phyllis.

"Rimanti, io me ne vo; tal mi prescrisse
legge, empio fato, aspra sorte e rubella."

"Jij blijft, maar ik moet weg. Dat heeft de wet,
het noodlot, de voorzienigheid bepaald."

Ed ella ora da l'una e l'altra stella
stillando amaro umore, i lumi affisse
ne i lumi del suo Tirsi e gli trafisse
il cor di pietosissime quadrella.

En zij, die uit haar beide sterrenogen
bittere tranen schreide, richtte aanstonds
haar stralen op haar Thyrsis en doorboorde
zijn hart met meelijwekkend scherpe pijlen.

Ond'ei, di morte la sua faccia impressa,
disse: "Ahi, come n'andrò senza il mio sole,
di martir in martir, di doglie in doglie?"

Toen zei hij, met de dood op zijn gezicht:
"Hoe kan ik weggaan zonder jou, mijn zon?
Die tocht leidt naar verdriet en liefdesleed."

Ed ella, da singhiozzi e pianti oppressa,
fievolvermente formò queste parole:
"Deh, cara anima mia, chi mi ti toglie?"

En zij, haar stem verstikt en hees door tranen,
bracht haast onhoorbaar deze woorden voort:
"Bemide ziel, wie scheidt mij ooit van jou?"

Vertaling: Ike Cialona

Liveconcert

Sollazzo Ensemble

Za 29.08.2020

Online om 20.00 uur en te beluisteren op Klara
Live@AMUZ

Uitvoerders

Anna Danilevskaia	<i>artistieke leiding & vihuela de arco</i>
	<i>artistic direction & vihuela de arco</i>
Anara Khassenova	<i>sopraan soprano</i>
Andrew Hallock	<i>contratenor countertenor</i>
Filipa Meneses	<i>vihuela de arco vihuela de arco</i>
Christoph Sommer	<i>luit lute</i>
Floris De Rycker	<i>luit & cister lute & cittern</i>
NN	<i>tokkelinstrumenten plucked strings</i>

I.s.m. Alamire Foundation, Leuven Chansonier Fonds

Met dank aan Koning Boudewijnstichting, Stratton Bull, David Burn, Fabrice Fitch & Scott Metcalfe

Aime quiouldra	Anoniem
Oublie, oublie, oublie (*)	Anoniem
Les trevez d'amours et de moy	Anoniem

Quant iay au cuer aulcun contraire	Anoniem
Hélas mon cuer tu m'occiras (*)	Anoniem
La plus dolente qui soit nee	Anoniem

Comme femme desconfortee	Gilles Binchois (ca. 1400-1460)
En atendant vostre venue (*)	Anoniem
N'araige iamays mieulx	Robert Morton (ca. 1430-na 1479)

Le souvenir de vous me tue	Robert Morton
Quant ie fus prins au pavillon	Anoniem
Cent mil escuz quant jeouldroye	Firminus Caron (fl. 1460-75)

(*) Unicum uit het Leuven Chansonnier: deze compositie komt in geen enkel ander handschrift dat vandaag gekend is voor.

Aime quiouldra

Anna Danilevskaia en Sollazzo Ensemble zetten hun verkenningstocht in het Leuven Chansonnier voort. Alle chansons in dit programma zijn in het handschrift opgenomen. Enkele daarvan komen in geen enkel ander handschrift voor, andere chansons zijn dan weer succesnummers uit het middeleeuwse repertoire en zijn ook in andere manuscripten terug te vinden. *Comme femme déconfortée* van Gilles Binchois is bijvoorbeeld in veertien andere handschriften gekopieerd, o.a. in het beroemde Chansonnier Cordiforme. Dat liedboek wordt in de Bibliothèque Nationale de France bewaard en heeft, zoals de naam het aangeeft, een opmerkelijke hartvorm.

Binchois' lied is een van de oudste die in het Leuven Chansonnier zijn opgenomen en het is tegelijk het ankerpunt van dit programma. Heel wat elementen die in het lied voorkomen, zoals de melancholie en zelfs een doodsverlangen, worden door de componisten van een generatie later overgenomen en herwerkt. Een gelijkaardige zwaarmoedigheid wordt in verband gebracht met de liefde in *Hélas mon coeur tu m'occiras* en *Le souvenir de vous me tue*. Moet al deze kommer en kwel echter letterlijk worden genomen? Danilevskaia bemerkt in de gedichten ook een ondertoon van koketterie en geflirt, zoals in *Cent mil escuz quant jeouldroye*.

Het voordeel om muziek uit een nieuw ontdekt chansonnier te brengen, is dat het veel ruimte laat voor interpretatie, gebaseerd op de kennis van de uitvoeringspraktijk van laatmiddeleeuwse muziek. Het speelse, flirterige karakter komt op de voorgrond in dialogen tussen twee zangers. Hier wordt ook geopteerd voor verschillende tokkelinstrumenten, die de ene keer op de achtergrond de zangers begeleiden, maar ook solistische passages kunnen overnemen. Twee werken worden puur instru-

mentaal gespeeld; die keuze werd ingegeven op basis van de partituur zelf. *Quant iay au cuer aulcun contraire* en *Quant ie fus prins au pavillon* zijn contrapuntischer uitgewerkt in vergelijking met de andere chansons. Instrumenten als de luit en harp kunnen daarbij de imitatieve inzetten benadrukken. Chansons als *Oublie, oublie, oublie* en *N'araige iamays mieulx* zijn dan weer lyrischer gecomponeerd met lang uitgesponnen melodieën.

Aime quiouldra

Anna Danilevskaia and Sollazzo Ensemble are continuing their exploration of the Leuven Chansonier. All the chansons in this programme can be found in the manuscript. Some of them do not occur in any other manuscript, whereas others are successful songs in mediaeval repertoire that can also be found in other manuscripts. *Comme femme déconfortée* by Gilles Binchois, for example, was copied into fourteen other manuscripts including the famous Chansonier Cordiforme. That songbook is held by the Bibliothèque Nationale de France and, as the name suggests, has an unusual heart shape.

Binchois' song is one of the oldest in the Leuven Chansonier and also serves as the keystone of this programme. Many elements found in the song, such as melancholy and even a death wish, were taken up and reworked by composers in the next generation. Love is associated with a similar despondency in *Hélas mon coeur tu m'occiras* and *Le souvenir de vous me tue*. But should we take all this doom and gloom literally? Danilevskaia also discerns an undertone of coquetry and flirtation in the poems, for example in *Cent mil escuz quant jeouldroye*.

The advantage of performing music from a newly discovered chanson-

nier is that it offers plenty of room for interpretation, based on knowledge of the performance practices in late mediaeval music. The playful, flirtatious character comes to the fore in dialogues between two singers. Here a variety of plucked instruments have also been chosen, sometimes accompanying the singers in the background but also taking on solo passages. Two works are played entirely instrumentally: that choice was motivated by the score itself. *Quant iay au cuer aulcun contraire* and *Quant ie fus prins au pavillon* are written with greater use of counterpoint than the other chansons. Instruments such as the lute and harp can emphasise the imitative passages. Chansons such as *Oublie, oublie, oublie* and *N'araige iamays mieulx*, on the other hand, are composed more lyrically with long spun-out melodies.

Aime qui voudra

Aime qui voudra,
le mieulx qu'il pourra.

Wie het ook is die bemint
en wel zo goed als hij maar kan.

Ce n'est que soussi
car jamays sans sy
amours ne sera.

Het geeft niets dan zorgen
want nooit zal liefde vrij zijn hiervan.

Qui plus aimera,
plus se trouvera
subget a mercy.

Hoe meer iemand bemint,
des te meer blijkt hij te zijn overgeleverd aan genade.

Ou danger mourra
ou tousjours fera
cela ou cecy.

Met dit probleem zal hij sterven,
wat hij ook doet.

La chouse est ainsi.
Amours ainsi va.

Zo staan de zaken.
Zo is de liefde.

Oublie, oublie, oublie

Oublie, oublie, oublie, oublie,
oublie, oublie tes dolours,
leal amant, car venus sont les jours
que de dangier ne donne une oublie.

Vergeet, vergeet, vergeet, vergeet,

vergeet, vergeet je smarten,
trouwe minnaar, want de dagen die ik niet
offer aan weigering, zijn aangebroken.

Si tu as dueil ou melancolie
que tes desirs venoient au rebours,
oublie, [...]

Als je verdriet hebt of een slechte bui,
omdat je verlangens op een weigering zouden
stuiten, vergeet [...]

Pour tant donques lesse celle follie.
Tu n'as besoing de ces dolens labours.
Ainsi vinras doucement en amours
et au plaisir de ta dame et amye.

Laat daarom dus die dwaasheid achterwege.
Al dat smartelijke klagen is niet nodig.
Nu word je zoetjes toegelaten tot de liefde
en tot het genot van je dame en geliefde.

Les trevez d'amours et de moy

Les treves d'amours et de moi
sont les plus part de cest esté
comprins regard, plaisir, beauté
qui m'ont fait mains maulx et annoy.

Welhaast deze hele zomer lang
is er een bestand tussen de liefde en mezelf.
Dit brengt inzicht met zich mee, genoeg en schoonheid
waardoor ik me minder ellendig en lusteloos voel.

Ce traicte fait a bonne foy
pour plus grant repos et seurté,
les treves d'amours et de moi
sont la plus part de cest esté.

Dit verdrag is te goeder trouw aangegaan
met het doel meer rust en zelfvertrouwen te vinden.
Een rustpauze tussen de liefde en mezelf
bijna deze hele zomer lang.

Mon cuer s'en est troublé un poy,
car en amours c'est a heurté;
mais pour le mieulx de ma senté
le seur estat veul et octroy.

Mijn hart is er een tikkeltje van in de war,
want wat de liefde betreft, kan het worden gekwetst;
met het oog op mijn gezondheid echter
wil het vooral zekerheid en instemming.

Les treves d'amours et de moi
sont la plus part de cest esté
comprins regard, plaisir, beauté
qui m'ont fait mains mauux et annoy.

Zowat heel deze zomer lang
is er een vergelijk tussen de liefde en mezelf.
Het zorgt voor bespiegeling, vreugde en schoonheid
waardoor ik me minder beroerd en futloos voel.

Hélas mon cuer tu m'occiras

Hélas, mon cuer, tu m'occiras
quant des dames departiras
en qui d'onneur as veu l'eslite.

Helaas, mijn hart, jij zal mij doden
als jij afscheid neemt van de dames
in wie jij de fine fleur van de eerbaarheid zag.

Lors sera ta vie mauldite
car apres en brief temps mourras.

Nu zal je leven verdoemd zijn,

want kort hierna zal je sterven.

Tousjours languir si me feras
et ma mort en pourchaceras,
affin que de moy soiz quitte.

Jij zal mij altijd laten smachten
en daardoor ben je uit op mijn dood
zodat je mij kwijt zal raken.

Incessaument tu larmoiras
tant plus que les eslongneras
dont mes en rien ne me deslite.

En dan zal je onophoudelijk wenen, des te
harder naarmate je de tranen uitstelt, en toch
zal ik niets anders kiezen.

Viengne vers moy la mort despite
car aussi tost qu'eslongne feras.

Laat de verachtelijke dood maar komen,
want hij komt toch, vroeg of laat, door jouw toedoen.

La plus dolente qui soit nee

La plus dolente qui soit nee
et aussi la plus fortunee
je suis sans avoir point de joye.

De meest bedroefde ooit geboren,
en ook de meest ongelukkige ben ik,
zonder enige vreugde te kennen.

Pour quoy sur ma foy je vouldroye
que la mort me fust tost donnee.

En daarom zou ik echt willen
dat de dood mij snel werd geschonken.

De tous lieux suis habandonnee,
car fortune m'a destinee

d'estre tousjours ou que je soye
la plus dolente [...].

Overall word ik in de steek gelaten
want Fortuna heeft voor mij bepaald
dat ik altijd, waar ik ook ben,
de meest bedroefde ooit ben [...].

Ma douleur est deshordonnee
et suis en tel point atournee
quesjoir [sic] ne me pourroye

Mijn smart is zo mateloos
en ik ben er zo van doordrongen
dat ik mij niet meer kan verheugen,

et si n'ay bien qui me resjoye,
par quoy doy bien estre nommee
la plus dolente [...].

en dus is er niets dat mij nog vreugde brengt
en daarom word ik met recht genoemd
de meest bedroefde, ooit geboren [...].

Comme femme desconfortee

Comme femme desconfortee
sur toutes aultres esgaree,
qui n'ay jour de ma vie espoir

Als een terneergeslagen vrouw
verdwaasd als geen andere,
die geen dag van mijn leven nog hoopt

d'en estre en mon temps consolee,
mays en mon mal plus agravee
desire la mort main et soir.

ooit nog te worden getroost,
maar nog meer bezwaard in mijn verdriet

verlang ik morgen en avond naar de dood.

Je l'ay tant de foix regretté
puis qu'elle ma ma [sic] joye oustee.
Doisge donc ycy remanoir.

Ik heb de dood zo vaak gewenst,
omdat mijn vreugde mij is ontnomen.
Moet ik dan nog hier blijven?

Bien doy mauldire la journee
que ma mere fist la portee
de moy pour tel dueil recepvoir.

Ik moet de dag wel vervloeken
waarop mijn moeder mij baarde
om zulk een rouw te krijgen.

Car toute douleur assemblee
est en moy femme malheuree
dont j'ay bien cause de douloir.

Want alle verdriet is in mij,
ongelukkige vrouw, bijeengebracht
ik heb dus wel reden om te treuren.

En attendant vostre venue

En attendant vostre venue,
mon bien que je desire tant,
une heure me dure bien cent
quant de vous seul je pers la veue.

Wachtend op uw komst,
mijn lief, naar wie ik zo verlang,
duurt één uur er wel honderd,
zolang ik u niet zie.

Bien souvent seullete esperdue,
je passe mon temps en pleurant.

Vaak breng ik mijn tijd eenzaam huilend
door en ben ik van slag.

Mais bon espoir m'a maintenue
et de son bon gre m'asseurant
que je vous tenerray briefment
qui en joye m'a entretenue.

Maar goede hoop heeft me gesteund
en toonde mij zijn goede wil door me te
verzekeren dat ik u, wiens gezelschap mij
vreugde schonk, weldra hier zal zien.

N'araige iamays mieulx

N'araige jamays mieulx que j'ay?
Suisge la ou je demourray,
m'amour et toute ma plaisance?
N'arez vous jamays cognoissance
que je suis tout voustre et seray?

Nooit heb ik me meer geërgerd,
ik heb het punt bereikt en zal er bij blijven:
van mijn liefde en al mijn genoegen
en dat ik geheel de uwe ben én zal zijn,
hebt u nooit ofte nimmer notie genomen.

Ne faitez sur moy plus d'essay,
car vous scavez bien de vroy [sic]
que je suis navre a oultrance.

U hoeft het bij mij dus niet meer te proberen,
want u weet goed genoeg
dat ik mateloos gegriefd ben.

Je me rens et si me rendray,
aultre deffence n'y mettray,
car vous avez trop de puissance

et povez prendre vengeance,
mais dictez moy que je feray.

Ik geef er de brui aan en mocht ik weer de draad op-
nemen, dan zou ik geen andere verdediging aanvoeren.
U hebt immers té veel macht
en u zou wraak kunnen nemen
en me voorschrijven wat me te doen staat.

Le souvenir de vous me tue

Le souvenir de vous me tue,
mon seul bien, puis que ne vous voy,
car je vous jure sur ma foy:
sans vous ma joye est perdue.

Aan u denken maakt me gek,
mijn enige goed, wanneer ik u niet zie,
want ik zweer u, op mijn eer,
dat zonder u mijn vreugde vergaat.

Quant vous estes hors de ma veue,
je plains en disant tout par moy:
le souvenir [...]

Wanneer ik u niet kan zien,
beklaag ik me, en zeg bij mezelf:
aan u denken ...

Seulle demeure despourveue,
d'ame nul confort ne reczoi.
Ce dueil porte sans faire effroy
jusques a vostre revenue.

Achtergelaten voel ik me hulpeloos,
er is niemand om mij op te beuren.
Deze rouw draag ik discreet
totdat gij terugkeert.

Cent mil escuz quant je vouldroye

Cent mil escuz quant je vouldroye
et paradis quant je mourroye,
mieulx je ne scaroye souhaitier
si non user de mon moitier
aalcunefoiz quant je pourroye.

Honderdduizend escudo's op het moment dat ik ze zou
willen en het paradijs als ik zou komen te sterven,
ik zou me niks beters kunnen wensen
dan er beroepsmatig gebruik van te maken
telkens ik de mogelijkheid zou hebben.

De rien je ne me soussiroye
mays les dames je festiroye,
si j'avoye pour moy aidier
cent mil escuz quant je vouldroye.

Over werkelijk niks zou ik me zorgen maken,
de dames echter zou ik feestelijk onthalen
als ik steevast wanneer ik het zou wensen,
honderdduizend escudo's ter beschikking zou hebben
om me daarbij te helpen.

Ung millier de chantres j'auroye
et dieu scet comment je beuroye
jusqu'au clou comme ung milsoudier,
en brief, il ne fault point cuidier
que je feroye feu si j'avoye
cent mil escuz quant je vouldroye.

Een duizendtal lofzangers zou ik voorhanden hebben
en God weet hoezeer ik me zou bedrinken
tot een hoogtepunt, zoals een soldenier.
Kortom, er moet niet aan worden getwijfeld
dat ik van jetje zou geven,

als ik honderdduizend escudo's beschikbaar zou hebben
eender wanneer ik ernaar zou verlangen.

Vertaling: Brigitte Hermans & Alamire Foundation

Coda van de dag

29.08.2020

Magnificat à 3, 4 & 6

Robert White (ca. 1538-1574)

Huelgas Ensemble

Online vanaf 22.00 uur, met een **impressie** door **Robin Steins**

Deze compositie klonk live@Sint-Carolus Borromeuskerk op 21.08.2010.

Uitvoerders

	<i>artistieke leiding artistic direction</i>
Paul Van Nevel	
Nadia Lavoyer	<i>superius</i>
Michaela Riener	<i>superius</i>
Sabine Lutzenberger	<i>superius</i>
Griet De Geyter	<i>superius</i>
Witte Maria Weber	<i>altus</i>
Terry Wey	<i>altus</i>
Achim Schulz	<i>tenor</i>
Stefan Berghammer	<i>tenor</i>
Harry Van Berne	<i>tenor</i>
Matthew Vine	<i>tenor</i>
Tim Scott Whiteley	<i>baritonans</i>
Joel Frederiksen	<i>bassus</i>

Magnificat

Magnificat anima mea Dominum et exultavit spiritus meus
in Deo salutari meo.

Mijn ziel prijst hoog de Heer en mijn geest heeft zich
verheugd in God, mijn redder.

Quia respexit humilitatem ancillae suae;
ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.

Omdat Hij de nederigheid van Zijn dienstmaagd heeft
gezien; want zie, van nu af aan zullen alle generaties mij
zalig prijzen.

Quia fecit mihi magna qui potens est,
et sanctum nomen ejus.

Omdat Hij voor mij grote dingen heeft gedaan,
Hij die machtig is en heilig is Zijn naam.

Et misericordia ejus a progenie in progenies,
timentibus eum.

En Zijn barmhartigheid gaat van geslacht tot geslacht
voor hen die Hem vrezen.

Fecit potentiam in brachio suo,
dispersit superbos mente cordis sui.

Hij heeft macht uitgeoefend met Zijn arm,
en hen uiteengeslagen die hoogmoedig zijn.

Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles.

Machtigen heeft Hij van hun troon gestoten
en bescheiden mensen verheven.

Esurientes implevit bonis et divites dimisit inanes.

Behoeftigen heeft Hij overladen met gunsten
en de rijken met lege handen weggestuurd.

Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordiae suae,
sicut locutus est ad patres nostros, Abraham et semini ejus
in saecula.

Gesteund heeft Hij Israël, Zijn knecht, en Zijn barmhartig-
heid kenbaar gemaakt, zoals Hij aan onze voorvaderen
heeft gezegd, Abraham en zijn nageslacht voor eeuwen.

Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto.

Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Sicut erat in principio et nunc et semper
et in saecula saeculorum. Amen.

Zoals het was in het begin en nu en altijd
en in eeuwigheid. Amen.

Vertaling: Brigitte Hermans

Archiefconcert, introductie & cri du coeur

Stile Antico

Zo 30.08.2020

Online vanaf 10.00 uur, met een **introductie** door **Katelijne Schiltz** en een **cri du coeur** door **Francesca Vanthielen**

Dit concert klonk live@Sint-Pauluskerk op 25.08.2014.

Uitvoerders

Helen Ashby	<i>sopraan sopraano</i>
Kate Ashby	<i>sopraan sopraano</i>
Rebecca Hickey	<i>sopraan sopraano</i>
Emma Ashby	<i>alt alto</i>
Eleanor Harries	<i>alt alto</i>
Katie Schofield	<i>alt alto</i>
Jim Clements	<i>tenor tenor</i>
Benedict Hymas	<i>tenor tenor</i>
Ashley Turnell	<i>tenor tenor</i>
Will Dawes	<i>bas bass</i>
Thomas Flint	<i>bas bass</i>
Matthew O'Donovan	<i>bas bass</i>

Benedicta sit Sancta Trinitas

O crux ave

Deus iustus et salvans

Peccavi super numerum

Quiescat vox tua

Virgo Maria hodie

Jerusalem, Jerusalem

Saule, Saule

Vox in Rama

Gaudete in Domino

Giaches de Wert (1535-1596)

Giaches de Wert

Giaches de Wert

Giaches de Wert

Giaches de Wert

Giaches de Wert

Giaches de Wert

Giaches de Wert

Giaches de Wert

Giaches de Wert

Motetten van Giaches de Wert

Zoals talrijke andere componisten die in de Lage Landen werden geboren, maakte ook Giaches de Wert carrière in het buitenland. Reeds als kind zong hij in Italië bij de markiezin van Padula in Avellino en vervolgens verbleef hij in Novellara, Mantua, Ferrara en Milaan. In 1565 werd hij aangesteld als maestro di cappella aan de hertogelijke kapel Santa Barbara van hertog Guglielmo Gonzaga in Mantua, waar hij tot aan zijn dood zou verblijven.

Reeds in zijn tijd was de Wert bekend voor zijn madrigalen. Hij zou met die werken invloed uitoefenen op de jongere Claudio Monteverdi die ook in Mantua werkte. De Wert openbaart zich in de madrigalen als een progressieveling die het onderste uit de kan haalt qua dramatische expressie. Toch heeft de Wert in zijn hoedanigheid van kapelmeester ook heel wat religieuze muziek op zijn naam staan. Het grootste deel van dat religieuze repertoire bleef echter enkel in handschrift bewaard als private muziek die specifiek voor Santa Barbara was gecomponeerd. De motetten zijn de Werts enige religieuze werken die tijdens zijn leven in druk verschenen.

Stile Antico en AMUZ maakte een selectie uit het vijfstemmige *Secondo libro de motetti* en de derde, zesstemmige motetbundel *Modulatum liber primus*. Voor de teksten putte de Wert vooral uit het *Nieuwe Testament*. Dat het hier en daar om erg uitgebreide motetten gaat, heeft te maken met de Werts omgang met de tekst. Die verwerkt hij in sommige composities immers in doorlopend imitatief contrapunt. Ondanks deze behoudsgezinde werkwijze kan de Wert niet verbergen dat hij een groot madrigalist was. In *Gaudete in Domino* gaat hij, omdat de tekst daarom vraagt, de virtuoze toer op. In het nog extremere *Vox in Rama*, op een tekst uit het *Boek Jeremia*, wordt het verdriet van een moeder om haar kinderen verklankt via het gebruik van het lage register, grote sprongen en klagende chromatische lijnen.

Motets of Giaches de Wert

Like many other composers born in the Low Countries, Giaches de Wert made a career for himself abroad. Even as a child, he sang in Italy for the Marchesa of Padulla in Avellino and later worked in Novellara, Mantua, Ferrara and Milan. In 1565 he was appointed maestro di cappella at the ducal chapel of Santa Barbara where he worked for Duke Guglielmo Gonzaga. He remained in Mantua until his death.

Wert was already famous for his madrigals in his own time. His works would influence the younger Claudio Monteverdi, who also worked in Mantua. In the madrigals, Wert reveals himself as a progressive composer, eager to exploit dramatic expression to the full. Even so, as the music director of the chapel, Wert authored a lot of religious music as well. However, most of that religious repertoire was preserved only in manuscript form, as private music composed specifically for Santa Barbara. The motets are the only religious works by Wert that appeared in print during his lifetime.

Stile Antico and AMUZ offer a selection from the *Secondo libro de motetti*, for five voices, and the third volume of motets, *Modulationum liber primus*, for six voices. Wert drew most of the texts from the *New Testament*. The fact that a few of those motets are very substantial has to do with Wert's handling of the text. In some motets he turns it into continuous, imitative counterpoint. Despite this conservative method, Wert cannot hide the fact that he is also a great madrigalist. Because the text of *Gaudete in Domino* demands it, he opts for a virtuoso composition. In the even more extreme *Vox in rama*, set to a text from the *Book Jeremiah*, a mother's grief for her children is expressed through use of the low register with dramatic jumps and plaintive, chromatic lines.

Benedicta sit Sancta Trinitas

Benedicta sit Sancta Trinitas,
atque indivisa unitas.

Gezegend zij de Heilige Drievuldigheid,
en onverdeeld haar Eenheid.

Confetibimur ei, quia fecit nobiscum,
misericordiam suam.

Wij zullen voor haar Zijn barmhartigheid belijden,
zoals zij met ons heeft gedaan.

Benedicamus Patrem et Filium,
cum Sancto Spiritu. Amen.

Laten wij de Vader en de Zoon verheerlijken,
samen met de Heilige Geest. Amen.

O crux ave

O crux ave, spes unica
hoc passionis tempore.

Ik groet u, kruis, mijn enige hoop,
in deze tijd van lijden.

Auge piis iustitiam,
reisque dona veniam.

Laat uw gerechtigheid toenemen voor wie u liefheeft,
schenk vergiffenis aan wie schuldig is.

Deus iustus et salvans

Deus iustus et salvans
non est praeter me.

Buiten mij is er geen rechtvaardige God,
een God die redding brengt.

Convertimini ad me et salvi eritis.

Bekeer je tot Mij en jullie zullen worden gered.

Omnes fines terrae,
quia ego Deus et non est alius.

Want ik ben God en er is geen andere
tot aan alle grenzen der aarde.

Peccavi super numerum

Peccavi super numerum
arenae maris,
et multiplicata sunt peccata mea,

Ik heb gezondigd, meer dan het aantal
zandkorrels op het strand,
en veelvuldig zijn mijn zonden,

et non sum dignus videre altitudinem coeli,
prae multitudine iniquitatis meae,

ik ben niet waardig de hoogte van de hemel te aan-
schouwen, door het grote aantal van mijn zwakheden,

quoniam irritavi iram tuam,
et malum coram te feci.

want ik heb Uw toorn opgewekt
en ik heb kwaad gedaan tegenover U.

Quoniam iniquitatem meam,
ego cognosco,
et delictum meum contra me est semper,

Want mijn zwakheid,
die erken ik, en mijn misstap
is altijd in tegenspraak met mezelf,

tibi soli peccavi,
quoniam irritavi iram tuam,
et malum coram te feci.

Tegen U alleen heb ik gezondigd, Heer,
want ik heb Uw toorn opgewekt
en ik heb kwaad gedaan tegenover U.

Quiescat vox tua

Quiescat vox tua a ploratu,
et oculi tui a lacrimis,

Laat uw stem rusten van het geweene,
en uw ogen van de tranen.

quie dispersit Israel,
congregabit eum,
et custodiet sicut pastor gregem suum.

Hij die Israël heeft verscheurd,
zal het weer verenigen
en als een herder Zijn kudde bewaken.

Revertentur filii tui ad terminus suos,
convertam luctum eorum, in gaudium,

Uw zonen zullen naar huis terugkeren,
ik zal hun rouw in blijdschap doen omslaan,

et consolabor eos
et laetificabo a dolore suo.

ik zal hen troosten
en vreugde brengen in hun smart.

Virgo Maria hodie

Virgo Maria hodie ad coelum assumpta est,

Heden is de maagd Maria ten hemel opgenomen,

quae verbum in principio apud Deum,
de superna coeli arce suscepit.

zij die het woord dat in het begin bij God was,
vanuit de hemelse ark heeft aanvaard.

Quasi flos rosarum in diebus vernis,
et quasi lilium quod est in transitu aquae
est in ascensu Maria.

Als een bloeiende roos op lentedagen
en als een lelie aan rand van het water,
zo is Maria bij haar opstijging ten hemel.

Quae verbum in principio apud Deum,
de superna caeli arce suscepit.

Zij die het woord dat in den beginne bij God was
heeft ontvangen vanuit de hoge hemelburcht.

Jerusalem, Jerusalem

Jerusalem, Jerusalem,
quae occidis prophetas,
et lapidas eos qui mittuntur ad te,

Jeruzalem, Jeruzalem,
jij die de profeten te gronde richt,
en hen die naar je worden toegezonden, stenigt,

quoties volui congregare filios tuos
quemadmodum avis nidum suum sub pennis,
et noluisti?

hoe vaak heb ik je zonen niet willen samenbrengen
zoals een vogel haar jongen onder haar vleugels in
het nest verzamelt, en heb jij dit niet gewild?

Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta.

Dico autem vobis,

Zie, uw huis blijft dus verlaten achter.

Ik zeg u echter,

quia non videbitis me
donec veniat cum dicetis:

Benedictus qui venit in nomine Domini.

dat jullie mij niet meer zullen zien
tot het moment komt waarop jullie zullen zeggen:
"Gezegend hij die komt in de naam van de Heer."

Saule, Saule

Saule, Saule, quid me persequeris?

Saul, Saul, waarom vervolgt gij mij?

Quis es, Domine?

Wie zijt Gij, Heer?

Ego sum Jesus, quem tu persequeris;

Ik ben de Jezus die gij vervolgt;

durum est tibi contra stimulum calcitrar.

het valt u hard te steigeren tegen de prikkel.

Domine, quie me vis facere?

Heer, wat wilt Gij dat ik doe?

Surge et ingredere civitatem

et dicetur tibi quid te oporteat facere.

Sta op, ga de stad in

en dan wordt u gezegd wat u te doen staat.

Vox in Rama

Vox in Rama audita est,

ploratus et ululatus multus.

Er is een stem gehoord in de woestijn,
evenals geweend en geklaagd.

Rachel plorans filios suos,

et nolit consolari, quia non sunt.

Rachel weent om haar kinderen

en ze kan niet worden getroost, want ze zijn niet meer.

Gaudete in Domino

Gaudete in Domino semper.

Iterum dico: gaudete.

Verheugt u altijd in de Heer.

Zeg het opnieuw: verheugt u.

Vertaling: Brigitte Hermans

Coda van de dag

30.08.2020

Ave regina caelorum

Andreas De Silva (ca. 1475/80-ca. 1530)

Gesualdo Consort Amsterdam

Online vanaf 22.00 uur, met een **impressie** door **Bart Demuyt**

Deze compositie klonk live@AMUZ op 27.08.2009.

Uitvoerders

Harry van der Kamp	<i>artistieke leiding & bas</i>	<i>artistic direction & bass</i>
Nele Gramss		<i>sopraan soprano</i>
Marnix De Cat		<i>contratenor countertenor</i>
Nico van der Meel		<i>tenor tenor</i>
Harry van Berne		<i>tenor tenor</i>
Guillaume Olry		<i>bas bass</i>

Ave regina caelorum

Ave regina caelorum,
ave domina angelorum.

Gegroet koningin van de hemelen,
gegroet heerseres van de engelen.

Salve radix sancta,
ex qua mundo lux est orta.

Gegroet heilige oorsprong
door wie het licht in de wereld is opgegaan.

Vertaling: Brigitte Hermans

Verklarende woordenlijst

A cappella: het zingen zonder instrumentale begeleiding

Ambitus: het bereik van een partij of de toonomvang van een melodie

Antifoon: gregoriaanse melodie die voor of na de psalm wordt gezongen; ook bepaalde liturgische gezangen voor Maria worden met deze term aangeduid.

Basso continuo: doorlopende instrumentale baslijn als fundament van de harmonie in composities vanaf de vroegbarok

Canon: de meest consequente vorm van imitatie, waarbij alle partijen dezelfde melodie ongewijzigd uitvoeren, maar op een verschillend tijdstip inzetten.

Cantus firmus: vaste, terugkerende, meestal ontleende melodie (bv. geput uit het gregoriaanse repertoire), die dient als basis voor een polyfoon werk en waarmee nieuwgecomponeerde contrapuntische partijen worden gecombineerd.

Chanson: meerstemmige compositie op Franse tekst

Chansonnier: een muzikale bron met voornamelijk profane, Franstalige liederen.

Chromatiek: het toevoegen van een 'chroma', een nieuwe 'kleur' door alteraties, vaak in de betekenis van een melodische beweging met opeenvolgende halve tonen.

Consonant: welluidende samenklank of interval, waarvan de interpretatie in de loop van de eeuwen wisselde.

Conductus: middeleeuws gezang met Latijnse, meestal religieuze tekst in versstructuur, meestal voor twee of drie stemmen. Vooral populair in Noord-Frankrijk in de 12de en 13de eeuw, daarna geleidelijk aan verdrongen door het motet.

Contrapunt: compositietechniek waarbij meerdere melodische lijnen die alle een zelfstandig verloop kennen, worden gecombineerd.

Dissonant: samenklank die of interval dat een spanning opwekt (en oplost in een consonant).

Fantasia: instrumentale compositie, vaak contrapuntisch uitgewerkt

Folio: een blad in een manuscript of boek dat niet per bladzijde is genummerd; voor- en achterzijde worden aangeduid als recto en verso.

Graduale: (1) een melismatisch gezang, een van de delen van het proprium missae, gezongen tussen de lezingen en het evangelie – (2) het boek met de gezangen van de misliturgie (antifonarium)

Gregoriaans: de traditionele eenstemmige liturgische muziek

Hoquetus: middeleeuwse term voor een contrapuntische techniek waarbij men stilte als een zeer precieze mensurale waarde wilde kwantificeren (13de-14de eeuw). De hoquetus komt voor in een of meerdere stemmen tegelijk en klinkt door de snelle opeenvolging van korte noten en rusten als een muzikale versie van gehik of gestotter.

Hymne: loflied met strofen

Imitatie: letterlijk: nabootsing – compositietechniek waarbij verschillende partijen dezelfde melodie voordragen met een klein tijdsverschil en met wijziging van de melodie in het verdere verloop.

Liturgie: het geheel van handelingen en gebeden tijdens de officiële godsdienstplechtigheden

Madrigaal: meerstemmige compositie op een Italiaanse, poëtische tekst van eerder hoog niveau (bv. Petrarca)

Melisme: een groep van meerdere noten op één lettergreep; de melismatische zetting staat in contrast met een syllabisch gezang, waarbij op elke lettergreep precies één noot is geplaatst.

Microtonen (microtonaal): toonafstanden die nog kleiner zijn dan de halve tonen, die zich bevinden tussen bijvoorbeeld do en do#.

Mensurale notatie: muzieknotatiesysteem dat omstreeks 1250 werd uitgewerkt door Franco van Keulen en werd gebruikt tot ca. 1600; hierbij hadden alle vormen van noten en rusten specifieke tijdswaarden gekregen in tegenstelling tot het modale systeem van de voorgaande

eeuwen. Basis voor het moderne notenschrift.

Motet: in de renaissance een polyfone compositie op Latijnse tekst, meestal – zij het niet exclusief – religieus van inspiratie. In de middeleeuwen konden verschillende teksten worden gecombineerd, zelfs in verschillende talen (bv. Latijn en Frans).

Ordinarium: het 'gewone' van de mis, de terugkerende delen op dezelfde tekst (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus/Benedictus, Agnus Dei), in tegenstelling tot het proprium (zie 'Proprium')

Organum: een vroege vorm van meerstemmigheid (ca. 900-1200) waarbij een bestaande melodie wordt gestoffeerd met één, twee of drie andere stemmen die vaak parallel meebewegen.

Parodie: compositietechniek waarbij een meerstemmige compositie als uitgangspunt dient voor een nieuw werk.

Prefranconisch: muzieknotatie uit de tijd voor Franco Van Keulen (fl. midden 13de eeuw), zie ook 'Mensurale notatie'

Proprium: het 'eigene' van de mis, de delen die in elke misviering van tekst verschillen, al naargelang van het feest (introïtus, graduale, halleluja, tractus, offertorium, communio, sequens en trope); deze gezangen staan opgetekend in een graduale.

Polyfonie: meerstemmigheid; compositietechniek waarbij onderling verschillende partijen worden gecombineerd.

Psalm: een van de 150 gezangen uit het Oude Testament, toegeschreven aan koning David, die worden gereciteerd tijdens het officie.

Ricercar: instrumentale compositie op basis van doorimitatie

Treble: de hoogste partij in een compositie

Trope/troperen: het toevoegen van nieuwe tekst in een bestaande compositie, vaak toegepast in het gregoriaans.

Tutti: het voltallige ensemble speelt of zingt samen.

Virelai: een Frans wereldlijk lied met meestal drie strofen en een refrein dat voor de eerste strofe wordt gezongen en opnieuw na elke andere strofe. Elke strofe volgt het patroon AbbaA, waarbij A staat voor het

herhaalde refrein, a voor een vers op de melodie van het refrein, en b voor de overblijvende verzen op andere muziek.

Biografieën

Andrassy Trio

Drie bespelers van de historische klarinet richtten in 2006 het Andrassy Trio op tijdens hun opleiding aan het conservatorium van Den Haag. Centraal in hun repertoire staan barokke en klassieke composities voor combinaties van instrumenten uit de klarinetfamilie, waaronder de chalumeau en de bassethoorn. Het ensemble speelt op moderne kopieën van Lotz-bassethoorns en andere reproductie-instrumenten. Sinds zijn ontstaan speelde het Andrassy Trio onder meer in Wenen, Utrecht en Leiden. In 2007 werd het ensemble laureaat van de International Young Artist's Presentation in Antwerpen. De musici engageren zich ook in onderzoek en instrumentenbouw.

Anonymous 4

De vier zangeressen van het Amerikaanse Anonymous 4 werden geprezen voor hun virtuoze ensemblezang waarin de afzonderlijke stemmen versmelten tot een warm vocaal palet. Het kwartet oogstte lof voor zijn concerten en opnamen (21 cd's) met muziek uit diverse stijlen en perioden, van de middeleeuwen tot vandaag. Hun beide opnamen met muziek van Hildegard von Bingen groeiden uit tot bestsellers, net als de cd *American Angels* met Amerikaanse psalmodieën, hymnodieën en gospelliederen uit de 18de tot 20ste eeuw. Het ensemble creëerde nieuwe composities van o.a. John Tavener, Peter Maxwell Davies, Richard Einhorn en Steve Reich. Na 29 jaar en zo'n 1500 concerten zette Anonymous 4 tevreden en voldaan een streep onder de activiteiten in 2015.

B-Five

Het blokfluitkwintet B-Five werd in 2003 opgericht aan de Escola Superior de Música de Catalunya in Barcelona. De leden studeerden er

bij de bekende blokfluitspeler en pedagoog Pedro Memelsdorff. Vanuit vier verschillende landen bleven ze elkaar ook na hun studies opzoeken. Ze kochten een waanzinnig mooie set renaissance-instrumenten, ze kneedden hun klank. De consortmuziek uit de renaissance ligt in het hart van B-Fives artistieke ziel. Maar minstens even vaak gaat B-Five de confrontatie aan met hedendaagse werken die op de maat van hun prachtige fluiten worden gecomponeerd. Vandaag, ondertussen meer dan vijftien jaar later, is B-Five uitgegroeid tot een van de beste blokfluitensembles ter wereld. B-Five was IYAP-laureaat in 2004.

Bloxam, Jennifer

Jennifer Bloxam studeerde muziekgeschiedenis in Illinois en musicologie in Yale. Aan verschillende universiteiten geeft ze cursussen over de middeleeuwen, renaissance en barok, en over de invloed van oude op moderne muziek. Ze heeft tal van publicaties op haar naam staan en werkt nauw samen met het ensemble Cappella Pratensis. Jennifer Bloxam is wereldwijd gastspreker en was ook lid van het bestuur van de American Musicological Society.

Boreas Quartett Bremen

Boreas, god van de noordenwind, gaf het Boreas Quartett Bremen zijn naam. De vier muzikanten studeerden samen aan het oudemuziekdepartement van de universiteit in Bremen. In 2012 wonnen ze de eerste prijs en de publieksprijs van de Early Music Competition in Saarbrücken. In 2015 waren ze laureaat van de International Young Artist's Presentation in Antwerpen. Hun concerten brachten hen op festivals in Oostenrijk, Nederland, Taiwan, België, Duitsland en Tsjechië. Het kwartet bespeelt meer dan veertig verschillende soorten fluiten.

Bossuyt, Ignace

Ignace Bossuyt is emeritus gewoon hoogleraar musicologie aan de KU

Leuven. Zijn onderzoeksgebied spitste zich toe op de renaissancepolyfonie. Op zijn naam staan tevens talrijke publicaties bedoeld voor een ruim publiek. Bij Davidsfonds Uitgeverij verscheen o.m. een handige inleiding tot de muziektheorie: *Van noten en tonen. Wegwijs in muzikale begrippen*.

Bovi, Patrizia

Patrizia Bovi is afkomstig uit Assisi. Ze studeerde zang in Perugia en raakte al snel geboeid door oude muziek. Samen met Adolfo Broegg, Gabriele Russo en Goffredo Degli Esposti richtte ze in 1984 het ensemble Micrologus op dat zich toelegt op het musicologische onderzoek naar en de uitvoering van middeleeuwse muziek. Patrizia Bovi is een van de adviseurs van het CERIMM (Centre Européen pour la Recherche et l'Interprétation des Musiques Médiévales). Met Micrologus verzorgde ze de muziek van diverse dansvoorstellingen, waaronder *Myth* en *Icon* van de Belgische choreograaf Sidi Larbi Cherkaoui. Ze richtte ook het ensemble Medusa op.

Bull, Stratton

Contratenor Stratton Bull studeerde zang aan het conservatorium van zijn geboortestad Toronto, aan het conservatorium in Den Haag bij tenor Marius Van Altena en bij bariton Max van Egmond in Amsterdam. Hij trad op met toonaangevende ensembles als Tafelmusik Toronto, Hesperion XXI, Cantus Cölln en Capilla Flamenca, en met dirigenten als Andrew Parrott, Sigiswald Kuijken en Bernard Labadie. Zijn interesse gaat in het bijzonder uit naar de vertolking van renaissancemuziek vanuit de bron, en naar de interpretatie van oudemuzieknotatie. Deze voorliefde kan hij botvieren met de ensembles Cappella Pratensis en Thamyris, waarin hij zowel de rol van zanger als van dirigent op zich neemt. Stratton Bull is ook projectmedewerker bij Alamire Foundation en doceert cursussen renaissancemuziek.

Burn, David

David Burn studeerde muziek aan de universiteit van Oxford waar hij in

1998 zijn master behaalde. In 2002 promoveerde hij met het proefschrift *The Mass-Propers of Henricus Isaac: Genesis, Transmission and Authenticity*. Hij was verbonden aan de universiteiten van Kyoto en Oxford. Sinds 2007 doceert hij musicologie aan de KU Leuven. Zijn onderzoek spitst zich toe op de geestelijke muziek van de latere 15de en 16de eeuw.

Cabré, Josep

Josep Cabré genoot zijn muzikale opleiding in Bazel, Barcelona en Parijs. Hij zong in talrijke ensembles waaronder Il Seminario Musicale, La Capella Reial de Catalunya, The Harp Consort, Ensemble Clément Janequin, Ensemble Organum, Ensemble Gilles Binchois en Sequentia. Hij richtte La Colombina op en dirigeert Capilla Peñaflorida uit San Sebastián, waarmee hij het Spaanse repertoire van de 16de tot de 18de eeuw uitvoert. Hij is medeoprichter van de Musical Society, geeft geregeld lezingen en masterclasses en doceert aan Musikene, de muziekhogeschool van Baskenland in San Sebastián.

Canto Coronato

Canto Coronato werd opgericht door David Catalunya en staat voor vocale en instrumentale uitvoering van de 13de- tot 15de-eeuwse polyfonie. Het ensemble zoekt het punt waar historische kennis eindigt en hedendaagse fantasie begint. Dankzij de opleiding van de zangers in microtonale zang en geïmproviseerd contrapunt is elk concert een unieke beleving.

Cantoria

Het jonge Spaanse vocale kwartet Cantoria wil het Spaanse repertoire van de 15de en 16de eeuw, de Spaanse gouden eeuw, onder de aandacht brengen en streeft daarbij naar nauwkeurige en hoogwaardige interpretaties zonder de dynamiek en levendigheid die Cantoria kenmerken, te verliezen. Bijgestaan door specialisten oude muziek en historische interpretatie gaan ze op zoek naar een nieuwe kijk op de relatie tussen stem, tekst, lichaam en emotie. Sinds hun deelname aan de IYAP-editie van

2017 bouwt het ensemble gestaag aan zijn muzikale pad met optredens. In 2020 wordt Cantoria voor het derde jaar op rij gesteund als jong beloftevol ensemble in het EEE-merging-programma.

Cappella Pratensis

Het vocale ensemble Cappella Pratensis specialiseert zich in de uitvoering van de 15de- en 16de-eeuwse polyfonie. Zoals gebruikelijk in die tijd voeren de zangers de muziek uit terwijl ze samen rond een gemeenschappelijke muziekstaander staan, waarbij ze zingen uit grote koorboeken met mensurale notatie. Cappella Pratensis geeft de verworven inzichten over de uitvoering van vocale polyfonie vanuit de originele notatie door aan professionelen en amateurs door middel van cursussen, presentaties en masterclasses.

Catalunya, David

Dirigent, toetsenist en onderzoeker David Catalunya is gespecialiseerd in middeleeuwse muziek. Ensembles als Canto Coronato en Tasto Solo kwamen dankzij hem tot stand. De resultaten van zijn onderzoek presenteert hij regelmatig op internationale conferenties. Cursussen hierover gaf hij in Zwitserland, Noorwegen en Nederland. In 2016 voltooide hij zijn proefschrift, een studie van de Codex Las Huelgas.

Christophers, Harry

Als oprichter en dirigent van The Sixteen verwierf Harry Christophers internationale bekendheid. Hij trad met het koor en orkest van The Sixteen op in Europa, Amerika en het Verre Oosten en oogste veel bijval met zijn interpretaties van renaissance-, barok- en 20ste-eeuwse muziek. Sinds 2000 maakt de jaarlijkse 'Choral Pilgrimage' van het ensemble langs de grote Engelse kathedralen van York tot Canterbury vast deel uit van het artistieke parcours. Ondertussen wordt Harry Christophers geregeld uitgenodigd als gastdirigent door onder meer BBC Philharmonic Orchestra, Academy of St. Martin in the Fields, San Francisco Symphony en Hallé Orchestra. In 2008 werd

Harry Christophers artistiek directeur van Boston Handel and Haydn Society en ontving hij een eredoctoraat muziek aan de universiteit van Leicester.

Collegium Vocale Gent

Dit jaar is het precies vijftig jaar geleden dat een groep bevriende studenten op initiatief van Philippe Herreweghe besliste Collegium Vocale Gent te stichten. Het ensemble paste als een van de eersten de nieuwe inzichten inzake de uitvoering van barokmuziek toe op de vocale muziek. Deze authentieke, tekstgerichte en retorische aanpak zorgde voor een transparant klankidroom waardoor het ensemble in nauwelijks enkele jaren tijd wereldfaam verwierf en te gast was op alle belangrijke podia en muziekfestivals van Europa, Israël, de Verenigde Staten, Rusland, Zuid-Amerika, Japan, Hong-Kong en Australië.

Concerto Palatino

In 1987 richtten Bruce Dickey en Charles Toet Concerto Palatino op. Het ensemble heeft de voorbije decennia een belangrijke rol gespeeld in de heropleving van een belangrijk maar weinig bekend repertoire voor historische blazers. Het werkte geregeld samen met andere oudemuziek-groepen, waaronder Cantus Cölln, Collegium Vocale Gent, Tragicomedia, Amsterdam Baroque Orchestra en Bach Collegium Japan.

Cuthbert, Michael Scott

Michael Scott Cuthbert behaalde zijn doctoraat Musicologie in 2006 aan Harvard University en is momenteel universitair docent Muziek en faculteitsdirecteur Digital Humanities aan Massachusetts Institute of Technology (MIT). Hij bestudeerde de muziek van de 14de eeuw, computationele musicologie en digitale geesteswetenschappen. Cuthberts recente boek, *Ars mutandi*, behandelt de geestelijke muziek in Italië tijdens de zwarte dood en het westers schisma. Zijn onderzoekslab heeft *music21* voortgebracht, een open-source toolkit voor computerondersteunende muziek-

analyse, dat meer dan 10 000 gebruikers kent. Cuthbert onderzoekt en publiceert eveneens over John Zorn, Afrikaanse ritmen, minimalisme, invaliditeit en muziek en emotie.

Danilevskaia, Anna

Anna Danilevskaia bespeelt de vedel en de renaissancegamba en legt zich toe op muziek van de 14de tot de 17de eeuw. Ze studeerde in Barcelona bij Pedro Memelsdorff en aan de Schola Cantorum Basiliensis in Bazel bij Paolo Pandolfo. Ze werkte samen met ensembles als La Morra, Currentes en Qualia. In 2014 richtte ze Sollazzo Ensemble op.

Delmotte, Frederic

Frederic Delmotte studeerde musicologie aan de KU Leuven en de Technische Universität en Humboldt Universität in Berlin. Hij was als wetenschappelijk medewerker verbonden aan het Architecture Museum La Loge in Brussel. Vervolgens was hij adjunct-archivaris in de Munt. Momenteel is hij assistent programmatie en dramaturgie in AMUZ en verzorgt hij inleidingen en lezingen voor de Munt en Davidsfonds.

De Moor, Pieter

De Belgische tenor Pieter De Moor studeerde zang, traverso en klavecimbel aan het Lemmensinstituut in Leuven. Hij werkte als ensemble-zanger samen met o.a. Currende, Vox Luminis, Cappella Pratensis, Ex Tempore en Vlaams Radiokoor. Als solist was hij te horen als evangelist in Bachs *Weihnachtsoratorium* en in uitvoeringen van cantaten van verschillende componisten. Pieter De Moor dirigeert ook De Sangghesellen uit Beersel en Happy Art in Kortenberg.

Demuyt, Bart

Na zijn studies aan het Lemmensinstituut werd Bart Demuyt stafmedewerker bij de Onderzoekseenheid Musicologie aan de KU Leuven. Later

was hij actief als artistiek medewerker bij Muziekactief en Musica, artistiek leider van Cappella Pratensis, algemeen directeur van het Festival van Vlaanderen Brugge en artistiek directeur van het Concertgebouw Brugge. In 2008 keerde Demuyt terug naar de KU Leuven en werd hij directeur van de Alamire Foundation, Internationaal centrum voor de studie van de muziek in de Lage Landen. Sinds dat jaar neemt hij ook de functies op van artistiek en algemeen directeur van AMUZ [Festival van Vlaanderen Antwerpen]. Bart Demuyt is lid van tal van bestuursorganen en commissies in de kunsten- en erfgoedwereld. Hij was voorzitter van REMA (Réseau Européen de Musique Ancienne - Paris) en tot 2019 voorzitter van de Adviescommissie Kunsten Vlaanderen.

Encantar

De zangeressen van het ensemble Encantar presenteerden het rijke polyfone repertoire uit de 14de, 15de en 16de eeuw op een eigentijdse manier aan het publiek. Sinds de oprichting in 2006 onderzocht het ensemble de mogelijkheid om met vier vrouwenstemmen (een sopraan, twee mezzo's en een alt) de voornamelijk voor mannenstemmen geschreven polyfonie aan een hoger register aan te passen en zo een eigen kleur te geven. Ook in de muziek die oorspronkelijk voor vrouwenstemmen is geschreven zochten de zangeressen samen naar herkenbare emoties, mogelijkheden tot interpretatie en een verfijnde samenklank. Encantar was IYAP-laureaat in 2010.

Ensemble Clément Janequin

Contratenor Dominique Visse stichtte het Ensemble Clément Janequin in 1978. Geheel in de geest van zijn naam realiseerde het ensemble een reeks baanbrekende opnamen van Franse polyfone chansons uit de 16de eeuw, zoals *Les Cris de Paris*, *Les Chants des Oyeaux* en *La Chasse*. Ook andere opnamen met religieuze en wereldlijke muziek uit de renaissance, zoals *Chansons et psaumes de la Réforme* en *Les plaisirs du palais*

ontvingen diverse onderscheidingen. Als publieksliefeling én resident van Laus Polyphoniae 2007 wist het ensemble niet enkel te bekoren door de flamboyante virtuositeit van Dominique Visse, maar ook door de precisie van de polyfone samenzang en een doorleefde interpretatie van het Franse renaissance-repertoire.

Ensemble Mikado

Ensemble Mikado combineert zang met de homogene klank van het blokfluitconsort. Het ensemble zag het levenslicht in 2003 aan de Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Wenen. Sinds zijn succesvolle deelname aan de International Young Artist's Presentation in Antwerpen in 2004 was het ensemble te gast op muziekfestivals in Regensburg, Slovenië, Polen, Italië, Oostenrijk en Zwitserland. Hun repertoire omvat muziek van de late middeleeuwen (ars nova en ars subtilior) tot Engelse muziek uit de tijd van William Shakespeare.

Fitch, Fabrice

Fabrice Fitch is componist en musicoloog, gespecialiseerd in renaissancepolyfonie en de uitvoering ervan. Zijn monografie *Johannes Ockeghem: Masses and Models* blijft de enige Engelstalige monografie over de componist. Fitch heeft uitgebreid gepubliceerd over Obrecht, Agricola, andere componisten van die generatie, evenals over het Eton Choirbook. Zijn composities werden uitgevoerd door bekende solisten en kamermusiekensembles, waaronder Fretwork, en werden internationaal op de radio uitgezonden. Reeds 25 jaar lang is Fabrice Fitch recensent bij het muziekmagazine *Gramophone*. Hij is momenteel Senior Research Fellow aan het conservatorium van Schotland.

Gesualdo Consort Amsterdam

Gesualdo Consort Amsterdam werd in de jaren tachtig opgericht door Harry van der Kamp. Het volledige madrigaaloeuvre van de 16de en 17de

eeuw behoort tot het repertoire van het ensemble, maar ook de overige genres, zoals motetten, missen en cantaten krijgen ruimschoots aandacht. Toch beperkt het repertoire zich niet tot renaissance- of barokmuziek: waar mogelijk worden verbindingen gelegd met muziek uit latere eeuwen en worden combinaties als Gesualdo/Stravinsky en Monteverdi/Hindemith geprogrammeerd. De discografie van het ensemble omvat o.m. lamentaties en responsoria van Emilio de' Cavalieri, madrigalen van Carlo Gesualdo en Scipione Lacorcia, evenals alle vocale werken van Jan Pieterszoon Sweelinck.

Halcyon Ensemble

In 2001 werd Halcyon Ensemble opgericht door studenten aan de conservatoria van Den Haag en Amsterdam. Ze vonden elkaar in hun bijzondere belangstelling voor het vertolken en ontdekken van het klassieke en romantische repertoire voor blaasinstrumenten. De kern van het Halcyon Ensemble bestaat uit een pianoforte en een blaaskwintet, maar de bezetting van het gezelschap is erg flexibel. Het ensemble was te gast op muziekfestivals in Saintes, Utrecht en andere. In 2003 stonden ze in Antwerpen op het podium als laureaat van de International Young Artist's Presentation.

Hallock, Andrew

Andrew Hallock studeerde compositie aan de universiteit van Texas en zang aan het conservatorium van Den Haag. Sinds 2010 is hij als contratenor een vaste waarde binnen Cappella Pratensis en hij zingt geregeld met andere ensembles waaronder il Gardellino, Vox Luminis en Sollazzo Ensemble. Naast zijn zangcarrière legde hij zich ook toe op het bespelen en zelf bouwen van cornetto's.

Hamelink, Jacqueline

Celliste Jacqueline Hamelink speelde bij talrijke Nederlandse orkesten en ensembles, waaronder Metropole Orkest, philharmonie zuidneder-

land, Balletorkest en BEAM Orchestra. Later kwam ze in aanraking met hedendaags muziektheater. Daardoor geïnspireerd ontwikkelde zij zich van uitvoerend musicus tot uitvoerend kunstenaar die zich beweegt op het raakvlak van muziek, dans, theater en beeldende kunst, en richtte ze haar eigen gezelschap Sounding Bodies op.

Hellauer, Susan

Susan Hellauer studeerde af als trompettiste aan Queens College van de City University in New York. Een toenemende fascinatie voor vocale middeleeuwse en renaissancemuziek spoorde haar aan om te schakelen naar zang en musicologie te studeren aan Queens College en Columbia University. Ze was een van de stichtende leden van Anonymous 4 en was ook verantwoordelijk voor de research van het ensemble. Ze geeft momenteel les aan de Aaron Copland School of Music van Queens College, CUNY en is een regelmatige gastdocente in oude muziekworkshops en masterclasses.

Herreweghe, Philippe

In 1970 richtte Philippe Herreweghe Collegium Vocale Gent op. Nikolaus Harnoncourt en Gustav Leonhardt merkten zijn uitzonderlijke benaderingswijze op en nodigden hem uit om mee te werken aan hun opnamen van de verzamelde Bachcantaten. Algauw werd Herreweghes levendige, authentieke en retorische aanpak van de barokmuziek alom geprezen. Later stichtte hij eveneens het barokensemble La Chapelle Royale op en Orchestre des Champs Élysées. Sinds 1997 is hij als dirigent verbonden aan het Antwerp Symphony Orchestra. Bovendien is hij een veelgevraagd gastdirigent van orkesten zoals Concertgebouworkest Amsterdam, Gewandhausorchester Leipzig, Scottish Chamber Orchestra of Tonhalle Orchester Zürich. Philippe Herreweghe werd meermaals gelauwerd voor zijn muzikale verdiensten, o.a. met een eredoctoraat aan de KU Leuven en de Franse benoeming tot Chevalier de la Légion d'Honneur.

Horst, Valerie

Musicologe Valerie Horst was betrokken bij de oprichting van Early Music America en werd er later voorzitter van. Ze is eredirecteur van Amherst Early Music, een non-profitorganisatie die de appreciatie, het onderricht en de uitvoeringen van oude muziek stimuleert. Ze was vele jaren ondervoorzitter van de American Recorder Society. Sinds 1982 is ze lid van de faculteit Historical Performance van het Mannes College of Music, ze was er jarenlang programmator van concerten oude muziek. In 2003 ontving Valerie Horst de Distinguished Achievement Award van de American Recorder Society voor haar jarenlange carrière in en bijdragen tot het oudemuzieklandschap.

Huelgas Ensemble

Huelgas Ensemble werd zo'n vijftig jaar geleden opgericht door Paul Van Nevel en is uitgegroeid tot een begrip in de internationale muziekwereld. Vanuit een focus op de middeleeuwse en renaissancepolyfonie weet het ensemble steeds weer te verblijven met zijn originele programmering, historisch geïnspireerde en vanuit de bronnen gestuurde interpretaties, een opmerkelijke vocale zuiverheid, technische virtuositeit en spontane levendigheid.

Jas, Eric

Eric Jas is als docent verbonden aan de opleiding Muziekwetenschap van de Universiteit Utrecht. Zijn belangrijkste onderzoeksgebied is de Franco-Vlaamse muziek van de 15e en 16e eeuw. Sinds 2004 is hij betrokken bij de wetenschappelijke editie van het complete oeuvre van Josquin des Prez, een omvangrijk en internationaal project van de Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis dat in 2017 is afgerond.

Kooij, Peter

Na zijn viool- en zangstudie aan het Utrechtse conservatorium studeerde Peter Kooij als zanger af bij Max van Egmond aan het conservatorium in

Amsterdam. Hij werkte samen met dirigenten als Philippe Herreweghe, Ton Koopman, Frans Brüggen, Gustav Leonhardt, René Jacobs, Sigiswald Kuijken, Roger Norrington en Ivan Fisher. Hij werkte mee aan meer dan 130 cd-opnamen, waaronder de integrale vocale werken van Johann Sebastian Bach met Bach Collegium Japan. Hij is als docent verbonden aan de conservatoria van Den Haag, Bremen en is gastdocent aan de Tokyo University of Fine Arts and Music.

La Colombina

De vier zangers van La Colombina kruisten vaak elkaars muzikale parcours, wat een meer permanente samenwerking vanzelfsprekend maakte. Met een voorliefde voor de madrigaalkunst koos het ensemble zijn naam als eerbetoon aan de beroemde collectie van 15de-eeuwse muziek bewaard in de Biblioteca Colombina in Sevilla. Het vocale ensemble verloor zijn hart aan de muziek uit de renaissance en vroege barok afkomstig van het Iberisch Schiereiland of haar kolonies – hoewel Italiaanse of Franse muziek eveneens wordt uitgevoerd. La Colombina nam cd's op bij Glossa en K416.

La Hispanoflamenco

La Hispanoflamenco specialiseert zich in 16de- en 17de-eeuwse polyfonie uit de Lage Landen en van het Iberisch Schiereiland. Componisten uit het noorden die hun geluk zochten in het zuiden genieten daarbij speciale aandacht, alsook de Spanjaarden die net in de tegenovergestelde richting reisden. Artistiek leider Bart Vandeweghe stelde zijn ensemble samen met zangers uit zowel de Nederlanden als Spanje. Naast renaissancerepertoire voerde La Hispanoflamenco met Orquesta Barroca de Sevilla ook muziek uit van Bach en Mozart onder de deskundige leiding van specialisten als Gustav Leonhardt en Monica Hugget. De cd-opname met *Lamentaties* van de Spaanse componist Pedro Ruimonte leverde internationaal laaiend enthousiaste recensies op.

La Morra

Tijdens hun muziekstudies eind jaren negentig aan de Schola Cantorum in Bazel richtten Corina Marti en Michal Gondko La Morra op. In 2000 namen ze deel aan de International Young Artist's Presentation in Antwerpen, wat resulteerde in talrijke uitnodigingen van andere festivals, concerthuizen en aanbiedingen om opnamen te maken. Ondertussen nam het succesvolle ensemble in kleine of uitgebreide bezetting meer dan tien cd's op, waarvan meerdere werden gelauwerd met een Diapason d'or.

La Trulla de Bozes

La Trulla de Bozes werd opgericht in 1998 door contratenor Carlos Sandua om het vocale repertoire van de renaissance en de vroegbarok te verkennen en uit te voeren. In het bijzonder legt het ensemble zich toe op de dynamiek en de theatraaliteit van de muziek uit de Spaanse gouden eeuw. De musici werkten eerder samen met vooraanstaande ensembles, zoals Les Arts Florissants, La Capella Reial de Catalunya en Alta Musica. In de uitvoeringen van La Trulla de Bozes vallen de zuiverheid en de homogeniteit van de stemmen op, evenwel nooit ten koste van de expressiviteit of de individuele timbres. La Trulla de Bozes participeerde aan de IYAP in 2000.

L'Aura Riluciente

L'Aura Riluciente ontstond aan de Accademia Internazionale della Musica in Milaan waar in 2009 vier jonge musici uit even veel landen elkaar in de kamermuziekklass ontmoetten. Goed toegerust met hun ervaringen uit opleidingen bij Mara Galassi, Stefano Montanari, Lorenzo Ghielmi en Gaetano Nasillo leggen de musici van L'Aura Riluciente zich voornamelijk toe op het Italiaanse repertoire uit de 17de en 18de eeuw. In 2012 presenteerde het ensemble zich op muziekfestivals in Friedrichshafen, Brugge, Utrecht en was het een van de laureaten van de International Young Artist's Presentation in Antwerpen. Sindsdien werd het ensemble uitgenodigd in o.a. Ambronay, Boekarest, Marseille, Kopenhagen, Amsterdam en Ravenna.

L'Escadron Volant de la Reine

L'Escadron Volant de la Reine, vernoemd naar een ensemble van Catherine de Medici, werd in 2012 opgericht door Antoine Touche. Aangevuurd door klaveciniste en docente Blandine Rannou werd het eerste concertprogramma samengesteld met aria's uit oratoria van Bononcini en Caldara. Het ensemble was IYAP-laureaat in 2013 en was sindsdien ook te gast op muziekfestivals in onder meer Vannes, Deauville, Versailles en Ribeauvillé. L'Escadron Volant de la Reine wordt sinds 2012 ondersteund door de Fondation Singer-Polignac.

Les Esprits Animaux

In 2009 richtte een aantal studenten aan het conservatorium van Den Haag Les Esprits Animaux op uit liefde en passie voor barokmuziek. Het ensemble liet zich opmerken tijdens de Fringe van het Festival Oude Muziek in Utrecht, tijdens de Résidence de Jeunes Ensembles in Ambronay en bij hun deelname aan de International Young Artist's Presentation in Antwerpen in 2011. In 2016 won het ensemble het Internationaal Van Wassenaeer Concours in Nederland. Les Esprits Animaux was ondertussen te gast op podia in Frankrijk, Duitsland, Spanje, België, Nederland en Japan.

Lewon, Marc

Marc Lewon heeft zich niet alleen verdiept in de middeleeuwse Germaanse talen en literatuur, maar ook in de middeleeuwse luit: na zijn master in de musicologie en middeleeuws Duits ging hij luit studeren bij Crawford Young aan de Schola Cantorum Basiliensis. Hij richtte het Ensemble Leones op en speelt daarnaast vaak met ensembles als PER-SONAT en Le Miroir de Musique. Hij behaalde een doctoraat aan Oxford University en onderzoekt het muzikale leven in Oostenrijk in de late middeleeuwen. In 2017 volgde hij Crawford Young op als docent middeleeuwse en renaissanceluit.

Mandaglio, Assunta

Assunta Mandaglio is muzikant en singer-songwriter en is al zeventien jaar actief in de kunsteducatie als muziekdocent bij o.a. HET PALEIS en Musica. Ze is gepassioneerd door muziek, klank en zang en houdt ervan muzikale creativiteit te stimuleren bij jongeren en volwassenen. Ze richtte Earkids op, waarbij ze workshops geeft om met opnameapparatuur klankwerelden te ontdekken en je eigen soundscapes te maken.

Mala Punica

Het ensemble Mala Punica werd opgericht in 1987 en legt zich toe op het Italiaanse repertoire uit de 14de eeuw. De muzikale interpretaties van Mala Punica onthullen de onverwachte en overweldigende expressiviteit van deze muziek. Het ensemble kiest voor gedurfde expressietechnieken om de rijke taal en de vele nuances van deze middeleeuwse muziek tot hun recht te laten komen. De onmiskenbare stijl van het ensemble is te danken aan de combinatie van traditionele en geschreven contrapuntsystemen, wat resulteert in een boeiende en virtueuze improvisatiestijl.

Memelsdorff, Pedro

Pedro Memelsdorff, blokfluitist en onderzoeker van de middeleeuwse muziek, studeerde aanvankelijk piano en viool in Buenos Aires. Daarna nam hij les bij verschillende blokfluitisten en genoot zijn opleiding aan de Schola Cantorum Basiliensis in Bazel en aan het conservatorium in Amsterdam. Hij was lid van een aantal kamerorkesten waaronder Hespèron XX, en vormde met Andreas Staier een blokfluit-klavecimbelduo. In 1987 richtte hij het ensemble voor laatmiddeleeuwse muziek Mala Punica op. Hij gaf concerten in Europa en Amerika en maakte opnamen voor een groot aantal Europese radiozenders. Hiervoor ontving hij internationale prijzen.

Mena, Carlos

De Spaanse contratenor Carlos Mena studeerde aan de Schola Cantorum Basiliensis in Bazel bij Richard Levitt en René Jacobs. Moeiteloos verbindt hij zijn virtuositeit aan een rijk muzikaal en retorisch inzicht. Als veelgevraagd solist was hij al te horen op alle belangrijke opera- en concertpodia ter wereld en werkt hij samen met de groten der aarde, zoals René Jacobs en Jordi Savall. Zijn discografie omvat meerdere gelauwerde opnamen waaronder *Et Jesum* met muziek van Tomás Luis de Victoria en *De aeternitate* met muziek van de familie Bach, opgenomen met het Ricercar Consort.

Mezzaluna

Mezzaluna werd opgericht in 2003 als rechtstreeks gevolg van de jarenlange artistieke en wetenschappelijke samenwerking tussen de Belgische blokfluitist Peter Van Heyghen en de Engelse blokfluitbouwer Adrian Brown. Het ensemble kiest resoluut voor een instrumentarium dat uitsluitend bestaat uit blokfluiten die qua bouwwijze zo nauw mogelijk aansluiten bij verschillende historische voorbeelden, bewaard in diverse Europese musea. Mezzaluna liet zich voor het eerst opmerken tijdens Laus Polyphoniae in 2003. Sindsdien was het ensemble meermaals te gast op de oudemuziekfestival in Utrecht en Brugge. Van 2007 tot 2009 was Mezzaluna een van de ensembles in residentie in AMUZ.

Micrologus

Micrologus staat bekend om zijn baanbrekende interpretaties van Italiaanse muziek uit de middeleeuwen, die een hernieuwde interesse in dit repertoire hebben bevorderd. Het ensemble werd in 1984 opgericht door Patrizia Bovi, Goffredo Degli Esposti, Gabriele Russo en Adolf Broegg en realiseerde sindsdien jaarlijks een of twee thematische voorstellingen met afwisselend profane en religieuze muziek uit de 12de tot de 15de eeuw.

Muller, Benjamin

Benjamin Muller studeerde aan de ArteZ-dansacademie in Arnhem. In 2014 behaalde hij de IT's Norma Dance Award, een award voor jong danstalent in Nederland. Als freelancedanser, choreograaf en dansdocent combineert hij verschillende lesopdrachten en projecten. Als choreograaf gaat hij vaak de dialoog aan met oude muziek, zoals in *Re:Renaissance* (2015) en *Petroesjka* (2017). Benjamin Muller werkte eerder mee aan Musicaklassen, Eersteklasconcerten en het project *Sonokids* van Musica, Impulscentrum voor muziek.

Norwegian Cornett & Sackbuts

In 2002 werd Norwegian Cornett & Sackbuts opgericht in Londen, kort erna vestigde het ensemble zich in Oslo. Het voert renaissance- en barokmuziek uit op historische koperblaas- en slagwerkinstrumenten. De zes leden van het ensemble studeerden allen aan gerenommeerde conservatoria in Europa en wonnen afzonderlijk verscheidene prijzen. In 2006 werd Norwegian Cornett & Sackbuts als ensemble finalist in het Concours International de Cuivre Anciens in Toulouse. In 2009 werd het ensemble laureaat van de International Young Artist's Presentation in Antwerpen, en verscheen hun eerste cd-opname. In 2010 won het ensemble de eerste editie van EAR-ly, de wedstrijd voor oudemuziekensembles in Scandinavië.

O'Dette, Paul

Hoewel Paul O'Dette vooral bekend is om zijn solorecitals en zijn intussen meer dan 120 opnamen met virtuoze luitmuziek, is hij minstens even actief als ensemblemusicus. Sinds 1997 profileert Paul O'Dette zich ook steeds meer als dirigent van barokopera's. Ook als onderzoeker en publicist wordt Paul O'Dette als een referentie beschouwd, vooral dan op het gebied van de uitvoeringspraktijk en bronnenstudie van 17de-eeuwse Italiaanse en Engelse solozang, continuopraktijken en luittechniek. Paul

O'Dette doceert luit, hij is directeur van de oudemuziekafdeling aan de Eastman School of Music in New York en artistiek directeur van het Boston Early Music Festival.

Pierlot, Philippe

Luikenaar Philippe Pierlot studeerde gitaar en luit alvorens zich geheel te wijden aan de viola da gamba bij Wieland Kuijken in Brussel. Hij werkte samen met La Chapelle Royale, Hespèrion XX, Les Arts Florissants en Seminario Musicale. Hij is artistiek leider van het Ricercar Consort. Meerdere hedendaagse werken voor viola da gamba werden voor Philippe Pierlot gecomponeerd. Hij doceerde aan de Hochschule für Musik van Trossingen in Duitsland en is viola-da-gambadocent aan het conservatorium van Brussel.

Ricercar Consort

Ricercar Consort werd in 1985 opgericht door Philippe Pierlot, François Fernandez en Bernard Foccroulle. Het ensemble verwierf internationale faam, in het bijzonder met uitvoeringen van Duitse barokmuziek. Onder leiding van Philippe Pierlot voert het ensemble oratoria, opera's en kamermuziek uit. Uit de rijke discografie zijn o.m. Bachs *Magnificat*, *Johannespassie*, de *Fantazias* van Henry Purcell evenals Buxtehudes *Membra Jesu nostri* het vermelden waard.

Rifkin, Joshua

Joshua Rifkin geniet internationale bekendheid als dirigent, pianist en klavecijnist, en dit binnen een zeer breed repertoire – zo wordt hij onder meer beschouwd als een autoriteit op het gebied van de ragtime. Als artistiek projectleider realiseerde hij diverse uitvoeringen van oude muziek en vroege opera's, zoals Monteverdi's *L'Orfeo* in Theater Basel en Alessandro Scarlatti's *Venere, Amore e Ragione* in Chicago. Daarnaast verricht hij musicologisch onderzoek binnen het domein van de renaiss-

sance- en barokmuziek. Hij was werkzaam als docent aan diverse universiteiten – waaronder Brandeis, Harvard, New York en Yale – en is een veelgevraagd mentor voor masterclasses en workshops voor zowel musici als musicologen.

Rossi Piceno Baroque Ensemble

Het Rossi Piceno Baroque Ensemble werd opgericht in 2000, legt zich voornamelijk toe op 17de- en 18de-eeuwse kamermuziek voor twee barokhobo's en basso continuo uit de verschillende Europese regio's. Daarnaast verdiepen de muzikanten zich in het vocale en instrumentale repertoire uit het 17de- en 18de-eeuwse Spanje en Mexico. Het Rossi Piceno Baroque Ensemble viel in de prijzen op internationale wedstrijden in Brugge in 2003 en in Rovereto, Italië in 2004. In 2005 was het ensemble een van de laureaten van de International Young Artist's Presentation. De afzonderlijke leden van het Rossi Piceno Baroque Ensemble zijn daarnaast ook actief in barokorkesten als Les Talens Lyrique, Ensemble Zefiro, Bach Collegium Japan en Concerto Italiano.

Schiltz, Katelijne

Katelijne Schiltz studeerde musicologie aan de KU Leuven en Early Vocal Music aan het Brabants Conservatorium Tilburg. In 2001 promoveerde ze in Leuven met een studie over de motetten van Adrian Willaert. Na postdoc-beurzen in Leuven en aan de LMU München verdedigde ze in 2012 haar 'habilitation' op het thema *Music and Riddle Culture in the Renaissance*. Na lesopdrachten in München en Augsburg, en een 'Lehrstuhlvertretung' aan de universiteit van Münster is ze sinds het wintersemester 2013/14 professor aan het Institut für Musikwissenschaft van de universiteit van Regensburg. Sinds 2016 leidt ze het project van de Deutsche Forschungsgemeinschaft *Deutsche Orgelpredigtdrucke zwischen 1600 und 1800 – Katalogisierung, Textfassung, Auswertung*.

Sette Voci

Het vocale ensemble Sette Voci onder leiding van de gerenommeerde Nederlandse bariton Peter Kooij werd in 2011 opgericht en richt zich op de uitvoering van veelal zelden gehoorde werken uit de renaissance en barok. De zangers van het ensemble, onder wie vier prijswinnaars van het internationale Bach-concours in Leipzig, treden regelmatig ook solistisch op in binnen- en buitenland. Daarnaast beschikt elk van deze zangers over een rijke ensemble-ervaring. In 2009 verscheen een eerste en geprezen cd-opname met de motetten van J.S. Bach. Sindsdien verscheen ook een opname van de *Italiaanse madrigalen, opus 1* van Heinrich Schütz.

Simoens, Elise

Elise Simoens is musicologe en pianiste. Haar brede interesse zorgde ervoor dat ze werkzaam was aan de afdeling musicologie van de KU Leuven, aan het centrum voor nieuwe muziek MATRIX, als assistent programmatie en dramaturgie in AMUZ en als recensent voor De Standaard. Ook was ze enkele jaren actief als directeur van de academie voor muziek, woord en dans van Jette. Momenteel is ze inspectrice in het deeltijds kunstonderwijs in Vlaanderen.

Sollazzo Ensemble

Sinds de oprichting in 2014 in Bazel staat Sollazzo Ensemble onder leiding van Anna Danilevskaia. Het ensemble bestaat uit muzikanten met verschillende muzikale achtergronden en legt zich toe op muziek van de middeleeuwen en de vroege renaissance. In 2014 won Sollazzo Ensemble de Vier Jahreszeiten, een kamermuziekwedstrijd van de Schola Cantorum Basiliensis, en in 2015 de York Early Music International Young Artists Competition. Hun meest recente cd-opname, *Firenze 1350*, werd onderscheiden met een Diapason d'or.

Steins, Robin

Robin Steins studeerde Nederlandse en Engelse Taal- en Letterkunde aan de universiteit van Antwerpen en was daarnaast erg gepassioneerd door klassieke muziek. Hij studeerde hobo in het deeltijds kunstonderwijs maar verruilde die voor de barokhobo, om zich toe te leggen op de historische uitvoeringspraktijk. Paul Dombrecht, Lidewei De Sterck, Ann Vanlancker en Peter De Clercq waren hiervoor zijn voornaamste monitoren. Professioneel was Robin Steins actief in de Vlaamse Opera, muziektheater Walpurgis en Laika. Sinds 2005 zet hij zijn schouders onder AMUZ.

Stile Antico

Het Britse ensemble Stile Antico legt zich toe op vocale muziek uit de renaissance en vroege barok, met een bijzondere interesse voor de muziek uit de Tudor-periode. Sinds de oprichting in 2001 koos de groep ervoor om zonder dirigent te musiceren. De zangers worden geprezen voor hun toewijding, levendige uitvoeringen en expressieve tekstbehandeling. De cd-opnamen van Stile Antico wisten meerdere prijzen in de wacht te slepen en de masterclasses en workshops van het ensemble kennen veel succes.

Taes, Sofie

Sofie Taes studeerde musicologie aan KU Leuven. Vanaf 2004 werkte zij onder de vleugels van Alamire Foundation als wetenschappelijk medewerker aan de Onderzoekseenheid Musicologie van de universiteit. Tussen 2008 en 2013 was ze als assistent programmatie en dramaturgie verbonden aan AMUZ. Daarna was ze werkzaam bij Anima Eterna. Momenteel maakt ze deel uit van de onderzoeksgroep Algemene Literatuurwetenschap en Culturele Studies aan de KU Leuven. Daarnaast verzorgt zij als freelancer programmateksten, artikels, concertinleidingen en interviews voor diverse ensembles, concerthuizen en festivals, en recenseert ze concerten en cd-opnamen voor De Standaard.

Tasto Solo

Het Spaanse Tasto Solo ontstond uit de drijfveer om de weinig bekende instrumentale cultuur van de late middeleeuwen weer tot leven te wekken: het klavierrepertoire van de 14de en 15de eeuw, dat het ensemble in kaart wil brengen, wil uitgeven, vertolken en opnemen. Daarnaast wil het ensemble het gotische instrumentarium onderzoeken, reconstrueren en onder de aandacht brengen. Tasto Solo maakte een onvergetelijke indruk tijdens hun deelname aan de International Young Artist's Presentation 2006: de uitvoerders zijn meesterlijke vertolkers op hun instrumenten: ze weten een veelheid aan muzikale kleuren uit hun klavieren te toveren, hun vertolking is uitermate muzikaal, onderbouwd en gevarieerd. Sindsdien nam hun carrière een hoge vlucht.

The Sixteen

Het ensemble The Sixteen, bestaande uit een vocale kern en een instrumentaal collectief, is bijna veertig jaar actief – een periode waarin het zeer snel erkenning verwierf. Vooral het gebruik van een historisch instrumentarium en de frisse interpretaties van een zeer breed repertoire – dat zowel meesterwerken uit de renaissance, de barok, het classicisme, als de 20ste en 21ste eeuw behelst – worden daarbij geroemd. Onder de leiding van oprichter Harry Christophers bouwde het ensemble een solide reputatie op, realiseerde het een indrukwekkende discografie van meer dan 140 opnamen en stichtte het zijn eigen platenlabel CORO. The Sixteen richtte in 2011 Genesis Sixteen op, een opleidingsprogramma dat jonge koorzangers tussen 18 en 23 jaar klaarstoomt voor de professionele praktijk.

Trigon Ensemble

Trigon Ensemble, opgericht door artistiek leider Margot Kalse in 1998, staat voor een levendige, authentieke uitvoering van vocale middeleeuwse muziek. De basis hiervoor wordt gevormd door een grondige

bestudering en vergelijking van de oudste bronnen van het gregoriaans, met als uitgangspunt het neumenschrift uit Laon, en van handschriften van het organum. Daarnaast verdiepen de zangers zich in het Frans-Latijn en de daaruit voortvloeiende modale zangtechnieken. Na hun succesvolle doortocht in de IYAP-editie van 1998 was het ensemble te gast in Brugge, Tongeren, Alden Biezen, en op talrijke oudemuziekfestivals in Groot-Brittannië, Nederland en Slovenië.

van der Kamp, Harry

De bas-bariton Harry van der Kamp studeerde aanvankelijk rechten en psychologie in Amsterdam voordat hij zijn zangstudies begon bij Max van Egmond en later bij o.a. Alfred Deller. Van 1974 tot 1994 was hij lid van het Nederlands Kamerkoor, waarvan hij van 1980 tot 1987 artistiek adviseur was. Als solist trad hij op met barokspecialisten als Nicolaus Harnoncourt, John Eliot Gardiner, Gustav Leonhardt, Franz Brüggen, Ton Koopman, William Christie, Sigiswald Kuijken en Philippe Herreweghe. In 1984 stichtte hij het Gesualdo Consort Amsterdam. Hij was te zien in tientallen operaproducties, waaronder ook creaties als *Rêves d'un Marco Polo* van Claude Vivier en *Alice in Wonderland* van Alexander Knaifel. Harry van der Kamp is te horen op meer dan honderd cd-opnamen.

Van Heyghen, Peter

Peter Van Heyghen studeerde blokfluit en zang aan het conservatorium van Gent. Hij concerteert wereldwijd als solist, met zijn kamermuziekensemble More Maiorum en blokfluitconsort Mezzaluna en als dirigent van het barokorkest Les Muffatti. Peter Van Heyghen is ook actief als onderzoeker, publicist, referent en docent aan de conservatoria van Brussel en Den Haag. Daarnaast verzorgt hij wereldwijd masterclasses, workshops, lezingen en gastcolleges. Sinds enkele jaren legt hij zich eveneens toe op het barokke operarepertoire. Samen met regisseuse en choreografe Sigrid T'Hooft leidde hij meermaals de operaworkshop van de Händel-

Akademie in Karlsruhe. Peter Van Heyghen was met Les Muffatti ensemble in residentie bij AMUZ van 2006 tot 2009.

Van Nevel, Paul

Paul Van Nevel richtte zo'n vijftig jaar geleden Huelgas Ensemble op, dat internationale faam verwierf. Met zijn interpretaties betracht hij een accurate weergave van de tijdsgeschiedenis van het repertoire, en dat vanuit de kennis van historische uitspraak, voordrachtattitudes, tijdservaring en tempo, geïmproviseerd contrapunt enz. In 2018 verscheen zijn boek *Het landschap van de polyfonisten. De wereld van de Franco-Flamands (1400-1600)* waarin hij de hypothese naar voren schuift dat de imitatieve en melancholische stijl van deze componisten is ontstaan door de natuur van de landschappen (de stilte, de geborgenheid, de melancholie) waarin de Franco-Flamands hun kindertijd hebben doorgebracht.

Van Opstal, Nicole

Nicole Van Opstal studeerde musicologie en media- en informatiekunde aan de KU Leuven. Ze is presentator bij Klara en werkte in het verleden mee aan programma's als Polyfolie, Palladio, Café Zimmermann en Klara wakker. Momenteel presenteert ze Boetiek Klassiek en is ze een van de stemmen van Klara Live en het Klarafestival.

Vereertbrugghen, Liesbet

Liesbet Vereertbrugghen studeerde musicologie aan de KU Leuven en is producer bij Klara, waar ze verantwoordelijk is voor diverse programma-blokken, cd-opnamen en de jongerenwerking. Ze werkt met een bijzondere gedrevenheid aan muziekprojecten met/voor kinderen en jongeren. Voor Musica en Laus Polyphoniae realiseerde zij meerdere producties waarin jongeren op een eigentijdse manier aan de slag gingen met oude muziek. Voor een jong publiek realiseerde ze samen met videast Jan Boon meerdere producties waarin musici live in interactie gaan met video-opnamen.

Visse, Dominique

Dominique Visse begon zijn zangcarrière als knaap in het kathedraalkoor van de Notre Dame in Parijs. In diezelfde periode vatte hij zijn studies orgel en fluit aan aan het conservatorium van Versailles. Hij ontmoette de grote contratenor Alfred Deller en ging bij hem in de leer. Ook Nigel Rogers, René Jacobs en William Christie droegen bij tot zijn opleiding. In 1978 richtte Dominique Visse Ensemble Clément Janequin op en een jaar later stond hij mee aan de wieg van Les Arts Florissants. Met zijn bijzondere stemtimbre en groot komisch talent werd hij eveneens een gevierd performer in barokopera's en -oratoria.

Young, Crawford

De Amerikaanse luitist en musicoloog Crawford Young studeerde aan het conservatorium van Boston en aan de Stanford University. Hij maakte deel uit van het ensemble Sequentie van 1978 tot 1981. Van 1982 tot 2017 doceerde hij middeleeuwse luit en middeleeuwse muziekpraktijk aan de Schola Cantorum Basiliensis. Daarnaast geeft hij geregeld masterclasses of gastcolleges aan andere conservatoria en universiteiten. Hij musiceerde met ensembles en solisten zoals Hespèrion XX en Andreas Scholl.

Zuljan, Bor

Bor Zuljan studeerde klassieke en jazzgitaar aan het conservatorium van Ljubljana en vervolmaakte zich vervolgens aan de conservatoria van Koblenz en Genève, waar hij zich toelegde op de luit en middeleeuws repertoire. Hij speelt geregeld met ensembles als La Lyra, Vortex en Le Concert Brisé. Nog steeds beperkt Zuljan zich niet tot één genre, maar blijft hij oude muziek, jazz, wereldmuziek en improvisatie combineren in verschillende projecten. Sinds 2017 leidt hij het oudemuziekfestival Flores Musicae in Slovenië.

Uitgevoerde werken

Agricola, Alexander (ca. 1445-1506)

Adieu mamour	189
De tous biens playne	189
Elaes	189
Je ne suis plus	189
Sy vous plaist	189

Allegri, Gregorio (1582-1652)

Christus resurgens ex mortuis	273
Miserere mei Deus	273
Missa Che fa oggi il mio sole: Kyrie	273

Anoniem

[Quadruplum] / In odore fragrant / Gracia viam / [In odorem]	115
Ad honorem virginis	65
Aime qui voudra	305
Amours mi font souffrir / En mai / Flos Filius	115
Amours, dont je sui / L'autrier, au douz mois / Chose Tassin	115
Au cuer ai un mal / Ja ne m'en repentirai / Jolietement	115
Ave beatissima civitas / Ave Maria gratia plena / Ave maris stella	115
Ave lux luminum / Salve virgo / [Neuma]	115
Ave Maria – Amen	65
Ave maris stella	115, 231
Ave parens prolis / Ad gratie matris / Ave Maria	115
Ave regina / Alma redemptoris / [Alma]	115

Benedicamus Domino	65	Pour che je ne puis	165
Berricuocoli donne e confortini	161	Puisque bele dame m'eime / Flos Filius	115
Catolicorum concio	65	Quant iay au cuer aulcun contraire	305
Claustrum pudicie / Virgo viget / Flos Filius	65, 115	Quant ie fus prins au pavillon	305
Deus in adiutorium meum intende	271	Quant yver la bise ameine / In seculum	115
En atendant vostre venue	305	Ravi d'amour despourveu de bon sens	215
Escu d'ennuy	215	S'on me regarde / Prennés i garde / Hé, mi enfant	115
Ex illustri / Ex illustri	65	Salve virgo / Ave gloriosa / [Domino]	65
Fa fa mi fa / Ut re mi ut / [Tenor]	65	Salve virgo regia / Ave gloriosa mater / [Domino]	115
Flavit auster	65	Se je chante / Bien doi amer / Et sperabit	115
Gaude virgo nobilis / Verbum caro factum / Et veritate	115	Tant est mignonne	215
Hec est mater / Benedicamus	65	Tousdis vous voy	215
Hélas mon cuer tu m'occiras	305	Un nuevo dolor me mata	211
Helas, l'avoy je desservy	215	Va Fortune	165
Henri Phlippet	215	Binchois, Gilles (ca. 1400-1460)	
Hont peur	165	Comme femme desconfortee	305
J'ay pris amours	215	Je ne vis onques la pareille	215
Jay des semblans	215	Browne, John (fl. ca. 1480-1505)	
Kyrie Rex virginum	65	Stabat mater, a 6	197
La plus dolente qui soit nee	305	Byrd, William (ca. 1540-1623)	
Les trevez d'amours et de moy	305	Ye sacred muses	195
Magdalena degna da laudare	285	Caron, Firminus (fl. 1460-75)	
Mater dei plena / Mater virgo pia / Eius	115	Cent mil escuz quant je vouldroye	305
O gloriosa Dei genitrix	65	Ciconia, Johannes (ca. 1370-1412)	
O Maria virgo / O Maria maris / [In veritate]	115	Ligiadra donna	165
On doit fin amor / La biauté / In seculum	115		
Or sus, vous dormés trop	165		
Oublie, oublie, oublie	305		
Plus bele que flor / Quant revient / L'autrier joer / Flos Filius	115		

Compère, Loyset (ca. 1445-1518)

Scaramelle fala galle	189
-----------------------	-----

de Brito, Estêvão (ca. 1575-1641)

Spiritus meus attenuabitur	251
----------------------------	-----

da Cascia, Giovanni (fl. 1340-1350)

La bella stella	165
-----------------	-----

da Firenze, Andrea (?-ca. 1415)

Dal traditor non si può l'uom guardare	165
--	-----

da Firenze, Paolo (ca. 1355-1436)

Perchè vendetta	165
-----------------	-----

da Perugia, Matteo (fl. 1400-1416)

Dame de honour	165
----------------	-----

de la Rue, Pierre (ca. 1452 of later-1518)

De leuil de la fille du Roy	189
-----------------------------	-----

Ma bucherit	189
-------------	-----

Myn hert altyt heeft verlanghen	189
---------------------------------	-----

Si dormiero	189
-------------	-----

de Machaut, Guillaume (ca. 1300-1377)

Hont peur	165
-----------	-----

de Senlèche, Jacob (fl. 1382-1395)

En ce gracieux tamps	165
----------------------	-----

De Silva, Andreas (ca. 1475/80-ca. 1530)

Ave regina caelorum	335
---------------------	-----

des Prez, Josquin (ca. 1450-1521)

Ave Maria	255
-----------	-----

Ave maris stella	231
------------------	-----

Gaude virgo mater Christi	255
---------------------------	-----

Illibata Dei virgo nutrix	255
---------------------------	-----

Missa Ave maris stella	231
------------------------	-----

Missus est Gabriel angelus	231
----------------------------	-----

Mittit ad virginum	231
--------------------	-----

Praeter rerum seriem	255
----------------------	-----

Salve regina	255
--------------	-----

Scaramelle va alla guerra	189
---------------------------	-----

Vultum tuum deprecabuntur	255
---------------------------	-----

de Wert, Giaches (1535-1596)

Benedicta sit Sancta Trinitas	325
-------------------------------	-----

Deus iustus et salvans	325
------------------------	-----

Gaudete in Domino	325
-------------------	-----

Jerusalem, Jerusalem	325
----------------------	-----

O crux ave	325
------------	-----

Peccavi super numerum	325
-----------------------	-----

Quiescat vox tua	325
------------------	-----

Saule, Saule	325
--------------	-----

Virgo Maria hodie	325
-------------------	-----

Vox in Rama	325
-------------	-----

Du Fay, Guillaume (1397-1474)

Ave maris stella	231
------------------	-----

Je ne vis onques la pareille	215
------------------------------	-----

Gesualdo, Carlo (1566-1613)

Asciugate i begli occhi	89
Correte, amanti, a prova	89
Deh, coprite il bel seno	89
Dolcissima mia vita	89
Felicissimo sonno	89
Gioite voi col canto	89
Itene, o miei sospiri	89
Languisce al fin	89
Ma tu, cagion	89
Mercè grido piangendo	89
O dolorosa gioia	89
O tenebroso giorno	89
O voi, troppo felici	89
Occhi del mio cor vita	89
Poichè l'avida sete	89
Qual fora, donna	89
S'io non miro non moro	89
Se tu fuggi, io non resto	89
Se vi duol il mio duolo	89
T'amo, mia vita	89
Tu m'uccidi, o crudele	89

Ghiselin, Johannes (fl. 1491-1507)

Fors seullement	189
-----------------	-----

gregoriaans

Ave Maria gratia plena (alleluia)	231
Ave Maria gratia plena (offertorium)	231
Ave maris stella	231
Decora lux aeternitatis auream	273

Ecce virgo concipiet (communio)	231
Pater noster	231
Per omnia secula seculorum (prefatio)	231
Rorate celi (introitus)	231
Tollite portas (graduale)	231

Horwood, William (?-1484?)

Magnificat, a 5	197
-----------------	-----

Isaac, Heinrich (ca. 1450-1517)

La mi la sol	189
--------------	-----

Janequin, Clément (ca. 1485-na 1558)

Escoutez tous gentilz galloys	107
-------------------------------	-----

Lambe, Walter (1450/1?-1504)

Gaude flore virginali, a 4	197
----------------------------	-----

le Petit, Ninot (fl. ca. 1500)

Mon seul plaisir	189
------------------	-----

MacMillan, James (*1959)

Miserere	273
----------	-----

Melli, Pietro Antonio (1579-ca. 1629)

Il Carlino - Capriccio cromatico	89
----------------------------------	----

Michelet (15de eeuw)

S'il advient que mon dueil me tue	215
-----------------------------------	-----

Monteverdi, Claudio (ca. 1567-1643)

Ch'io non t'ami cor mio?	289
Lumi, miei cari lumi	289
O come è gran martire	289
O dolc'anima mia, dunque è pur vero	289
O primavera, gioventù de l'anno	289
Occhi, un tempo mia vita	289
Perfidissimo volto	289
Rimanti in pace	289
Vattene pur, crudel, con quella pace	289
Vespro della beata vergine: Nigra sum	181
Vivro fra i miei tormenti e le mie cure	289

Morton, Robert (ca. 1430-na 1479)

Le souvenir de vous me tue	305
N'araige iamays mieulx	305

Mureau, Gilles (ca. 1450-1512)

Je ne fays plus	215
-----------------	-----

Ockeghem, Johannes (ca. 1410-1497)

D'un aultre amer	215
Fors seullement	215
J'en ay deuil	189
Ma bouche rit	215
Petite camusette	189

Palestrina, Giovanni Pierluigi da (1525/6-1594)

Assumpta est Maria	273
--------------------	-----

Piccinini, Alessandro (1566-ca. 1638)

Passacaglia	89
Ricercare primo	89
Toccata cromatica XII	89

Prioris, Johannes (fl. ca. 1485-1512)

Deuil et ennuy	189
----------------	-----

Roelkin (fl. late 15de eeuw)

De tous biens playne	189
----------------------	-----

Tallis, Thomas (ca. 1505-1585)

Spem in alium	19
---------------	----

White, Robert (ca. 1538-1574)

Magnificat à 3, 4 & 6	321
-----------------------	-----

Wilkinson, Robert (ca. 1475/80-na 1514)

Salve regina, a 9	197
-------------------	-----

Alle praktische info,
documentairevideo's,
inleidingen en concertstreamings
van Laus Polyphoniae 2020
kan u vinden op
www.polyphonyconnects.com

Organisatie AMUZ

Erevoorzitter *Honorary president*

Philip Heylen

Bestuur *Board*

Kevin Vereecken, voorzitter *president* | Mark Lambrechts, ondervoorzitter *vice president* | Jan Rombouts, penningmeester *treasurer* | Katrijn Vervloet, secretaris *secretary* | Hans Gooris | Madeleine Manderyck | Erwin Pairon | Reinder Pols | Greet Schamp | Viviane Spiessens | Hannelore Van den Abeele | Manuela Van Werde

Algemene Vergadering *General Assembly*

Laura Delmas | Axel De Schrijver | André Gantman | Michael Goris | Mieke Janssens | Luk Lemmens | Karel Moens | Luc Muylaert | Ramsey Nasr | Dirk Renard | Els Van Doesburg | Jo Vermeulen
De leden van het Bestuur maken ook deel uit van de Algemene Vergadering.

Medewerkers *Staff*

Bart Demuyt, algemene & artistieke directie *general and artistic director* | Veerle Braem, zakelijke directie *executive director* | Els Vrints, assistentie directie *assistant to the directors* | Tine Hubrechts, assistentie zakelijk beleid *business management assistant* | Robin Steins, assistentie programmering & educatie *programming & educational assistant* | Frederic Delmotte, assistentie programmering & dramaturgie *programming & dramaturgical assistant* | Julie Hendrickx, public relations *public relations* | Greet Coenegrachts, communicatie *communication* | Tine Clevers, eindredactie & ticketing *final editing & ticketing* | Sarah van Loon, productiecoördinatie *production coordinator* | Evelyn Van Mieghem,

productie & zaalhuur *business & events* | Jan Tambuyser, productie & techniek *production & technician* | Bart Tambuyser, techniek & gebouw-beheer *technician & facility management*

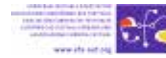
Vrijwilligers *Volunteers*

Chris Bruyninx | Herman Ceulemans | Lieve Claus | Chris Coutreel | Siegfried Crabbe | Veerle De Laet | Yvonne De Roose | Seppe Dessein | Jean Foesier | Rita Hey | Els Maesschalk | Raf Meukens | Maria Mertens-De Bie | Gerd Portocarero | Tine Soete | Jan Theuns | Gert Van Den Bergh | Lea Van Hoecke | Paul Van Mechelen | Marleen Van Pottelberge | Paul Van Schoors | Anne Vercauteren | Heidi Verstockt | Vera Vuylstekker

MET DE STEUN VAN

MET DANK AAN

Colofon

Concept & samenstelling

Frederic Delmotte | Bart Demuyt | Robin Steins

Eindredactie

Tine Clevers | Frederic Delmotte | Bart Demuyt | Robin Steins

Redactie

Tine Clevers | Frederic Delmotte | Bart Demuyt | Julie Hendrickx | Robin Steins

Auteurs

Frederic Delmotte | Bart Demuyt | Fabrice Fitch | Klaartje Proesmans | Elise Simoens | Robin Steins | Sofie Taes | Aletheia Vanackere | Kevin Vereecken

Vertalingen

Alamire Foundation | Cappella Pratensis | Ike Cialona | Klaas Coulembier | Evianne de Kup | Jeanine De Landtsheer | Frederic Delmotte | Joris Duytschaever | Walter Geerts | Jan Gijssels | Brigitte Hermans | Marianne Lambregts | Robin Steins | Helen White

Met dank aan

Alamire Foundation | Antwerp Management School | Architectenbureau Themenos | Maxim Berghmans | Callewaert Vanlangendonck Gallery | ComoComo | Davidsfonds Academie | Filine & Fin | HETPALEIS | Het Toneelhuis | Huis Boon | In den Olifant | KBR | Ann Kelders | Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen | Sara Lammens | Museum Plantin-Moretus | Musica, Impulscentrum voor muziek | Paters Vaetje | Rubenshuis | Spaanse Tapabar | Sander Tas | The Robin Store | Daan Wallis

Afbeeldingen

cover: interieur Sint-Augustinuskerk/AMUZ (detail) (c) Koen Van Damme | p. 12: Adriaen Thomasz. Key, Laatste Avondmaal (detail), inv.nr. 231, foto: Hugo Maertens, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 18: Ambrosius Benson, Deipara Virgo (detail), inv.nr. 262, foto: Hugo Maertens, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 22: Anonieme Meester, Portret van een jonge man (detail), inv.nr. 341, foto: Hugo Maertens, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 38: Hans Memling, Christus met zingende en musicerende engelen (detail), inv.nr. 779, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 42: Lambert van Noort, Graflegging (detail), inv.nr. 455, foto: Hugo Maertens, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 106: Quinten Matsijs, Bewening van Christus (detail), inv.nr. 245, foto: Hugo Maertens, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 164: Meester van Frankfurt, Schuttersfeest (detail), inv.nr. 529, foto: Hugo Maertens, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 180: Lucas van Leyden, De verloving (detail), inv.nr. 202, foto: Hugo Maertens, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 250: Jan van Eyck, Madonna bij de fontein (detail), inv.nr. 411, foto: Dominique Provost, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 254: Meester van Frankfurt, De schilder en zijn vrouw (detail), inv.nr. 5096, foto: Rik Klein Gotink, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 270: Anonieme Meester, Voetwassing en Laatste Avondmaal (detail), inv.nr. 860, foto: Hugo Maertens, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 304: Derick Baegert, De familie van de heilige Anna (detail), inv.nr. 123,

foto: Hugo Maertens, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 320: Rogier van der Weyden, De Zeven Sacramenten (detail), inv.nr. 395, foto: Hugo Maertens, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 324: Rogier van der Weyden, Philippe de Croy (detail), inv.nr. 254, foto: Hugo Maertens, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 342: Theodoor Rombouts, Kaartspelers (detail), inv.nr. 358, foto: Hugo Maertens, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 370: Hans Memling, Christus met zingende en musicerende engelen (detail), inv.nr. 778, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0) | p. 380: Kopie naar Pieter Bruegel I, De dans der bruid, inv.nr. 973, foto: Rik Klein Gotink, Collectie KMSKA - Vlaamse Gemeenschap (CC0)

Grafisch ontwerp

Yellow Submarine

Druk

Drukkerij Gijsemberg, Opglabbeek

Wettelijk Depot

D/2020/0306/48

V.U. Bart Demuyt, Kammenstraat 81, 2000 Antwerpen | www.amuz.be

Bedankt aan alle spelers
van de Nationale Loterij.
Dankzij hen kunnen wij jullie met
Polyphony connects een uniek
online festival aanbieden.
Jij speelt toch ook?

6 **nationale
loterij**
MEER DAN SPELEN

EXPERIMENT/IL
KUNST/THEATER/JAZZ/AC
KLASSIEKE MUZIEK/POEZIE
DESIGN/FOTOGRAFIE/DANS
OUDE MUZIEK/LITERATUUR
OPERA/ARCHITECTUUR/P
FILOSOFIE/FILMMUZIEK/
GESCHIEDENIS/ERFGOED/G
HEDENDAAGSE MUZIEK/FES
POLITIEK/ECONOMIE/WOR
PERFORMANCE/SOCIOLOG
CHANSO SOUNDS

Klara. Blijf verwonderd.

FESTIVAL VAN VLAANDEREN KEMPEN PRESENTEERT

MUSICA DIVINA

Zuurstof voor de ziel

van 18.09 tot 4.10.2020

Met Les Passions de l'Ame,
Vox Luminis, Raquel Andueza,
Benedicte Maurseth,
Les Musiciens de Saint-Julien
Air For Six, Cappella Pratensis
Griet De Geyter, Il Gardellino
Cuarteto Quiroga, Benjamin Glorieux

HEMELS KLASSIEK IN AVERBODE,
TONGERLO, MOL, GEEL, LIER,
TURNHOUT, HOOGSTRATEN, HERENTALS
EN HEIST-OP-DEN-BERG

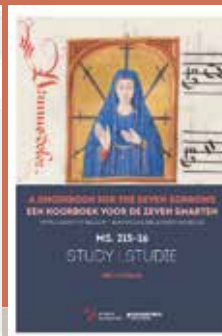
www.musica-divina.be

Buy this beautifully published series of the Leuven Library of Music in Facsimile!

The series *Leuven Library of Music in Facsimile*, under final editing of David J. Burn and Bart Demuyt, presents high-quality reproductions of music manuscripts of outstanding aesthetic, historical, and cultural value. The series covers monophony and polyphony, both vocal and instrumental, from the Middle Ages, the Renaissance and later times. Each *facsimile* is in full colour, in original size, and accompanied by an extended *study*, written by leading experts!

The Mechelen Choirbook is the third publication in the series, edited by David J. Burn and Honey Meconi.

New
in
September!

Leuven Chansonier
ISBN 9789059089068 – ed. David J. Burn

A Choirbook For the Seven Sorrows (BR 215-216)
ISBN 9789059089853 – eds. David J. Burn
@ Emily Thelen

The Mechelen Choirbook
ISBN 9789059089631 – eds. David J. Burn
@ Honey Meconi

More info and order at:
www.alamirefoundation.org/nl/llmf

Bepaal
mee de
toekomst

 infomarkt

5 september

 **Universiteit
Antwerpen**

FESTIVAL VAN VLAANDEREN ANTWERPEN

AMUZ